

loquitur, quia non tenebatur Dominus in eo casu necessitatis leruum tamen donare; nec tam facile inueniri potest, qui infantem emat; et si inueniret, nili venderet, ad quod non tenetur, ac proinde inuitus vedit.

§. IX.

Si pater ignorante, vel Domino expositus est filius, aut seruus potest pater, & Dominus repetere, cum sciuerit.

627 **E**T prædicta quando sponte, & scienter, ac præstito consensu, vel rati habitatione adhibita exposito infans sit à patre, aut Domino, aut ab alio, si autem patre ignorante, vel Domino expositus est filius, aut seruus infans, potest pater, vel Dominus repetere, cum sciuerit, vt constat ex d.l.1. Cod. de infanti. exposit. supra n. 613. relata, & ex d. cap. unico de infanti expositum. 614. pariter relatu, ubi si à patre, vel ab alio scienter ipso, & cetera, & huiusmodi repetitio fieri potest, & debet intra decem dies, vt habetur d. an. si expositus, d. 87. qui dies iuxta Glossam ibidem, verbo intra decem dies, & Sanchez d. ubi. q. nam. 6. currunt à die scientie, & sunt continui iuxta eandem Glossam ibidem principio, quæ subdit, quod, si in tali loco est, vt non possit venire, restituitur per clausulam generalem, arg. l. prima. ff. de quibus causis maior: Addit eadem Glossa, quod iuxta alios illi dies sunt viles, cum scilicet experti potest, l. cum lex. ff. de adu. l. edic. & l. ff. de diuersis, & temporalibus præscriptis. Repetens autem à collectore, & alimentario (nisi si fuerit fur, qui puerum, vel seruum surripuit) restituit expensas puero erudiendo in aliqua arte factas, vt habetur d. l. item sententi Glossa in d. cap. vnicum verbo libe. atus, sine de infanti exposit. Angelus, Siluester, Tabiena, verbo expositum, initio, dum absolute aiunt, quod repetes restituit expensas intra decem dies post epistolam contestationis factam Idem etiam Sordus de alimentis in d. 6. quæst. 19. m. 1. & 2. verum an, & quando collector, & alimentator pueri expositi possit, vel non possit repetere expensas in illius educatione, & alimentatio paulo infra explicatur.

618 Hic aduertendum duxi, quod in d. 1. mor. var. tit. 1. §. 43. num. 1580. & sequenti, scilicet posse parentes per nominationem, vel tractatum, vel per vtumque agnoscere expositos pro filiis, quæ agnoscere sequuta cessantur constituti in quasi possessione filiationis legitimæ, seu censentur filij legitimi, & seu heredes patris, vt Gratianus allegat cap. 267. num. 14. Rota & Seraphinus locis ibid. vbi ita tradunt, quod ibidem latius probat, annotans etiam nonnulla alia circa hanc materiam, ad quæ, si placeat, recurrit lector, vel ad Stephanum Gratianum d. cap. 267.

§. X.

Pater exponens filiam, etsi amittit patriam potestatem, eam tamen tenetur dotare.

629 **A**dvertendum etiam, quod etsi pater exponens filiam perdit patriam potestatem, in eam; per hoc tamen non eximitur ab onere eam dotandi, vt latè Sordus in d. 6. quæst. 18. num. 10. & Stephanus Gratianus cap. 267. num. 35. num. sequi. Nam perdit patriam potestatem quoad ea, quæ sunt sibi vilia, non circa sibi onerosa, & damnum afferentia; vbi enim quæ propter odium consideratur, vt alius, seu vt diuersa persona, procedit quoad hoc, & vtilia, non quoad incommoda, & damna, in actioni, & item qui societatem, ff. pro socio cum aliis ab idem Sordo, & Gratiano adductis. Et ratio est, quia pater non debet esse causa præmiij, pater autem exponens filiam consequeretur præmium, quia eximeret se ab onere dotandi, quod ante incumbat. Quare hic non procedit regula, quod cessante

patria potestate, cessat necessitas dotandi, quæ ab illa descendit, l. finali, Cod. de dot. promiss. Glossa in l. cum post. §. gener. verbo, placuit. ff. de iure dot. & Alcanius de patria potestate esset. 1. an principis, intelligitur enim regula, quando non ob delictum quis amittit patriam potestatem.

§. XI.

Alimenta exposito præstita an, & quando repetantur.

Inspiciamus modò an, & quando qui collegit, & educavit puerum educatione, possit repetere expensas factas in illius educatione.

Primo certum est, quando puer ignorante patre fuit expositus, & pater à collectore reperit, tenet patrem soluere eidem collectori (dico collectori, nam fuit qui puerum surripisset, nihil pro expensis alimentariis dare teneretur) expensas factas in alendo puero, & etiam in erudiendo in aliqua arte. Colligitur ex d. l. 1. Cod. de infanti. expositi, cuius verba (supra num. 613 sunt relata, & tradunt Sordus in d. 6. quæst. 19. numer. 1. & alij Doctores supra n. 627. allegati: & etiam Azorius p. 2. lib. 2. cap. 26. q. 1. Verificata quæstio. Licet enim d. l. 1. C. de infanti. expositi loquatur in leuissimum est in filio, quia in eo maior cadit ratio, quam in seruo.

Secundo certum est, si pater, qui filium exposuit, tenuit, vt nuba filio eius, qui il à aluit, & cū eodè filio nō vult copulare, iste alimentans potest exigere alimentorum filiam, tamen inuitu pietatis, & misericordie causa præstitutorum repetere. Ita decernitur l. parum, Cod. de nuptiis, cuius decisionis rationem esse odium, & ingratitudinem patris, tradunt cum Scribenz ibidem Cynus, Bartholus, Baldus, Folgiosus, Salicet, etiam alij, Corduba à Lara in l. si quis à liberis, §. idem Index num. 50. Sordus de alim. in d. 6. q. 1. m. 1. §. 5. quæst. 19. num. 2. & 3. Glossa in causis expositis, verbo intra decem dies d. 82. Augustinus Barbosa collectaneo ad d. l. parum, Molina de iustitia tom. 2. disp. 569. num. 2. Azorius loco numero præcedenti citato, & Sanchez in consiliis mor. lib. 1. c. 5. d. b. 4. n. 9. cum aliqui regula generalis vtriusque iuris sit, quod non repetuntur alimenta inuitu pietatis præstita, cum in §. penultimo, ff. de conditione videbiti, l. alimentis, ff. de negotiis, & consuetudinibus 12. q. 2. quam regulam Cynus, & alij præallegati dicant limitari in d. l. parum ob odium, & ingratitudinem patris nolentis filiam expositam nubere filio Altoris. Aduertit autem Corduba d. §. idem Index n. 51. legem Regiam Hispanæ ampliasse dispositionem d. l. parum; etiam ad patrem, qui filium exposuit, vt si il recuset, ne filius ducat in uxorem filiam Altoris, cogatur refundere alimenta, quod idem Corduba ait rationaliter fuisse constitutum ex eo, quod lex etiam penalis ad similes casus trahatur, cap. vni, §. sed quia natura quæ fuit prima causa beneficij, idem quoque Corduba d. §. idem Index numer. 48. & 49. cum Accursio scholæ penult. in l. iniqui, Cod. de his qui accusari non possunt, ampliat procedere in Alumno, qui sit ingratus in Altorum, vt iste alimenta, quæ accepit, alteri teneatur restituere, cum in hoc Alumno eadem ratio, quæ in patre nolente filiam expositam nubere filio Altoris æquale militet, scilicet ingratitudo erga alterum, licet enim alimenta præstita pietatis inuitu non repetantur, nisi in eo tantum casu quod pater reuocet filiam expositam nubere filio Altoris, vt lex ipsa ait in aliis tamen (inquit Corduba d. n. 49.) similibus illa sententia obtinebit, si eadè ratio subsistat quod ditiones taxatiur nō excludat casus similes, vt idè Accursius in l. ab eis, Cod. de prædij iung. & in l. si. C. de reuoc. donat. & hæc esse sententiam cōmonē Doctorū restatur ibid. Corduba cōtra tamē videt Molan. 2. assertes dispositionē d. l. parum, & legi regie 33. art. 14. p. 5. vbi id statuitur, cū si qui filia exposita nubi velit, cū docere uxore, nō plus excedendū nec plus habere locū, quā fuerit iure definitū. Imò addit æ legē fortasse nō esse acquā

coniunctio non sit sufficiens ad incendendam donationem, eo quod duo vincula magis ligent, *cap. primo de regu. & pace*. Limitatur tamen ubi essent coniectura contrarium fundantes, vt si impensa fuisset magna, per tradita a Surdo *d. tit. 6. q. 1. n. 50. & sequ. quast. 17. n. 11. & q. 21. num. 10.*

639 Respondetur quintò, si Recollector non sit coniunctus, sed caritativus præsumentur in dubio non causa pietatis, sed animo repetendi alimenta præsistisse, si impensa esset magna. Ita Doctores *numero precedenti allegati.*

640 Declaratur hæc responsio, vt non procedat, quando Recollector est diues, & liberalis; hoc enim calu prelatum animam donandi, tradunt Panormitanus *vbi supra*, Sardus *d. q. 19. n. 17.* & Azorius *loci supra citato*, idque Sardus ait probari ex doctrina Iurisperitorum in *l. alim. n. 1. si pater, & in l. si negotium. de negotiis gestis*, asserentium in præsumentum animam donandi attendendam esse quantitatem impensæ, & conditionem personæ donantis si sit diues, vel nobilis; quia diuites, & nobiles sunt proclives ad donandum.

§. XII.

Hospitale, vel Ecclesiæ alens puerum expositum, non repetit expensas: & an exposito ab intestato succedat.

641 **P**orro si alimenta exposito sint præstata ab eo, qui tenebatur, vt est hospitale ad alendos expositos deputatum iuxta tradita *supra* n. 598. conveniunt Doctores alimentorum expensas non posse repeti, licet à Rectore, seu præfecto hospitali facta fuisset protestatio repetendi, quando expositus, & parentes essent pauperes. Ita Panormitanus, Ancharranus, Butius in *d. cap. vnicuique de infans. exposit.* Sardus *tit. 6. d. q. 19. n. 12.* Summisit *supra* n. 634. relati, Azorius *loci ibid. citato*, & Sanchez *d. 4. n. 1.* Repetiti enim alimentorum non conceditur ei, qui aliquo iure erat obligatus alere; nec protestatio releuat in iis, quæ non pendunt à voluntate protestantis; & ubi præcedit obligatio, vt Scribentes in *l. alimenta. Cod. de negotiis gestis*, quod si expositi parentes forte diuites, tunc educationis expensæ ab eis essent restituendæ hospitali, quod aluit ex suis bonis, quæ pro pauperibus, non diuitibus alendis sunt destinata, vt *supra* n. 607. & quam esse in his etiam terminis Azorius, Sanchez *loci allegati.*

642 Hic autem aduertendam infantibus expositis non succedere fiscum, vt voluit P. de Castro in *l. nutritoribus n. 3.* sed hospitale quod eos recepit, vt tradunt Percegrinus de iure *fisci, lib. 3. tit. 3. in rub. de bonis vacantibus n. 16.* Fastinacius *in præfragmentorum, verbo fisci n. 134.* & alij Iurisperiti apud eodem. Sicut enim hospitale sentit incommodum alendi, ita merito sentire debet incommodum succedentis, etsi dicat Thefaurus *d. de eis. l. 8. n. 5. cum* Iacobino de Sancto Georgio in *l. Cod. de bonis vacantibus* propter textum in *Auth. omnes peregrini, Cod. comm. de successione* exposito succedere Ecclesiæ, quæ erogat bonam pias causas, vt dicitur in *d. Auth. id potest intelligendum*, quando in loco non esset hospitale alendis expositis deputatum; sed Ecclesiæ expositum suscepit alendum.

Plura alia de expositis, hic que quis possit desiderare, iam tradidi in *sem. primo moralium tit. primo p. 1. §. 43. ad num. 1564.*

SVMMARIVM Capitis Decimi.

Pater qui ob pauperatatem habet tantum alimenta sibi simpliciter necessaria, non tenetur alere filium. n. 643. Nec etiam si alendo filium non potest seipsum alere, sal-

ua honestate, & existimations, nisi filium esset in extrema necessitate. n. 641.

Pater, qui non potest filio egenti præstare integra alimenta, tenetur præstare id, quod potest, deductis propriis alimentis. num. 645.

Quid attendendum ad cognoscendum an pater possit se, & filium alere. n. 646.

Ad patrem spectat onus probandi, quod ex suis redditibus non possit se, & filium alere. n. 647.

Si pater male dissipat bona sua, an filius per officium Iudicis possit facere illum cogi assignare sibi tantum, quantum sufficit pro alimentis suis. ibid.

An etiam possit cogere ad restituendam materiam, ne ab eo dissipetur prodigè, vel mala administratione ibid.

Ex quibus causis parentes filium, & filiam possunt exheredare, possunt eisdem dotem, & alimenta denegare. n. 648.

Patri incumbit onus probandi causam ingratitudinis. ibid. An ob eandem causam possit pater denegare filio, & filia alimenta vitæ sustentanda simpliciter necessaria. Affirmativa, n. 649. negativa, num. 650. præsertim iuxta æquitatem. ibid.

Filia ingrata, & exheredata tenetur pater dare dotem iuxta quantitatem alimentorum ad sustentandam vitam pro vitæ tempore necessarii. num. 649.

Vbi filius, vel filia potest exheredari ex causa, ob quam possit ad mortem condemnari, priuari potest alimentis vitæ simpliciter necessariis. n. 651.

Hæres scripti filio iussu à patre exheredato, an, & que alimenta dare teneatur. n. 652.

Que sint iuste causæ exheredandi filios, & an præter iure expressæ sufficiant alia similes, vel grauiore, remissive. n. 653.

Inter causas, ob quas filij à parentibus possunt exheredari, an comprehendatur hac, scilicet si filiusfamilias, aut filiafamilias minor 25. annis ipsi parentibus in iussu nubant. n. 654 & 655.

Iuxta probabilem Iuriconsultorum sententiã, nec filiusfamilias, nec filiafamilias minor 25. annis contra parentum voluntatem nubens potest exheredari, etiam iure civilis inspecto. n. 656.

Et ita filia minor 25. nubens etiam vitæ indigno contra patrii voluntatem non potest priuari dote, & alimentis, licet minor doti debeat. ibid.

Probabilissimum est filiosfamilias infra 25. annum nubentem etiam absque legitima causa viro digno contra voluntatem patrii, iure civilis attentio non posse priuari dote, aut alimentis, si aliunde non habeat. n. 657. & 658.

Quid si sit diues, & possit sibi dotem soluere. n. 657. fine. Etiam si filiafamilias minor 25. annis nubat absque iusta causa viro indigno contra patrii voluntatem, debet habere (si aliunde non habet) dotem, & alimenta a patre, in minori tamen quantitate, quam si digno nupsisset. n. 659.

Leges laicales priuant legitima filios masculos, & feminas nubentes dignos, vel indignos contra patrii voluntatem absque iusta causa, sunt valida. n. 660.

Hæc non obstant si pauperes sint, & aliunde habere non possint, pater teneatur, & cegi potest præstare illis alimenta ad vitæ sustentationem necessariam. ibid.

Filiusfamilias nubens digna contra voluntatem patrii, non priuatur alimentis, si aliunde non habeat. Imò pater non solum tali filio, sed etiam eius uxori tenetur præbere alimenta, si aliunde non habeant. num. 661. & 662.

Quid si absque consensu patrii duxerit uxorem indignam, & ignominiosam. num. 662. & 663. fine.

Filiafamilias minor 25. annis, qua in suum corpus peccauit viuendo luxuriose, an possit à parentibus priuari alimentis. n. 664.

ubi pater vult filium, aut filium ab alimentis excludere, tenetur probare causam indigentis. numero 663.

Filio, qui legitimam portionem seu bona (quibus deceter vivere poterat) pro alimentis à patre assignata dolose, & sua culpa male consumpserit; patrem non teneri ei de non prestare alimenta, etiam vita sustentationi necessaria, qui affirmant numero 666. 667. & 668.

Contrarium qui sentiant n. 670.

Prefato filio, qui dolose, & sua culpa consumpsit, & inops est, nec aliunde habet; pater tenetur prestare alimenta, quæ pro indigentia, & vita sustentatione sunt necessaria. n. 681. 671.

Pinguia alime uta, & dignitati concordantia non tenetur pater prestare. n. 622.

Alimenta, quæ filio, & filia, qui male dissipant legitimam, vel dotem, subministrantur, non transeunt post mortem ad heredes ibid.

Non solum pater vinens, sed etiam ipsius heres tenetur filio dissipata legitima, prestare huiusmodi alimenta. ibidem.

Quid si culpa non fuit premeditata, nec ad casum necessitatis ordinata. n. 683. & 684.

Quid etiam si culpa filij fuerit levis, & ex animi levitate consumpserit. n. 675.

Filio, qui citra dolum, & culpam casu, & fortuito legitimam, vel bona pro alimentis sibi assignata amisit; pater tenetur iterum prestare alimenta concordantia. Negativus numer. 679. affirmativa, & vera num. 676.

Necessitas granati orta ex casu, & fortuna erit iusta causa alienandi bona fideicommissi subiecta, quatenus sufficit, & opus est pro alimentis eiusdem granati. numero 676. fine.

Culpa debet tenere suum auctorem, non nocere innocentium. 666.

Maleficus, male merens debet egestate laborare. ibidem.

Necessitas est illi imputanda, qui sua culpa in eam incidit. ibid. & n. 674.

Culpa ad casum non ordinata non est considerabilis. numero 675.

Fratri, vel forori, qui alimenta, & doti simili à fratre tradita consumpserunt, vel amiserunt, an frater iterum prestare tenetur. n. 676.

CAPVT X.

An, & quando quibusque ex causis parentes filiis alimenta præbere non teneantur, eisque possint denegare.

DE nonnullis, quæ ad propositam questionem reduci possunt in precedentibus actum est scilicet an filiis, qui habent, vel habere possunt ex aliunde in propriis bonis, vel industria, artificio, aut servitio; parentes teneantur alimenta præstare: an filio naturali, qui habuit à patre vnciam, vel ab intestato duas vncias, debeantur adhuc alimenta; an filio baninito, depotato, excommunicato, hæretico, Iudæo, Infideli, monacho, de quibus proinde hic nil dicendum, sed agendum tantum de sequentibus vique modo non explicatis.

§. PRIMUS.

Pater inops, qui non habet, unde se & filium alere possit, non tenetur illum alere.

Ubi primum, an pater, qui non habet, unde se, & filium alere possit, tenetur illum alere.

Si pater ita sit egenus, ut tantum sibi alimenta vitæ sustentandæ necessaria ministrare possit, non tenetur alere filium. Ita Glossa in l. si quis à liberis l. si mater v. necessariis ff. de liberis agnosc. Benitendus decis. 89. n. 3. 4. & 5. Corduba in eandem legem, l. si quis à liberis, sed si filius. n. 134. & si quis ex huius. n. 87. Sordus de aliment. tit. 1. q. 91. & tit. 7. q. 8. per totam. Stephan. Gratian. tom. 3. cap. 31. q. 1. n. 14. & 79. & c. 52. n. 2. & 3. Rota decis. 470. n. 7. p. 2. recent. Ferentillus in annot. ad decis. 707. Buratus n. 8. & 9. & alij Iurisperiti à Sardo d. 8. n. 7. clati Sanchez de matr. lib. 9. disp. 4. n. 17. Megala 2. p. lib. 2. c. 3. q. 1. n. 64. & alij Doctores initio huius capituli allegati, & constat etiam ex l. non quemadmodum penult. ff. de liber. agnosc. ubi in fine habetur, egentem patrem non obligari ad alimenta erga filium. Prima enim, & ordinata charitas à seipso incipit leg. præfer, & d. de servitut. & aqu. & quilibet sibi magis, quam aliis providere tenetur, l. Italia. ff. si quis omitt. caus. sectam. Ita etiam filius non tenetur alere patrem inopem, quando fructus reddituum, vel prædiorum non sufficiunt ad alendum se, & patrem, vt Corduba à Lara in d. l. si quis à liber. in princ. n. 40. & probatur infra n. 811.

Imò nec tenetur pater filium alere, quoties ex redditibus sui patrimonij non potest filium commodè alere, & seipsum honestè iuxta existimationem, & conditionem sui status nisi filius venisset in extrema necessitate, vt in terminis Megala d. num. 64. & innuit Benitendus loco citat. & Sord. d. q. 8. n. 9. dum dicit, quod nemo tenetur coactare sibi victum, vt alium alat; & idem etiam Baldus in l. 1. §. pateres ff. de testel. vbi dicit, quod quis non tenetur arctare victum suum propter alimenta matris, vel alterius cuiusque, qui debet ali, quod idem Salgado in Labyrintho creditorum conc. p. 1. c. 14. num. 110. Et ratio est, quia illud tantum dicimus posse facere, quod commodè facere possumus salua honestate, & existimatione l. nepos procul ff. de verb. signif. & can. faciat 2. q. 2. propter quam rationem supra suo loco dicit Corduba d. num. 40. Addidi nisi filius venisset in extrema necessitate; hoc enim casu concurrente vita filij cum existimatione patris, cum vita filij sit altioris ordinis, præferenda est ex debito ordinatæ charitatis, sicut etiam quilibet deberet sibi aliquid necessarium ad decemiam status subtrahere, vt succurreret existenti in extrema vitæ necessitate, & aliqui peritura & eodem modo teneretur filius erga patrem extreme egentem.

Quod si pater ob paupertatem deductis propriis alimentis non possit quidem integra alimenta filio egenti præstare; possit autem partem alimentorum, eo quod detractis propriis alimentis aliquid de illius bonis, seu redditibus superfluis, præstare tenebitur, ab eo enim, quod præstare potest, non liberatur, cum alimentis recipiant diuisionem per tempora, & quantitates; & ita etiam Sordus d. q. 8. numer. 14. ubi addit omnia prædicta, & quæ mox dicuntur intelligi debere de quocumque descendente, & etiam in hæreditibus patris.

Bartholus in l. Diana, ff. ad l. Pompeianam, ff. de parricid. ubi cum negare alimenta sit negare, necari, ff. de liber. agnos. inter quod pater non punitur poena parricidij, quando occidit filium, qui caute aliquam commisit ex iis, que sufficiunt ad exheredationem; & si hoc non admittit Suetius d. q. 1. num. 2. Huius sententie ea ratio esse potest, quod ingratitude est ventus vrens, (ut ait D. Bernardus) incensum fontem pietatis, & tollens natural debitum in parentibus erga liberos, & e contra iuxta notata supra n. 121. fin. & tradita a Sardo d. q. 2. n. 11. Hanc sententiam etiam Sanchez, ubi supra putat probabilem.

650 A. h. s. non obstantibus dicendum ex prædictis causis ad exheredationem iustificandam, parentes posse quidem filiis ingratum negare alimenta ordinaria, & pinguiora, non autem regulariter loquendo alimenta ad vitæ sustentationem necessaria, dum ipsi non suppetunt aliunde decepta ex Doctrinis supra num. 648. relatis. Coarctatus d. n. 17. Ludovicus Molina d. dist. 16. n. 3. initio, Gutierrez d. 1. 80. n. 4. Peregrin. d. ar. 36. n. 145. Verfic. sed contra, Sardo d. q. 1. n. 10. fin. Mollius d. q. 1. n. 2. n. 2. & 3. Sanchez d. dist. 16. n. 10. num. fin. Molina de infir. omnib. loc. cit. d. n. 648. citat. Megala d. dist. 1. citat. n. 40. Azor. p. 2. l. b. 2. c. 3. g. 6. fin. Fragosa de Republica Christiana d. dist. 4. n. 195. ego ipse cum nonnullis aliis in prælegato tract. de contrah. matrim. c. 11. n. 141. & alij Doctores à me supr. hoc opere n. 124. allegati. Probatur, quia alimenta vitæ simpliciter necessaria à parentibus debeantur filiis de iure suo naturali, & e contra, quod ius naturale non potest tolli per legem humanam. Quare ius civile, dum propter aliqui defectus concedit parentes possit filiis denegare alimenta, ne contineat iniquitatem, intelligendum est de alimentis pinguioribus secundum personarum qualitatem, & solentis facultatem. Præterea iustum filiis delinquentibus videtur subueniendum in simpliciter necessariis, ut detur eis occasio se peccandi; & quicquid sit de rigore iuris saltem ex æquitate esse subministranda alimenta, siue quibus filius, & filia ingratum, & delinquentes fame perirent, & quoad hoc filium, vel filiam exheredatam, si non habeat aliunde, posse implorare iudicis officium tradunt Gaspar Anton. Thesaurus d. q. 70. num. 12. & 35. fin. Ludovicus Molina d. cap. 16. n. 15. & Alter Mol. in d. dist. 16. n. 13. qui propterea non filie ex eo quod in corpus suum peccatorem, vel absque consensu patris nupserit exheredat dandi esse dotem in quantitate necessaria ad vitam sustentandam quando aliunde non habet, quod tradidit etiam Coarctatus, & Sanchez loc. cit. & in facti contingentiaria iudiciale fauorem senatum testatur loco citato Thesaurus.

651 Doct. non autem regulariter loquendo, quia si causa exheredationis seu ingratitude eius foret qualitatatis, ut ex ea filius, aut filia ad mortem damnari possit, eo casu etiam alimentis vitæ simpliciter necessariis à patre viuente priuari posse tradunt Coarctatus d. n. 17. Ludovicus Molina d. cap. 16. numer. 5. circa finem, & videtur certum apud omnes Doctores, tunc enim cessat illa obligatio iuris naturalis, ex eo enim quod filius potest vita priuari, potest etiam alimentis, quibus vita conferatur, & ad id faciente tradita supra numero 121.

652 Ex quibus infertur heredem patris etiam extraneum non teneri filio à patre viuente iuste exheredato præbere alimenta, nisi in ea quantitate ad quam tenebatur pater, scilicet in quantitate exactam necessaria ad vitæ sustentationem, & omnino etiam ab his prædictis exceptum esse heredem, si pater viuens filium exheredat, & priuauit quibuscumque alimentis ob causam ingratitudeis, ob quam filius veniebat ultimo supplicio puniendus: idque peritendo in iure communi: ad heredem enim descendit tantum ea obligatio, qua pater viuens tenebatur. ut supra (suo loco probatum est, & quod filio iuste à patre exheredato hæres scriptus non

teneatur alimenta, nec quicquam alius præstare, tradit Glotia in §. si igitur, verbo habere, Auth. ut cum de appellat. cognoscitur.

Cause autem ob quas filius, vel filia à parentibus 653 possint exheredari exprimentur in §. causas aut. Auth. ut cum de appellat. cognoscitur, de quibus Coarctatus in cap. Raynium in principio n. 9. & sequent. Molina de iustitia d. dist. 176. Gomez var. 106. l. 1. aut. Mollius d. dist. 12. num. 7. & alij à me in tract. matr. dist. cap. 11. num. 164. relati. An vero ob alias causas in d. §. causas non expressas, illis similes, vel grauiiores possint filius, vel filia exheredari latè explicauit eodem numero 164. & duobus sequentibus. & posse sustinere magis communiter Doctores à me ibidem relati, & alij, quos latè refert, & sequitur Sardo de alimentis tit. 7. citat. questione 1. numero 5.

§. III.

Verum filiis familias masculis, & feminis minoribus 25. annis nubentibus contra voluntatem parentum, ipsi possint illa denegare alimenta.

D. Vbi cum tertium. An filius contra parentum volun- 654 tatem nubentibus ipsi possint illis alimenta negare; cum d. §. causas Auth. ut cum de appellatione cognoscitur, inter alias causas exheredationis enumeratur hæc scilicet, si alius ex parentibus volenti filia sua, vel nepos maritum dare, & dotem secundum vires substantia sue pro ea præstare, illa non consenserit, sed luxuriosam degere vitam elegerit; si vero usque ad 25. annorum ætatem peruenierit, & parentes dispuiserint eam marito copulari, & forsitan ex hoc conuigeria in suum corpus peccare, aut sine consensu parentum marito se liberum amem coniungere, hoc ad ingratiuam filia notandum imparet, quia non sua culpa, sed parentum commisisse cognoscitur: Cum inquam filia minor 25. annis nubens contra parentum voluntatem, aut sine eorum consensu possit à parentibus exheredari, argumento à contrario sensu ex dictis verbis, sumpto, videtur absolute attendendum etiam ab iisdem parentibus priuari posse dotem, & alimentis iuxta doctrinam communem, n. 648. tradita quod ex iisdem causis patres et possunt filios denegare dotem, & alimenta, ex quibus possunt illos exheredare.

Cæterum de hac re, an tum filia familias non exco- 655 dens 25. annum, & ex eo solum quod sine consensu parentum voluntatem eam marito digno cum competenti dote copulare, nubat dominum libero; tum filius familias sine consensu patris nubens, possint tam iure Cæsareo, quam Canonico exheredari, & dotem, & alimentis priuari, latissime egi in tract. de contrah. matrim. cap. 11. n. 137. ad 126. ubi etiam latè, an leges, & statuta de priuandis legitima, dote, & alimentis filiabus familiis, quæ intra 25. annum absque legitima causa sine parentum consensu, nubunt, valeant. Ne igitur ibi latè tradita hic omnino rescribens inutiliter augere hoc volumem superfluo prolixæ tractationi, quam ibidem lector videre poterit; & solum nonnulla ex ibi traditis frequentius à Doctrinibus admissa summari notabo.

Primo igitur valde probabile est, neque filium fami- 656 lias, neque filiam familias intra 25. annum contra parentum voluntatem nubentem posse exheredari, etiam iure Cæsareo attento, dummodo filia rursus, & obsecrare non iuratur, etiam si filia persone indigne, libere tamen nupserit; id pluribus allegatis Doctrinibus dixi d. cap. 11. num. 157. & num. 161. eo quod in d. §. causas Auth. ubi cum de appellat. cognoscitur, hoc non contineatur inter causas ingratitudeis, quæ omnes ibi enumerantur, ob quas parentes possunt exheredare filios. Argumentum

mentum enim à contrario sensu, ex verbis illis *Auth. v. G. 4. adductis ibi sine consensu parentum, &c. & ex auth. scilicet si post de inefficacia testam. ibi vel sine consensu suo maritus se libero rament copulauerit* delictum habere locum, ubi dicta filia minor inuitis parentibus mancipio nuberet, secus si viro indigno libero, & honeste viuat. Legem etiam 3. §. emancipatus, ff. de bonorum possessione peremptentem exheredari filium sine parentum consensu, ducentem mulierem ignominiosam, & si quæ alie similes leges vel dispositiones iuris civilis permittentes exheredationem filiorum, vel filiarum dignis, vel indignis personis contra parentum voluntatem nubentium connectas esse in dict. §. causis, tradunt Glossa in dict. §. emancipatus, & alij Doctores à me d. num. 157. allegati. Hoc autem supposito, etiam iure civili attento filia familias inuito patre nubens viro indigno non potest priuari dote, & alimentis iuxta à me tradita d. cap. 11. numer. 197. & si potuit minor dos iuxta qualitatem, & conditionem mariti diminuta, vt eodem numero 197. & numero 204. notauit, & tradunt Doctores ibid. citati licet cum aliis contrarium doceat Fragolus de Republ. Chr. p. 1. disp. 4. n. 23. ad 287.

657 Secundo longe probabilius est filiam familias nubentem viro digno contra patris voluntatem iure civili attento, & multo magis iure Canonico inspecto non posse exheredari, & consequenter nec dote, nec alimentis congruis priuari traditi d. cap. 11. n. 159. & 161. 162. & 191. & tradunt Doctores innumeri isdem numeris relati, & hoc idem tradit Fragolus d. disp. 4. numer. 287. inspecto iure communis civilis, siens fecus esse de iure Lusitano. Fundamentum præcipuum est tum quia filia sic nubens nil nocet parentibus, vel familiæ, tum quia quod pater facere tenebatur, ipsa volenter fecit, & sic non infer per tale matrimonium parentibus grauem iniuriã, grauemque ingratitudinis causam, ob quam mereatur exheredari, vel dote, aut alimentis priuari, & licet aliqui Doctores d. it. cap. 11. numer. 198. & 202. allegari velint in hoc casu, etiam iure Canonico attento patrem non teneri dotare huiusmodi filiam, ipsi tamen filia, & dote possit satiare, egrè tamen n. 199. contrarium sentio, alioquin filiam sic nuptam digno esse à patre dotandam, licet sit diues propter rationes, quas ibidem adduco.

658 Et non solum quando ex legitima causa filia familias inuito patre viro digno nupsisset etiam, quando abique iusta id fecerit patrem adhuc teneri illam dotare, & consequenter etiam alere, si aliunde non habeat alimenta, tradunt magis communiter Doctores à me d. c. 11. n. 201. & 202. allegati asserentes non valere leges civiles, & statuta de priuandis legitimis, aut dote, vel alimentis filiaribus intra 25. annum sine patris consensu nubentibus, damnum nubant digno viro, & si abique iusta causa id faciant. Dicunt tamen aliqui ibidem numero 202. allegati, etiam iure Canonico attento hanc filiam que sine iusta causa inuito patre nupsisset digno non teneri patrem dotare, si ea diues sit.

659 Imo etiam si filia minor 25. annis contra patris voluntatem nubat abique causa iusta indigno cum dedecore familiaria illuc patrem, saltem iure Canonico attento teneri illam alere, & dotare, docuerunt plures Doctores d. it. cap. 11. numer. 203. à me allegati, & si non nulli ibidem numero 204. relati addant in hoc casu dote, & alimenta non teneri patrem dare in ea quantitate, qua tenebatur dare, si digno nupsisset, sed in minori, attenta qualitate viri, & eius indiguitate. Fragolus etiam d. disp. 4. n. 295. asserit tali filie deberi alimenta, sed tamen solum ad vitam sustentandam præcisè necessaria, cum priuatio horum alimentorum adqueat capitalem penam: neque etiam patrem huius filie teneri dote dare, si haberet aliunde bona, ex quibus se alere, & dotare posset, docent alij eodem cap. 11. numer. 205. relati.

Licet etiam iuxta multorum sententiam sit probabile leges civiles communes, & municipales, quæ filias minores 25. annis, parentibus inuitis nubentes sine digno, siue indigno viro priuant legitimam, esse iustas, & validas, etiam iure Canonico attento, vt dixi dicto tract. de contractu matrimonii eodem cap. 11. numer. 208. & sequenti. nihilominus si tam filia, quam maritus essent pauperes carentes omnino bonis, quibus se alere possent, & etiam honesto, & minime indecenti labore, de iisdem alimentis sibi prouidere non possent, tunc pater teneatur, & cogi possit saltem iudicis officio implorato ad subministranda filie alimenta ad vitæ sustentationem necessaria iuxta tradita hoc cap. supra numero 650. & in tractatu prædicto de contractu matrimonii allegati cap. 11. n. 141. 142. & 123. & Doctores ibidem allegati.

Potèd quod de hisa familias minori dictum est, dicendum de filiofamilias inuitis parentibus da. 661 cente uxorem dignam. Hic enim teneatur pater præbere alimenta, si aliunde non habeat, etiam iure civili, supposita sententia quod non possit ob eam causam exheredari, vt tradunt Doctores allegati d. cap. 11. numer. 212. & numer. 201. & ita etiam in terminis Sanchez de matr. lib. 4. disp. 26. num. 20. & Gutierrez eod. tractat. cap. 70. numero 3. Verfic. Quarta conclus. & alij Doctores supra hoc capite numero 47. relati.

Item etiam si filius familias abique consensu patris duceret uxorem indignam, & ignominiosam probabiliter est patrem teneri illi præbere alimenta ordinaria, si aliunde non habeat, cum hac de causa non possit iure civili exheredari iuxta sententiam, & Doctores, de quibus in d. cap. 11. numer. 152. Alimenta autem vitæ necessaria tali filio aliunde non habenti patrem solum propter æquitatem naturalem, ne fame pereat, teneri præbere constat ex traditis supra numero 650. & ex Doctores ibidem allegatis, & in his terminis post alios tradunt Sanchez d. it. disp. 26. numero 19. & Gutierrez d. it. num. 13. Verfic. 3. conclusio.

Quin etiam non solum tali filio eo inuito ducenti uxorem teneri pater præstare alimenta, sed etiam eius uxori, si pauperes sint, & aliunde non habeant, vt Sanchez d. it. disp. 26. numero 20. & Gutierrez d. it. cap. 80. numero 13. Verfic. Quinta conclusio 5. & alij Doctores communiter supra numero 95. & 97. allegati. Idque propter rationem num. 95. adductam; idque procedit licet tecus senserint Ludouico Lopez 1. part. in fin. d. cap. 194. §. sequitur, & alia questio, sine, in 2. edit. Contrarius de spons. p. 2. cap. 8. §. 6. numero 5. Verfic. 1. Surd. de alimentis tit. 1. quest. 38. numero 35. & Ioann. Lupi de illegitimis comm. 2. §. 11. numer. 25.) etiam si filius indignam uxorem duxerit. Ita in terminis Sanchez, & Gutierrez loca citati. & idem sentit videntur plures Doctores ex relatis supra numero 97. dum absolute asserunt Patrem teneri alere uxorem, quam filius eodem Patre contradicente indatam duxerit, quando non habet, vnde se alant. Et confirmat Sanchez, quia filius ob hanc causam non potest exheredari, vt dictum supra numero 672. & consequenter etiam nec alimentis saltem vitæ necessariis priuari; imò nec conuenientibus iuxta statum, tenuioribus verbò habita ratione indigentis uxoris.

Plura de hac materia an, & quo iure, quæ ratio ne filij fam. ratione matrimonij siue digni, siue indigni abique consilio parentum vel eis inuitis contracti priuari possint legitima, dote, & alimentis; videntur in d. tractatu de contractu matrimonij allegato cap. 11. à dicto numero 197. ad 225. ubi numero 167. explicat, quid sit coniux indigenus, vel dignus.

Vtrum vero filia minor 25. annis, quæ in corpus suum peccauerit viuendo luxuriose possit à parentibus alimentis priuari: Dicendum posse, stantibus omnibus conditionibus requisitis, vt possit exheredari. Vt Doctores communiter, quos refert, & sequitur Surdas.

das alimentis *tit. 7. quæst. 4. num. 1. & 2.* An vero & quando possit exheredari latè tradidit *supradict. tractatus de contractu matrimonij citato capite 11. a num. 125. ad 156.* & multa etiam tradit Sordus *d. g. 4. ac Megala p. 1. lib. 2. c. 23. qu. 1.* Intelligendum autem de alimentis pinguioribus non de alimentis ad vitæ sustentationem simpliciter necessariis; hæc enim eadem filiar non perseverant in luxuriosa vita, & aliunde non habenti, forent præstanda per tradita *supra numero 650.*

665 Quoties verò pater, vult filium, aut filiam ab alimentis excludere, tenetur probare causam indignitatis, cui id suæ sit intentionis fundamentum, ut Cord. à Lara *l. eo sup. n. 648. alleg. & alij relatis Sord. de alim. tit. 7. g. 1. n. 16 & 27. & Molfesius ad consuet. Neap. tom. 1. p. 5. g. 1. n. 24.*

§. I V.

Si filius legitimam portionem in tot bonis sibi à patre assignatam, vel bona (quorum fructibus se alere poterat) nomine alimentorum ab eodem patre sibi data consumpsit; An pater eidem de nouo teneatur alimenta præstare.

DVbium quartum. Si pater filio pro alimentis totius vitæ legitimam in tot bonis dederit, vel assignauerit fundum, cuius fructus possint sufficere ad alimenta integra; & filius bona illa, seu fundum assignatum dissipauit, & ad pauperatam redactus est; an eidem filio dissipatori pater teneatur de nouo præstare alimenta. De hoc dubio valde controuerso latè agunt Vasquius in *g. illuistr. cap. 35. num. 14.* Corduba à Lara in *l. si quis à liberis §. idem Index à num. 4. ad 37.* Menochius de *arbitrar. casu 182.* Sordus de *alim. tit. 7. g. 5. & alij, qui infra citantur, & si non tam ampla. Difficultas autè potest esse, utrum teneatur pater de nouo tali filio præbere alimenta pinguiora, & statim congrua; an vero tantum necessaria ad vitæ sustentationem, & ne fame pereat.*

666 Aliqui (ex sic prima sententia) absolute assument, filio, qui portionem bonorum sibi à patre pro alimentis assignatam dolo, & sua culpa, puta cum scortis, vel ludendo, aut latè viuendo male consumpsit, & prodigat, & ad necessitatē redactus est; patrem non teneri iterum dare alimenta; ita Vasquius *loco cit.* Cord. à Lara *idem Index n. 29. & sequen.* Menochius *dist. casu 182. n. 53. & de presumpt. lib. 4. presump. 191. num. 9.* Peregrin de *fideicom. art. 41. num. 83.* Sordus *d. g. 5. num. 11.* Ioannes Baptista de Barbobis de *filij. g. 3. o. num. 101.* & plures alij iurisperiti à Corduba & *idem Index num. 9. & Sordo d. g. 5. num. 1. & 2.* relati præsertim Baldus in *auib. contra rogatus num. 8. Cod. ad Trebell. & Alexand. in l. si cum dotem §. 1. ff. solut. matrim. & ad Barth. in trall. de alim. tit. 17. l. non in l. scimus in prima num. 6. Cod. de inoffic. testam. & Pontanus de *alimen. cap. 2. numer. 6. fin.* & Ioannes Nicolaus Lucidors de *illegitimis Clericorum cap. 22. num. 3.* Probatur primo quia aliqui culpa delinenter nocere Auctori suo contra *cap. culpa sua de reg. iur. in 6. & leg. qui in suo legu Cod. de inoffic. testam. & l. 1. ff. de iust. & iur.* Et eadem culpa filij dissipantis patri innocenti nocere contra *dist. §. legu.* & contra omnes leges, quæ sunt sub *tit. de fil. in pro patri;* & sub *tit. de uxor. pro marito.* & contra legem non debet alteri, *ff. de reg. iur. & contra omne ius naturale, naturaleque rationem dicentem, penam debere sequi peccantem;* & vnum ex facto alterius non debere laci *l. 1. Cod. de nulli ex vicar. lib. & iniquissimum omnes iudicant ex facto vnius alterum præiudicari Lex duobus in fine, ff. de negot. gest. Secundo quia iure cautum**

est, maleficum, & male merentem alendum non esse, sed egestate debere laborare *l. bona fides. ff. de postu. Scortis autem dare, vel ludendo bona perdere est delictum;* quare huic filio culpato victum non dare, sed permittere, ut manibus, & labore suo sibi victum quærat, ut plures alij culpa carentes faciunt, non erit peccatum, sed potius laudabile; & condignum. Tercio, quia frustra auxilium legis prætextu necessitatis quis impiorat, quando in talem necessitatem culpa sua cecidit *l. iam dubitari, ff. de hered. instit. lib. 1. iam non ut necessarij; sed sua sponte heredes existunt. & l. iam dubitari, ff. de vulgari, ibi, ius dicentis propositum esse liberis oneris hereditarius non sponte suscipit liberari;* illi enim imputandum est, qui in talem necessitatem se sponte suo facto coniecit *l. si de infir. §. si necessaria, ff. qui satis cogant.* cum aliis allegatis per Menochium de *casu 191. num. 5. 1.* Cõfirmatur hæc sententia primo, quia filio, qui legitimè sibi à patre in tot bonis assignatam dolo, & sua culpa male consumpsit, non tenetur pater de nouo legitimè dare, ut cum aliis Menochius de *casu 182. numer. 16.* & Melius de *leg. lib. 2. tit. 2. g. 30. num. 4. & sequen.* Secundo, quia filia male sua culpa dote sibi consignatam consumpsit, pater non tenetur iterum illam dotare; ut post alios *idem Menoch. num. 57.* Corduba *d. §. idem Index num. 23. & Fontanella de passis nupr. Clau. fol. 5. Glosa 1. p. 1. num. 72.* Sordus *d. g. 5. num. 3. & Mangilius de impu. g. 164.* Tercio, quia quando filius fideicommissio grauatus habuit iam legitimam, & trebellanicam, quas sua culpa, & male vtendo consumpsit, non potest alienare bona fideicommissi, ut alimenta consequatur, ut cum aliis Menochius de *presumpt. 191. num. 8.* Antipadilla in *auib. res qua num. 80. Cod. de de leg. & Sord. d. g. 5. num. 2.* Prædicti autem Vasquius, Corduba, & Sordus aiunt non obstat, quod alimenta debeantur iure naturæ, & obligatio naturalis non euanesceat propter culpam filij, nam inquit, quod ius illud naturale, seu inclinatio naturalis parentum ad alendum filios non inducit obligationem præcisam, & coactam (ut *supra num. 5.* iuxta eodẽ Vasquium, & Sordum notatum est) sed obligatio strictè inducta est à iure ciuili, quo iure nullibi, ait Vasquius legi, ut quis suæ obligationi amplius, quam semel satisfactus teneatur; sed into contrarium eo iure dispositum *l. qui bus de verb. obligat. l. qui o. un. fructum cod. tit. & l. plane, §. si eadem res ff. de leg. 1. & tota si ff. & Cod. de condit. indebit.* Igitur cum Christiana pietas non patiarur, quod quis fame pereat, huic filio sua culpa ad egestatem redacto Sordus *d. §. num. 11.* & post eum Lucidors ubi supra dicit fore subueniendum per viam, & rationem elemosynæ, & auxilij gratuiti, à quo non excluditur qui incidit in pauperatam culpa sua, ut per tradita à Menochio *d. casu 192. num. 42.* & nonnullis frequentibus, & Courtuina *var. lib. 2. cap. 16. num. 9.* Verlic contrarium, & à me etiam *tom. 3. mor. var. lib. 6. num. 47.* Et huiusmodi filio dissipatori in graui necessitate existenti, si emendationem à vitio scripto promitteret, Lucidors dicit, quod index cogere debet patrem, vel eius heredem ad nouè præstationem alimentorum simpliciter vitæ sustentandæ necessarium.

Ex quibus ultimo loco adductis constat, Vasquium, 667 Corduba, & Sordum, patrem filio, qui dolo, sua culpa consumpsit portionem legitimam, aut alia bona sibi assignata, ex quorum fructibus congrua alimenta habere poterat, non teneri præstare, neque etiam alimenta vitæ sustentandæ simpliciter necessaria, nisi forte titulo elemosynæ, & gratuito auxilij.

Item iuxta eosdem Vasquium, & Cordubam non te 668 netur pater alere talem filium, licet culpa non fuerit ordinata ad id, ut posita à patre aleretur; quod etiam faciunt tradita; & Doctores relati à Menochio *d. casu 191. n. 45. num. pluri. sequen. & n. 59. & 60.* & à Melius *no d. g. 30. n. 8.*

Item iuxta Vasquium non teneatur pater de nouo 669 alimen

alimenta præbere filio, qui bona assignata quibus poterat viuere, ex culpa leui, vel etiam callo fortuito dissipauerit, vel perdidit: vult enim quod ubi item pater alimenta sufficientia pro tota vita filio dedit, non teneatur de nouo alia dare ubi in causa. Corduba tamen in *dist. cap. si quis a liberis*, §. *idem respicitur numer. 100*, sentit fratrem teneri dare alimenta fratri, qui portionem sibi assignatam sine dolo, sed tantum animi leuitate, & calore iuuenili dissipauerit dando scortis, & cetera, vt *supra n. 5* 24. notatum est.

670 Alij è contra (& sic seruanda sententia) asseruerunt, filio, qui portionem bonorum (qua poterat viuere) assignatam à patre pro alimentis dolo, & lata culpa cum scortis ludendo, vel latè nimis viuendo consumpserit, patrem teneri iterum præstare alimenta, si aliunde non habeat, quod se alit. Ita Iacobus de Arenis in *Liberum*, qui operatur ff. de operis liberorum, & in *l. Imperator ff. ad Trebell. Bald. in l. si capiti ad finem, Cod. de Episc. & cleran. l. cum numer. 11. Cod. de inofficiis testam. & in *l. si ius naturale numer. 7* de iustia, & iur. Ioannes Salspola de collationibus numer. 100. Olafcus de *dist. 124. n. 9* & 10. Benintendus de *dist. 21. numer. 2*. Marcol. var. c. 83. numero 5. Peregrin. de fideicommissar. 36. numero 135. & 140. P. Barbo. ad *l. 1. p. 4. numer. 141. ff. soluto matrim.* Carpan ad *statuta mediol. 313. numer. 5* & 36. & ad *stat. 483. numero 67*. Giuba de *dist. 5. numer. 34*. Merenda contrari. var. lib. 4. cap. 34. numer. 6. & plures alij Iurisprudenti à Corduba *dist. 5. idem index, numer. 10*. Sardo de *q. 5. numer. 8*. Peregrin. Giuba, Orasco, & Carpano locis allegatis citat. & ex Theologis Azor. p. 2. lib. 2. cap. 4. quæst. 12. & Megala loco *supra*, numer. 26. allegati. Probant plures ex allegatis Doctores, tum per *dist. leg. liberum*, qui licet pater dolose dilapidaret bona fideicommissa subiecta filio, qui in potestate patris esse desisset, restituentis filius tamen cui ante tempus sit restitutio, teneatur ex eis patrem alere; tum per *dist. leg. liberum qui operatur*, ubi patrono, qui amittit ius patronatus cogitur liberis alimentorum nomine certam quantitatem præstare; verum ad *dist. 1. Imperator*, Corduba *dist. 5. idem index n. 3* 2. respondet ibi à Papiniano dispositum patrem dilapidatorem à filio alendum propter reuerentiam, quam filius patri debet, unde non extendendum ad filium dilapidatorem. Sardo verò *dist. quæst. numer. 8*, respondet *d. 1. non obstat*, quia ibi bona erant patris, licet forte subiecta fideicommissis, cum grauatus fideicommissum pendente conditione dicatur verè dominus per Doctores, quos ibidem allegat. Quare suggerit equitas patrem alendum esse de bonis suis, qui sibi ante diem auferuntur; fecit autem in alimentis filio debitis non ex propriis, sed paternis bonis; non est autem tanta ratio dandi alimenta de alienis bonis, quanta de propriis. Ad *l. liberum, qui operatur*. Respondet Corduba *n. 53*, non obstat priori sententia, quia agit de patrono, cui à liberis semper est honor deferendus *l. liberis*, ff. de obsequiis. Alij ergo, vt Peregrinus, Olafcus, & alij apud eundem probant hanc sententiam, quia alimenta à patre filio debentur iure naturali, quod facto patris assignantis bona, & filij consumptis, aut alia ratione tolli non potest, cum iura naturalia inmutabilia sint. §. *sed naturalia insunt de iure naturali*, & *leg. infra sanguinis*, ff. de regulis iur. Merenda confirmat ex eo, quod acquiritur, & charitatis nimis aduersetur; parentem commodè, & ex dignitate viuere, liberos autem stipè quætere, vel vilissimas artes exercere pro resolutione.*

Dicendum, primo filio qui dolose, & culpa sua lata, puta dando scortis, ludendo, & nimis laute viuendo consumpserit bona nomine alimentorum sibi à patre assignata, quorum fructus sufficiebat ad alimenta, patrem teneri præbere alimenta, & quo pro indigentia, & sustentatione naturæ, & ne fime pereat, sunt necessaria, si aliunde non habeat; præter Doctores *num. precedenti* relos in his terminis Ludouic. Molina de *primogeniti. lib. 2. capite 16. numero 24*. Alter Molina de *insu. tom. 3.*

dist. 616. numer. 14. Verbis quod si des. Merlinus de *legitima lib. 2. tit. 2. allegat q. 30. numer. 2* Fontanella de *p. iust. nuptial. class. 5. Glossa 1. p. 1. numer. 76* & 77. Cabedo de *cas. Portugal. 148*. (ubi ait ita decilum & Senatu Portug.) Galpat Barzins de *non meliorandis finibus cap. 16. numer. 19. cum sequent.* Giuba de *dist. 6. numer. 3* & 5. & alij ab iisdem Ludouico Molina, & Barzio, Giuba, & Corduba in *d. 5. idem index numer. 10*, relos. Ratio est, quia cum alimenta filio à patre debentur iure naturali, & ex charitate sanguinis, & pietatis vinculo, vt *supra numer. 7. cum sequentibus* probatum est, & sapienter in *precedentibus* dictum est: ex quacunque causa hitus egeat, si aliunde alimenta habere non possit, pater tenetur ei saltem vitæ sustentandæ alimenta simpliciter necessaria præbere; obligatio enim illa naturalis (vt *supra numero 526*, notatum est, & etiam Peregrinus, & Olafcus cum aliis *locis supra allegatis* tradunt) non potest tolli ex culpa præterita, si iam emendatus est filius dissipator portionis bonorum assignata, & non sit abstinens alimentis, quæ pater de nouo præstat. Neque huic conclusioni obstat argumentum de legitima, & dote, & quo in confirmatione *num. 676*, adducta, vt relos Peregrinus *d. numer. 126*. Fontanella loco citat. & plures alij, quos Corduba *d. 5. idem index numer. 3* & 6. allegat, cum valde diuersa sit ratio, & natura legitima, & dotis (quatenus excedunt alimenta simpliciter vitæ necessaria) à natura alimentorum, quæ ad vitæ sustentationem sunt simpliciter necessaria: vt latè explicant Peregrin. Corduba, & Fontanella *locis cit.* & præsertim ea est diuersitas, quod alimenta vitæ necessaria debentur filijs iure naturali, legitima autem, & dote debentur iure ciuili. Non obstat etiam tertia confirmatio *d. numer. 676*, adducta, præfatus enim filius poterit alienare bona fideicommissi saltem quatenus requiritur pro habendis alimentis vitæ sustentandæ simpliciter necessariis de quo *infra*.

Dicendum secundo, huic filio, quia dolose, & sua culpa lata malè consumpserit portionem bonorum pro alimentis assignatam, non teneri præbere alimenta pinguiora, scilicet dignitati congrua iurisprudenti *n. 676* & *num. precedentis* relati præsentim Giuba *dist. 5. 10* & 11. & etiam relati *num. 680* qui dum asserunt filio, qui malè consumpsit legitimam portionem, seu bonâ pro alimentis assignata, patrem teneri iurum alimenta præbere, si ad inopiam redactus sit, & egeat; non loquuntur de his alimentis statui, ac dignitati concordentibus, sed de his alimentis, quæ pro indigentia, & sustentatione naturæ sunt necessaria, vt notauit Corduba in *d. 5. idem index n. 12*, & colligitur ex ratione, quam iisdem communiter adducunt; nempe quod alimenta filijs debeantur iure naturæ, quod ex assignatione facta per patrem, & consumptione facta per filium tolli non potest; sicut nec tolli potest lege, aut alia humana constitutione, aut principis viuientis decreto, aut pacto, vel renunciatione, cum his omnibus præuulsiō sit naturæ lex, vt communiter sentit Doctores, tradunt Ludouicus Molina *dist. lib. 2. cap. 1. super pertotum*; & Peregrin. *d. n. 14* §. de qua re *infra*. Hanc conclusionem communem Iurisprudentum saltem probant tres rationes *supra numer. 676*, adductæ, & alia, quas Menochius *d. casu 182. a numer. 45* ad 54. adducit. Aduerit autem Giuba *d. dist. de *dist. 6. n. 13*, fin.* post M. Antonium Cocchium huiusmodi alimenta, quæ filio prodigi, vel filius dissipatori leui dissipari legitima, vel dotis subministrantur, si pro tota vita vnica præstitutione fuerint data, post mortem non transmitti ad heredes, sicut transmittitur legitima. Addit idem Giuba *num. 8*, non solum patri viuenti, sed etiam eius heredem teneri filio, qui dissipauit legitimam præstata alimenta præstare reprobato Claudio in *u. l. item de legitima capite 8. numero 21*, asserente solum patrem viuentem, non heredem ipsius teneri; quem dicit neque textu, neque ratione id probare.

Difficultas est, an si filius bona aliena nomine alimentorum amiserit quidem sua culpa, sed sine dolo, & culpa premeditata, & ordinata ad casum, vt si casu homicidii commisit, & vt se ad condemnationem, seu poenam, vel fisci exactione se redimeret distinxit omnino bona pro alimentis assignata, & ad inopiam, & egestatem reductus sit; neque aliunde habere possit alimenta; an pater tali filio teneatur alimenta dignitati concedentia prestare.

- 674 Et pro affirmatiua stant Doctores asserentes filio grauato restituere, qui legitimam, & Trebellanicam consumpsit ex culpa ad factum non premeditata, & in necessitate constitutus est, succuri, vt possit bona fideicommissio supposita alienare, vt se se alar: hi sunt Fulgiosius in *auto res qua Cod. comm. de legatis*, Decius in *capite qua in Ecclesijs numero 30. in fine de constitutione*. Alexander in *leg. si fideiussor*, & si necessaria, ff. qui *faisid. cog.* de nonnulli alij à Menochio *dist. casu 182. numero 58. relati*. Quorum precipuum fundamentum est, quod culpa ad casum non ordinata non sit considerabilis, vt Glossa in *capite qua diuersificatio*, verbo *suspensus de concessione prebendarum*, Augustinus Barbosa *ibidem numero 8.* & alij, quos *dist. casu 182. numero 59.* vbi late explicat qua ratione culpa ad casum non ordinata non sit considerabilis, nequod commodum) referre Menochius; cum ergo in presenti casu culpa non sit ordinata ad necessitatem, non est considerabilis, atque adeo hæc necessitas iusta censetur, ac illa, quæ ab initio infusa illa culpa iusta est.

- 675 At negatiuam partem sustinent Bartholus in *leg. si post dotem*, ff. si *solum in fine ff. soluto matrimonio*, Menochius *dist. casu 182. dist. numero 58. & sequentibus*. Merlinus *d. g. 30. numero 8.* & magis communiter Doctores, quos Menochius refert *de eod. casu 182. num. 45. qui à dist. num. 45. ad 54. id probandum plures adducit rationes*, inter quas illæ, quæ *supra numero 676.* sunt adductæ, & illa quod necessitas est illi imputanda, qui sua culpa in casum incidit *dist. leg. si fideiussor*, ff. *qui faisid. cogant.* & alij iuris à Menochio *num. 58. relatis*, & tradunt alij Doctores, quos referunt Menochius *ibidem*, & Merlinus *dist. numero 8.* vbi etiam *num. 9. fine*, ait hanc sententiam negatiuam tenere plures alios, quos *dist. numero 30. numero 5. allegat.*

- 676 Vtrum etiam si filius ex culpa leui tantum bona consumpsit, pater teneatur ei prestare alimenta statui congrua: negat Corduba in *dist. 5. idem index num. 18.* At affirmant Alexander in *l. si cum dotem*, ff. *1. numero 9. ff. soluto matrimonio*, Baldus in *dist. auto rogatus num. 8.* Pontanus loco *supra numero 676. relato*. Menochius de *presumpt. 191. numero 9.* & alij à Corduba *d. 5. idem refcripti index num. 15. relati*. Iacobus de Atena, & alij ex *relatis num. 680.* quatenus affirmant patrem tene re alete filium, qui sine dolo, & lata culpa, bona pro alimentis sibi assignata consumpsit; & idem sentit Sardi. *dist. tituli. 7. questione 15. numero 1.* idem ait fratres, qui animi leuitate, vel iudicii imbecillitate ad inopiam devenit, fratrem diutem teneri prestare alimenta, vt *sup. numero 525. notatum est*; & ad id facit *lex 1. ff. de minoribus*, & quia ob leuē culpam non videtur filius priuandus priuilegio iuris, quod habet consequendi alimenta à patre, si aliunde non habeat, Corduba *dist. 5. idem index numero 16.* ex Alexandro probat ex eo, quod culpa leuis non nocet filio, qui quodammodo viuo patre dominus erat *in hac ff. de lib. & post. lib. in rebus autem propriis quis non punitur leuiam*, ff. *solut. matrim.*

- Ceterum inter omnes Doctores conuenit, si filius 677 citra dolum & culpam, sed casu, & fortuito (pata quia fortē casum, vel incendio perierint) bona pro legitimis, vel alimentis assignata consumpsit, seu amiserit, D. lo. Angel. *hossius de Obligat. Parentum.*

patrem teneri ad præbendum ei alimenta concedentia habita ratione bonorum eiusdem patr. 5. & etiam quammis filius in assignatione legitime, vel bonorum alimentis in posterum habendis à patre renunciasset, ita Corduba in *dist. 5. idem index numero 14.* Peregrinus *dist. art. 36. numero 146.* & alios allegantes. Menochius *dist. casu 182. numero 24.* Merlinus de *legitima lib. 2. titulo 2. dist. questione 30. numero 11.* & 16. Mangilius de *imputationibus quest. 164. numero 4.* Sordus *dist. 7. g. & dist. quest. 5. & quest. 35. numero 11.* Stephanus Gratian. *parte 4. capiti. 79. 1. numero. 110.* Ioannes Nicolaus Lucidorus *dist. cap. 22. numero. 32.* Caluinus de *equitate lib. 3. capite 74.* & non solum Doctores *supra numero 680. relati*, sed etiam alij Doctores (excepto Valguio *num. 676. allegati*, qui ibi loquuntur de filio, qui dolo & sua culpa legitimam portionem, vel alia bona sibi pro alimentis assignata consumpsit; ex quo enim hæc amissio à fortuna prouenit, quæ humano consilio præuideri, & illi prouideri non potest *leg. 2. §. si eo tempore ff. de administratione rerum ad ciuit. pertinet.* & *leg. qua fortuito Cod. de piguarib. alij.* nullo modo potest imputari filio, & propterea non debet idem filius priuari priuilegio iuris consequendi alimenta concedentia, si aliunde non habeat; atque adeo etiam huiusmodi necessitatem prouenientem à fortuna esse iustam alienandā bona feudalia, vel fideicommissio subiecta pro alimentis grauati, vt rem certam statuit cum alijs loco citato Menochius; quæ autem dicta sunt de filio, qui consumpsit alimenta à patre sibi data, dicenda sunt etiam quoties alimenta fuerint tradita ab alio, qui debitor esset legitime illi, cui tradidit, & consumpsit, & ad egestatem sua culpa, vel fortuito deuenisset; vti iam in specie vterque Molina locis *supra 681. citatis*. Item ea, quæ dicta sunt de alimentis à patre, & ab eo, qui legitime esset debitor traditis, consumpsit, dicendum etiam est de dote à patre, vel ab alio legitime debitor tradita, quam fil. mulier consumpsit male, & sua culpa, erit danda iterum dos, sed non iuxta dignitatem, sed tantum iuxta qualitatem alimentorum, vite sustentandæ necessarium. Vtrum vero etiam si à fratre, aut ab alio legitime non debito remel alimenta congrua, & competentia fuerint fratri, vel forori signata, & tradita; qui, vel quæ postea male, & culpabiliter consumpsit, aut casu fortuito amiserit; frater teneatur iterum prestare alimenta: Doctores communiter quos late refert Ludouicus Molina de *primogen. libro secundo capite 16. numero 26.* conueniunt non teneri iterum prestare, si sua culpa frater alimenta semel percepta à fratre consumpsit, vel amisit, & idem approbant *ibidem idem Molina*, & alter Molina de *iustitia tom. 3. tract. 2. disputatio. 616. numero decimoquarto*, Versiculo quando dote, vel alimenta: Si vero fortuito, & casu amiserit; & in hoc casu non teneri amplius alia alimenta prestare, tradidit Baldus in *leg. fine numero 8. Cod. de dotis promission.* Ludouicus Romanus in *Authentica, quod locum numero decimo. Cod. de collat.* & alij plures à Ludouico Molina *dist. numero vigesimo sexto initio*, relati loquentes in dote semel à fratre forori constit. In hoc assignantes differentiam in patrem, & fratre; & hos Doctores sequitur Molina de *iustitia loco citato* illam asserens rationem, quod frater solum de iure ciuili teneret alimenta, & dote dare fratri, & forori inopi, quod ius ciuile non est extendendum, vt voluerit fratrem sepius teneri prestare dotes, & alimenta, quæ non sunt necessaria ad vite sustentandam. At plures alij laxi fuerint, quos Ludouicus Molina *d. n. 26. Versic. sed contrarij refert*, & sequitur, tenent in hoc casu fratrem teneri iterum dotare competentem sororē, sicut & pater dote congruā teneatur dare iterū filiz, quæ casu fortuito priorē amisit, quia quamuis pater potiori, ratione quā frater teneatur alimenta, & dote dare fratri, & forori

forori inopi, uterque tamen id ex iuris communis dispositione facere tenetur, ut in praecedentibus suo loco, probatum est; atque adeo si foror dotem, seu alimenta abique culpa amiserit irrecuperabiliter, in fratre idem dicendum est, quod in patre; nec contrarium villo iure probatur; & ita sentiendum etiam ego puto: in casu vero quo frater, aut foror sua culpa graui dotem aut alimenta simul a fratre accepta, quae erant statui congruentia amiserit, seu consumpserit certum puto fratrem non teneri iterum dare alimenta, vel dotem iuxta dignitatem; existimo tamen teneri in foro conscientiae dare solum alimenta simpliciter vitae necessaria iuxta tradita supra n. 516.

SVM MARI VM

Capitis X I.

Pater an possit negare alimenta filio, qui absque iusta causa non vult cum eo habitare. negativum. 677. affirmativum, & communis. n. 678.

Pater cessante legitima causa non potest cogere filium accipere alimenta extra domum paternam. ibid.

Pater ex vi patriae potestatis potest cogere filium legitimum, & naturalem, ad habitandum secum. d. n. 678.

Si tamen filius velit alimenta, & velit eligere aliquod honestum vitae genus, non debet a patre impediri, nisi quatenus filij opera indigeret. n. 692.

Pater volens alimenta a filio cogitur habitare cum eo. n. 679.

Filio recedenti a patre cum uxore sine causa nec dos, nec alimenta extra domum suam praestanda. n. 680.

Filio, qui sine causa a patre recessit, redeunti ad patris domum, pater in futuram tenetur alimenta praestare. num. 681.

Ex consuetudine Neapolitana filius potest petere alimenta, & pater dare filio extra domum paternam. n. 683. limitatur si pater egerit auxilio filij. ibid.

Filius ex legitima causa potest morari extra domum patris, & ibi petere, & consequi alimenta. numero 684.

Similiter pater ex iusta causa potest cogere filium accipere alimenta extra domum paternam. numero 685.

Quid si pater culpa filij illum domo eiecit. ibid.

Filio petenti alimenta extra domum patris incumbit onus probandi iustam causam seorsum habitandi. numero 686.

Causa seorsum habitandi an sit iusta committitur arbitrio iudicis. n. 687.

Causa iusta censetur, patris sanitas, & lū inter patrem, & filium. num. 688. Odium non recit. num. 682. Ingressus filij, aut patrii in monasterium, numer. 690. & 691. Si filius cum patre absque morali periculo offendendi Deum, & impudicitiae non possit morari. numero 692. dissipatio bonorum paternorum. numero 694.

Inter non recit. & prinigium lex praesumit odium. n. 689.

Sententia astrictis alimenta debita suae ex dispositione legis, suae ex dispositione hominis peti, & accipi possit extra domum illa praestare debentis. numero 694.

Iuxta quam vidua intra annum lulum potest petere alimenta ab heredibus mariti extra illorum domum, etiam si nulla subsit causa, ne cum illis moretur. num. 695. Item pater cogitur alere filium spurium licet minore in trivium in domo matris, & filium nuptum in domo generi. ibid.

Limitatur dicta sententia in uxore, qua sine causa disuerterit a marito non est ab eo alenda. numero 696.

Sententia affirmans alimenta semper etiam debita ex sola dispositione testatoris esse praestanda, & accipienda in domo illa praestare debentis, si alimentarius, nullam habeat iustam causam habitandi seorsum. numero 697.

Iuxta quam vidua intra annum lulum ab heredibus alenda accipere debet alimenta in domo hereditum mariti, & similiter vidua, cui maritus reliquit alimenta, qua pro tempore absentia extra domum hereditum contra eorum voluntatem alimenta petere non potest. num. 698. idem num. 701. & tenetur eisdem heredibus operari. ibidem, & si non possit commodè, vel honestè habitare cum iisdem heredibus, tunc in alia domo meranti praestanda sunt, scilicet diminutione praeij operarum heredibus debitaram. ibid.

Vidua ex statuto alenda ab heredibus mariti in eorum domo alimenta accipere debet. n. 699.

Famina ex statuto per masculos exclusa a masculis, donec nubat in domo masculorum alenda. ibid.

Alimenta ultra dotē forori ex patris dispositione a fratre praestanda, sunt praestanda in domo fratris. ibidem.

Sententia docens eum, cui alimenta debita sunt ex dispositione legis, ad illa consequenda debere habitare in domo illi praestare debentis. numero 710.

Alimenta debita nepoti, fratri, & similibus personis aliunde non habitantibus, sunt praestanda in domo alere debentis seclusa causa iusta alibi habitandi.

Alimenta legata, seu debita ex dispositione hominis, seu testatoris iuxta magis communem Dollorum sunt praestanda legatario volenti, etiam nulla existente causa habitare cum heredibus testatoris. numero 704.

Iste tamen legatarius non potest petere solutionem pro habitatione, sed cogitur habitare in una ex domibus testatoris ab heredibus sibi assignata, si commodè ibi potest habitare. n. 705.

Alimentarius legatarius, qui tempore vitae testatoris solebat morari cū eo, ut ab heredibus alatur tenetur in domo testatoris cū heredibus habitare, si commodè potest. num. 706.

Qui percipit alimenta ex dispositione testatoris, non tenetur villas operas heredi praestare, si testator non iussit alimenta in eius domo praestari; si iussit praestari in domo tenetur praestare officiales. numero 707.

Iudicium Aulitoris circa praedictas tres sententias. num. 708.

Uxores, & filii naturales alimenta sibi simpliciter relicta possunt habere extra domum heredis. ibid.

Si testator in legato alimentorum expressit esse accipienda in domo heredis, alimentarius ea non potest petere, & consequi extra domum heredis secluso omni casu seorsum habitandi. n. 709. imo debet simul comedere. ibid.

Heredi tamen legatario etiam inuito potest alimenta extra domum suam propriam dari. n. 710.

Limitatur si adiectio habitandi cum herede facta esset in fraudem legatarii, quia minor, & infirmus, & posset indigere auxilio heredis. ibid.

Et hoc casu legatarius volens possit etiam extra domum heredis eo inuito habitandi alimenta consequi. ibid.

Alimentarius gravatus habitare in domo cum heredibus, non in domo testatoris, sed in domo hereditum propria, etsi diuersa à domo testatoris, cogitur accipere cum ipsis morando. n. 711.

Limitatur si testator expresserit legatarium debere alere in domo, quam ipse testator incolat. ibid.

Et hoc casu si heredes bona diuidant legatarius debet habitare cum coherede in domo testatoris, alius coheredibus conferentibus partē sumptuum pro alimentis. ibid.

O n u i

Onus legatarij alimentarij cum onere habitandi in domo heredi intelligitur de primo testatoris herede, non de secundo, scilicet de herede heredi. numero 712.

Appellatione heredis textorius regulariter veniunt omnes in infinitum. ibid.

Ubi testator expresse non dicit legatariam alimentorum debere habitare cum heredi, vel cum alio, ex quo non nam verbi, aut modis, vel consuetudine censetur ut sit voluisse eam debere habitare cum herede remissive. numero 713.

Si cui alimenta sunt debita ex legis dispositione, vel ex dispositione testatoris cum onere habitandi in domo heredi, ex iusta causa extra domum alimenta debentur, & heredi, potest illa consequi. n. 714.

Huius iusta causa probanda onus incumbit ipsi alimentario. n. 715.

Ex qua sit iusta relinquatur arbitrio iudicis. ibid.

Difficiles agentes de iustis mediis iustis causis. n. 716.

Et sunt sententia heredi, si videtur heredi habere uxorem, & aliam inter alimentarium, & heredem, periculum morale offendendi Deum, & impudicitia. n. 717. & quatuor sequent.

Prædicta causa an proveniat sufficienter per famam vicini, & per testes singulares. n. 720.

Ista causa habitandi extra domum heredem est, si legatarius habens uxorem, & filios vult cum illis habitare. n. 721.

Non est iusta causa, quando heredes granati prestare alimenta in eorum domo, facta divisione bonorum hereditatis incolunt diversas domos. numero 723.

Hic casu, an quilibet heredum alimenta pro tempore in domo propria prestare possit, vel legatarius debeat habitare cum uno, & alij cogatur conferre partem sumptuum pro alimentis, & debeat habitare cum illo herede, qui remansit in domo testatoris. ibid.

Item ex iusta causa non habitandi cum herede, si obque necessitate velit mutare domum cum incommodo alimentarii. n. 734.

Si etiam testator inisset alimenta prestari in domo alimentarii, & si obque necessitate mutet domum, in qua heres cum maiori incommodo prestare deberet alimenta, non tenetur heres in posterius domo præstare. ibid.

Item alimentarius debet habere alimenta extra domum heredi, quoties non per ipsum, sed per heredes, vel casum fortuitum fiat, quominus possit in domo heredi habitare. numero 735. numero 735. & numero 726.

Si alimentarius legatarius statim se offerat paratum ad habitandum cum heredi, & si recusant recipere, alimenta illi præstanda sunt extra domum. numero 725.

Quid si se post aliquod tempus offert, & interpellat heredes, qui recusent illum recipere in domo; an cogatur heredes solvere alimenta etiam præteriti temporis. ibid.

Stante legato alimentorum cum onere, ut legatarius habet cum filiis, si filii omnes moriantur, an persequeret legatum, & alimenta extra domum debeantur. numero 726.

Item iusta causa non habitandi cum heredi, ubi quoties ex verbis testatoris, vel aliqua consuetudine colligitur testatorem voluisse alimenta præstari debere in domo alimentarii, seu in loco tantum domicilij, non in domo heredi. n. 727.

Alimenta relicta uxori si Mediolani commorabitur, sunt præstanda extra domum heredi, non tamen extra civitatem, seu domicilium heredi. ibid.

Alimenta relicta ei, quem sciebat habere uxorem, & si. D. lo. Angel. Boffius de Obligat. Parentum.

lios, sunt quidem præstanda in loco domicilij heredi, non autem in eius domo. ibid.

Si tempore dispositionis habitatio heredi, & alimentarii erat separata, nec sine magno incommodo iungi poterat cum habitatione heredi, alimenta solum in loco domicilij, non in domo heredi accipienda sunt. ibidem.

Cum debitor alimentorum, & alimentarius habitant diversas domos, & sunt diversæ domicilia, ubi possunt solvenda alimenta, qui Doctores tractant. numero 728.

Filio, vel filia nequaquam educari apud patrem arbitrio iudicis, eligi debet locus, in quo præstanda sint alimenta. n. 729.

Locus electus a patre preferendus, & patre negligente, vel locum minus decentem eligente, loci educatorii electio facienda a propinquis. ibid.

Alimenta simpliciter relicta heredi non tenetur deferre ad domum, seu domicilium alimentarii, nisi aliter constet de voluntate testatoris; sed sat est, quod se offerat paratum dare illa in domo sua, sique domicilium. n. 730.

Quando debitor ex contractu, & creditor sunt diversi domicilij, & fori, debitor non tenetur debitum seu rem solvenda deferre ad domum creditoris, ubi in contractu non sit deputatus locus solutionis. numero 731.

Pensio solvenda est in loco, in quo fructus beneficii colliguntur. ibid.

Filius tenetur patri solvere alimenta in domicilio patris, & ubi degit. n. 732.

Debitor, qui reverentiam, & obsequium debet creditori tenetur deferre debitum ad domum creditoris diversi fori. ibid.

Impensa necessaria ad deferenda alimenta ad domum alimentarii alterius domicilij, & fori ad ipsum alimentarium spectant. n. 733.

Id an sit verum solum in alimentis a testatore taxatis, non vero in alimentis per iudicem taxandis. numero 744.

Onus, seu impensa delationis alimentorum ad domum alimentarii, spectat ad heredem, quando aliqui legatum redderetur fore inutile. n. 735.

Alimenta exonerata impensa heredi deferenda sunt ad alimentarium. n. 736.

Heres tenetur solvere impensam Gabella pro rebus, que dantur in alimenta. n. 737.

Heres, & debitor, qui capit solvere alimenta, aut debitum in uno loco, cogitur in futurum solvere in eodem loco iuxta communem. numero 739. contrarium. numero 740.

Heres per consuetudinem videtur quasi contrahere cum legatario. n. 739.

Consuetudo attenditur, quando agitur de loco, ubi solvendum est. ibid.

Consuetudo declarat contrarium. ibid.

Privilegium, seu ius speciale facilius tollitur, quam ius commune. n. 740.

Qui solvit unum legatum inutile, non potest cogi ad solvendum alia. ibid.

Qui unum legatum præstitit ante tempus, non tenetur aliud ante tempus prestare. ibid.

Solutio unius patris non granat in solutioue alterius. ibid.

Per unum alium quis non sibi præiudicat in sequentibus. ibidem.

Voluntas tacita, que ex acta colligitur, non debet ultra extendi, quam ex ipsa de necessitate inferatur. ibid.

Ubi heres, & alimentarius sunt eiusdem fori, si in delatione alimentorum non exigitur expensa, ut si pro alimentis debeatur pecunia, est deferenda ad domum alimentarii, iuxta communem Doctorem. n. 741.

Quando

Quando debitor ex contractu, & creditor sunt eiusdem fori, & debitum ab quo expensis potest solui, puta quia sunt redditus pecuniarii, tenetur debitor deferre ad domum creditoris iuxta communem ibidem.

Harec debitor alimentorum ei, qui est eiusdem fori, soluit velturam in deferendus rebus in alimenta necessarios, nisi creditor sit vili persona iuxta aliquos: contrarium iuxta alios.

Etiamsi in dilatione non requiratur expensa aliqua, puta quia sit pecunia, debitor ex contractu eiusdem fori cum creditore, non tenetur deferre debitum solvendum ad domum creditoris, sed solum se offerre ad solvendum debitum in domo sua, maxime in foro conscientie. n. 742.

Idem dicendum de herededebitore alimentorum. numero 743.

Obligatio deferendi debitum ad domum creditoris, etiam si debitum consistat in pecunia, est quid pretio estimabile, de quo partes possunt pacisci. numero 742.

Legatus alimentis in quibus comprehenditur aqua, ubi est venalis, an debeatur aqua veltura. n. 754.

Si alimenta ab heredede sint prestanda in pecunia, & pecunia missa ad alimentariam casu aliquo pereat, spectat heredi. n. 745.

Debitor generis non liberatur re aut solutionem casu forentis peremptio. ibid.

Si tamen debitor quantitatis illam obtulerit creditori, qui post opinionem casu fortuito perierit liberatur ope exceptionis. ibid.

Ante solutionem periculum rei solvenda regulariter est debitoris. ibid.

Debitor vini, olei, frumenti, & bonorum aliorum speciei in genere remissa ad creditorem in tenere casu fortuito peremptio perierit debitor. n. 746.

Debitor generis respectu certa speciei v.g. frumenti ex tali fundo, re perempta liberatur debito, sicut liberatur debitor speciei illa re perempta. numero 747.

Alimenta debita ex fructibus certi fundi catenis debentur, quatenus fructus se extendunt & fructibus de-nastatis, seu peremptis liberantur heredes. ibid.

Opera alia sunt officiales, seu naves quales, alia artificiales, seu fabriles, &c. n. 748.

Filius familias, qui alitur a patre in eius domo tenetur ei prestare operas officiales. n. 749.

Quando alimenta debentur ex legis dispositione preferunt in iure sanguinis, & alimenta recipiunt in domo illa debentur; alimentarius tenetur ad operas officiales prestandas pro conditione persona. n. 750.

Si recuset prestare praeatas operas, negari possunt alimenta. d. 251.

An filiusfamilias & quilibet alius Alimentarius, cui ex legis dispositione prestatur alimenta, teneatur etiam operas artificiales prestare. affirmativa num. 752. Negativa 753. Declaratio n. 754.

Filius emancipatus, qui ob inopiam in domo Patris alitur, tenetur prestare patri operas obsequiales. n. 769.

Vidua, dum intra annum luctus alitur ab heredibus mariti, iuxta communem sententiam tenetur in domo heredum prestare operas officiales, iuxta conditionem persona. n. 756.

Secundum plures tenetur etiam prestare operas artificiales saltem domesticas. n. 757. quod probabiliter negant alij. n. 758.

Valde probabile est enim non teneri prestare, nec artificiales, nec officiales. n. 759.

Valde argumentum de marito ad heredes illum, n. 756.

755.

Ex iuxta plures tenetur prestare marito operas etiam artificiales pro conditione persona saltem domesticas. n. 757. Contrarium sententia alij 758.

Si Testator legavit simpliciter alimenta, legatarius Alimentarius nullas operas tenetur prestare. Hereditarius, num. 269. Secus si inferri reserata alimenta praestari in domo Heredum; nam tunc praestabit operas officiales. num. 761.

CAPVT XI.

Utrum pater teneatur dare, vel negare possit alimenta, filio extra domum, seu nolenti habitare cum eodem patre; ubi quid in alijs praeter patrem obligatis alicui prebe-re alimenta.

§. I.

De Patre.

Proteret hae difficultas sub precedenti capite comprehendendi, sed scilicet de ea in hoc capite agitur, quia illius occasione nonnulla alia explicanda sunt circa difficultatem illam in genere; An alimentarius debeatur habitare in domo illius, qui onere alendi gravatus est, si vult alij.

Procedit autem difficultas quando filius discedit à patre, & vult extra eius domum habitare absque vili legitima causa, & petit alimenta. An pater filio sic extra paternam domum nulla existente legitima causa separatè habiandis petenti alimenta pater cogatur illa dare, vel iussu denegare possit.

Scaccia-lupus in l. frater à fratre, §. quæsumus, 677 quasi. 30. num. 19. Vertic. addit; quod non est iusta causa, ff. de condit. indebiti. aliter pater tenetur prestare alimenta filio scilicet, & extra domum suam habitanti, licet nullam habeat legitimam causam scilicet à patre morandi. Fundatur, in l. 4. in fine, ff. de aliment. & cib. leg. ubi Bartholus in fine notat, quod vxor, cui relicta sunt alimenta à viro, potest eligere habitationem quam vult, & ibi alimenta petere; ex quo infert Scaccia-lupus, quod si quando alimenta debentur ex dispositione hominis, sunt prestanda etiam extra domum illius, qui tenetur alere, multo magis hoc habebit locum, quando debentur ex dispositione legis. Et pro hac sententia possunt allegari omnes Doctores sustinentes in vniuersum, quod siue ex dispositione hominis, siue ex dispositione legis alimenta debeantur, semper peti possunt extra domum illa debentis; quos Doctores Surdas de aliment. tit. 4. quasi. 14. num. 16. refert; & num. 19. dicit esse communem sententiam; & eam sequitur, & probabilem putat Molfes. ad consuet. Neapol. tomo primo, parte quinta, quaestione secunda, numero 14.

Communiter nihilominus Doctores sentiunt, attempto iure communi Patrem non teneri prestare alimenta filio absque vili legitima causa ab eodem Patre discedenti, & scilicet, ac extra patris domum habitanti: Angelus in l. quidam cum filium, ff. de verborum obligatione ibidem, Iason numero sexto, Ioannes Imola col. finali, Comanus numero sexto, Arcutius numero primo Castensis numero sexto, Angelus item consuet. 33. numero 9. & consuet. 85. numero tertio, Iason in lege cum hi, paragrapho vult igitur numero decimo ff. de transactionibus, Romanus, & Imola in lege si cum disem, paragrapho transgrediamur in fine, dissoluto matrimonio; Hippolytus Riminal. consuet. 132. numero 23. Palatius Rubius in rub. tit. de donat. §. 64.

numero sexto. Cordoba à Lara in leg. si quis à liberis in principio numero 9. ff. de liberis agnoscendis, Afcianus Clem. de patria potestate off. decimo septimo numero 32. Baldus Nouellus de dote parte septim. privileg. 34. numero 5. Pontanus, uterque Molina locis infra citatis, Pinellus in l. 1. parte 1. numero 54. Cod. de bonis mater. Garzias de expens. capite 4. numero 20. Sordus dist. qu. 14. numero 25. & titul. 7. questione 7. numero 2. & 3. Petrus Barbosa in leg. 2. in principio numero 27. Versiculo adde, & aliam differentiam, & numero 28. Versiculo sed variis, ff. soluto matrimonio. Palschalis de patria potestate p. 2. cap. 3. numero 73. & sequentibus. Marefcottus var. res. lib. 2. capite 83. numero 61. Stephanus Gratianus discipulorum. 3. capite 552. numero 41. & 44. Ioannes Baptista de Barbohus de filiis famul. questione 10. numero 99. Molfius dista questione 2. n. 11. & 21. Boëtius decis. 195. numero 5. Rota Romana decis. 117. numero 1. post tom. 1. cons. 1. Farinac. decis. 1194. apud Seraphinum decis. 668. numero 4. part. 4. dis. servum, & alias exp. & plures alij apud pitalnegatos, & pro hac edent sententia sunt omnes, qui generaliter assentunt alimenta esse prestanda in domo parentum debentis, non extra illius domum, nisi habeat iustam causam locum habitandi. Huius communis, & recepte sententiae plures assignantur rationes, prima quia parentes dum educant filios, atque eos domi retinent intuitu, & charitate naturali, leg. si quis à liberis, ff. de liberis agnoscendis, & leg. amicis, ff. de excusat. tutorum, & ita Cordoba: Secunda, quia eadem ratio, & naturalis coniunctio, quae arctat patrem ad alendum filium, cogit etiam filium ad morandum cum patre, & in eiusdem domo ad obsequia prestandum propter intimam sanguinis coniunctionem, qua invicem ligantur pater, & filius, & strictam obligationem filij obsequendi patri, à quo esse accepit, & propter vinculum patrie potestatis. Hinc tertia ratio, scilicet, quia pater ex vi patrie potestatis potest filium legitimum, & naturalem (quidquid sit in spurio, quem non habet in potestate) cogere ad habitandum secum; ita Boëtius, Baldus Nouellus, Gratianus locis citatis Grammaticus consil. 35. numero 8. & alij ex prael. legatis. Quarta, quia etiam pater vellet filio prestare alimenta extra domum, nullam habens iustam causam illum eiciendi domo sua, filius non cogitur illa extra domum eiusdem patrie accipere, nec eo inuito potest pater eum domo eicere, vt per textum ibi in principio domo cum peuplerit, tradunt Angelus, Bartholus, Paulus de Castro, Inolona. & alij in d. quidem cum filium 1. 32. ff. de verborum obligatione, Pinellus, & Palschalis locis supra allegatis, idque suadet illa intima sanguinis coniunctio, & naturalis charitas, quae inter patrem, & filium intercedit; & quia dum pater non praestat alimenta in domo non tractat cum fili filium; ita etiam pater potest eum cogere ad secum habitandum, vt iidem Doctores. Stante ergo obligatione filij non se separandi à patre, sed in eius domo habitandi, & illi obsequia prestandi, si recusat abique legitima causa cohabitare, ob hanc culpam merito pater potest illi denegare alimenta. Oportet quomodo aliqui alimenta sua debita ex dispositione legis, siue ex dispositione hominis ex vi alimentorum esse prestanda alimentario non cohabitanti cum eo, qui tenetur ad alendum; tamen secus dicendum in patre, a quo, & alia persona simili, quae habet filium, vel nepotem obligatum ad simul habitandum, vt Sordus dist. questione 14. numero 25. & Gratianus dist. capite 552. numero 45. post Ruinum cons. 45. numero 4. & lib. 2. vnde praedictis non obstat dist. lex 4. ff. de alimentis, & cibis, leg. nam loquitur de alimentis legatis, & ex dispositione hominis debitis, non de debitis ex dispositione legis, praeteritum à persona, quae aliunde habet alendum obligatum ad secum habitandum. Praedictis additur alia ratio (de qua Sordus dist. numero 3. tertio.) nempe quia D. lo. Angel. Boffius de Obligat. Parentum.

minori impendio alimenta praestantur in domo, quam extra.

Ex dictis inferitur etiam patrem, si velit alimenta à filio, cogi habitare cum illo, seclusa legitima causa seorsim habitandi, ita Pinellus dist. numero 54. & Sordus dist. questione 14. numero 11. & probat tum illa sanguinis coniunctio, & charitas naturalis, qua invicem ligantur pater, & filius; tum quia quoad obligationem alimentorum pater, & filius indicantur ad paria; tum ob aliam rationem, de qua infra, scilicet quod qui tenetur ad alendum ex dispositione legis, non cogitur alendo extra domum praestare alimenta.

Inferitur etiam si filius recedat à patre cum uxore sine causa, nec dotem nunti, nec alimenta ipsi extra domum praestanda; vt Romanus, Imola, & Inolon in dist. lege si cum dotem, paragrapho transgrediamur, Baldus Nouellus de dote parte 7. privileg. 34. numero 5. & Marefcottus dist. capite 83. numero 62. Petrus Barbosa in dist. leg. si cum dotem d. paragrapho transgrediamur numero 27. initio, & Stephanus Gratianus tem. 3. capite 552. numero 49. Versiculo quomodo contrarium.

Quoties autem filius, qui sine causa recesserit à patre ad patris domum redeat, pater in futurum prestare debet alimenta, vt Cordoba loco citato dicens id tradere Doctores communiter, & ratio est, quia tunc cessat causa, ob quam pater iusse poterat denegare; non tamen tenetur dare praeterita.

Circa illud autem quod numero 678. dictum est, patrem ex vi patrie potestatis posse cogere filium ad secum habitandum, non est intelligendum, quod pater praecise, & absolute possit cogere filium ad cohabitandum, sicut maritus potest cogere uxorem ad secum cohabitandum; (propterea voluit Boëtius, & Baldus Nouellus locis numero 688. relatis, videtur sentire Pinellus ubi supra numero 55.) sed solum in casu quo vult à patre alij, vt Pinellus ibidem, & Palschalis dist. capite 3. numero 81. & Augustinus Barbosa in Codic. lib. 5. collectaneae ad legem si patrem numero 10. & Sanchez de mat. lib. 6. disposition. 39. numero sexto, qui propterea aiunt, quod si filius nolit alimenta, sed magis eligat, seu velit querere aliquid honestum vitae genus, non debet à patre impediri, nisi quatenus filij opera indigeret; nam liber homo servilis conditionis esse non debet lege secunda. ff. si quis à parentibus fuerit manumissus, quod latius exemplis comprobatur Pinellus, addens hoc esse velle filij, qui volunt Africae, vel indies petere, ne à patre abique causa retrahi possint.

Dixi vero in propositione communis sententiae, attento iure communi; nam iure particulari aliquis Regni, provinciae, vel civitatis potest aliter esse dispositum, sic Molfius dist. questione secund. numero 12. (quod etiam notat Palschalis dist. capite tert. numero 89.) ait iuxta ius consuetudinarium Neapolis esse in electione filiorum, etiam si nulla addit iusta causa, vt petant alimenta extra domum patris, & etiam esse in electione patris, vt praestare possit filiis alimenta extra suam domum, eo quod vniuersae consuetudines Neapolitanae dederint electionem quoad hoc. Addit autem numero vigesimo praedictam consuetudinem non habere locum, quando pater esset infirmus, vel haberet aliam urgentem necessitatem, nam tunc, inquit cum aliis, non praestantur filio alimenta extra domum patris: quia haec esset iusta causa denegandi alimenta, cum sit deservere patrem, & nolle cum protegere in sua necessitate; & quia aliqui talis consuetudo esset plus iniusta, & iniqua, quam alia lex mundi, cui tolleret ea, quae tam firma, & pia ratione iura communia statuerunt: imo natura ipsa nos docuit, vt est reverentia erga parentes, ac eorum defensio.

684 Dixi etiam *absque ulla legitima causa*; nam si adfuerit iusta causa, ob quam filius non possit, aut debeat cum fratre habitare in eadem domo, tunc potest petere alimenta extra domum patris, & etiam patrem esse obligatum illa solvere, indubitatum est, & tradunt omnes Doctores, Pontanus de aliment. cap. 5. numero 54. Ludouicus Molina de primogenit. lib. 2. cap. 15. numero 74. Alter Molina de iustitia, & iure tom. 3. disputat. 61. 6. numero 10. Rolandus conf. 2.2. numero 11. vol. 1. & ex preallegatis numero 678. Corduba in dist. leg. si quis a liberis su. principio numero 11. Pinellus dist. numero 54. §. 1. Menochius dist. casu 170. numero 12. & sequentibus. & de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 152. numer. 33. Rota dist. decis. 617. post tamen conf. conf. criminallium. Farinac. & alij vi ibidem numer. 1. Palchalis disto cap. 3. numero 81. & sequenti. Sordus dist. tit. 4. questione 14. numero 12. & questione 15. numero 12. & 13. Gutierrez dist. capite 4. citato numero 20. Molfesius dist. 2. numero 8. 15. & sequentibus, Stephanus Gratianus dist. cap. 5. 2. numero 46. Marefcotus dist. capite 83. numero 61. Bartho. us, Caffro, Inola, Alexander, Boetius, Baldus, Nouellus, Iason loci supra allegati, & alij apud prædictos iuxta textum in leg. cum sis, paragrapho vult igitur, ff. de transactionibus; & quia existente iusta causa non habitandi simul, cessat omnis culpa filij.

685 Quare & conuerso si etiam pater recuset domi alere filium, illumque propellat de domo, ad id inducitur iusta causa; tunc pater extra domum suam filio alimenta præbere debet; & filius extra domum patris existentes cogetur illa accipere, vt Corduba loco citato post alios, & iusta causa foret patri recusandi alere domi filium, si filius homo frugi non sit, vel sit luxuriosus, pater veto habeat uxorem iuuenem, ac formosam, vt loco citato alios allegans Corduba; qui addit, quod si pater culpa, ac peccato filij impellatur eum de domo expellere, nullibi ei alimenta præstare cogitur, iuxta Bartholum in leg. si patrem Codic. de alien. liber. argument. illius legis, & eundem Bartholum in leg. diuio, ff. de parricidiis, Alexandrum in dist. leg. si cum diem, §. an ingrediamur, ff. soluto matrimonio; & Marcan Mantuam conf. 264. numero 10. Quod puto intelligendum, quando culpa esset talis, vt propter eam posset pater filium exheredare, alius fecit.

686 Potro filio, qui poterat alimenta extra domum paternam, prætendenti se habere legitimam causam habitandi seorsum à patre, incumbere onus eam plene probandi, cum ista negatiua, quod non possit cum patre habitare, sit causa intentionis ipsius; ita Vincentius de Ann. in allegat. 102. numero 1. lib. 1. & alios allegantes Rolandus dist. conf. 2.2. numero 18. Menochius dist. casu 170. n. 13. Sordus tit. 4. quest. 15. numer. 45. Palchalis de patria potest. d. cap. 3. n. 8. & Stephan. Gratian. d. c. 552. n. 47.

687 Et si autem quæ sint iustæ causæ, ob quas filius cum patre, & quibus alius alimentarius cum eo, qui alimenta præstare debet, illi posset non cohabitare, relinquatur arbitrio, & discretioni Iudicis, vt post alios Menochius dist. casu 170. numer. 15. Sordus dist. quest. 2. n. 15. & Palchalis d. cap. 3. numer. 88. qui iudex ad iustitiam causæ agnoscendam, & arbitrandam debet considerare personarum qualitatem, an subsit verisimiliter aliquis turpitudinis furtus, suspicio, vel patris, aut alterius puta heredis, qui alere tenetur, nimia leuitas, vel alia ex causis infra enumeratis, aut alia similes.

Nihilominus enumerantur hæc,

688 Prima nimia leuitas, & aueritas patris, Ludouicus Molina dist. p. 5. numero 74. Rota dist. decis. 117. numero 1. p. 1. m. 1. conf. Farinacius, Molfesius dist. q. 2. numero 18. Menochius, Rolandus, & Sordus loco numero præcedenti relatis, quare quando inter patrem, & filium est illis, filius non tenetur recipere alimenta

in domo patris, sed extra domum est à patre alendus, vt Ludouicus Molina dist. numero 74. & Sordus tit. 4. quest. 14. numero 27. Quia ex litigio, vt ibidem, inquit Molina solet oriri tunc, leuitas præteritum inter con sanguineos, propter quam rationem, in vniuersum loquendo, quando lis agitur inter alimentarium, & filium, qui alere tenetur, alimentarium ea consequi extra domum, tradunt communiter Iurisperiti, quos referunt, & sequuntur Molina d. n. 74. Menochius d. casu 170. numer. 16. & Sordus tit. 4. quest. 15. n. 28.

Secunda si pater filium e domo sua expulit. Ita Rota dist. decis. 17. cod. n. 1.

Tertia odium Nouerca, vt quando pater contrahit secundas nuptias; præsumitur enim odium intercedere inter Nouercam, & prauigium, vt per textum in l. 4. ff. de inoff. testam. Traqueulus de legibus commun. lege 9. numer. 196. Sordus de aliment. tit. 1. quest. 40. numero 2. & tit. 4. q. 14. numero 4. & quest. 15. numero 24. & 25. Molfesius dist. 2. numero 6. Palchalis de patria potestate d. cap. 3. numero 86. atque adeo propter tale odium præsumitur non tenetur prauigium cum nouerca etiam viuentis patre commorari; vt Sordus dist. numero 24. Molfesius, & Palchalis locis citatis Bartholus, & Angelus in l. si disceptetur ff. de pupill. aduc. debitor, & Baldus in Auth. hoc locum numero 3. Cod. si secundo nupsit mulier; Marefcotus var. lib. 1. cap. 8. numer. 63. & apud eundem Rota Romana in spoletana alimentorum 19. Decembris 1597. coram Gypio; Neque etiam nouerca cogitur stare cum prauigio, vt Baldus loco citato, & in l. 1. numero 9. Cod. de legibus; Iacobus de Arena apud ipsum, & Sordus dist. numero 4. & 24. & ad probandum odium nouerca, & prauigium sufficere iuris, & legis præsumptionem, de qua in textu dist. leg. 4. nullamque aliam odij probationem esse necessariam, vt alimenta peti possint à prauigio extra domum patris, & à nouerca vidua extra domum prauigii à patre grauari illum alere contra Ruinum caus. 14. numero 1. & sequentibus vol. 1. tradunt prædicti Iacobus de Arena, Baldus, & Bartholus locis allegatis, Sordus dist. questione 15. numero 15. & 26. & Palchalis dist. numero 86. Ad confirmandum autem, quod hoc præsumptum odium nouerca sit legitima causa, ob quam filius alij debeat seorsum à domo patris, Molfesius loco citato refert multos ex odio nouerca fuisse necatos, & inter ceteros S. Eduardum Britannicæ Regem nouerca dolis ab hac vita migrasse; de quo fit mentio in Martyrologio Romano die 18 mensis Martij.

Quarta si filius ingrediatur monasterium, quod non 690 possit illum alere; tunc enim extra domum patris debet à patre alij, vt traditum est sup. a. n. 138. & docent Auctores ibidem citati, & late Molfesius d. q. 2. numero 23. cum enim liberum sit filio, si pater non sit egenus, ingredi monasterium, & eligere vitam religiosam, quod vitæ genere electo non possit simul habitare pater & filius, non debet, nec potest filius monachus priuari alimentis, si egeat ob monasterij inopiam.

Quinta si pater ipse monasterium ingrederetur, vt 691 alijs relatis Molfesius citat. q. 2. n. 19. & constat ex traditis sup. n. 40. 2. an autem in hoc casu filius possit petere legitimam suo loco cum de obligatione patris præbendi filij si legitimam agemus.

Sexta quando filius habitaret cum patre contra Dei voluntatem, & lege, vt si pater esset filio causa peccandi, vel comoratio in domo paternæ esset filij occasio peccandi seu inhoneste vite, si filius in ea obliquet periculo impudicitie non posset habitare extra in his terminis Molfesius, & in similibus cum alijs Doctoribus. Menochius dist. casu 170. numero 12. & 13. & Sordus tit. 4. dist. q. 15. numero 31. 32. & n. 23. occasio autem peccati debet esse proxima, & Molfesius n. 26. & an sit proxima ex circumstantiis diiudicabit peccator confessorius quoad forum interius, & quoad exterius iudex; qui debebunt considerare, an illa occasio ex genere suo sit talis, quæ sit

quenter, & ut plurimum hunc hominem, vel homines similis conditionis ad peccatum illud inducat, & an sit voluntaria, de quibus post alios Sayrus lib. 8. clau. e. 2. & Suarez de poenit. diff. 32. sect. 1. & alij recentiores agentes de Poenitentia Sacramento.

- 693 Septimam tradit Mofesius d. 2. m. 10. scilicet si pater dissiparet suam patrimonium, quo casu filius opo-
iudicis posse cogere patrem, et eorum portionem illis assignet, quod illis loco legitur, ibid. p. 1. q. 1. n. 16. assentit idem Mofesius, & docuerunt inuicem Iurisperiti ab ipso, & a Ludouico Molina de primog. lib. 1. c. 16. n. 9. & Sardo tit. 8. q. 26. sed de hac re infra c. 13. commodius.

Praedicta quoad filium, & patrem.

§. II.

In aliis prater patrem, & filium, an alimenta debita alicui, siue ex dispositione legis, siue ex dispositione hominis, scilicet Testatoris sint praestanda, & accipienda in domo eius, qui illa praestare tenetur.

AN verò etiam quoad alios generale sit, ut alimenta ex vi alimentorum praestanda, & accipienda sint in domo praestare debentibus, itaut alimentarius nulla existente iusta causa seorsum commorandi, non possit illa petere extra domum alimenta debentibus, triplex est sententia.

- 694 Prima sententia asserit, siue alimenta ex dispositione legis, siue ex dispositione hominis debeantur, alimentarius potest petere alimenta extra domum debitoris, nec cogi cum illo habitare etiam cessante quacumque causa extra illius domum commorandi, nisi testator, qui reliquit alimenta expresse mandasset ea praestari in domo heredis; tunc enim iuxta omnes eius voluntas tanquam altera lex seruanda esset, nisi adesset iusta causa ad eohabitandum cum herede, vt infra. Ita Iasus in l. diuortia in princ. m. 24. ff. solut. matr. (vbi dicit esse communem) Scaccia lupus loco supra m. 687. restat, Grammaticus conf. 33. Capicius decif. 24. n. 8. & Sardo de alim. tit. 4. q. 18. n. 16. vbi pro hac sententia refert plures alios Iurisperitos, Baldum, Bartholum, & alios, qui tamen non loquuntur in vtroque casu, sed quando alimenta debentur ex dispositione testatoris. Probat hac sententia primo à Sardo per texum in l. 4. fine, ff. de alim. & cib. legat. vbi Bartholus in fine infert vxorem, cui vir alimenta reliquit, posse habitationem eligere, vbi placet, atque, ibi petere alimenta (sed praedicta lex loquitur in alimentis debitis, posse habitationem eligere, non in debitis ex dispositione legis, vt aduertit Iason, vbi supra n. 25. & notatur P. Barbosa ad l. 2. p. 1. in princ. n. 28. ff. solut. & Palchalis de patria p. testare p. 2. c. 3. n. 15. Secundò pro hac sententia adducitur Textus in l. cum si hi, §. vult igitur, Verfic. caus. 4. vbi etiam Glossa v. Alteruter Veti. vel si vult, dicit alimenta esse praestanda, vbi alimentarius habet domicilium. Vltimus pro hac sententia confirmanda adducuntur argumenta, quibus infra probatur secunda pars tertiae sententiae.

- 695 Quare iuxta hanc sententiam videtur, cui ex dispositione legis intra annum luctus ab heredibus mariti, si aliunde non habet, debentur alimenta, potest illa petere extra domum heredu, etiam si nulla subit causa, ne eum illis moretur. Ita in terminis Iason, & Capicius loci citati, & Sardo alios allegat. d. 9. q. 14. n. 16. Verfic. & praedicti omnes. Item in illis casibus, in quibus pater tenetur dare filium spaciai licet minorem triennio, cogi posse id facere in domo matris tradunt Grammaticus d. conf. 33. similiter patrem, qui promissit alimenta filiae nuptae, & Genitor non posse cogere eadem filiam nuptam ad habitandum in sua domo secum; sed si alibi filia domicilium habeat, debet dare, vbi ipsa habitat,

tradunt post alios Sardo d. 9. q. 14. n. 18. & Corduba à Lara in l. si quis à liberis, §. non tantum n. 68.

Limitatur autem hac sententia, vt non habeat locum 696 in vxore, quae, si diuertat à marito sine iusta causa, non est à marito alenda iuxta omnes, vt Sardo d. 9. q. 14. n. 10. & latius tit. 7. q. 16. rationem adducit Sardo d. n. 16. scilicet quia principaliter dantur vxori alimenta propter obsequia & seruicia, atque adeo si non facit, quod debet, non recipit alimentum; quare ideo est rationem diuersitatis inter vxorem, & alias personas dicit idem Sardo ibid. Corduba à Lara in l. si quis à liberis, §. si quis ex huius n. 201. eam rationem asserit, quod vxor est loca viri diuina rei, & humanae domus, & à viro ei non licet diuertere, sed cum eo tenetur habitare, vt alibi iam probatum est.

Secunda sententia ex diametro praecedenti opposita 697 assernat alimenta siue debita ex dispositione legis, siue ex dispositione hominis, seu in testamento legata esse à debitoribus praestanda in eiusdem domo; itaut alimentarius non possit illa petere extra domum debentis, nisi iusta subit causa recedendi, & alio commorandi, etiam si testator non expresse, quod alimentarius deberet habitare cum ipso herede. Ita Rolandus à Valle conf. 22. n. 9. vol. 1. Verfic. sed praestari vol. 3. Palatius Rob. loco supra n. 678. citato c. 7. n. 8. & c. 17. n. 6. Menochius casu 68. n. 12. & d. casu 170. n. 9. & de praesumpt. lib. 4. praesump. 157. n. 52. vbi dicit esse receptam sententiam, praedictos male assensum esse communiem, Stephanus, & Gratianus, tom. 3. c. 532. n. 42. Mofesius ad consue. Neapol. tom. 1. p. 5. quest. 2. n. 3. 4. & 22. eiusdem sententiae assertores esse Bartholum in l. 1. C. de iur. Imperatoris ff. de alim. & cib. legat. in l. 1. Cod. de diuor. Alexandrum conf. 110. vol. 1. & conf. 177. vol. 6. Speculatorem in tit. qui filij sint legitimi, §. 1. m. 3. Verfic. quid si vir absent, Baldum conf. 58. n. 6. vol. 2. & in sua praxi tit. de successu ab intestato, quaestio vltima. Becorum conf. 30. n. 10. vol. 3. Riminaldum Seniore conf. 250. num. 7. & conf. 189. Iacobum Amilianum conf. 145. n. 15. & alios Iurisperitos antiquiores, & Iosephum Ludouicum decif. Perus. 46. n. 9. referunt Rolandus, Pontanus, Menochius loci citati, & Sardo d. 9. q. 14. n. 11. & pluribus sequentibus. Eandem etiam tradidit Glossa in d. l. cum bi, §. vult igitur, Verfic. caus. 4. verbo, Alteruter, similit, vbi sic habet sic ergo videtur, quod alimenta ibi sint petenda, & praestanda, hic vero habet domicilium, alius frustra hac causa allegaretur. Hanc denique sententiam quod alimenta debent praestari in domicilio heredis consequitur amplecti, & seruare Rota Romana, vt d. decif. 668. num. 4. par. 4. dinerferum, & in Fulginate primogenitura 18. Aprilis coram Litta, de qua in d. decif. 668. Probat hac sententia à Glossa, & Pontano, ac nonnullis alijs per textum in d. l. cum bi, §. vult igitur, Verfic. caus. 4. vbi, si desinet alimentarius transire aliter eorum, quae causa ibi ponitur transigendi super alimentis; & frustra ponetur (vt loco citato inquit Glossa) si alimenta non essent petenda, & praestanda in domo heredis. Praeterea probatur ratione, quia minori cum impendio, & sumptu praestantur alimenta in domo heredis, & debentis illa dare, vt constat ex ipsa experientia, & ita id resultat ad maius commodum heredis grauari, testator autem (vbi non constat expresse de contrario) censetur velle minus, quam fieri potest, grauari heredem l. vnum ex familia, §. rem ff. de leg. 2. cum alijs à me allegatis tom. 5. mor. var. tit. 14. num. 3. quare Ruinus conf. 81. vol. 1. dixit, quod alimenta extra domum Testatoris praestari petentis, dicitur plus petere, cum sit grauior hereditas, unde & pro hac sententia idem Ruinus ibidem, & conf. 45. & 80. allegat à Menochio, & Sardo, etiam contra hanc rationem dicitur, quod legata alimentorum respiciere videtur fauorem legatarum; respondet Baldus d. q. vltima, quod respicit mixtum, haec autem cum minori incommodo praestare potest in domo sua, vt dictum est. Adducit quod alimentarius secundum

candum eius qualitatē debet operari ad commodum alimenta præstantis, ita Molesius loco citato.

- 698 Ex quibus inferitur primo viduam intra annum luctus habere alimenta in domo hereditati mariti, & non alibi petere posse, id quod etiam tradunt Castrensis, P. Barbofa, Marefcotus, Palschalis locis quibus infra n. 707. citantur. Secundo viduam, cui maritus reliquit alimenta, quæ extra domum hereditati contra eorum voluntatem innotata est, absque iusta causa, non posse petere alimenta pro tempore absentis, id quod in terminis tradit Præpositus in cap. per vestras, n. 6. de donat. inter vir. & vxor.

- 699 Ex eisdem tertio inferitur, si statuto disponatur, vel viduam esse alendam ab hereditatis viri, vel feminas per masculos exclusas esse à masculis alendas, donec matrimonio collocentur; statum debere intelligi, vt in domo hereditati, & in domo masculorum alimenta percipiantur, si non subit causa morandi alibi, quia statuto intelligitur secundum ius commune; ita Baldus d. conf. 38. n. 6. & Menochius d. causa 170. n. 11. inferit denique Menochius d. causa 168. n. 1. 2. quod quando pater filio herede instituit, & dote filix relicta, reliquit ei etiam alimenta à filio præstanda, hæc alimenta præstanda sunt in domo fratris ob generalem regulam, quod alimenta sint præstanda in domo grauati.

- 700 Tertia sententia media duas continet partes. Prima est vbi alimenta ex dispositione legis debita sunt, alimentariū ad alimenta recipienda tenentur habitare in eadē domo, (seclusa iusta causa alibi morandi) in qua habitant, ille qui alimenta præstare tenetur, in quo conuenit cum secunda sententia, & discrepat à prima; secunda vbi alimenta debentur ex dispositione hominis, & Testatoris, non tenentur alimentarium, seu legatarium in eadem domo habitare cum herede Testatoris, sed alibi etiam absque ulla causa moranti alimenta esse exhibenda, nisi Testator expresse mandasset dari in eadem domo moranti, in quo conuenit cum prima sententia, & discrepat à secunda. Ita Paulus de Castro in l. diuorsio in princ. n. 9. ff. solus matr. P. Barbofa ad l. 2. p. 1. in princ. n. 27. & 28. Marefcotus var. lib. 2. c. 8. p. 1. n. 61. & 64. Palschalis de patria potestate p. 2. c. 3. n. 76. & 78. & Rota Romana in spoletana alimentorum, 19. Decemb. 1557. coram Gispio, de qua Marefcotus d. n. 64.

- 701 Prima pars (pro qua P. Barbofa d. n. 27. refert etiam alios Iurisperitos) probatur iuxta ipsum Barbofam, quia quando alimenta alicui debentur ex legis dispositione, alimentarius debet iuxta suam qualitatē laborare, & operari ad utilitatem alere debentis, cum non debeat viuere otiosus, & alimenta ex legis dispositione, vt plurimam debeantur solum quando quis aliunde habere non potest, ac proinde si potest in parte sua industria subleuare eum, qui alimenta præstat, tenetur: & consequenter debet in eius domo alimenta recipere. Præterea lex videtur accipienda, vt obliget ad minus, cum restringat libertatem, minus autem esset præstare alimenta in domo propria, quam extra.

- 702 Hinc inferitur mulierem viduam, cui debentur alimenta intra annum luctus ab hereditatis mariti ex iuris dispositione ista notata in l. on. §. cum autem Verfic. ex actio, Cod. de rei vxor. act. tenent cum eisdem hereditatibus (si non adeit legitima causa recedendi) habitare, & cum eis operari. Ita Paulus de Castro, P. Barbofa, Palschalis locis superius allegatis, & Marefcotus d. cap. 8. §. 1. n. 65. vbi etiam dicitur, iura censuisse Rotam Romanam in Romana alimentorum 13. Nouemb. 1591. coram Penia, in alia Romana alimentorum 2. Iunij 1591. coram Cardinale Aragonis, & in spoletana alimentorum. Confirmat P. Barbofa d. n. 28. cū Baldus in Auth. hunc locum n. 3. Cod. si secundo nupserit mulier, quia cū hæres mariti ad hæc præstationem succedat loco eiusdem mariti, sicut maritus tantum tenebatur alimenta præstare vxori in domo sua, ita etiam hæres eius loco succedens, illa tantum cogetur præstare in domo sua, &

sicut vxor tenetur præstare viro operas suas, & omne luctum inde provenientem, Glossa in l. ficut. ff. de operis libertorum, Bartholinus d. l. Causo, §. 1. ff. de alim. legatis, Paganus de alim. c. 14. n. 8. P. Barbofa, vbi supra, & Marefcotus d. c. 8. §. 1. n. 65. ita etiam tenetur cū eius hereditas ei alimenta præstantis operari, vt Palschalis loco citato, & P. Barbofa, vbi supra n. 29. ac proinde si mulier vidua commodè, vel honestè non possit habitare cum herede mariti, tunc in alia domo moranti præstanda esse facta diminutione pretij operarum, quæ mulier hereditibus mariti tenebatur præstare, si in eadem domo habitaret; tradit idem P. Barbofa d. n. 4. post Baldum in l. diuorsio, ff. solus matr. & ibid. Paulus de Castro n. 1. idem in specie dicentes, quod idem dixerunt alij à Surdo d. tit. 4. q. 29. n. 39. Sed an, & quas operas teneatur vxor in domo mariti facere; & an ex operibus suis lucratur marito; & similiter an vidua intra annum luctus teneatur operari cum hereditibus, si ab illis recipiat alimenta, alibi suo loco, cum de obsequijs coniugum ad inuicem.

Inferitur etiam alimenta non solum præstanda filio, sed etiam debita nepoti, fratri, & aliis similibus personis aliunde non habentibus; cum sint præstanda ex legis dispositione, esse præstanda in domo, nisi alimentarius probet iustam causam non cohabitandi cum eo, qui alimenta debet. Ita Marefcotus d. c. 8. §. 1. n. 61. qui etiam allegat Romanum, & Inolam locis supra n. 688. allegato, & Garzias de expensis c. 4. n. 20.

Secunda pars eiuſdem sententiæ, scilicet, quod alimenta debita ex dispositione hominis, nempe Testatoris, qui ea alicui legauit, sint præstanda ab herede legatario nolenti, etiam sine ulla causa cum eo, sed alibi habitare, vbi testator non dixerit, danda in domo heredis, asseritur à pluribus alijs Doctoribus præter supra n. 704. & 700. allegatos, & sunt nempe Bartholinus in l. diuorsio, n. 4. ff. solus matr. Baldus in l. in annalibus, n. 4. C. de legat. Rolandus d. conf. 2. n. 11. vol. 1. (vbi dicit hæc sententiam esse de iure veteriori) Cordoba à Lara in l. si quis à liberis, §. si quis ex his, n. 701. Michael Grassus de success. §. legatig. 22. n. 3. Simon de Præstis de interpret. vltim. volunt. lib. 4. interpret. 1. dubitat. 1. n. 99. & duobus sequentibus; Cancr. var. p. 1. c. 16. n. 5. & plures alij relati à Cordoba, Grassio, & Simone de Præstis, n. 101. siue dicit esse cōmunem opinionē, & etiam esse sententiā receptam testatur locis citatis P. Barbofa, Palschalis, & Grassus, qui etiam allegat Cumanum in l. cum hi, §. fin. ff. de transactioibus dicentē se semper vidisse ita præstari, & communiter obseruari. Pro hac sententia quoad hæc partem allegantur Textus in d. cum hi, §. vlt. §. iugur, Verfic. causa, ff. de transactioibus, & in l. 4. §. finalis ff. de alim. & cib. legat. Probat etiam ex eo, quod si legatarius cogetur habitare cum hereditibus Testatoris, legatum alimentorum induceret quandam speciem seruitutis, quæ nullo modo induci potest. Ita Grassus, Præterea, quia legatum respicit fauorem legatarij, qui in re legata præsumitur magis dilectus, quam hæres per ea, quæ traditi in tertio tem. mor. var. tit. 14. n. 16. & confirmatur quia, cum legatum contineat liberalitatem, & beneficium Testatoris ex eius Indulgentia promouens respectu legatarij, est fauorabile iuxta à me notata d. tem. 3. mor. var. d. tit. 14. n. 17.

Aduertendum autem reuera hæc sententia, quod legatario, cui simpliciter relicta sunt alimenta, nolenti habitare cum herede Testatoris, pro habitatione, (quæ comprehenditur in legato alimentorum per legatum, ff. de alimentis legatis, & tradita hoc opere cap. 2.) hæres non cogitur solvere pensionem, vel mercedem sive domus aut aliam domum conducere, sed posse assignare legatario vnam ex domibus Testatoris, in qua competet, & honestè possit morari. Ita Bartholus, & Baldus locis numero præcedentibus relatis, (qui ponunt exemplum in vxore legataria vbi Testatoris, dicentes non cogi heredem mariti alienā domū conducere, sed posse assignare legatarie vnam ex domibus suis, in qua possit decetere, &

& honeste vivere) Paulus de Castro in l. si datus initio ff. de leg. 1. Simon de Pretis d. dub. 1. n. 102. & Sordus in l. 4. q. 1. n. 1. quare alimentarios (vt n. 103. nota: idem Simon) assignata sibi congrua domo pro habitatione non possit sub legato alimentorum habere pensionis solutionem pro habitatione domus, & morati ubi velit.

706 Adierit quoque idem Simon d. n. 102. huiusmodi sententiam, quoad hanc secundam partem limitari, si in cui legata (sunt alimentaria tempore vitæ Testatoris solebat cum eo morari hoc enim casu à solito Testatoris interpretando eius voluntatem circa habitationem (que vt dixi est alimentorum pars) per textum in l. penult. ma. ff. de alim. & cib. legat. & tradita à me tom. 3. mor. var. tit. 14. n. 6. & 30. si legatarius vellet habitationem cum alimentis, cum tenet in domo Testatoris habitare, si commode, & honeste possit, tradit idem Simon ibid.

707 Ex prædicta verò sententia, quod alimenta ex dispositione Testatoris, qui non mandauit alimentarium debere in domo hæredis morari, debita præstari debeant extra domum hæredis P. Barbola d. l. 2. initio p. 1. n. 27. inferunt, qui percipit alimenta ex dispositione Testatoris, non tenet vias operas, neque officiales, neque artificiales Altos præstare, quia legatum respicit fauorem legatarii, secus vero, inquit, si testator iubet legatarium alimenta percipere in domo Testatoris, nam tunc subdit, quia testator in fauorem hæredum id videtur iussisse, tenebitur legatarius operas saltem officiales præstare; an verò isti artificiales affirmant aliqui ab eodem Barbola relati, negat vero ipse cum aliis, quos ibidem allegat de quo infra.

708 Supradictæ sententiæ omnes sunt probabiles saltem propter auctoritatem Doctorem, qui illas asserunt. Tertia autè mihi videtur probabilior, & nunc temporis saltem quoad secundam partem videtur magis communis, & vt post alios notat de Pretis d. dub. 1. n. 101. est utilis pro vxoribus, & filiis naturalibus, quibus consequuntur alimenta relinquuntur: nam iuxta hæc sententiam possunt ea habere extra domum hæredis.

§. III.

Quando Testator legans alicui alimenta expressit esse præstanda, & accipienda ex domo hæredis, an alimentarius volens consequi alimenta, teneatur habitare cum hærede.

709 Sed quid si Testator in legato alimentorum expresse declarauit, & dixerit, quod in eadem domo hæredis præstanda essent alimenta, & legatarius habitet cum hærede, conueniunt omnes (vt supra dixi) legatarii cessante iusta causa habitandi (scilicet ab hærede, alimenta legata non possit petere sibi dari extra domum hæredis, neque hæredem inuitum cogi in alio loco, quam in eius domo illa præstare, cum voluntas Testatoris contra lex sit seruanda, & ad id est Textus in l. quod legatur, ff. de iudiciis. Ita Simon de Pretis d. dub. 1. n. 99. Menoch. d. pref. 167. n. 52. Verificat hæc, Sordus in l. 4. q. 1. n. 1. & Corduba à Lara in l. si quis à liberis d. §. si quis ex his, n. 203. Cancr. var. p. a. c. 16. n. 16. P. Barbola d. l. 2. p. initia n. 28. ff. solut. matr. alij Iurisperiti antiquiores à Menochio, Sordo, & Barbola relati, & omnes Doctores n. 688. 694. 697. 700. & 704. allegati. Quare si legatarius per aliquod tēpās moratus sit extra domum hæredis, non potest petere alimenta præteriti tēporis, etsi incipiens habitare cum hærede illa recipiat; vt post Bartholum, & Boerium, Sordus d. q. 15. n. 4. & 71. & cōstat ex tra hitis supra n. 681. imò in hoc casu legatarius non solum debet habitare in domo cum hærede, sed etiam cum eo comedere. Ita Simon de Pretis d. dub. 1. n. 10. & Sordus d. q. 15. n. 6. post Baldum in l. q. 8. C.

de legat. ubi ait, quod nisi vidua alimentaria gratuita habitare cū filiis sit commensaliter, non dicitur morari cū filiis; & post Angelum ibid. dicentem, tunc habitare legatarium cum hærede, quando est commensalis, non si partem inhabitat domus.

Dixi legatarium non posse petere, nec heredem cogi, 710 & c. Nam heres volens etiam inuito legatario, poterit extra suam domum in alio loco alimenta præstare, vt post alios Corduba, ubi supra n. 204. Sordus d. q. 15. n. 66. & P. Barbola d. n. 28. Et ratio est, quia ea adiectione, quod præstentur in domo hæredis, videtur in dubio facta in fauorem hæredis iuxta eodēdē, & Bartholum in l. Casis, §. Imperator de alim. & cib. legat. huiusmodi autè fauori suo potest heres renuñciare l. penult. C. de pallis, vt præ allegatos Ruinus conf. 45. n. 4. lib. 2. vnde Corduba, Cancrerus var. p. 1. c. 16. n. 18. & P. Barbola aiunt reprobandum omnino Angelum de Gambalio in trall. de testam. gloss. 45. n. 1. dicentē in proposita specie hæredē cogendū alere domui suæ legatariū. Hinc fit ea adiectione facta esset in fauorem ipsius legatarii, vt quod sit minor, infirmus, debilis, & talis, quod possit indigere in aliquibus auxilio hæredis, cū quibus habitando ei prospectum sit, poterit idē legatarius extra domū heredum petere, & consequi alimenta, quia hæc fauori ex tali habitatione, etiā quod proueniat ex testamento, renuñciare potest iuxta regulā d. l. penult. C. de pallis; ita post Abbate Simon de Pretis d. lib. 4. dub. 1. n. 315. & alios allegans Cancr. d. c. 16. n. 18. & ita præter habitationē habere potest reliquum alimentorum extra domū, quod eo inuito facere non possent hæredes, aut ille, qui debet destinare in domo legatariū, vt idem Simon ibid.

Non etiam legatarius alimentorum cū onere habitandi 711 di in domo cū hæredibus potest petere alimenta, & obtinere in domo Testatoris, sed cogitur morari in domo hæredis propria, licet alia à domo Testatoris, testator loquens de domo, videtur intellexisse de ea, quā inhabitat heres propter eandem rationem numero præcedenti adductam, scilicet, quia adiectio loci censetur facta in gratiam, & fauorē hæredis, per iura, & Doctores, de quibus eodem numero præcedenti adductam, scilicet quia adiectio loci censetur facta in gratiam, & fauorē hæredis, per iura & Doctores de quibus eodem numero præcedenti; minus autem hæredes incommodi est, alimenta præstari in eius domo. & ita in terminis Sordus d. q. 15. n. 7. Roland. d. conf. 2. n. 14. & Corduba d. §. si quis ex his, n. 205. qui n. 206. addit, quod si testator exprimat, vt legatarius alatur ab hæredibus in domo, quam incolit ipse testator, ibi est alendus, vt voluntati ipsius parent hæredes, in conditionibus, ff. de condit. & demōstr. cc. proinde si hæredes bona diuidant, diuisa (que incolant domos, Index vni præcipiat, vt aliat, illis sumptus partem subministrantibus l. solent ff. de alim. leg. & præcipiet alii ab eo, qui in Testatoris domo manserit, vt eius mens, & dispositio aliqua ex parte seruetur l. 3. Cod. de liber. præter. quod idem notat, Sordus d. q. 15. numero 21.

Prædictum verò onus legatarii alimentarij habitandi 712 in domo heredis intelligitur tantum de primo Testatoris hærede, nō de huius primi hæredis hærede, vt cum aliis Sordus d. q. 15. n. 67. nam etsi appellatione hæredis Testatoris veniunt omnes in infinitum l. hæredis appellatione, & l. si duo de verb. sign. nihilominus ubi testator meminit de suo hærede, non venit heres hæredis, sed primus tantum, licet aliud sit, quando loquitur de hærede tertij, vt Sordus n. 70. post Bartholum, Angelum, Caltrum, Alexandrum, & Isaconem, per textum ibi in l. qui libris, §. hac verba, ff. de vulg. & pupill.

Et prædicta quando testator expresse reliquit alimenta præstida in domo sua, vel hæredis, vel expresse iussit legatariū debere habitare cū hærede, quibusnam verò aliis verbis, vel modis censendus sit testator voluisse cū vel eam, cui alimenta legauit, debere habitare cum hærede, vel cum alio, latè explicat Corduba in l. si quis à libe

liberis, §. si quis ex his à n. 109. Sordus d. g. 15. n. 3. g. & à n. 58. & Simon de Pretis d. dub. 11. n. 109. ad quos remitto lectorem.

§. IV.

Ex quibus causis is, cui alimenta sunt debita ex dispositione legis, vel ex dispositione Testatoris cum onere habitandi in domo cum heredibus excluditur, ut extra domum heredibus, & alimenta debentur morari possit.

714 **C**eterum quod supra n. 684 dictum est de filio, scilicet, quod debeat habere alimenta à patre extra domum paternam, quando ex iusta causa non potest filius cum patre commorari, & simul cum eo in eadem domo vivere, generaliter dicendum est de quocumque alio, cui alimenta debentur, siue ex dispositione legis, siue ex dispositione hominis, seu Testatoris, etiam si dixerit testator esse præstanda in domo heredis, nempe si ex aliqua legitima causa impeditur habitare cum herede Testatoris, aut alio debitor alimentorum; esse alimenta præstanda alibi, & extra eius domum. Ita Doctores d. n. 684. allegati, ceteri omnes in præcedentibus relati præsertim in his terminis. Menochius d. casu 170. n. 12. & de præsumptionibus lib. 4. præsumpt. 157. n. 53. Simon de Pretis d. dub. 11. n. 14. Rolandus à Valle conf. 22. n. 11. vol. 18. & conf. 89. n. 14. Grassius de success. §. legatum d. g. 22. n. 4. & g. 46. n. 20. Sordus d. tit. 4. citata g. 15. n. 12. Paschalis de patria potest. p. 2. c. 3. n. 83. Cancreri d. c. 16. n. 16.

715 Cuius causæ legitimæ probandæ onus incumbit ipsi alimentatorio, ut dictum est supra n. 686. & tradunt Doctores ibidem relati, & Simon de Pretis n. 13. fine, & circa eam, an & quando sit censenda iusta plurimum versatur iudicis arbitrium, ut dictum est superius n. 687. & tradunt Doctores ibidem citati, & de Pretis d. dub. 11. n. 14. & Corduba à Lara in l. si quis à liberis, §. sed ex his, n. 87. ff. de lib. agnos. qui alios latè refert.

716 Causas verò legitimas, ob quas legatarius alimentarius potest eorum ab herede habitare absque præiudicio alimentorum late enumerant Paschalis, Rolandus d. conf. 22. n. 11. & d. conf. 89. n. 14. & sequi Sordus d. g. 15. à n. 12. Menochius d. casu 170. à n. 1. & d. præsumpt. à n. 53. & Simon de Pretis d. dub. 11.

717 Prima est quando alimentarius ob nimiam heredis avaritiam non potest cum eo habitare. Ita ultra alios supra n. 688. relos, & alios, quos ipsi allegant, Rolandus d. conf. 22. n. 12. Menochius locis citatis, & Sordus d. g. 15. num. 29.

718 Secunda si heredes sunt rixosi, vel habeant uxores rixosas, cum quibus alimentarius non possit habitare cū pace animi, Menochius d. casu 170. n. 14. de Pretis d. n. 15. & alios allegantes Sordus n. 30. Corduba in d. §. si quis ex his, n. 81. & 181.

719 Tertia, si, & inimicitia inter alimentarium, & heredem Testatoris, Menochius d. casu n. 16. & d. præsumpt. n. 53. de Pretis d. n. 15. Verisimiliter reputatur quoque, Corduba d. §. n. 81. Sordus d. g. 15. n. 28. alij Doctores relos supra n. 688. & alij apud præcitos.

720 Quarta odium inter heredem, & alimentarium; unde noster vidua, cui maritus defunctus legavit alimenta, ut illa accipiat in domo heredis, non cogitur habitare cum priuigno herede propter odium, quod lex inter eos præsumit iuxta tradita supra n. 689. & præter Doctores ibidem citatos, alios allegans Corduba d. §. si quis ex his, num. 180.

Ponò ad effectum probandi, seu demonstrandi fructum indignationis odium, periculum molestationis, & male gratie heredem, & legatarij, & consequenter nõ secutè simul habitandi, Simon de Pretis d. dub. 11. n. 114. ex Alexandro conf. 69. ad finem lib. 3. & Corneto conf.

286. lib. 4. ait sufficere famam vicinæ, & etiam testes singulares, & videtur approbare Sordus d. g. 15. n. 57. et si Alexander conf. 110. vol. 1. voluit nõ sufficere testes singulares ad probandum huiusmodi causas.

Quinta, quando salua honestate, & sine offensa Dei, 721 vel morali periculo peccandi alimentarius, cui sunt legata alimenta, non potest habitare cum heredibus Testatoris, ut si vidua, cui maritus reliquit alimenta, sit inuenis, & in domo heredis sit aliqui, qui versimiliter cū ea luxuriarentur, quod in ea domo cum herede non possit habitare sine periculo impudicitie, tunc enim extra domum heredis esset alenda. Item si legatarius alimentorum haberet uxorem inueniem, & pulchram, quæ absque simili periculo impudicitie non posset cū heredibus Testatoris morari, & si domus heredis esset posita in lupanari. Constat ex traditis supra n. 692. & in his terminis post alios tradunt Rolandus d. conf. 22. n. 11. & d. conf. 89. n. 14. Corduba d. §. si quis ex his, num. 179. & 189. Sordus d. g. 15. n. 31. & dub. sequentib. & g. 14. n. 24. quod enim honeste, aut sine peccato fieri non potest, non dicitur possibile.

Sexta, quando legatarius habet uxorem, vel filios, & 722 vult cum uxore, & filiis habitare, cum non debeat vxor à marito, vel pater à filio leuari, l. possitissimum, Cod. communia viris, qui iudic. c. 9. Et per hunc textum in his terminis post alios Rolandus d. conf. 22. n. 13. de Pretis d. n. 11. & Sordus d. g. 15. n. 36. & probant etiam tradita supra, ubi dictum est patrem teneti alere filium nuptam in domo generis, & tradita supra n. 696. fine. Addit tamen Sordus, quod hoc casu heredes Testatoris, qui iussu dare alimenta in domo, possent occurrere patiendo, quod legatarius introducat in eandem domum uxores, & filios; quod vix fieri poterit absque periculo viuendi absque quiete, & pace animi.

Septima, quando heredes gradati præstare alimenta 723 in domo eorum legatario, ad diuisionem bonorum hereditatis deuenerunt, & diuersas incolunt domos, tunc enim, cū legatarius non possit habitare cū omnibus heredibus separatim habitantibus, sed cū vno tantum ex eis, potest petere, & consequi alimenta extra domum. Ita Bartholus in l. Cuius, §. Imperator, ff. de alim. cib. leg. Ruinus conf. 80. & 81. vol. 2. Rolandus d. conf. 22. n. 14. & d. conf. 89. n. 14. Corduba loco supra n. 718. Menochius d. casu 170. n. 16. d. præf. 1. 7. n. 56. Simon de Pretis d. dub. 11. citato, n. 13. & Sordus d. g. 15. n. 18. Qui omnes statuunt regulam generalem quod quoties per heredem, seu heredes, seu eius, aut eorum factū fiat, quominus alimentarius cum onere habitandi in domo cum heredibus possit cū eis habitare, possunt alimenta peti, & obtineri extra domum; in hoc autem casu per ipsos heredes, seu eorum factum, nempe, diuisionem fiat, quominus legatarius alimentorum non possit percipere alimenta in domo ipsorum, cum ipsi non viuant in communione, & in eadem domo, in qua solebant morari, & de qua sensit testator, non autem de habitatione cuiuslibet distributionis. Hoc igitur casu habitationem, & præstationem alimentorum posse diuidi per tempora, scilicet quod quilibet heredum alimenta per tempora in domo propria præstet, dicit Bartholus in l. solent, n. 12. ff. de alim. & cib. leg. & admittit etiam Sordus n. 19. et si Rolandus d. conf. 89. n. 16. vult hoc procedere solum, quando alimenta fuerunt simpliciter relicta; hoc enim casu ait præstationem diuidi posse per tempora, & vno tempore præstari ab vno ex heredibus in domo propria, alio tempore ab alio ex heredibus pariter in domo propria, non vero quando testator dixit velle alimenta præstari in domo sua, quia habitatio, & domus cuiuslibet ex heredibus non potest dici habitatio defuncti, sed secundum quid, sicut quilibet ex heredibus non representat in totum personam defuncti, sed pro parte tantum, i. cum à matre, C. de re vend. melius igitur in hoc casu alimentarius habitare debet cum vno ex heredibus, & cum illo herede, qui remansit in domo Testatoris, & alij

alij coheredes conferre debebunt partem proportionatam sumptuum pro alimentis. Vt Corduba loco *suprà* n. 7. *citato* Ruinus d. conf. 81. n. 4. & approbat Sordus d. 7. 15. n. 11. & ad id officio Iudicis implorato, vel per ipsum alimentarium, vel per alterum ex heredibus cogi debebunt, vt iudem Doctores.

714 Octaua, si heres abique vigenti necessitate velit mutare domum, quam tempore viuientis Testatoris incolebat, vbi mutatio dampnum aut incommodum alimentario afferat, quia testator videtur sensisse de domo, quam tunc heres habitabat, post alios Sordus d. 9. 15. n. 3. & indicat Menochius d. 6. 170. n. 18. quare etiam contra si testator iussisset prestare alimenta in domo alimentarij, & si abique vlla necessitate vellet mutare habitationem, in qua heres cum maiori incommodo prestaret alimenta, quam in priori, heres non teneatur alimenta in posteriori habitatione prestare. Ita per *textum* in l. cum hi, §. vult *ignis*, Vt sic. causa, ibi, aut si domicilium defuncti transferre alter eorum, tradunt Menochius d. n. 18. & Sordus d. 9. 15. n. 42.

715 Non si legatarius alimentarius ab initio offerat separatim ad habendum cum herede, & is recusat ipsi recipere, & alere in domo, cum enim in hoc casu per ipsum heredem flet, quominus cum ipso habitet, potest extra domum petere, & consequi alimenta. Ita Alexander conf. 158. n. 2. vol. 7. Natta conf. 387. n. 4. de Præstis d. dub. 11. n. 31. & Sordus d. 9. 15. & 16. Dixi ab initio, nam si ex post heres à legatario fuerit interpellatus, et si Natta velit, eundem heredem cogi prestare alimenta etiam pro tempore preterito, quasi ex eo, quod nunc recusat, præsumendum sit, quod eodem modo recusat et ante, si fuisse requisitus, nihilominus verius est, legatarium posse petere solum alimenta pro tempore futuro, non pro preterito elapso ante omnem interpellationem, vt Sordus d. n. 16. potest enim nunc habere iustam causam recusandi, quam non habebat prius, vel potest nunc ex aliis morari ad recusandum, quæ tunc cum non nouissent.

716 Decima, quando aliquo casu sortuito in persona heredis, vel legatarij contingit euenit, vt alimenta præstari, & recipi in domo heredis nequeant. Ita per *textum* in l. 1. Cod. de legat. alios allegantes Menochius d. casu 170. n. 17. de Præstis d. dub. 11. n. 113. initio Sordus d. 9. 15. n. 34. & Michael Grassus, legatum q. 46. num. 22. Quare itante legatum alimentorum cum onere, vt legatarius habitet cum filiis, si filij omnes maiorantur, legatarius extra domum potest consequi alimenta, quia non per eum, sed per eum sortuito euenit, vt non flet cum filiis. Ita iudem Doctores; & licet Grassus loco citato distinguat dicens legatum persequere mortuis filiis, si alimenta fuerint relicta in fauorem legatarij, extinguivero si fuerint relicta in fauorem filiorum, cum quibus morari fuit grauatus, nihilominus in dubio fauore alimentorum tale legatum præstandi alimenta censetur perpetuum, & factum incommodum legatarij, vt *locus citatur* cum aliis de Præstis, & Sordus.

717 Denique est iusta causa non habitandi cum heredibus, quando ex verbis, vel coniectura aliqua colligitur testatorem voluisse alimenta præstari debere in domo alimentarij. Ita Menochius d. præsumpt. 167. n. 38. & d. casu 170. n. 18. & 19. vbi post alios exemplis declarat, vt primò si testator dixit, *relinquo exori meæ alimentæ, si Mediolani commorabitur*; tunc enim non censetur voluisse uxorem debere habitare simul cum heredibus, sed solum Mediolani; quia si id voluisset, facile illi fuisset, addere verbum, & si in domo cum heredibus habitaret; iuxta l. unicam, §. fin autem ad deficientes, Cod. de educ. tollenda. Secundo si alimentarius uxorem, & filios habeat, & quos derelinquere verisimiliter noluit testator, ac proinde solum in loco domicilij luxuriosus legat alimenta præstanda. Tertio si tempore dispositionis habitatio heredis, & alimentarij separata, & non nisi magis incommodo iungi cum habitatione heredis poterat; hoc enim casu censendum est voluisse solum esse

præstare alimenta in loco domicilij, non in domo heredis, ne idem testator plus incommodi, quam utilitatis alimentario afferre videatur, & prædicta quoad controuersiam an, & quando pro alimentis accipiendis teneatur, vel non teneatur alimentarius habitare in domo illius, qui alere debet.

§. V.

Quando pater, & filius, & debitor alimentorum, & alimentarius incolunt diuersas domos, & habent diuersa domicilia; an alimenta sint præstanda in domo patris, & debitoris, an vero in domo filij, & alimentarij.

Occasione prædictorum explicemus aliam controuersiam, scilicet quando pater, & filius, & debitor alimentorum, & alimentarius incolunt diuersas domos, & habent diuersa domicilia, vbi sint petenda, & præstanda alimenta, an in domo, vel domicilio patris, & debitoris (siue is sit heres, siue alius) an verò defenda ad domum filij, & alimentarij, de qua controuersia post alios Rolandus à Valle conf. 87. n. 14. vol. 1. Menochius d. arbit. casu 170. n. 8. Pontanus de alim. cap. 17. n. 20. Simo de Præstis de interpretatione vltimarum voluntatum, lib. 4. dubitat. 8. in fine, & dubitat. 11. n. 104. Anton. Gomez ver. lib. 1. c. 12. fine. Sordus de alimentis tit. 4. q. 16. per totum. Mollesius ad consuet. Neapol. tom. 1. p. 5. q. 8. Stephanus Gratianus de iur. for. tom. 1. cap. 94. n. 60. & c. 128. per totum, & communiter Summis, & Theologi agentes de restitutione quoad circumstantiam loci, vbi facienda est.

Quando filius, vel filia ex iusta causa non potest habitare cum patre, Mollesius d. 9. 8. n. 2. cū Neapolitano in consuetudine Neap. si quis habet, n. 5. dicit esse in arbitrio Iudicis, vt eligat illum locum pro alimentorum præstatione, quem iudicauerit decentem, & congruum ad hoc ministerium, & in quo cesset omnis maligna suspicio, cum debeat prospicere, vt euentum omnes ille personæ, quæ alendorum pudicitie insidiari possent l. 1. & l. penultima, ff. de pupillis educ. debeat, & l. 1. & 2. Cod. de iur. Adit idem Mollesius n. 6. quod si pater velit assignare locum, vbi præstanda erunt alimenta, hunc locum potius, quam electum à filia, vel filio deberet Iudex approbare, iuxta l. 1. §. apud eam, ff. de vtriusq. in fine. cum nullus præsumatur capere melius consiliu pro filiis, quàm pater; patre autem negligente circa electionem honesti loci iuxta filiorum conditionem, aut nominationem, & electionem loci faciendam à propinquo iuxta d. l. circa princip. ff. de pupillis, &c. Et his deficientibus, aut negligentibus, vel si pater designasset locum minus decentem, in arbitrio Iudicis fore locum decentem eligere pro educatione filiorum. Hæc Mollesius; quæ tamen procedunt tantum vbi agitur de educatione peritorum extra domum patris; de præstatione autem alimentorum, quæ à patre debentur filiis, & filiabus adultæ ætatis, qui ob aliquam causam iustam ex explicatis superius num. 688. & sequ. non tenentur in domo patris, seu cum patre habitare, videtur sentiendum, quod infra præstatum de præstatione alimentorum, quæ heres ex dispositione Testatoris debet prestare legatario alimentatio.

§. VI.

Quando heres, & alimentarius sint diuersi domicilij, & fori, & alimenta simpliciter relicta sunt, regulariter sunt præstanda, & accipienda in domo heredis.

Igitur quando heres, & alimentarius habent diuersa domicilia, vel diuersas habitationes diuersi fori, conclusio

clauso Doctorum communis est alimenta regulariter esse posita ab herede in loco domicilij, & habitationis ipsius heredis, non vero in loco domicilij, & habitationis alimentarij. Ita quod heredes non tenentur alimenta deferre ad domum, vel domicilium eiusdem alimentarij, nisi aliam appareat de voluntate Testatoris expressa, vel tacta; sed lat est, quod item heredes se offerat paratum in domo sua, si quod domicilio eadem alimenta exhiberet per textum ibi Glossa, Bartholus, Fulgositus, & ceteri in *l. cum hi, §. vult igitur versic. causae*, idem Bartholus in *l. n. 4. ff. de alim. leg. & in l. solent eodem tit. in l. item ille ff. de constituta pecunia, & in tractatu de alim. n. 24. Lud. Ioseph decif. Persina 46. n. 9. Corduba à Lara in *l. si quis à liberis, §. an tantum n. 14. ff. de liber. agnosci*. Pontanus d. c. 17. n. 20. Simon de Præcis d. dub. 11. n. 103. Menoch d. casu 17. n. 8. & de præf. lib. 4. præf. 167. n. 52. Gomez d. c. 12. n. 88. Sordus d. g. 16. n. 1. Steph. Grat. d. c. 94. n. 62. & d. c. 128. n. 1. & 2. & alij Iurisperiti à Sardo, & Gratiano relati: & Communis in *reg. peccatum, p. i. n. 7*. ex Theologis Vasquez in *opusc. de restitutione* c. 10. dub. 2. n. 58. & Lessio de iust. lib. 2. c. 5. dub. 8. n. 9. Probant præfati Iurisperiti per textum in *l. si quis cepit, §. si liberis & l. si fidei commissum in iust. ff. de iudicis, & in l. cum res in principio*. Secundò probatur ex Vasquez, & Lessio, quia cum res legata pronuntietur ex liberalitate Testatoris, non videtur Testator ad amplius obligare suum heredem, quam ut illum heres teneatur dare legatario, legatarius autem si velit, suo sumptu illum ab herede acceptum deferat ad propriam domum, aut suum domicilium, & si nolit, relinquat, dummodo heres non mutet domicilium, relinquens quod tempore testamenti habebat, ut proximè legatarius maiorem impensam debeat facere ad rem deferendam ad propriam domum, suamve domicilium in quo casu heres teneatur ad illam maiorem impensam. Confirmatur hæc ratio, quia in dubio præsumendum est Testatorem voluisse minus gravare heredem, ut alibi in præcedentibus, & tom. 3. mor. cit. 14. dictum est.*

731 Tertiò probatur à præfatis Iurisperitis, præsertim à Sardo, & Gratiano eadem communis conclusio, quando debitor ex contractu, & creditor sicut diversis domicilij, & fori; debitor enim non tenetur debitorum, seu rem soluendum deferre ad domum creditoris, sed fat est, si paratus sit soluere in suo domicilio, quando in contractu, seu obligatione non est expressus, & deputatus locus solutioni, ut per textum in *litem illa verba in principio, ff. de constituta pecunia, ibidem Scilentes, Glossa verbo, non venit*, Bartholus, Fulgositus, & ceteri, & alij Iurisperiti communiter, quos referunt, & sequuntur Rolandus d. conf. 87. n. 14. & sequi Sordus d. g. 16. n. 2. & Stephanus Gratianus d. c. 94. n. 60. iuxta quos omnes in contractibus semper intelligendum est, solutionem præstandam, ubi facilius debitor illam præstare potest. Quod etià in specie solutionis, pensionis dictæ Rota Rom. in *Arctina pensio* 10. Febr. 1598 coram Lita, prout refert Gratianus d. c. 94. n. 60. ubi cum eadem Rota propter eandem rationem, & communem sententiam afferit pensionem solui debere in loco, in quo fructus beneficij colliguntur, quia de illis solui debet si non fuit expressum, ubi solutio faciendâ est, ut Ecclesiæ minus gravetur, & item etiam qui debet soluere Canonem pro re emphyteotica Domino alterius domicilij, & fori, non tenetur illum deferre ad domum Domini, sed sufficit, ut sit paratus tempore pæfixo in domo sua soluere; ut post Bartholomæum, & Gulielm. de Con. in *dist. litem illa verba*, Rolandus d. conf. 87. n. 15. Igitur cum heres, & legatarius sunt diversis domicilij, & fori, debet legatarius accipere alimenta in domicilio heredis, nisi aliter constet de voluntate Testatoris.

732 Limitatur hæc communis conclusio, si personæ, cui alimenta præstanda sunt, vel aliquid aliud soluendum

est, debeat reverentia, & obsequium; ita post Baldum in *l. fin. n. 8*. & Bartholomæum in *d. litem illa* n. 13. Versic. *quod semper intelligi*; Sordus d. g. 16. n. 4. & alius sequentibus, & Gratianus d. c. 94. n. 63. Quare filius non solum patri deportato egenti in aliam provinciam tenetur mittere alimenta, §. si verò contigerit *Auth. de incertis nuptijs*, sed etiam patri non bannito extra patriam degenti teneri filium præstare alimenta, ubi habetur; tradunt Bartholus *tratt. de alim. n. 25. per dictum textum in d. §. si verò contigerit* (dicens rationem illius textus non esse patris deportationem, cum deportatus possit mittere nuntium ad domum filij, ut ibi capiat alimentum) Sordus d. g. 16. n. 5. & Gratianus *loc. citato*, idque ratione reverentia à filio debitor patri. Item vasallum volentem fidelitatem renovare, teneri Dominum adire extra provinciam aut Baldus *loc. citato*, & post eum Sordus pariter debitorum humilis conditionis habitantem in civitate teneri debitum deferre ad creditorem militem, vel Doctorem ruri agentem; tradunt Imols in *cap. significante de pignori* & post eum Sordus d. n. 6. cum aliis.

Ex præfata ergo communi conclusione inferitur, quod impensis necessariæ ad deferenda alimenta, puta frumentum, vinum, &c. & domo, & domicilio heredis ad domicilium alimentarij præstant ad alimentarium ipsum, non ad heredem; heredi enim fat est, illa dare in domo sua; alimentarius autem legatarius postea deferat ad domicilium suum, aut pretium vecturae solvet, ut idem Doctor.

Hoc tamen Simon de Præcis d. dubit. 11. n. 106. contra Fulgositum *loco supra n. 730. citato* non vult procedere indistinctè in omnibus alimentis legatis, sed solum in alimentis taxatis ab ipso Testatore, qui nec expressè, nec tacitè innuit, ubi essent præstanda (in hoc enim casu Testator nihil dispensant de alimentorum asportatione, & vectura videtur in dubio voluisse ea solui, ubi solui debent de iure communi) non verò in alimentis taxandis arbitrio Iudicis; in quibus taxandis, aliquid, Iudex debet habere rationem sumptuum necessarium pro alimentis ad legatarium deferendis, arg. *Manaus, §. ex ore in suo ff. de annuis legatis*, alioqui legatum alimentorum non præstaretur integrum, sed diminutum contra ea, quæ d. §. ex ore habentur, & hanc distinctionem videtur approbare etiam Sordus d. *quest. 16. numero 9*.

Ex certe in sequentibus casibus alimenta legata taxata, vel non taxata, & alia res legata expensis debitoris, seu heredis sunt deferenda.

Primò quando si res legata, aut alimenta non portantur ad domum creditoris, seu legatarij impensis heredis, legatum ita diminueretur, ut redderetur inutile; ob huiusmodi enim inutilitatem, æquitas suadet, ut onus delationis heredi incumbat, ita post Imolam in *l. cum filiusfam. §. fin. ff. de verb. obligat. & in cap. indicante n. 19. de testamentis*, Bartholomæum, Baldum, & Alexandr. Simon de Præcis d. n. 106. Sordus d. g. 16. n. 11. & Stephanus Gratianus *tom. 1. d. cap. 129. n. 3*. cum multa, quæ aliis non permittuntur concedantur, ne dispositio sit inutilis; sic usufructuarius non tenetur ad collectas, quoad viusfructus effect inutilis, si illas solueret, sed spectabit ad proprietarium illas soluere, quomodo aliis non tenetur; ut post alios communiter Sordus d. g. 16. n. 12. & 13. & Gratianus d. cap. 128. n. 4. & Menochius d. casu 170. n. 19. Versic. *ne igitur*, sic etiam debitor tenetur debitum portare ad domum creditoris, quando debitum esset ita modicum, quod plus incommodi, quam utilitatis afferret, si creditor cogerec accipere debitum in domo debitoris; tradunt Baldus in *l. acceptum n. 23. Cod. de usuris*, & alij Iurisperiti, quos refert, & sequitur Sordus d. g. 16. n. 14.

Secundò si alimenta egeno debeantur, eadem æquitas suadet, ut debitor, seu heres vectura impensam solvat, non verò alimentarius, quia aliquo minueretur alimentorum præstatio, & tanto minus caperet, & ne alius

aliis ob impotentiam ad faciendam expensam vecturæ fame peccat, ita post Lancelletum Galliaulam ad consuetudinem Alexandri in verbo *solida*, *quæst.* 6. num. 113. *Surdus d. quæst.* 16. num. 15. & innot. Glossa in d. *si quis* & *si susceperit*, *§. liberis*, ff. de iudiciis, ubi dicitur, quod alimentorum legatum præstandum est in loco, ubi est legatarius, ne dum sit vectura alimentarius peccet.

737 Cum autem pro rebus, quæ dantur in alimenta, debitor teneatur solvere impensam Gabelle, vt tradit Bartholus in d. l. 1. num. 5. ff. de alim. leg. & post eum Pontanus de alim. cap. 17. n. 20. & *Surdus d. n.* 15. in prædictis duobus casibus hæres ultra impensam vecturæ, soluet etiam impensam Gabelle, vt ibi d. *Surdus*.

738 Tertio generaliter loquendo alimenta legata teneatur hæres suis expensis præstare in domicilio, & domo alimentarij legatarij si consuetudine Testatorum voluisse, & sufficere tacita voluntas, vt per textum in l. cum res 49. in princ. ff. de leg. 1. Simon de Præcis d. dub. 11. citato num. 6. *Surdus d. q. 16. n. 37.* & Stephanus Gratianus d. cap. 129. n. 1. voluntas autem Testatoris colligitur ex personarum conditione, vt Glossa in d. l. cum res verbo, *versum*, ff. de Præcis d. n. 106. & *Surdus d. q. 16. n. 38.* Item ex loco, & fauore causæ, vt de Præcis d. dub. 11. n. 103. & *Surdus n.* 40. & ita quod in subsidium studiij alicui relinquitur, præstandum esse in loco, ubi legatarius studio incumbit; tradunt idem Simon de Præcis, & *Surdus loco citato*, Bartholus, Baldus, Fulgosius, & ceteri in d. l. *si quis susceperit*, *§. liberis*, ff. de iudiciis alij à Sando relati, & Corduba à Lara in l. si quis à liberis, §. non tantum n. 38. ff. de liber. agnosce. ubi dicitur, quod si alimenta sunt legata scholastico, hæres teneatur dare institutionem alimentorum in loco, ubi studio vacat.

§. VII.

Si hæres, vel debitor capit solvere alimenta, aut debitum in vno loco, an teneatur continuare solutionem in eodem loco.

Verum verò si hæres, seu debitor (cum aliis ad id ex voluntate expressa, vel tacita Testatoris, vel ex alia obligatione non teneatur) coeperit in vno loco, seu in domo legatarij, aut creditoris præstare alimenta, & solvere debitum, teneatur, & cogi possit persequere ad præst. undam alimentum, & solutionem in eodem loco, in quo coepit præstare, & solvere.

739 Affirmant per textum in l. fideicommissum, §. fin. ff. de iudiciis, Glossa ibi, & Glossa in l. quod legatur, post medium ff. eodem, Angelus in l. 1. n. 5. Cod. de fideicommissis, (ubi etiam addit, quod ea præstatio operatur etiam in fauorem aliorum legatorum, quæ sunt separata, vt si vnum legatum soluit hæres in vno loco, cogatur in eodem loco alia solvere) Simon de Præcis d. dub. 11. n. 07. Peregrinus de fideicom. art. 53. n. 1. ubi dicit ita tenere communiter Scribentes in d. l. si fideicom. i) piores alij Iurisperiti allegari à Sardo d. q. 16. n. 21. & Stephanus Gratianus d. cap. 129. n. 5. & 11. qui fundantur in eo quod attendatur consuetudo heredis, qui per eam videtur quasi contrahere cum legatariis, hæres autem de oblig. que ex quasi contractu, & l. qui cum alio, ff. de reg. iur. & quando queritur, quo in loco debitor teneatur solvere, attenditur consuetudo Glossa in l. item illa, & ibidem Bartholus ff. de verb. obligat. & etiam contrahitis consuetudo attenditur tanquam declaratoria contrahitis, vnde per forum ff. de pignor. act. cum aliis allegatis per Sardo d. q. 16. n. 24. qui n. 26. addit in proposito induci solitum per vnam actum per textum in l. metela, §. quod ergo, ff. de alim. leg. ubi Bartholus.

740 Contrarium tamen, & heredes non posse cogi continuare solutionem in eodem loco tenet, & probat *Surdus d. h. Angel. B. ff. de Orig. p. 1. n. 1.*

das d. q. 16. à n. 27. ad finem. Nam etsi hæres soluens legatum in vno loco sibi præiudicat, vt etiam cætera legata ibidem solvere teneatur, quando habet exemptionem non soluendi in certo loco ex privilegio, & iore singulari, quia tunc facilius tollitur illius ius speciale, quam ius commune *letus multus, §. nullus misus ff. de testamento militis*, & talem esse emptionem de qua d. l. si fideicommissum, §. finali, ff. de iudiciis dicit idem *Surdus d. q. 16. n. 33.* Tamen quando exemptio competit de iure communis, hæres vbi est exemptus de iure communis, prout in proposito, tunc non præiudicat solutio facta in vno loco, vt lafon in l. 2. num. 95. Cod. de fideicom. ubi propterea concludit, eum qui soluit vnum legatum inutile, non posse cogi ad soluendum alia, quod & tradidit Glossa in l. non dubium, verbo *agnosuit* in fin. Cod. de testam. & si vnum præstet ante tempus, non tamen teneatur aliud ante tempus præstare, Glossa in l. Lucius Titius testamento, §. testator, ff. de leg. 2. & lafon loco citato. Item gratuita conclusio, ne pars non grauatur in solutione alterius, *l. final. Cod. de vxor. pro marito*, & qui partem indebiti soluit, non cogitur aliam partem solvere, Glossa in d. l. non dubium, d. verbo, *agnosuit*; & ad id, quod per vnum actum quis non sibi præiudicat in sequentibus, alia exempla addit *Surdus loco citato*; ubi etiam numer. 27. adducit generalem rationem, nempe quod voluntas tacita, quæ ex actu colligitur, non debet ultra extendi, quam ex ipso actu de necessitate inferatur, ex Bartholo in l. 1. §. hoc inderidit, ff. de iure, & l. que priuato, & aliis ad eodem Sardo relatis. Igitur quauis in vno loco alimentum fuerint aliquando soluta, non ideo quis cogi potest in futurum ad perseuerandum soluere idem legatum in eodem loco. Quod fortius procedere ait *Surdus d. quæst.* 16. numer. 34. quando legatum alimentorum esset annuum, vt quando relinquitur donec, & quando vixerit, quia cum eo casu plura sint legata, & incipiant deberi singulo anno, solutio vnius anni tanquam vnius legati non præiudicabit ad sequentes annos, tanquam legata sint diuersa. Quibus tamen non obstantibus addit idem *Surdus n.* 35. quod in practica esset difficile obtinere contra auctoritatem Glossæ in d. l. quod legatur, ff. de iudiciis, & iuxta eam iudicasse Senatorem Casalem. Sed quidquid sit quoad forum iudiciale, quoad forum conscientie posterioriorem sententiam veram existimo. Prædicta quando hæres grauatus, & alimentarius legatarius sunt diuersi domicilij, & fori.

§. VIII.

Quando hæres, & alimentarius habitantes in diuersis aedibus sunt eiusdem fori, & ciuitatis, an hæres teneatur deferre alimenta ad domum alimentarij.

Sed quid quando hæres, & alimentarius legatarius sunt eiusdem fori in ead. ciuitate, seu in eodem oppido habitantes in diuersis domibus, tunc teneatur hæres alimenta deferre ad domum alimentarij, etiam si testator nil dixerit de loco solutionis.

Respondent communiter Iurisperiti, quod si in delatione non requiritur impensa, & sine incommodo fieri possit, vt si pro alimentis deberetur pecunia, ea pecunia esset deferenda ad domum legatarij, qui esset eiusdem fori, in his terminis Barth. in l. n. 4. ff. de alim. leg. Simo de Præcis l. 4. interp. 1. dub. 11. n. 105. Pont. de alim. c. 17. n. 20. Steph. Grat. in l. d. c. 94. n. 63. *Surdus d. q. 16. n. 7.* & 8. & apud eundem Bald. Lancel. Galliaula, Practica Papistis, Libert. Brun. in tract. de rebus dubijs. Doctores et confirmatur responsio quia quando debitor ex contractu, & creditor sunt eiusdem fori, & debitor abique expensis potest solui, vt sunt redditus pecuniarij, teneri debitorem deferre ad domum creditoris; tradidit Bartholus, & ceteri in d. l.

P

item

item illa, & de constituta pecunia. Petrus de Vbaldis de duobus fratribus p. 6. q. 14. num. 15. (vbi allegat Baldum in l. acceptum, Cod. de usuris) Rolandus à Valle conf. 87. numer. 15. vol. 1. Surdus plures alios allegans d. 9. 16. num. 7. & idem docuit Molina Theologus in tract. de contrahibus usurariis q. 9. num. 137. relatus à Vasquez in episcopo resistunt cap. 10. dub. 1. n. 5. 6. & pro hac sententia Rolandus adducit l. forma, §. in verò, ff. de censibus, vbi dicitur tributum debere praestari in ea ciuitate, in qua est ager, pro quo soluitur, & l. 2. Cod. de iure emphe. lbi cum neminem oportet conuentionem, vel admodum expellere, sed visum se offerre, & debum spontanea voluntate perfolvere. Si autem impensa aliqua sit necessaria ad deferendum alimenta ad domum alimentarij, puta quia dantur in tritico, vino, &c. Surdus d. quass. 16. num. 8. dicit, quod si alimentarius est vilis persona, cui non sit turpe humeris propriis portare, heredes non tenentur solvere pretium vecturæ; sed si alimentarius sit persona honesta, aut nobilis, tunc enim heredes praestabit vecturam, & ait Surdus ita praeter Bartholum, concludere reliquos Iurisperitos in his huius numeri relatis, & ab ipso allegatis; praesertim Baldum conf. 124. q. 1. & Cancellum Galliam in consuet. d. l. ex andria, verbo, solides, q. 6. num. 113. At Bartholus, Simon de Præstis, & Pontanus asserunt heredem teneri deferre alimenta ad domum alimentarij solum quando non exigitur in delatione aliqua impensa, vt pecunia; & alia similis res; frumentum verò, & vinum ac similia teneri alimentarium accipere in domo heredis; & postea suis expensis deferre ad propriam domum. Quin etiam Rolandus, & Petrus de Vbaldis videntur asserere absolute debitorem, cum creditor est eiusdem fori, teneri debitum ad domum creditoris, & sic colunt, & emphyteutam teneri portare fructus, & Canonem ad domum Domini.

Verum Vasquez loco supra citato loquens de debitore ex contractu, qui est eiusdem fori creditoris, negat cum teneri deferre debitum ad domum creditoris, etiam si abique expensis (puta quia sint pecuniarij redditus) solui possit; quia quando in contractu est contentum solum de solutione puta, Canonis, census, pensionis, & similia, & nil dictum de loco, in quo fieri deberet solutio; nec quod debitor teneretur deferre ad creditorem, siue creditor sit eiusdem fori, siue non; aut quod debitum sit in pecunia, vel in fructu, nihil refert, vt inde debitor teneatur, vel non teneatur debitum deferre ad domum creditoris; sed semper teneretur solum, cum dies solutionis venerit, offerre creditoribus illud illi locum ad solvendum; numquam autem ad illud deferendum ad domum eiusdem creditoris, etiam si debitum consistat in pecunia; nam aliqui ad plus obligaretur debitor, quam fuerit contentum; si quidem hoc onus deferendi pecuniam ad domum creditoris est pretio, seu pecunia aestimabile, & de eo possunt contrahentes pacisci. Cum ergo de eo nihil sit in contractu expressum, debitori non debet tale onus iniungi; Et hanc Vasquez sententiam existimo in rigore veram; imò etiam videmus vt plurimum in praxi seruari, vt creditores ipsi adiant debitores, vt ab ipsis recipiant id, quod illis ex contrahibus debetur. Neque his obstat d. l. 2. Cod. de iure emph. nam iuxta eam fat est, quod postquam aduenit dies solutionis, Canonis, seu census emphyteutici, debitor offerat sese, & dicat se esse paratum soluere debitum non expectando conuentionem, & admonitionem scilicet iudicalem de qua d. l. 2. Cod. de usuris, non obstat etiam d. l. forma, vt per se patet.

Et hoc quod iuxta hanc sententiam dicitur de debitore ex contractu, eo eandem rationem dicendum de herede debitore alimentorum ex dispositione Testatoris, qui illum simpliciter grauauit ad praestanda aliqui alimenta, quæ siue pro ipsis soluenda sit pecunia, siue fructus, & siue creditor, & debitor sint diuersi, siue

eiusdem fori, non tenebitur debitor deferre ad domum alimentarij, sed fat erit se offerat, & dicat alimentario se esse paratum illa soluere in domo sua.

Ex dictis resolueda est illa quaestio, de qua Bar. 744. tholus in d. l. 1. num. 3. ff. de alimentis legatis, scilicet cum in legato alimentorum comprehendatur etiam aqua, vel eius aestimatio, vbi ea est venalis, vt supra numer. 48. & 50. dictum est; an in eodem legato alimentorum intelligatur legatum pretium vecturæ aquæ. Ad quam quaestionem d. num. 3. respondet Bartholus, si alimenta sint legata personæ vilis, & ignobili, puta famule, quæ ipsamet sine dedecore portare potest, non debetur pretium vecturæ; si verò sint legata honestæ, & nobili personæ, in legato venit pretium vecturæ. At Corduba in l. si quis à liberis, §. non tantum, numer. 14. ff. de liberis agnoscendis absolute negat intelligi legatum etiam vecturæ pretium aquæ; quia cum aqua, inquit, praestari debeat, vbi alimenta praestantur, siue honesta sit legatarij persona, siue vilis, ibi aqua praestanda est, & sic in domo heredis, vbi de iure communis praestanda sunt alimenta, si aliud non constet de mente Testatoris, iuxta tradita in praecedentibus.

§. IX.

Si alimenta ab herede missa ad alimentarium in itinere casu aliquo pereant; an heres maneat liberatus, vbi an periculum rei ante solutionem ad debitorem pertineat.

Verum verò quādo heres, & alimentarius sūt diuersi domicilij, & heres tenetur alimenta dare in domicilio alimentarij, si alimenta missa ab herede casu aliquo, vt per incursum latronū, vel alio casu fortuito pereant in itinere, teneatur dare alia, vel liberatus à noua praestatione remaneat.

Respondetur primò, quando alimenta ab herede sint praestanda in pecunia, si pecunia diu defuerit ad alimentarium, in itinere pereat, non remanet heres liberatus, sed ipsi perit pecunia. Ita in his terminis Surdus de alimentis d. 4. q. 16. n. 36. & Mollseus consuet. Neap. 10. r. p. 5. q. 8. n. 10. Ratio est, quia in hoc casu heres est debitor in genere, debitor autē generis non liberatur re ante solutionem casu fortuito perit, quia genus perire non potest, l. in ratione 30. §. n. certa, ff. ad falcidiam, l. incendium, C. si cerui perierint, & l. vltima, C. de condit. instertu, Angel. in l. cum hi, §. vult, igitur, ff. de transact. Scipio Rendinga in Priuuario receptorij tit. de debitoribus, & creditoribus n. 23. Surdus, & Mollseus loco citato, & Steph. Gratian. 10. l. c. 94. n. 30. & alij Iurisperiti cōmuniter, quos Aug. Barbosa collectaneos ad d. l. incendium n. 2. & Rēdina d. r. 3. latē referūt, qui omnes ex dictis praefatis iuribus allegatis inferūt ante solutionem periculum rei soluendæ esse debitoris, & qui illa tenetur deferre ad domū creditoris, suo periculo debere deferre. Si tamē debitor quātitatē, quātitatē obtulit creditor, quæ post oblationē casu fortuito perit, tūc debitor non quidē ipso iure, sed exceptionis ope liberatū remanet, ex cōmuni Doctorū, quos refert & tradit Rēdina d. n. 2. §. rationē vtriusque reddēs, scilicet quia cū sit debitor quātitatē in genere generalissimā, quātitas perire nō potest, quāuis oblātī nomīnē pereat, & ideo ipso iure nō est liberatus debitor, quia illud nō perit, quod debebatur, ex aequitate tamen ope exceptionis, inquit Rendinga, liberabitur.

Respondetur secundò idem dicendum si heres, vel debitor teneatur dare frumentū, vinum, oleum, & alia bona alterius speciei in genere, quia etiam tunc remissa perempta, non perit genus, & constat ex praefatis iuribus praesertim ex d. l. vltima, Cod. de condit. instertu, & tradunt idem Iurisperiti.

Respondetur tertio, si ab herede, & debitore debeatur genus respectu certæ speciei, ita quod genus debeatur tanquā species, puta si debeatur frumentū, oleū, vinū

restituenda prestatum iuxta l. vii. §. ex alio, Cod. de rei ux. ult. alimenta prestatere debent recipiens eo anno praestata alimenta in domo eorumdem heredum mariti, debeat eisdem mariti heredibus alimenta subministrantibus prestare operas: & ex officiales tantum, vel etiam artificiales saltem domesticas.

756 Communi sententia Iurisperitorum est, quod teneatur prestare saltem operas officiales, seu obsequiales, quas salua dignitate, & sine dedecore potest prestare. Ita Glossa finalis in fine, in l. sicut parum, ff. de operis libertorum, quam secuti sunt communiter alij, quos late referunt Corduba à Lara in l. si quis à liberis num. 157. & quatuor sequentibus, & Sordus d. quest. 29. num. 35. & §. 58. & ita etiam sentiunt Gomez loco supra num. 750. citato; Sordus d. quest. 29. num. 39. P. Barbosa ad d. l. 2. p. 1. in principio num. 29. & ex Theologis Rebullus de oblig. assilia p. 2. lib. 6. quest. 11. num. 6. fine, & Frigolus de Republica Christiana p. 3. lib. 2. c. 1. §. 1. num. 91. Verific. limitatur tertia. Probat hanc sententiam tom ex eo, quod quando ex legis dispositione alicui alimenta debentur, ille debet operari in domo eius, qui prestare alimenta teneatur, ut statuit communiter Iurisperiti numer. 750. §. 751. allegati, & alij à Sordo d. quest. 29. num. 45. & P. Barbosa, ubi supra numer. 25. relati, tum etiam quia vxor dum à marito alitur, ipsi marito prestare operas, saltem officiales salua dignitate personae teneatur, ut tradunt omnes praellegati; & alij, quos Sordus d. quest. 29. numer. 9. & P. Barbosa ubi supra numer. 25. & 26. ergo & heredes mariti, dum ab ipsis alitur, eisdem operas prestare debet. Valet enim argumentum à marito. d. heredes mariti, qui eisdem mariti loco succedunt, l. enim Cod. de bonis mater, Baldus in l. vxorem, Cod. de condictionibus infest. Alexander in l. divorcio in principio, numer. 30. ff. soluto matrimonio, Corduba à Lara d. §. si quis ex his, numero 157. & 161. & Sordus d. quest. 29. n. 25.

757 Quoad operas vero artificiales est dissensio inter eosdem Iurisperitos; nam alij dicuntur viduam eo anno lectus, dum ab heredibus mariti ex legis necessitate alitur, debere eisdem mariti heredibus prestare etiam operas artificiales; & tenei filare, texere (si sciat) aut aliud artificium exercere ad utilitatem heredium, salua semper dignitate. Ita Iurisperiti relati supra num. 751. Paulus de Castro in d. l. divorcio in principio, numero, ff. soluto matrimonio, Angelus in l. assidui, Cod. qui possunt in p. gn. habere. (ubi dicit quod vidua non potest pro se facere pannos lineos, vel alia, sed operari ad commodum heredum) & in §. fuerat, num. 6. infra. de alt. ubi dicit viduam debere heredibus operari, sicut faciebat tempore viri; etsi non operetur tantum minus recipiet de alimentis; quibus verbis licet Sordus d. g. 19. n. 39. velit Angelum ibi loqui tantum de operis in genere iudicatis loqui de operis artificialibus, & lucrosis; & dum declarat viduam teneri heredibus prestare opera, quae solita erat prestare viro, non autem si nec viro praestabat; claritas ostendit loqui de operibus artificialibus, quos solita erat prestare viro, non officiales, & obsequiales, quos non dedecet conditionem, & statum illius, vxores semper solent viris prestare. Hanc eandem sententiam tenere videmus Glossa in d. l. sicut parum, & alij à Corduba d. §. si quis ex his, n. 157. relati, qui indistincte & absolute afferunt viduam eo anno lectus, in quo ex legis dispositione alitur, debere operari ad commodum heredu. Probat hanc sententia, quia vxor marito teneatur prestare etiam operas artificiales saltem domesticas, ut conficere filare, texere, &c. si sit talis conditionis, ut eas operas abique dedecore prestare possit, ut Glossa finalis in d. l. sicut, ff. de operis libertorum, & glossa 2. n. l. si vxorem, Cod. de condit. infest. & plures alij Iurisperiti, quos late referunt Corduba in d. §. si quis ex his, n. 221. & P. Barbosa ubi supra n. 25. §. 58. & n. 26. initio, valet vero argumentum à marito ad heredes, ut nume-

ro praecedenti dictum est.

At alij affirmant viduam eo anno, dum alitur ab heredibus mariti, non debere illis prestare operas artificiales, sed tantum officiales. Ita Iason in d. l. divorcio, in princip. n. 25. ff. solut. matr. Plures ex antiquioribus Iurisperitis à Corduba d. §. si quis ex his, n. 160. relati. Quasda in tract. diversor. quest. in n. c. 25. n. 5. à P. Barbosa d. n. 25. relatus, & Sordus d. g. 29. n. 39. Probat contraria ratione, scilicet quod vxor viuentis maritoni non teneatur ad eius utilitatem exercere artificium, seu operas artificiales, ut Baldus in d. l. si vxorem n. 6. Cod. de condit. infest. Antonius de Prato inter consilia Alexandri conf. 133. n. 2. vol. 4. & Corduba d. §. si quis ex his, n. 227. Sordus d. g. 29. n. 22. & innumeri alij Iurisperiti relati à Corduba d. §. si quis ex his n. 160. & d. n. 127. & à P. Barbosa ad d. l. 2. p. 1. princip. n. 26. Quare argumento à marito ad heredes non tenetur vidua operas artificiales heredibus prestare, & ex persona heredis non debet variari obligatio l. 1. §. si quis de verbi obligat. Imò, cum maior potestas viro in vxorem fit concessa, quam viro heredibus, estd vxor marito operas artificiales prestare teneretur, non valeret tamen argumentum de marito ad heredes, ut dixit Iason loco citato, & notat Corduba d. §. si quis ex his, n. 161. fine. Quare etsi iuxta Baldi loco citato vxor, si eius conditio fuerit, teneatur fecum secar. tutore mensem, & alia huiusmodi domestica facere, non ideo tamen ad haec opera obligaretur vidua intra dictum luctus annum erga heredes. Sed an vxor teneatur prestare marito operas artificiales, & ex eo artificio lucratur marito infra quartam partem huius tractatus de scilicet contrahit matrimonium, ubi de obsequiis ab vxore debitis marito & de communicatione bonorum inter coniuges.

758 Contra praefatam communem, & ceteros Doctores tenentes viduam eo anno luctus, dicit alitur ab heredibus mariti dotē ipsius retinentibus, debere operari ad commodum heredu sentit Corduba d. §. si quis ex his, n. 162. assertes eam nec artificiales, nec officiales operas debere prestare eisde heredibus mariti alimenta sibi subministrantibus. Fundamentum eius est, quia in hoc casu vidua ex dispositione legis non alitur iure sanguinis, sed ratione dotis retentae (ad qua restituendam d. l. unica, §. ex alio, C. de rei ux. ult. permittitur annus) cui enim dotis emolumentum, & fructus intra annum luctus heredes mariti percipiant, ex voluit eis cogi vidua alere, ut Baldus in d. l. divorcio, & ibid. Alex. n. 16. ff. solut. matr. Montalius tit. 8. lib. 3. feri, & alij Iurisperiti à Caepeio idē sententiae de dot. parte secunda g. 16. quae dispositio legalis fuit secundum naturā, quia si fructum dotis percipiant heredes, debet vidua ab illis alij, secundum naturā, ff. de reg. iur. Quare cum heredes nihil viduae dent de suo, neque illis vidua teneatur operas illius prestare l. ab eo, C. de fideicommissis. Nā cum ex simili causa liceat alicui emolumentum deferri, ut in praesenti deferri alimenta viduae causa dotis retentae ab heredibus, ille, qui alit, nihil dat, quia non suos, sed legis iudicio dat, atque adeo unus viduae imponere non potest l. si Arr. gaur. ff. de adoptionibus, vidua ergo neque artificiales, neque officiales operas heredibus mariti prestare debet, & hanc sententiam mihi videtur rationabilis, quando fructus dotis sufficiunt ad integram viduae alimentā, & id praecipue iuxta sententiam, quod viduae intra annum luctus, donec heredes retinent dotē ab illis debeantur alimenta, etiam illa aliunde haberet, unde se alere possent, quam sententia fulsistent. Pithi de alime. n. 15. n. 6. Corduba d. §. si quis ex his n. 221. Sordus tit. 6. g. 10. n. 1. fac. Leonardus de t. v. n. 30. n. 43. & plures alij relati à Pontano, Corduba, Sordo d. n. 1. initio, & à P. Barbosa d. p. 1. n. 11. licet contrarium teneant Gomez ad l. Tauri g. 10. n. 48. Verific. sed his non obstantibus, Molde in §. 2. disp. 4. §. 1. & Frigolus d. n. 91. Verific. limitatur prima, Antonius Faber in fac. Cod. lib. 5. tit. de rei ux. ult. definit. g. n. 5. & plures alij quos referunt, & sequuntur P. Barbosa d. num. 17. initio, Theophrastus

factus decif. 44. num. 1. Verfic. pro negatius, & Sardus de alimentis cit. i. quæst. 44. num. 48. sed de hac re infra, ubi de restitutione dotis mortuo marito, & prædicta quando alimenta debentur, & præstantur alicui ex dispositione legis.

§. XI.

Percipiens alimenta ex dispositione Testatoris, an teneatur operari in commodum hæredis, qui dat alimenta.

760 **Q**uid igitur quando alimenta debentur ex dispositione hominis, si Testator simpliciter alicui alimenta reliquit, nec consistit de voluntate expressa, vel tacita eiusdem Testatoris, debere legatarium morari, & illa recipere in domo hæredis: concludant communiter Iurisperiti alimentarium legatarium nullas operas, nec officiales, & obsequiales teneri præstare hæredi, qui alimenta subministrat. Ita argumento legi, libertus, quos, §. 1. ff. de alimentis, & cib. leg. Bartholus, Baldus, Capycius, Gomez, P. Barbosa locis supra num. 750. relatis, Hieronymus Gratus d. conf. 87. num. 23. lib. 2. Cordoba à Lara d. §. si quis ex his, num. 159. Simon de Præcis de interp. vlt. volunt. lib. 4. interpret. 1. dub. 1. num. 112. Sardus d. tit. 4. citato quæst. 29. n. 45. initio, & num. 53. in hoc enim casu testator videtur relinxisse tantum fauorem legatarij, ut supra num. 714. notatum est; vnde nec legatarius cogitur habitare cum hærede, ut ibidem dictum, & præterea hæres nihil de suo, sed de rebus defuncti dat alimentarium, quare non est, cur legatarius debeat obligari præstare villas operas.

761 **S**i verò Testator relinquens alicui alimenta iubet eundem legatarium alimenta percipere in domo hæredis, tunc tenebitur idem legatarius alimentarium præstare pro conditione iuxta personæ operas obsequiales, non verò artificiales. Ita pariter Doctores cōmuniter (quidquid secus Andreas Scilius conf. 63. num. 14. lib. 2. tenet volens teneri etiam ad operas artificiales) Bartholus in d. l. Cais. §. Imperator ad finem, ff. de alim. & cib. leg. Baldus in l. 1. num. 6. Cod. de legatis, ibid. Salicetus, & Iafon. de Præcis d. num. 112. P. Barbosa ad d. l. 2. p. 1. in principio n. 27. ff. solut. matr. Sardus d. q. 29. n. 54. & plures alij Iurisperiti à P. Barbosa relati, & ratio est, quia Testator in fauorem hæredum videtur iussisse alimenta recipienda in domo, & consequenter voluit alimentarium debere aliquas operas in commodum hæredum præstare. Nec etiam consentit alimentarium stare in domo hæredum tanquam corpus mortuum, debet ergo præstare operas obsequiales.

SUMMARIVM

Capitis Duodecimi.

Qui Doctores agant de tempore præstationis alimentorum. num. 762.

Alimenta præstanda in domo alere debentur respectu cibariorum præstantur dietim. n. 761.

Item militibus dietim, vel alternis diebus debent præstari. ibid.

Alimenta quo ad cibariam debent præstari exira domum, de iure communi præstari debent in singulis mensibus. n. 764.

Alimenta, quæ longo tempore conseruantur incorrupta, præstantur in sua specie singulis mensibus, quæ facili corruptantur, non præstantur in dies, sed singulis mensibus dari debet eorum estimatio. n. 765.

Arbitrio Iudicis relinquitur quo tempore, & pro quanto tempore alimenta sua præstanda. n. 766.

Ex recepta praxi solent cibaria præstari in singulis tri-

D. lo. Angel. Boslius de Obligat. Parentum.

mensis, vel quadrimestris; vel etiam in singulis annis. num. 767.

Soluenda in initio mensis, vel trimestris, vel quadrimestris, vel anni pro solo mense, &c. n. 768.

Pecunia pro alimentis relicta in singulis annis initio cuiuslibet anni pro toto anno debetur. n. 769.

Similiter alimenta relicta personis non morituris, puta hospitali, collegio, &c. debent solui annuatim in principio anni. n. 770.

Urgenti necessitate alimentario est indigenti alimenta soluantur ante præfata tempora. n. 771.

Tempus præstandi alimentis attenditur, quod à Testatore expressè, vel tacite præsumitur. n. 772. & 773.

Attendenda etiam Testatoris consuetudo. n. 774.

Alimenta relicta ex fructibus certi fundi præstantur tempore recollectionis eorum, non verò initio anni. num. 775.

Assignatur ratio differentia cur alimenta relicta ex fructibus certi fundi, puta frumentum, vinum, oleum, & similia ex certis pradiis relicta soluantur tempore recollectionis; alimenta verò simpliciter relicta soluantur initio anni. n. 776.

Legatum alimentorum ex fructibus certi fundi est conditionale, si fructus nascantur ibid.

Si Testator legat frumentum ex tali fundo, & certas pecunias, &c. decem aureos, utrumque debetur tempore collectionis frumenti. n. 777.

Legatum alimentorum semel præstandum non adiecta certa die, non debetur nisi post interpellationem, aliqua mora interiecta, factam. n. 778.

Mora non committitur absque interpellatione, ubi dies non est appositus. ibid.

Promittens aliquid dare, vel facere, intelligitur non statim, sed concessio aliquo convenienti intervallo. ibid.

Vestimenta, & Calceamenta debita occasione legati alimentorum præstari debent quandoque subest necessitas. n. 779.

Et scilicet necessitate debentur in singulo anno, anni principio. n. 780. & attrita debent restitui. ibid.

Vestimenta pro hyeme sunt in Calendis Septembris, pro aestate in Calendis Aprilis. ibid.

Sed iuxta hanc temporis taxationem plurimum versatur circuli arbitrium. ibid.

Legatum annuum momentaneum est, & statim anno incubato totum, & integrum debetur legatario, & transsit ad hæredes, quando idem legatarius incubato anno moritur. n. 781.

Etiam legatum annuum alimentorum transmittitur integrum, & pro toto anno ad hæredes legatarij, si ipso anno incubato moritur iuxta contentum sententiam. ibid.

Oppositum, & quod transmittatur solum pro rata temporis, in quo vixit alimentarius, probabile putant aliqui. n. 801.

Prior sententia communis approbatur. n. 782.

Limitata causa limitatum producit effectum. n. 783.

Dispositio qualibet per suam causam restringitur ad terminos rationis. ibid.

Legatum annuum alimentorum non parè, sed respectu alicuius rei per legatarium implenda, factum, non debetur totum initio anni, sed quantum implementum sequutum est. n. 784.

Item non debetur initio anni, si id appareat ex voluntate Testatoris expressa, vel tacita, quæ tacita voluntas colligitur ex re legata, vel ex causa adiecta. n. 785.

CAPVT XII.

Quo anni tempore præstanda sint alimenta ab eo, qui ea alicui præbere obligatur.

Vllo quo in loco debentur alimenta præstari; rectè inquiritur statim quo tempore sint præstanda alimentaria.

tario. De qua re post alios Simon de Prædictis de interp. vltim. volunt. lib. 4. in p. 1. dubitat. 11. n. 91. & sequentibus, Rolandus à Valle conf. 22. n. 22. & sequi. Ludouicus Molina de primogeniis lib. 2. c. 35. n. 73. Pontanus de alim. cap. 17. n. 24. Corduba à Lara in l. si quis à liberis. §. non tantum. n. 7. 39. 20. 21. ff. de liber. agnosce. Menochius de præsumpt. lib. 4. præf. 199. n. 21. & sequentibus. Garzias de expens. cap. 4. n. 20. Sordus de alimentis tit. 4. quæst. 12. per totam. Molisius in consuet. Neap. tom. 1. p. 1. 9. 9. & Molina Theologus de iustitia tom. 3. disp. 6. §. 6. n. 10. cum autem sub alimentis comprehendatur non solum victus, seu cibaria, & potus, sed etiam vestitus, seu vestimenta, & lectus, vt supra cap. 2. explicatum est, de tempore, quo victus, & vestitus exhiberi debet agendum; cum etiam aliquando alimenta præstanda, & accipienda sint in domo alere debentis; aliquando præstanda sint extra domum, iuxta latè tradita præcedenti capitulo, uterque casus seorsim explicandus; item quando sunt præstanda extra domum illius, qui præstare debet siue ex dispositione legis, siue ex voluntate Testatoris; potest esse tempus præstationis expressæ, vel tacitæ, vel neque expressæ, neque tacitæ determinatum.

§. Primus.

Quid quando alimenta in domo, vel extra domum illius, qui alere debet, sunt præstanda; an dicimur, vel singulis mensibus præstanda, vel in anno.

763 **I**gitur si alimenta sint præstanda in domo illius, qui alere debet, vt quæ ex dispositione legis præstari debent filiis, & parentibus aliunde non habentibus, videtur intra annum lectus ab hæredibus mariti, & ex dispositione Testatoris volentis legatarium debere morari in domo hæredum; quoad cibaria, & spectantia ad victum sunt præstanda diebus, seu singulis diebus. Ita post Baldum in l. 1. n. 3. Cod. de fideicommissis, & nonnullos alios, Simon de Prædictis d. dub. 11. n. 94. Sordus d. q. 17. n. 15. & Molisius d. q. 9. n. 10. Alimenta enim in hoc casu correspondent oneri habitationis, & sic eatenus sunt præstanda, quatenus sufficiunt onus. Vestimenta autem in hoc casu debentur præstari eo tempore, quo infra dicitur esse præstanda alimentario, qui non tenetur habitare in domo. Hic autem libet aduertere, quod etiam militibus alimenta quoad cibaria sunt ministranda singulis, vel alternis diebus, idque fauore Reipublicæ, quia filii militum stipendium solueretur, citius consumeret, nec postea haberent, vnde viverent, vel militiam desererent. l. 1. & l. nulli. Cod. de erogatione militari lib. 12. Bartholus in l. pecunia n. 5. ff. de alim. leg. & Sordus d. q. 17. n. 17.

764 **S**i verò alimenta præstari debent extra domum illius, qui alere tenetur, siue ex legis, siue ex hominis dispositione, nullumque appareat tempus determinatum præstationis respectu cibatorum, & eorum, quæ recipiant distributionem per menses (vt sunt frumentum, vinum, oleum, ligna & alia ista similia) iure communi inspecto regulariter sunt præstanda mensuatim, seu singulo mense l. vltima. ibi meritis mensuris alimentis, ff. de liber. agnosce. & l. pecunia sine, ff. de alim. & cib. leg. ibi, alimentorum verò præbitorum necessitas oneribus mensuris, atque annis, & ceterum quæque pulsantibus asstringunt. Ex quibus textibus id Doctores communiter concludunt, Glossa, Bartholus, & alij Scribentes in d. l. pecunia. Atetinus in d. l. fin. Practica Papiensis Ferrarj, in forma libelli, quæque pro leg. rei sing. in princip. num. 69. (vbi addit quod si plures sint obligati ad ita præstanda alimenta, fiat inter eos digestio, vt vnus præstet vno mense, alios verò alio

menfe, ne præstatio confundatur) Corduba à Lara d. §. non tantum numer. 7. initio, & num. 20. Pentanus d. cap. 17. num. 24. Rolandus d. cap. 22. numer. 21. de Prædictis d. dub. 11. numer. 94. Menochius d. præsumpt. 199. numer. 12. Sordus d. quæst. 17. num. 1. & 2. de Franchis d. decis. 155. Molisius d. quæst. 9. num. 6. & alij Iurisperiti communiter, quos refert Sordus; qui propterea reprobat Baldum (quem sequi videtur Menochius num. 23.) in l. 1. num. 3. Cod. de fideicommissis, distinguendum inter alimenta debita ex dispositione legis, & ea, quæ relinquuntur à Testatore, volentemque, quod debita à lege præstentur in singulos menses, debita verò ex dispositione Testatoris, debeant solui in annos, eo quod legatum alimentorum sit annuum, & in annuis legatis fiat solutio singulo anno in anni initio l. 1. Cod. quando dies legatis, vel fideicommissi cedat; reprobat, inquam, hanc Baldi differentiam, tum quia non sit indubitatum legatum alimentorum esse annuum, de quo idem Sordus tit. 9. quæst. 6. tum quia dato quod sit annuum, non apparet quare eodem modo dici non possit debitori annuum, quando debetur à lege, & valeat argumentum à lege ad Testatorem, & idem quod Sordus, tradit Franchus d. decis. 155.

Cum autem ex his, quæ ad victum spectant aliqua sint, quæ non facile corumpuntur, sed incorupta longo tempore conseruantur, vt sunt frumentum, oleum, vinum, & similia; aliqua quæ facile corumpuntur, vt carnes, pisces, & aquæ; prioris tantum generis alimenta singulis mensibus iuxta dictam dispositionem iuris communis præstari possunt in sua specie. Posteriores verò generis forent præstanda in dies. Verum ne debitor alimentorum nimis grauetur huiusmodi quotidiana præstatione; eorum æstimatio, seu pretium singulis etiam mensibus præstari solet, & debet, ita per textum in l. melas, §. quidem, ff. de alimentis, & cib. legatis (vbi relicta aqua cum alimentis, non aqua, quæ facile corripitur, sed eius æstimatio præstatur) Bartholus, Practica Papiensis Pontanus loci supra allegati, & Rolandus d. l. conf. 22. numer. 24. Corduba d. l. §. non tantum numer. 7. de Prædictis d. dubitat. 11. numer. 91. Menochius d. l. præsumpt. 199. numer. 22. & alij apud eodem.

Licet autem iure communi in textibus numer. 764-766 adductis præscripta fit mensura, seu in singulo anno præstatio. Nihilominus per talem præscriptionem non est sublata facultas iudicis arbitrandi, & definiendi quo tempore, & pro quanto tempore huiusmodi præstatio fieri debeat, maxime ad euitandum incommodum tam alimentarij, quam hæredis, seu illius, qui alimenta debet præstare. Ita Corduba d. §. non tantum numer. 22. Sordus d. quæst. 17. num. 301. Garzias de expens. cap. 4. num. 20. & qui mox citantur.

Quare praxis ita Iudicibus communiter decernentibus est, vt in singulo trimestri, vel quadrimestri, vel etiam in singulo anno præstari debeant. Ita Ludouicus Molina dicto cap. 15. num. 73. Garzias d. num. 10. de Franchis d. decis. 155. initio (vbi dicit in causa alimentorum Marchionis Vastri taxatorum in annis decatis tribus mille decretum, ac consentum fuisse, vt solutio ad ratam fieret singulis quatuor mensibus) Sordus d. q. 17. num. 2 (vbi dicit suum senatum semper consueuisse decernere alimenta respectu frumenti, vini, olei, lignorum, & similitum tradi singulis trimestri) & Molisius d. quæst. 9. num. 6. vbi aduertit, quod etsi Doctores allegati ponant exempla in taxatio, in oleo, vino, frumento, lignis, & aliis similibus; nihilominus idem dicendum, quando præstatio alimentorum fieret in pecunia, cum hoc commodum soluentis respiciat, nè simul totam summam soluere cogatur; & etiam commodum alimentarij, quia singulo trimestre, vel quadrimestre potest sibi providere de

de omnibus necessariis pro eius sustentatione, atque adeo index quo ad utrumque servaret aequitatem.

- 768 Porro siue de mense in mensem, siue in singulo trimestre, vel equidimestre, vel in singulo anno sint ex assignatione facta solvenda, in principio cuiuslibet mensis, trimestris, aut quadimestris, vel singuli anni, pro toto mense, aut trimestre, vel quadimestre, vel anno solui debere, ita ut solutio sit anticipata, eo quod alimenta moram non patiantur, *leg. prim. Cod. quando dies legatorum cedat. l. non semel §. primo, ff. eodem* post alios communiter tradunt ex Iuripetris *supra numero 762. relatis*, Ludovico Molina *dist. capite 15. numero 71. Corduba dist. §. non tantum numero 7. de Præstis dist. dubiorum 1. numero 97. fine. de Franchis dist. decisio. 155. Caneius d. p. 1. cap. 16. numero 32. Surtus dist. quæstion. 17. num. 6. & 19. & tit. 9. quæst. 6. n. 8. Mol-fesius dist. quæst. 9. num. 7. & Molina Theologus d. dist. 616. n. 10.*

- 769 Advertendum autem, quod si pro alimentis à testatore relicta sit pecunia in singulos annos, puta decem singulis annis, tunc solutio non fieret per diuisionem in menses, sed initio cuiuslibet anni pecunia pro toto anno solui debet, vt pariter post alios Simon de Præstis *dist. dub. 11. numero 95. Surtus dist. quæstion. 17. numero sexto & duobus quæstionibus dist. quæst. 6. de Franchis dist. decis. 155. Caneius dist. numero 32. Mol-fesius dist. quæstion. 9. numero 7. & vterque Molina locis citatis*. Hæc enim est natura annui debiti, vt solvatur in principio anni iuxta legem in singulis, *ff. de annuis legatis*, & alia iura per Surtum, & Mol-fesium allegata.

- 770 Item si alimenta sint relicta personis in vniuersali non mortuorum, puta pauperibus in communi, Hospitali, Collegio, vniuersitati, & similibus, tunc etiam alimenta debentur annuatim in principio anni præstari, per legem *q. quia ad declarandum Cod. de Episc. & Cler. post alios* tradunt Simon de Præstis *dist. dub. 11. numero 97. Surtus d. q. 17. num. 16. & Mol-fesius d. q. 9. num. 4. Rationem assignat de Præstis, scilicet, quia pro his communiter sunt constituti administratores, qui per totum annum bene conseruare, & subministrare pauperibus, & personis de vniuersitate necessaria possunt. Adidit tamen Mol-fesius, quod in prædictis casibus posset index, si id expedire iudicaret, diuidere talem præstationem in duobus, vel tribus tertis prout iudicaretur esse magis commodam, & expediens in beneficium vtriusque.*

- 771 Cæterum tradita de alimentis certis, & determinatis temporibus præstandis non sunt ita rigorose seruanda, vt semper sint dictis temporibus solvenda, & antea debitor non teneatur, neque cogi possit illa præstare, si enim alimentariis vigenti necessitate oppressis illis ciuibus indigeret, ante illud tempus præfixum ei præstanda forent, ne quando tempus solutioni præfixum adueniret, fame peremptus esset, & alimenta aliis descenderent; ita post Franciscum Marcum, Caluacantum, & Lancello-tum, Surtus *dist. q. 17. numer. 18. & Mol-fesius d. qu. 9. num. 12.*

§. II.

Vbi apparet ex voluntate testatoris expressa, vt tacita, quo tempore alimenta sint præstanda alimentario, eo tempore præstentur.

- 772 Prædicta de temporibus præstationis alimentorum, quando aliud non est expressum, seu constat ex legis dispositione, vel testatoris voluntate, secus autem si in lege determinatum esset tempus præstationis, vel constaret de voluntate testatoris expressa, vel tacita, quod tali tempore, & modo essent solvenda, illud enim tempus

foret seruandum, in eoque præstanda alimenta, ita post alios præctica Papiensis loco *supra num. 764. cit.* Simon de Præstis *d. dub. 11. n. 92. & dub. seq. Surtus d. q. 17. n. 10. & tit. 9. q. 9. n. 11. & 12. & Mol-fesius d. q. 9. n. 1. & vtriusque sequent.*

Constabit autem de voluntate expressa testatoris, si dixerit testator in alimentis annuis relictis, quia die, quo mense, quo anno, & qua parte anni, vel mensis præstari debeant alimenta, & in eo mense, & anno alimenta erunt solvenda, vt idem Doctores, & ceteri.

De voluntate tacita testatoris constabit primo ex consuetudine patris, seu ipsius testatoris, qui viuus consueuerat alimenta præstare, & ita erunt præstanda eo tempore, quo ipse testatori solebat illa præstare, ita post Neapodanum in consuet. Neap. Mol-fesius *d. quæstion. 9. num. 4.*

Secundo constabit de tacita voluntate testatoris ex re legata, vt si mandet præstari alimenta ex fructibus talis prædij, vel suorum bonorum, ita aliis relatis Simon de Præstis *d. dub. 11. num. 93. Surtus d. q. 17. num. 11. & 21. & tit. 9. q. 6. num. 12. & Mol-fesius d. q. 9. num. 2. vel ex causa adiecta, vt si in casu discipline, & studij testator reliquerit, nec semel §. si in habitatione ff. de annuis legat. Baldus in l. 1. n. 3. Cod. de fideicommiss. & Surtus locis citatis.*

Quare si testator pro alimentis reliquit frumentum, oleum, vinum, signa, & alios fructus ex certis prædiis, vel centi fundi, frumentum, & cetera non debebuntur nisi ex fructibus collectis, & tempore refectionis ipsorum fructuum, scilicet frumentum Iulio mense, vinum Septembri, oleum Octobri. Constat ex l. firmio, §. pater annua, ff. quando dies legatorum cedat; vbi Glossa, & Barthol. Simon de Præstis, Surtus, & Mol-fesius locis proxime cit. Secus si testator frumentum, vinum, oleum, & alia similia reliquerit simpliciter, & absolute non addens ex suis prædiis, seu ex tali fundo suo, tunc enim non esset expectanda collectio fructuum, sed in principio essent præstanda, vt Simon de Præstis *d. numero 93. fine*, & Surtus *d. q. 17. numer. 13. & 24.* Ratio differentie est, tum quia, vbi de certo fundo legatur, legatum est conditionale, si fructus nascantur, inter dum §. ff. de verb. oblig. Simon de Præstis *d. dub. 11. numer. 77. circa medium*. & cum aliis Surtus *d. q. 17. num. 24.* atque adeo expectari debet relectio fructuum, tum quia, vbi genus debetur habito respectu ad certam speciem, genus habetur pro specie, vt *supra num. 747.* & tradunt Doctores ibidem relati, & alij communiter; & ita non potest, nec debet solui de oleo frumento, vino, vel oleo, ac si illud ipsum fuisset præcisè relictum. Quando vero alimenta sunt simpliciter relicta, vel frumentum, vinum, aut oleum non adiecta designatione fundi, sed tantum in genere; tunc hæres dicitur debitor generis, quod non perit, sed semper consistit, vt *supra n. 746. dist. collectio*; ac proinde pro solutione non est expectanda relectio fructuum, & ita etiam quando testator reliquit victum, & vestitum nulla facta mentione fructuum, ex suis bonis colligendum, cum sit legatum generis, solutio non est differenda vique ad fructuum collectiones; licet contrarium haud rectè senserit Glossa in *dist. leg. firmio in verbo initio*.

Si etiam cum frumento, vino, oleo, & similibus ex tali fundo testator reliquerit certam pecunie quantitatem soluendam, eandem pecuniam, sicut & ipsos fructus solui debere tantum tempore refectionis ipsorum fructuum tradunt Simon de Præstis *d. dub. 11. citato numero 93.* & Surtus *d. q. 17. num. 26.* post Bartholum in l. si legatarius §. 1. ff. de legat. 3. vbi dicit, quod si testator relinquat omni auro ex tali fundo decem salmas frumenti, & decem aureos: hæres non tenetur præstare decem aureos, nisi tempore collectionis fructuum, & ratio est, quia cum frumentum, & decem auri in eodem legato sint connexi, ob eandem coniunctionem, quam habent, debent æqualiter determinari. *l. iam hoc iure. ff. de vulg.*

& paup. & sic eodem tempore solui; id quod etiam propter eandem rationem tradidere alij, quos latè refert Sordus *dist. n. 26.*

- 778 Tertiò si testator reliquerit alicui alimenta semel præstanda, tali legato alimentorum semel præstando non adiecta certa die præstationis, tunc alimenta non debebunt præstari, nisi post interpellationem factam modico spatio temporis concessa, ut post Aretinum in *leg. ita stipulatus col. 1. 5. Verifican alimentis autem, ff. de verb. oblig. Simon de Præstis d. dub. 1. n. 9. inuol. & Sord. d. 9. 17. n. 27. qui n. 28. addit rationem, scilicet, quia ubi non est opposita dies, non incarritur mora sine interpellatione, nec videtur stare per debitorem, nisi interpellatur. Dicunt præfati Doctores, modico spatio interiecto, quia promittens aliquid dare, vel facere, intelligitur non statim, sed concessio debito intervallo, ut citato loco Sordus.*

§. III.

Quo tempore vestimenta, & similia sub alimentorum legato comprehensa sint alimentario præstanda.

- 779 **V**ideamus modo quo tempore vestimenta, & calceamenta lectus, & cætera (que sub alimentis ex dispositione legis debitis, vel à testatore relictis continentur, & non recipiant distributionem per mensem) sint præstanda. Respondetur in primis esse semper præstanda, quando cumque egebit alimentarius, illaqueque necessitas vergebitur ex Doctoribus num. 768. relatis post Glossam in *d. l. firmo, §. fin. quando dies legatorum cedit*, & alios Iurisperitos, Roland. *d. conf. 2. num. 23. vol. 1. Simon de Præstis d. dub. 1. n. 95. Corduba à Lura d. §. non tantum, num. 21. & Sord. tit. 4. 9. 17. n. 3. & 4. qui ait ad id facere nec semel in habitatione, §. quando dies legatorum cedit. Ratio est, quia legatum relinquatur ad hunc effectum (subueniendi necessitati alimentarij).*

- 780 Secundo nulla alia necessitate spectata regulariter vestimenta, & similia esse præstanda in singulo anno initio, tradidere Glossa in *d. l. firmo §. pater. ibid. Barthol. in l. pecunia forem n. 2. ff. de alim. l. Bald. in l. 1. n. 3. Cod. de fideicom. & post plures alios Corduba d. §. non tantum n. 19. Sord. d. 9. 17. n. 4. & 5. & Molfes. ad consue. Neap. tit. 1. p. 5. d. 9. n. 9. Dicit autem Bald. & post eum Corduba, quod alimentarius accepta veste noua, antiquam & attritam vestem reddere debet. Item hoc quod dicitur vestimenta deberi vno quoque anno, debere intelligi suis temporibus, scilicet quod pro hieme fiant, & dentur in Kalendis Septembris duraturæ usque ad Kalendas Aprilis: æstiuæ vero è contra fiant in Kalendis Aprilis usque ad Kalendas Septembris, per textum Clarum in *l. 1. Cod. de militari veste lib. 12. dixerunt ibid. Bartholus* (ubi ait id esse notandum pro familiaribus, quibus permittuntur vestes hiemales, & æstiuæ) Sordus d. 9. 17. n. 5. Molfesius d. num. 9. & plures alij Iurisperiti ad idem relati. Quibus tamen non obstantibus hæc res videtur definiti iudicio boni viri, seu arbitrio iudicis, cū omnibus circumstantiis legatarij, seu alimentarij, & debitoris alimentorum quo tempore vestimenta sint necessaria, & præstanda; ut rectè Corduba d. llo paragrafo non tantum, numero vigesimo secundo.*

§. IV.

Legatum alimentorum annuum, si post inchoatum annum alimentarius moriatur, an transmittatur ad heredes integrum, & pro toto anno.

Si quis querat, quando legatum alimentorum annuum est purè, & simpliciter factum, si post inchoatum annum, in anni principio, vel intra annum moriatur alimentarius, an transmittat integra alimenta totius anni ad suos heredes, ita ut non exactio iidem heredes debeant consequi, an vero solum alimenta correspondentia tempori, quo vixit.

Communis Iurisperitorum sententia est, quod transmittatur integra pro toto anno, ita præter Doctores à me in *priori tractatu de contractu n. atr. c. 1. n. 64. relati Rubens Alexand. conf. 2. 3. n. fin. à Franch. dec. 155. n. 5. relatus, Roman. singulari 71. Hondedus conf. 77. n. 10. 9. 10. Franch. d. dec. 155. n. 3. ad 6. Sord. de alim. tit. 9. 6. n. 6. 7. & 8. Cancrerijs var. p. 1. c. 6. n. 32. & alij Iurisperiti à Franco n. 3. & 4. & Sord. loc. citat. & tit. 4. 9. 17. n. 10. relat. legatarij enim annuū est momentaneum, ipsiusque ius momento percipitur, sufficitque annuum esse inchoatum, ut integrum, & pro toto anno inchoato legatario debeat, ut constat ex *l. filie, §. 1. singulari, ff. de annui legati l. nec semel initio, §. quando dies legatorum cedit, & l. 1. Cod. eod. Bald. ibid. Mantica de corollarijs lib. 1. o. tit. 10. num. 14. Simon de Præstis d. dubio 11. n. 95. (ubi loquitur in specie de alimentis) Sord. d. tit. 9. 6. n. 5. pariter loquens in legato alimentorum. Franch. d. dec. 155. alij Iurisperiti à Sord. d. num. 5. & tit. 4. 9. 17. num. 10. & à me in *tract. de contrah. mar. c. 21. d. n. 614. allegati; & consequenter alimentarius legatarius post inchoatum annum moriens, integrum totius anni legatum ad suos heredes transmittit, ut expresse constat ex *l. à vobis, & ex d. l. in singulis, ff. de annui legati, & docent communiter Iurisperiti, quos referunt, & sequuntur Franchus d. l. dec. 155. Sordus d. l. tit. 9. 6. n. 7. 8. & 9. & tit. 4. 9. 17. num. 9. & Mantica ubi supra.****

Verum etsi in aliis annuis legatis simpliciter, & pure relictis Sord. d. l. 9. 17. n. 11. & Molfesius ad consue. Neap. tom. 1. p. 5. d. 9. n. 22. admittant ut indubitatam præcedentem doctrinam, quod in ingressu anni debeantur integra pro toto anno legatario, etsi legatarius anno inchoato moriatur, ad eius heredes transmittantur, in legato tamen annuo ex causa alimentorum dubitant, & contradicunt, & probabiliter existimant illud extingui per mortem legatarij, ita quod alimenta correspondentia reliquæ parti anni, que post mortem illius remanet decurrenda, non fuerint ab initio anni legatario acquisita, nec transmittantur ad eius heredes; probat Sordus d. n. 11. 12. & 13. quia legatum annuum ex causa alimentorum est per suam causam limitatum; & causa cessante solutum repetitur, tanquam datum ex causa, que non est sequata, & limitata causa limitatum producit effectum *l. in agris, ff. de acquir. rer. dominio, & quælibet dispositio restringitur ad terminos rationis per suam causam. Et licet præstatio fiat à principio anni, tamen ubi non evenit necessitas, non est locus legato: cum legatum prædictum præstetur, quando cumque subest necessitas, ut supra num. 779. dictum est. Confirmat ex Baldo in *d. l. 1. num. 3. Cod. de fideicom. loquente in legato alimentorum annuo relicto uxori in principio anni præstita fideiussione, seu cautione de illis restituendis, si ante finem anni transierit ad secunda vota, quem in hoc locuti sunt nonnulli alij ad eod. Sord. d. 9. 17. n. 4. relati. Non enim oret necessaria talis fideiussio, inquit Sord. si inchoato anno transmittentur totius anni alimenta ad heredes.**

At

785 At propter hoc non est vilo modo recedendum à comuni sententia, nam licet legatum alimentorum annuum fiat ob causam vite legatarii sustentandam, nihilominus cum pater, & simpliciter sit, regulandum est iuxta alia legata annua, dum contrarium in iure non inuenitur dispositum.

784 Illud verum, quod si legatum alimentorum non sit pure, & simpliciter factum, sed sit factum respectu aliquis rei implende pater legatarius, tunc non debetur initio anni, sed eatenus debetur, quatenus implementum est sequutum, & non ultra, ut Barthol. in d.l. de vobis Baldus d.l. i. num. 3. Cod. de fideicom. & Sordus d. tir. 9. §. 6. num. 1. Acque a leco si alicui alimenta sint relicta, donec habitaerit, cum filiis, eatenus debentur, quatenus detur habitatio, & non ultra.

Item non debetur legatum alimentorum annuum pro toto anno inchoato, nec transmittitur, ubi appareat talem esse testatoris voluntatem, non solum expressam, sed etiam tacitam ex re legata, puta si testator reliquit alimenta ex fructibus certi fundi, nam tunc non debentur, nisi ex collectis fructibus, & tempore collecturi, ut supra num. 765. & 766. probatum est, siue ex causa adiecta, puta si reliquerit alimenta in causam disciplinatum, & studij, quia tunc non debentur nisi pro tempore, in quo alimentarius disciplinis addiscendis, & studio vacat, ut supra d. num. 765. notatum est, & constat ex d. not. semel 5. si in habitatione ibid. adducta, ut tradunt Bald. & Sordus locis ibid. allegatis.

S Y M M A R I U M Capituli XIII.

Alimenta debita siue iure sanguinis, & ex legis necessitate, siue ex voluntate testatoris, qui illa simpliciter alicui legauerit de fructibus, & redditibus sunt prestanda, & si fructus non sufficiunt, non debet vendi proprietatem pro illorum praestatione, si agatur de alimentis iuxta dignitatem, & qualitatem persona. num. 787.

Alimenta iuxta ex redditibus prestanda sunt, ut non omnes consumantur, sed aliquid ex eis superfluo pro cautione anni sequenti. n. 788.

Fructus in praesentio intelligantur, qui deductis impensis pro collectione, & conseruatione, & pro tributis, seu collectis saltu superiunt. n. 789.

Si ex praedio aliquo dimidia pars fructuum legatur, illa pars dimidia censetur legata, quae deductis expensis superuenit. ibid.

Diminuitur fructus non solum expense, quae sunt gratia fructuum, sed etiam quae sunt ratione subiectionis, & obedientiae soluendo tributa. ibid.

Decima praeclial Ecclesiae, vel parochiae debita ex speciali ratione solui debet de omnibus fructibus non deductis impensis. ibid.

Pater ut alius filium, non tenetur vendere proprietatem, sed de fructibus praestare. n. 790.

Etiā filius, ut alius pater, non tenetur vendere proprietatem, ex qua ipse est alimentus, sed tenetur solum ex fructibus. n. 791.

Limitatur, si fructus non sufficiunt ad praestanda patri alimenta simpliciter vita necessaria; nam pro his praestandis, tenetur tunc vendere praedia. ibidem.

Si pater in testamento alimenta filio constituat ultra redditus patrimonij, tunc non debet sequi voluntatem patris; idemque erit, si modica nouis alimenta constituat. n. 792.

Alendus iure sanguinis ab alio, qui ex redditibus non potest se alere, non tenetur vendere proprietatem, ut ex pecunia retrahat se alius. n. 793.

Si habeat praedium magni valoris, & modici fructus, an

tenetur praedium vendere, & annuos redditus emere pro suis alimentis sufficientes, ne alimenta ille cogatur prestare, qui iure sanguinis praebere tenetur. Negativa. numero 194. Affirmativa. numero 795.

Proprietatem amplissimi fundi non tenetur vendere, si modica pecunia inueniatur, quia consumpta debetis mendicare. n. 795.

Qui cessit bonis, & post cessionem acquisit bona, tenetur satisfacere creditoribus solum quantum potest, semperque deducit, ut egas; & an tenetur satisfacere creditoribus solum ex redditibus bonorum acquisitorum, saluis semper suis alimentis; an vero tenetur vendere proprietatem magis valoris, & modici fructus, ut deductis suis alimentis, ex reliquo satisfiat creditoribus. n. 794. & 796.

Pari intellectus ad liqui bonis ff. de cessione bonorum. numero. n. 796.

Ei qui bonis cessit, & post cessionem bona acquisit, non possunt omnia acquisita à creditoribus auferri, sed semper deducenda alimenta congrua iudicis, seu prudentis viri arbitrio, etiam in foro conscientiae. n. 799. versus finem.

Maritus ut uxori dotata praestet alimenta, vel restituat dotem, an tenetur vendere proprietatem, ubi eius redditus non sufficiunt. n. 797.

Non est eadem ratio lucris, & damni. numero 797. & 798.

Qui iure sanguinis tenetur alteri prestare alimenta, an fructibus sufficientibus deficientibus pro praestandis alimentario alimentis iuxta gradum suum tenetur vendere proprietatem magis valoris, & modici fructus, cum ex pecunia potest comparare annuos redditus sufficientes ad subministrandum sibi, & alimentario alimenta congrua. numero 798. & numero 799.

Pater filium, & filius patrem indicis officio alere cogendur, etiam pignoris capitis, & distractis. numero 799.

Alendus iure sanguinis est creditor alimentorum sibi debitorum. ibid. post medium.

Ubi tractatur de pascendis seruus hereditatis deficientibus fructibus possunt vendi bona immobilia hereditatis ad eos alendos, ne fame pereant. n. 799. versus finem.

Qui potest facere, ut possit conditioni parere, iam posse videtur. ibid. sine.

Liqui obligatur iure sanguinis prestare alteri alimenta habens totum patrimonium consistentem in pecunia, & mercibus non tenetur diminuerere capitale, ut praestet alimenta iuxta gradum persona. numero 800.

Debet tamen capitale exercere in negotiationibus, vel illo emere redditus annuos, ut ex accessionibus alimenta praestet. ibid.

Lacuna mercatura considerandum est in taxandis alimentis iuxta qualitatem alimentarij. ibid.

Obligatus iure sanguinis alium alere, si eius redditus non sufficiunt debet proprietatem vendere pro praestandis alimentis simpliciter necessariis ad vitam conseruandam. n. 801.

Limitatur, ubi ipse eodem modo indigeret, & vendita, ac consumpta proprietate redigeretur in extremam necessitatem, aut cogetur mendicare. n. 802.

Si alimenta praestentur ei, qui est Dominus, vel futurus dominus bonorum vendi potest proprietatem deficientibus redditibus. n. 803.

Gratius resistere quidquid ex hereditate supererit, quam fideicommissario resistendum potest vendere, ut se aliat, si aliunde non habeat. numero 804.

Primogenitus secundo genitis non potest assignare pro alimentis solum usum fructuum, sed tenetur assignare

re proprietatem aliquam, quæ ab herede transmittitur. n. 805.

Pro alimentis assignanda est certa portio bonorum, ubi ita statuto caveatur. n. 806.

Vbi alimenta relicta sunt præstanda ex certa pecuniarum quantitate, pecunia non debet consumi, sed collocari ad lucrum, ut eis eius accessionibus alimenta præstentur. n. 807.

Pecunia ad hunc effectum alimentorum relicta, an pene heredes, an vero penes legatarium debeat manere. & a quo admittenda, & an post illius mortem transmittatur ad heredes legatarii, vel heredes residuæ. n. 808.

Legatum alimentorum simplex, & indeterminatum solui debet solum ex redditibus proprietatis hereditariæ, & si non sufficerent, non debet vendi res hereditariæ pro silo soluendo. n. 810.

Opposita sententia numero 811. quæ reprobat. ibidem sine.

Legata annua usufructuaria tam ex dispositione legi, quam ex dispositione testatoris debet solvere ex redditibus, & si redditus non sufficiant, res alienari debet, ut legata solui possint. numero 811. & numero 813. sine.

Vbi legatis alicui alimentis testator heredi proprietatem, alteri usufructum reliquit, usufructuarius tenetur alimenta præstare. n. 812.

Alimenta a testatore taxata in tanta quantitate tritici, vini, olei, & similibus, an sint soluenda etiam ex venditione proprietatis, si redditus non sufficiunt. Affirmativa. n. 813. Negativa. ibid.

Alimenta a testatore relicta, si deficiunt vno anno fructibus, an sint præstanda ex fructibus obierentibus sequentis anni. numero 811. circa finem. & 813. circa finem.

Legatam annuum ex fructibus certi fundi soluendum, si ob sterilitatem uno anno fructibus deficiunt, ex redditibus sequentis anni præstandum. ibid.

Legatum alimentorum an sit ab herede præstandum ultra vires hereditatis, præteritis si non fecerit inventarium. n. 814.

Pro constitutione dotis filiarum institutoris fideicommissi alienari possunt fideicommissi bona. numero 815.

Pro alimentis filiorum, & filiarum, & descendendum ipsius institutoris gravatorem restituere, an possint alienari bona fideicommissi, si legitima, & rebellicana, & fructus bonorum non sufficiunt ad alimenta secundum eorum statum. Negativa. n. 815. Affirmativa. n. 812.

Extenditur, ut possint alienari non solum pro alimentis, filij gravatis, sed etiam pro alimentis filiorum uxoris, & familie necessarii. n. 817.

Bona fideicommissi alienari possunt pro alendo omnibus personis, quas institutor iure sanguinis tempore mortis alere tenebatur, & sic pro alendo etiam neptibus, & pro nepotibus, saltem tempore mortis institutoris conceptis. ibid.

Bona etiam maioratus, & primogenij alienari possunt pro alendo possessore, & eius filij, & alij descendentes, quos institutor tempore mortis alere tenebatur. n. 818. & an pro alendo quocunque possessore, & eius filij, & descendentes ab institutore fideicommissi nati, & concepti post eius obitum. ibid.

Etiam pro alendis filijs spuris alienari possunt bona fideicommissi. n. 819.

Quid si testator fideicommissi, aut maioratus institutor expresse prohibuisset bona alienari etiam ex causa dotis, famis, & alimentorum, an adhuc possent alienari pro alimentis gravatis, & filiorum, ac neptum, institutoris prohibitis. n. 810.

Quid si causa per se instituta. n. 821.

Si gravatus filius male utendo dissipavit legitimam,

quæ sufficiebat pro alimentis, an bona fideicommissi possint alienari pro alimentis illis necessariis. Negativa. n. 821. Affirmativa. n. 823.

An possint alienari pro expensis, causa studij, & arum liberalium capessendarum. numero 825. & n. 826.

An ob causam militiæ, seu ut filio gravato ematur dignitas. n. 828.

Creditoribus fideicommissi possunt capere omnes fructus fideicommissi, nulla eorum parte reservata pro alimentis necessariis. n. 824.

Ex casu alienantur bona fideicommissi pro alimentis ibidem.

Si liberi institutoris fideicommissi sint idonei infernare principij, vel magni viri, pro eorum alimentis non sunt diminuenda bona fideicommissi. n. 827.

Legitima vivente patre regulariter non debetur, nec ad eam assignandam per filium legi potest. numero 829.

Legitimam patre vivente an possit assignare filio, non solum ex consentiente, sed etiam ex invito. Negativa. n. 829. Affirmativa. n. 830.

Pater probatus dilapidator bonorum, an possit cogi ad assignandam filio certam portionem bonorum pro alimentis, vel pro legitima. Negativa. n. 831. Affirmativa, & servanda. n. 832. & 833.

Fideicommissio gravatus male utens bonis ad instantiam substitui cogitur restituere ante diem.

Vxor constante matrimonio potest repetere dotem a marito, ad inopiam vergente. n. 832.

Nec maritus potest cogere eam contentam esse cautione fideiussoria ab eodem marito ei oblata. n. 835.

Libertas administrationis recte tollitur, dum male disponitur de rebus, & alteri imminet damnum. numero 834.

Patre bona dilapidante, an sufficiat interdictio administrationis bonorum, vel casus, aut fideiussio ad assignandam filium pro alimentis, & legitima. numero 835.

Vivente patre regulariter non debetur filio legitima, sed eo mortuo. n. 831. & 836.

Legitima est viens, vel semis hereditatis numero 836.

Patre bona dilapidante, an ad instantiam filij index cogere possit patrem excorporare legitimam ex propriis bonis, & illam dare filio. Negativa. numero 836. Affirmativa. numero 837. & numero 837. & an pater rediens ad sanos mores possit eandem legitimam recuperare. ibid.

Assignatis fundi per iudicem facta creditoribus alimentorum ob vergentiam debitoris ad inopiam, an renovari possit, si debitor postea efficiatur dives, & industrius. Affirmativa. numero 838. Negativa. n. 844. & 849.

Doti constante matrimonio ob inopiam viri restituitur uxori, an si cor postea efficiatur dives, & industrius reverteri debeat ad meritum. Affirmativa. n. 839. Negativa. n. 845. & 849.

Vxor an semper etiam constante matrimonio retineat dominium naturale dotis, seu bonorum dotalium, ita ut hec dominium non transeat in maritum, sed solum in administrationem. Affirmativa. n. 840. Negativa. n. 841.

Doti, seu bona pro dote uxori ob vergentiam viri ad inopiam consignata, an acquiescant uxori non solum quoad custodiam, & administrationem, sed etiam quoad dominium. Negativa. n. 842. Affirmativa. n. 843. & 845.

Consignatio bonorum dotalium, vel pro dote hypothecata uxori facta, constante matrimonio, marito vergente ad inopiam, non est solum securitatis, sed est vera, & propria restitutio filijs illius, ne fieri solent maritum. n. 843.

AGRO

Alim. consummatus non vitatur superueniente casu, qui ab initio illi impediret. num. 844.

Quando casus superueniens, qui ab initio impediret alium fieri, tenet ad eundem effectum cum actu gesto, non tollitur quod gestum est. superueniente illo casu. n. 844. & n. 848.

Quid si interfecti debitoris effectum tolli. n. 848.

Si debitor creditoris id quod illi pure debet, leges in diem, vel sub conditione, valet legatum. ibid.

Cautio ob paupertatem praestita, non tollitur, quamvis cauens effectum diues. n. 844. & 848.

Cessante causa ob quam ab initio existentem alium factum est, non semper cessat alium. num. 850.

Interdictum ad legem. Cura g. deficientium, si de mortuibus. ibidem.

Dos constante matrimonio si maritus effectus diues, sine pendente ante sententiam, vel etiam post sententiam Iudicis, tamen ante illius executionem non restituitur. num. 851.

CAPVT XIII.

Ex quibus rebus, seu bonis filijs, fratribus, pupillo, iisque, quibus Testator reliquit simpliciter alimenta, praestari debentur Alimentata; an solum ex redditibus bonorum immobilium; an verò etiam ex venditione proprietatis, & ipsorum bonorum immobilium.

Supra cap. 3. & cap. 6. resolutum est, alimenta secundum dignitatem, & qualitatem personae, cui debentur, & secundum dignitatem, & facultates, seu patrimonium illius, à quo praestanda sunt, solui debere arbitrio Iudicis: hoc capite explicandum est, an huiusmodi alimenta praestanda sint solum ex fructibus, seu redditibus annuis patrimonij, an verò si huiusmodi redditus non sufficiant ad alimenta iuxta decorem, & dignitatem decencia, patrimonium, seu proprietatem vendi debeat, & ex pretio venditionis alimenta concedentia statui persoluantur; & sic an Index in arbitrandis, & taxandis alimentis huiusmodi debeat habere rationem tantum fructuum, qui ex bonis immobilibus quotannis percipiuntur, non valoris patrimonij; an verò etiam valoris patrimonij, seu proprietatis, & bonorum stabilitum.

§. Primus.

Alimenta an sint praestanda tantum ex redditibus.

⁷⁸⁷ *Itaque conclusio communis Doctorum est, quod alimenta huiusmodi siue iure sanguinis, & ex legis dispositione, siue ex Testatoris legato, qui illa simpliciter relinquit praestanda ab haerede, siue ex alia causa debita solum ex annuis redditibus, & accessionibus, ac fructibus patrimonij; non verò ex alienatione, seu venditione patrimonij, aut proprietatem praestanda sunt; & ita etiam Index illa taxare debet iuxta vires fructuum, qui ex proprietatibus recipiuntur, non secundum valorem proprietatum. Ita per totum in l. ius Alimentorum, §. 1. ff. ubi pupillus educari debeat, & in l. Imperator sine, ff. ad Trebellianum, & in l. qui boni, ff. de cessante bonorum. Bartholus, Baldus, & ceteri Scribentes, in d. l. ius alimentorum, & in d. l. i. idem Bartholus, in d. l. qui boni, idem Baldus, conf. 30. lib. 1. Crauetta, conf. 199. num. 11. Roland. conf. 12. numero 11. volum. 1. Natta conf. 287. numer. 18. lib. 1.*

Corduba à Lara in l. si quis à liberis, §. Sed si filius, numero 6. & 14. Et etiam numerus antecedentibus, & subsequentibus, Simon de Pectis, de interpret. ultimar. voluntat. lib. 4. interpret. 1. num. 70. Benitend. dec. 89. num. 3. & sequent. Pontan. de aliment. cap. 17. numero 25. Menoch. de arbitrariis causa 169. num. 3. Surd. de alimentis, tit. 4. quest. 9. cum. 1. & sequent. Giurb. dec. 6. num. 2. Matt. de successione; part. 4. quest. 18. art. 7. num. 14. & alij luculenter ab illis, praefatum à Corduba, & Sardo, & etiam à P. Barbosa, ad l. maritum, num. 13. ff. solut. matrim. Salgado, in labyrintho credit. Coarctum. cap. 14. num. 16. & ex Theologis Megala, 2. part. in fin. conf. lib. 2. cap. 23. qu. 2. n. 77. Versic. Quibus hinc sine, & Valsq. opus de testam. cap. 5. §. 7. dub. 12. n. 144.

Imò alimenta ex illis redditibus patrimonij ita 788 soluenda, ut non omnes redditus pro alimentis erogandi, seu à Iudice decernendi sint, sed semper ita erogandi, & decernendi, ut aliquod ex illis redditibus superest pro cautione sequentis anni, ut constat ex d. l. ius alimentorum; & tradunt ibidem Angel. Cordub. d. §. sed si filius, num. 7. Surd. d. 9. num. 14. & alij ab illis relati.

Aduertendum autem in proposito fructus eos intelligi, qui omnibus impensis factis pro collectione, & conseruatione deductis superint, cum impensa diminuat fructus, ut expresse habetur in l. fructus ff. solut. matrim. ubi fructus, inquit Vulpianus, eos esse, qui deducta impensa supererant. Et tradunt communiter Doctores ibidem, & in cap. grau. de restitutione spolia. & post plures alios Coarctum. var. lib. 1. c. 3. num. 3. Menoch. de recuper. poss. rem. 15. num. 574. Garzias, de expensis cap. 1. num. 11. cap. 11. num. 60. Surd. de aliment. tit. 9. quest. 12. num. 15. & quest. 41. num. 28. & August. Barbol. de appell. ver. Appell. 103. num. 22. & in his terminis Corduba à Lara, d. §. Sed si filius, num. 36. ubi propterea addit, quod si ex praedio aliquo dimidia pars fructuum legatur, illa pars dimidia censetur legata, quae deductis impensis supererit, quod etiam cum aliis tradidit Ioannes Newton. conf. 90. num. 10. & licet Afflictus ex dec. consilij Neapolis. dec. 152. num. 7. & 8. dixerit solum eas expensas, quae sunt gratia fructuum colligendorum, diminuer fructus, non autem quae sunt ratione subiectionis, & obedientiae soluendo tributa regalia; ut proinde si amplissima praedia ignobili relinquantur, ut tertiam partem fructuum praeter fratribus in alimenta, ignobili impensam, quam ut proprietarius facit in soluendis tributis non deducat ex fructibus licet etiam idem Afflictus ibidem, Auendanus lib. 2. de exeg. mand. reg. ff. cap. 14. num. 5. & Aluarius Vela. questione inris Emphyteutici 17. num. 2. dixerint tributa, & Collectas ratione fructuum Principi solui debere de omnibus fructibus integrè, & non deductis expensis in colligendis, & conseruandis fructibus; eam viuiusque dicti rationem afferentes, quòd impensa, quae sunt ratione publicae utilitatis non minuant fructus; id etiam confirmantes ex cap. tua nos de decimis, ubi S. Pontifex decreuit decimam praedialem debitam Ecclesiae, & Parocho soluendam ex omnibus fructibus non deductis expensis, quae gratia fructuum sunt. Nihilominus utrumque dictum improbat Corduba d. §. Sed si filius, num. 37. & latius Garzias, de expensis cap. 1. num. 20. & cap. 11. d. num. 60. quia regula illa l. fructus, quod impensa diminuat fructus, est generalis, & sic nec dicti duo casus, nec vilius alius ab ea excluditur, aut impedit deductionem expensarum ex fructibus. Neque permittitur extensio ex specie d. cap. tua nos; nam solum in decimis est speciale, ut soluantur ex fructibus non deducta impensa; de qua speciali decisione Summi Pontificis, in d. cap. tua nos, rationem afferunt Sotus de iustitia, libro 9. questione 4. articulo 2. ante responsa ad argum. ad finem, & Garzias d. cap. 1. num. 17. 18.

& c.

Et 20. apud eodem, præsertim Garziam latè illam expli-
centem eundem.

Corollaria ex dictis.

EX dictis inferitur patrem, vt aliat filium non tenet
790 vendere patrimonium, siue proprietatem; sed solum
posse (subministrare alimenta, vt supra num. 644. dixi, & in
terminis Craueti d. conf. 199. num. 1. Bologninus ad
conf. 1. in annis de Anania in conf. 12. (vbi dicitur
patrem non teneri filio in solidum præstare alimenta, sed
secundum vires fructuum, non autem patrimonij) Bene-
diximus d. decis. 2. num. 5. Sordus d. tit. 4. q. 9. Salgado
d. cap. 24. num. 18. Et plures alij ex allegatis. num. 787.
& alij à Benintendo, & Sordo relati.

Viceversa etiam filius vt aliat patrem, non tenetur
791 vendere proprietatem, ex qua ipse alendus est; sed solum
alere debet ex fructibus, & accessionibus proprietatis,
& patrimonij, vt expresse habetur d. Imperator, siue ff.
ad Trebell. libi, sed paterna reuerentia congruum est, egen-
ti furit patre officio iudicis ex accessionibus hereditariis
emolumentum præstari, id quod etiam notauit Sordus num.
8. & latius Corduba in d. si quis à liberis in principio u.
40. id tamen limitans, quando fructus non sufficiunt
ad sustentandam alimenta patri inopi simpliciter viue
suppetenda necessaria. Hoc enim casu idem Corduba
ibidem post Greg. Schol. in an. l. 2. tit. 19. p. 4. ait, quod
distrahenda essent prædia, vt ex pecunia pater alatur,
cum Gregorio ex eo colligens, quod patri ob similem
indigentiam filium vendere permittit est leg. 2. Cod. de
pauibus, qui filius distrah. Quare à maioritate rationis
poterit pater bona filij vendere, cum grauior sit aliena-
tio personæ, quam bonorum c. precipimus 1. 2. q. 1. de quo
tamen infra suo loco.

Ex eodem inferit Corduba d. si filius n. 8. quod,
792 si pater filio in testamento assignet alimenta in ea
quantitate, quæ excedat redditum patrimonij, tutor non
teneat sequi voluntatem patris, quod tradiderit etiã
Bacæ de decima tutoris c. 2. n. 85. & Ioannes Baptista Af-
sinibus in l. si quis filius alio in 4. ff. de religio. & sumpt.
f. n. id colligens ex eodem §. illius verbis, sciendum est,
neque voluntatem testatoris sequendum, si res ex reditu
iussu sumptus rationem, pro modo enim facultatum debet
sumptus fieri: & eodem modo si pater tam modica ali-
menta filijs præstitit iussit, vt non decreuerit respectu
facultatum; sed modica nimis alimenta definitur,
vltra quantitatem præstitam, alimenta tutor præstare
debet d. l. ius alimentorum siue, ff. vbi pupill. edu.
& Corduba d. si filius n. 9. post Albertum Brennum
tract. de augmento, & diminutione conclus. 10. principali
num. 11.

§. II.

*Alendus iure sanguinis ab alio, vtrum si ex
redditis suorum bonorum stabilitum non
posse se sufficere alere, teneatur pro-
prietates vendere, vt ex pecu-
nia se aliat.*

Refus ex prædictis inferitur eum, qui ab alio est
793 alendus iure sanguinis, licet alendus non sit, si aliud
habet, vnde victum, & vestitum habere possit; si
habet bona quorum redditus non sufficiunt ad alimen-
ta, non teneri vendere proprietatem, vt ex pretio se aliat,
sed debitorum alimentorum iure sanguinis teneri illam
alere, vel supplere, id quod redditibus deest pro suffi-
cientibus alimentis, vt supra num. 29. dictum est, & ita
etiam Baldus in l. final. §. filius autem. Cod. de bonis ma-
terter per textum ibi Corduba à Lara in d. si quis à li-
beris in princip. num. 40. & si filius num. 25. & 25.

Sordus d. q. 9. numer. 10. & alij ab eodem Sordo, & latius
à Corduba d. si numero 3. relati, contrarium tenent Tel-
lius ad l. 1. o. Tauri numer. 14. quem sequitur P. Barbosa
ad l. maritum 23. num. 18. ff. de soluto matrimonio. & Val-
quez opus de testamentis cap. 5. numer. 145. mordicus
defendens alimentarium habentem proprietatem, cuius
fructus, seu redditus non sufficiunt ad iura alimenta, te-
nere vendere proprietatem, vt ex pecunia alatur, & pos-
sum quam pecuniam consumpserit alere esse alendum ab
eo, qui illum iure sanguinis alere debet, quod probat ar-
gumento §. si filius in l. si quis à liberis, ff. de liberis
agnoscentibus ubi filius artifex non alitur à patre, vt cum
lex proprii filij labori non parcat, neque etiã proprietati bo-
norum, textum vero in d. si filius, §. filius autem, ait Telli-
us non obstar, eo quia (inquit) loquitur in filio legitimo,
& naturali, cui quasi debita provenire debet patris heredi-
tatis, secus si esset (liber) filius illegitimus, cui pater de-
bet solum alimenta, quia si haberet, vendere deberet
proprietatem, vt aleretur; & proprietatem consumpta de-
beret pater alere, quia tunc aliter non posset se alere.
Quam tamen Telliij sententiam, vt potè contra commu-
nem merito reprobat Corduba d. si numero 15. cui etiam
non fauet d. textus in d. si filius, quia ibi pater non
teneatur alere filium artificem, quia ibique dedecore con-
ditione eius spectata poterat artificio victum sibi qua-
rere, secus si abique dedecore iuxta suum statum ex ar-
tificio non posset vivere; non tunc non teneatur
rerum proprietatem vendere, vt se aleret, sed ei alimenta
præstare teneatur, quia obligatur alere iure sanguinis.
Neque etiam subsistit Telliij responsio ad d. si filius au-
tem, quia lex ibi rationem addit, quare filius proprietatem
vendere non debet cogi; scilicet ne post consumptum
patrimonium tristem exitum habeat, quæ ratio
habet locum etiam in filio spurio, & fratre, qui ex
charitate sanguinis alendi sunt, & ideo etiã legis decisio,
arg. l. illud ff. ad l. agniti.

*Vtrum alendus iure sanguinis habens prædium
magni valoris, & modici redditus non suffi-
cientis ad alimenta, teneatur fundum ven-
dere, & annuos redditus emere, vt alatur, ne
alimenta ille cogatur præstare, qui iure sangui-
nis præbere tenetur.*

Sed quid si alimentarius aliqui iure sanguinis ab
alio alendus haberet proprietatem magni valoris, &
modici fructus, seu redditus insufficientis ad alimenta;
v. g. palatium, ex quo modicus perciperetur redditus; si
tamen palatium, venderetur, ex ea pecunia emi posset
prædia, ex quorum fructibus posset alimentarius ali-
menta sufficientia, & congrua habere, vel ex pecunia
apud honestos homines collocatæ accessionibus posset
sibi sufficienter providere: An tunc idem alimentarius
teneatur, & coegeretur vendere proprietatem illam, &
pecuniam collocare in emptionem prædiorum, vel col-
locare apud mercatores, vel alia ratione ad lucrum an-
nuum, vt ex fructibus prædiorum, vel accessionibus ex
pecunia implicata ad lucrum haberet sufficientia ali-
menta absque grauamine illi us, qui aliqui iure sanguinis
teneatur alimenta præstare.

Non cogi, neque in hoc casu alimentarius vendere proprie-
tatem, & pecuniam implicare, vt ex fructibus, seu ac-
cessionibus alatur, tenuisse plures Iurisperitos resistent
Corduba d. si §. si filius num. 23. & P. Barbosa ad l.
maritum ff. de soluto matrimonio, & resistent ita alterius
præsertim Baldum in l. si maritus, in fin. ff. de soluto mat.
& ibidem Zabrum in m. 28. arg. qui bona ff. de offi-
bus honorum; ubi filius, qui cedit bonis, veniat ad per-
tingentem fortunam, non potest à creditoribus exigi
vltra quod facere potest de datione egeat, & talis casus
ad cognoscendum quæ facere possit, & an possit egredi, vel
non, lex ait non attendi propter nequeat tunc per se esse
in casu

nem acquirituram, sed fructus, & redditus; ex cuius legis decisione Bartholus, & Angelus ibidem collegunt: quod, ubi quis ratione privilegii non tenetur ultra quam facere possit, & ob id preteritum non debere fieri executionem in eius bonis in solidum, in primis est considerandum, quantum ex redditu suorum bonorum percipiat, & si id sufficit ad se alendum, nihil diminuetur ex debitoris; si vero non sufficiat, tunc nihil soluitur; verba enim illa illius legis *quibus bonis sunt ex quantitate adquisitis, non est qualitate ad mandandum*, scilicet quantum facere possit debitor. Bartholus, & alij eius sequaces ita exponenda esse censent, ut non attendatur qualitas, id est, quantum ex pretio rei venditæ haberi potest, sed quantitas scilicet fructuum, quæ ex re percipi potest, ita ut eo casu fructus tantum veniant in alimentatione. Et ita etiam quia maritus erga uxorem causa dotis restituendæ, vel eam alendi tenetur solum in quantum facere potest *(maritum ff. soluto matrimonio)*. Secundum eundem Bartholam, Angelum, & Baldum, & Zalsum locum citatis, Imolam in *dist. l. si maritus*, & alios à Corduba *dist. num. 2*; P. Barbosa *dist. num. 1*; & Sardo *cir. 4. dist. 9. numero 15*; & 16. relatus non debet considerari quod si maritus propria bona vendat, poterit ex illorum pretio se alere, nec est cogendus maritus propria bona stabilia etiam magni valoris vendere ad illum effectum restituendi dotem, vel dandi alimenta uxori, sed solum si redditus bonorum non sufficiant ad se alendum, tunc enim erit locus privilegio, ut non teneatur facere, nisi quantum potest facere.

795 Contrariam tamen sententiam, & quod præfatus alimentarius aliqui iure sanguinis alendus teneatur proprietatem magni valoris, & modici fructus vendere, ut ex redditibus prædictorum pretio proprietatis emptorum: vel ex accessionibus, seu lucris pecunie apud mercatores, vel in locis montium collocatæ, ad suam honestam sustentationem sufficientibus se alat; tenent Corduba *dist. paragraphus sed si filium numero 24. ad num 34*. Petrus Barbosa *ad l. maritum numero de cinnamomo*, & pluribus sequentibus. Tellijs loco supra citato, & ita etiam sentit Bald. in *leg. quod nomine in fine*, ff. de condition. indeb. in *leg. fin. Codic. qui bonis cedere*, in *leg. secund. Codic. quod cum eo*, Angelum, Imolam & Alexandrum in *dist. leg. si maritus*, ff. soluto matrimonio; & Campegium de *dotis restitutione. tert. part. questione 219*. Et alios Iurisperitos, referunt iidem Corduba, & Petrus Barbosa; & idem tradidit ex Theologis Megala loco supra cap. 1. numero 29. *fine citato*: ubi etiam ego id notavi pluribus argumentis sumptis tam ex civilibus, tam ex naturali ratione, probat Corduba. Omnia tamen ad hunc rationem testificantur, scilicet quod iure sanguinis ab alio non est alendus, qui non est egenus, quique potest aliunde habere, unde se honeste, & decenter aliat *leg. siquis à liberis, paragraphus sed si filius*, ff. de liberis agnoscendo; & late probatum est supra capite primo, sed qui habet proprietatem magni valoris, & modici fructus, quam potest vendere, & pecuniam insumere in emptionem prædictorum magis fugiferorum, vel collocare mercatoribus, ex quorum prædictorum redditibus, vel pecunie collocatæ accessionibus, & lucris alimenta congrua potest sibi providere, non potest dici egenus, & quod non possit habere, unde se alere possit, eam vendita proprietate, & implicata pecunia in prædictis fugiferis, vel apud mercatores, possit ex fructibus prædictorum, vel accessionibus pecunie alimenta sibi suppeditare, & non sit periculum, ut propter venditionem proprietatis consumpta pecunia reducatur ad mendicitatem: ergo non est ab alio iure sanguinis alendus, sed cogitur proprietatem illam magni valoris, & modici fructus diffrahare, & pecuniam convertere in emptionem prædictorum magis fugiferorum; vel collocare mercatoribus ad honestum lucrum, & sibi ex fructibus, vel accessionibus pecunie valeat alimenta subministrare;

D. lo. Angel. Bossum de Obligat. Parentum.

alioqui alius absque necessitate, & contra rationem, & iuris dispositionem graueretur alimenta illi prestare. Quare tunc solum alendus ab alio iure sanguinis habens proprietatem amplissimi fundi non cogitur illum vendere, ut alatur ex ipsa pecunia, qua contumpta deberet mendicare; quo casu vera est prior sententia, & iuxta eam iudicasse Senatorem Granatensem Tellijs loco supra citato, & Corduba *dist. paragraphus sed si filius*, numero 31. & procedunt *leg. Imperator. ff. ad Trebell. l. fin. §. filius autem, Cod. de bonis, qua liberis*. Secus vero quando pecunia, quæ ex venditione perciperetur, seu percipi posset, esset multa, quæ collocata ad istum lucrum, vel emptis prædictis fugiferis ex interestur, seu accessionibus pecunie, vel ex redditu prædictorum sibi alimenta suppeditare posset, ut probatum est. Quo etiam in casu dicendum haberi respectum ad redditus, quibus quis alere potest iuxta *dist. leg. Imperator. ff. ad Trebell. l. ad l. fin. §. filius autem, Cod. de bonis qua liberis* ut notavit Corduba *dist. §. sed si filius numero 31*. Et etiam proprietatis distractio est boni usus rei, ad quem propterea cogitur, cum Reipublice interfit quod quis re sua bene utatur *§. sed & maior in fine in fine, de his, qui sunt alieni iuris iur.* Certè enim quis re sua bene utitur, dum ita eam collocat, ut ex redditibus se possit alere; quod fit quoad res modici prestantis, quæ magis impendio grauetur patrimonio, quam fructibus augeat, alienat, & pecunia ex venditione redacta emit bona magis fugifera, maiores fructus, & redditus, annuos præstantioribus, expressè constat ex *d. l. fin. §. ipsum autem, Versiculo exceptis autem, Codic. de bonis, qua liberis*. Neque in hoc casu consumitur patrimonium, tristitemve exitum habebit venditor, quod si redditus emptori non fuerint omnino sufficientes pro alimentis, tunc pater, aut filius, aut frater, qui iure sanguinis alere tenetur, cogitur supplere, Corduba *d. §. sed si filius numero 35. fine*.

Hæc autem sententia non obstat *d. l. quibus bonis*, ff. de cessione bonorum, aiunt Doctores num. præcedentes unio relati. Respondent enim Imola, & Alexand. in *d. l. si marit.* (quibus subscribunt Corduba *d. §. sed si filius numero 31*. Tellijs *ad d. l. Tauri numero 14*. & alij à P. Barbosa *ad d. l. maritum numero 14*. relati) ibi contineri casum specialem, scilicet agi de bonis à debitore, qui cessit bonis acquisitis post cessionem, in quibus lex magis fauet debitori, quam creditori; rationem igitur huius specialitatis aiunt esse, quia cum simul facta fuerit executio in solidum in bonis debitoris, in bonis postea quæsitis multum ei ius fauere solet; cuius fauoris rationem Corduba ait deduci ex *§. fin. in fine, de alio*. illis verbis *in manus enim erat spoliatum fortunis suis in solidum damnum*. Secus vero est, quando in bonis privilegiati, ut teneatur facere solum, quantum potest, namquam facta fuit executio in solidum. At P. Barbosa *n. 15*. aliter interpretatur dictam legem, qui bonis, dicit enim, quod lex illa disponit tantum, ut debitor, qui post cessionem bona aliqua acquisiuit legato, vel alia ratione, ex illis non teneatur satisfacere creditoribus si sint modici, itant in modico excedant alimentis nimis enim deducit creditor non est audiendus *l. si bon. ff. de usuris*; & quod lex illa vult, quod licet ætterna rei quantitate ea videatur pretiosa, & plurimi habentia, tamen ob id non magna acquisitio debeat iudicari, si qualitas, quæ pro ea vendita inveniretur, esset modica, nam tunc modica acquisitio cõfendit est. Cuius triplex ponit exemplum; primum si post cessionem acquisiuit turrim magnificam nullas afferentem redditus, & ratione loci non inueniretur emptor qui magnam quantitatem pro ea veller dare; secundum si post cessionem acquisiuit edes suorum maiori, quæ proinde ab eo plurimi haberentur, sed tamè modica quantitas reperiretur. Tertio exemplum, quando res post cessionem acquisita ratione honoris magna est, sed pro ea quantitas modica inueniretur. In his tribus casibus inquit, iuxta *d. l. qui bonis*, res acquisita censebuntur modica, nec esset

effet auferenda à debitore ad satisfaciendum creditoribus. Secus, inquit, si post cessionem acquisierit magnas aedes, & magnificas, ex quorum pretio ipse se possit alere, & propterea aliquid superesse non modicum, quo possit satisfacere creditoribus, tunc enim cogendus esset illos vendere, & in aliis mediocribus habitare, inquit idem Barbosa cum Baldo in d.l. 2. n. 2. Cod. quam cum eo. Zafio in l. si quis bonis in fine, ff. de cession. bonorum, & cum aliis relatis à Bruno trallat. de cession. bonorum, q. 26. principalis, & Barza de debitore inop. cap. 17. n. 7. idem quod Petr. Barbosa saltem ex parte senserunt Menochius de arbit. casu 183. n. 28. & Surdus d. g. 9. num. 20. quatenus afferunt iudicis arbitrium in proposito plurimum versari, scilicet an debitor, qui post cessionem bonorum proprietatem magni valoris, & parui redditus puta turrim, vel domum nobilem, & magnificam, cuius sunt redditus tenues, debeat, & cogendus sit vendere, ut creditoribus satisfaciat, quod dixere, & Baldus in l. fin. n. 6. Cod. qui bonis cedere poss. & Bellus de solu. i. condit. ubi m. a. 6. & dicit idem Menochius, quod iudex conditione petitionis, & reliqua domus, ac similibus proprietatem qualitate consideratis pro utriusque modo statuet, si enim rusticus sit is debitor, vel talis, cui minime conveniat tam nobilis habitatio vendenda erit, & tantum poterit retinere, quantum sufficere potest ad no- uam, & sibi congruam habitationem comparandam, si debitor sit nobilis, & aliqua ei essent relicta, quae plus affectionis, & molitiam, quam necessariae utilitatis haberept, ut si domus ampla nimis, & plus quam par est, sibi relicta esset, vel si gemmae, & his similia illi legarentur forent alienanda ad satisfaciendum creditoribus, quia quae sine necessaria eius utilitate abundant, alienari, & creditori solvere conveniunt. Sicut enim nimium onerosus creditor non est audiendus, si sit her. ff. usuris, & l. sciendum eodem titulo, ita nec nimis delicatus debitor, inquit post Baldum, Menochius, & Surdus loci citati. Et ita etiam ego existimorem utroque foro, scilicet externo, & conscientie inspecto, iudicis, vel prudentis viri, seu confessorij arbitrio definiendam, & ita etiam Molina de iustitia tom. 2. disp. 57. n. 1. numer. 9. ubi dicit ei qui cessit bonis, & post cessionem bona aliqua acquirit, non posse omnia acquisita auferri à creditoribus, sed semper relin- quendum illi esse, quod iudicis prudentis arbitrio satis ei sit ad congruam, seu parcam sustentationem, & solū reli- quum debere ab eo tradi in solutionem debitorum, & cum iuxta d. l. si quis bonis, ff. de cession. bonorum, & d. l. t. qui bonis eodem tit. non teneatur nisi in quantum fa- cere possit, & acquisita post cessionem sibi necessaria, ne egeat, retinere possit, ut praellegati Iurisperiti omnes, & praesertim Menochius dicit casu 183. num. 21 quod ha- bere locum etiam in foro conscientie contra Ioannem Medinam Cod. de restit. q. 5. afferunt Molina d. n. 9. Co- uarruuias lib. 1. var. 1. num. 6. Adrian. de restit. q. 1. aggred. vers. 6. dubitat. Reb. de oblig. iust. p. 1. lib. 2. q. 17. n. 3. Diana p. 7. tract. 8. res. 1. 8. Ioan. Lugo de iust. tom. 1. disp. 21. sectio 1. Castus Palau de iustit. & iure tract. 32. disp. puncto 17. §. 7. numer. 2. & alij à Couarruuias re- lati.

§. III.

Virum maritus vi uxori dotata praestet alimenta, vel restituat dotem, teneatur vendere proprietatem, ubi redditus eius non sufficiunt.

Edem sententiae non obstat illud, quod supra num. 791. dicebatur de marito, aiunt plures ex Doctori- bus num. 81. & relatis. Respondit enim Alexander in leg. maritum fin. & in l. si maritus, ff. solut. maritum. quae in hoc sequuntur Natta conf. 48. n. 5. vol. 1. Surd. de alim.

tit. 4. q. 9. n. 17. & 18. & alij ab eodem Surd. & P. Bar- bosa ad l. marit. n. 18. relati) aliud esse de alimentis debiti- tis titulo lucrativo, de quibus in d. Imper. ad Trebell. ut qualia sunt ea, quae debentur iure sanguinis aliud de ali- mentis debitis titulo oneroso, ut sunt ea, quae maritus de- bet uxori ratione dotis, quae est proprium uxoris patri- monium, haec enim solvenda sunt, cum si oporteat ven- dere proprietatem, fructibus non sufficientibus: in priori enim casu agit de lucro, in posteriori de damno vitando, non est autem eadem ratio lucris, & damni l. fin. Cod. de Codicill. Petr. verò Barbosa d. n. 8. & sequ. respondet, il- cet maritus non teneatur erga uxorem, nisi quatenus po- test facere, tamen pro restitutione dotis, vel alimentis uxori praestandis tenetur vendere proprietatem, quando redditus non sufficiunt pro dotis restitutione, aut pro alimentis dammodo ex venditionis pretio possit sibi ali- menta providere, & etiam uxorem alere, vel dotem ei restituere. Et ego etiam iuxta tradita in praecedentibus sentio, si maritus possideat proprietatem magni valoris, & modici redditus, ex cuius venditione possit multam pecuniam retrahere, qua possit satisfacere restitutioni dotis, & etiam comparare redditus ad sui sustentationem congruentem sufficientes, teneatur, & cogi posse vendere illam proprietatem, quia tunc dicitur posse dotem resti- tuere, vel alere uxorem; quod etiam in terminis Surdus d. q. 9. n. 19. & ex sequenti magis confirmabitur.

§. IV.

Is, qui iure sanguinis teneatur praestare alimenta, an fructibus deficientibus pro praestandis ali- mentario alimentis iuxta eius gradum, seu ordinem, teneatur vendere proprietatem magni valoris, & modici redditus, cum ex pecunia potest comparare annuos redditus suffi- cientes ad alimenta congrua pro se, & pro ali- mentario.

Sed numquid sicut ille, cui alimenta iure sanguinis debebantur deficientibus fructibus pro se alendo ne- cessarius teneatur vendere proprietatem magni valoris, & modici fructus, seu redditus, & insufficientis ad sua ali- menta, si pecunia ex venditione redacta potest sibi com- parare redditus ad sui sustentationem sufficientibus, ut supra probatum est, ita enim ille, qui iure sanguinis praestare debet alimenta alteri, puta filio, vel patri, vel fratri inopi aliunde non habenti, unde iuxta suum gradum, & statum vivere possit, si fructus, seu redditus, qui ex suis bonis mobilibus percipiuntur, non sufficiant ad ali- menta praestanda, haberet tamen immobilia magni valoris, licet modici fructus, quibus venditis pecunia inde retra- cta possit emere pradia redditua fructus sufficientes ad se & patrem, aut filium, vel fratrem inopem alendum iuxta virtusque conditionem, teneatur, & cogi debeat praestata immobilia vendere, ut ex redditibus possit ex pretio venditionis comparatis sibi, & alteri egent, cui iure sanguinis illa debentur, alimenta congrua submini- strare queat. Negat Corduba à Lara in l. si quis à liberis, d. §. sed si filius n. 34. dicens iura magis favere ei, qui alimenta praestare debet, quam ei, qui iure sanguinis pe- tere debet, cuius rationem esse ait, quia quoad petentem seu eum, cui alimenta praestanda sunt, agitur de lucro captando, quoad eum verò qui praestare debet, agitur de vitando damno, quod vendendo dena propria incur- ret, & alia est ratio lucris, alia damni, ut d. fin. §. si quis vero fin. Cod. de Codicill.

Oppositum tamen sententiam affirmationem tenuit idem Corduba in d. §. si quis à liberis in princip. n. 41. post medium, ubi afferit filij bona non solum esse distrahenda, ut aliorum patre inops, qui in extrema necessitate constitutus est (quod tradidit etiam Gre- gorius

gorius in scholis finit in l. 1. §. 1. p. 1. ab eodem Corduba ibidem relatus) sed etiam si necessitas non sit extrema, pater tamen non possit sibi subministrare alimentum secundum gradum suum, & illa petat a filio, cuius redditus ad id non sufficerent, esse distrahendam proprietatem, ut ea pecunia pater iuxta gradum suum alatur (nisi filius, inquit, distrahatis suis rebus cogeretur mendicare, quo casu iuxta omnes non forent distrahendae proprietates, sed ex fructibus filius esse alendus) rationem esse aut, quia cum filius iudicis officio cogatur patrem alere d. l. si quis a liberis ff. de liberis agnoscend. debitum exolvat distrahatis pignoris, ut probatur d. l. si quis a liberis, §. si quis ex his, ibi pignoris capitis, & distrahatis, &c. vbi idem Corduba numero 1. & idem Corduba d. numero 42. fin. refert ita sentie Nattam dist. conf. 48. n. 6. lib. 1. vbi dicit patrem teneri alendam bonam necessitatem deficientibus fructibus ad vitam necessariis pro alendis liberis: assignat differentiam inter heredem debitorem alimentorum ex legato, & patrem debitorem alimentorum iure sanguinis dicitque heredem non teneri vendere rem magni valoris, & modici fructus, ut legatario uberiora praestentur alimenta; quia legatarius tractat de lucro, secus vero ubi alimenta debentur filiis, quia filii, inquit, sunt creditores alimentorum sibi debitorum per patrem ex iudicis officio; & ideo debet pater alienare immobilia parvi redditus, ut alatur filios satisfaciendo eius debito, ad quod tenetur etiam naturali, & humano iure. Quam rationem approbat etiam P. Barb. in d. l. maritum num. 19. fin. vbi ait quod cum pater ex necessitate legis tenetur filios alere si bona habeat, utique tenetur ea bona vendere, ut debito satisfaciatur, vbi ex venditione posset habere alimenta pro se, & filiis, sed estis tantum pro se; ex qua etiam ratione reprobat P. Barbosa ibidem rationem illam differentiae a Corduba d. §. sed si filius n. 3. adducit, quod alendus iure sanguinis ab alio tenetur proprietatem magni valoris, & modici fructus vendere, ut ea pecunia alatur, quia agit de lucro capiendo; qui vero tenetur iure sanguinis alere alium, non tenetur, ut cum alatur, vendere rem magni valoris, & modici fructus, quia agit de damno capiendo, reprobat inquam, quia alendus iure sanguinis, ut filius est creditor alimentorum sibi debitorum ex necessitate legis iudicis officio praestandorum. Hanc posteriorem sententiam probabilior, & in praxi servandum iudicis arbitrio existimo, & puto eam absolute asseri a Per. Barbosa d. num. 19. iunctis antecedentibus, & subsequentibus. Natta vero d. conf. 48. videtur loqui de alimentis filiis simpliciter ad vitae sustentationem necessariis, seu quantum est filiorum extrema necessitas, & ne fame pereant, non vero si filij non egent alimentis simpliciter vitae sustentationi necessariis, sed petant alimenta secundum ordinem, & gradum suum, quae ob inopiam non possint sibi subministrare: de quibus alimentis iuxta dignitatem procedit praefens difficultas, scilicet, an ut ea praestet is, qui iure sanguinis alere tenetur, habens proprietatem magni valoris, & modici fructus, cogatur illam vendere, cum ex venditione posset retrahere multam pecuniam, quia comparatis redditibus sibi, & alimentario possit congrua alimenta subministrare. Confirmat enim Natta patrem teneri vendere proprietatem magni valoris, & modici fructus pro alendis filiis ex doctrina, quam tradit Angelus in l. Diuus ff. de petitione per textum ibi, quam amplius fuit Alexander in l. Imperator 4. notat ff. ad Trebell. Simon de Pretis de interp. vtr. voluit lib. 4. interp. 1. dist. dub. 1. n. 73. & Sard. in d. 4. d. 9. num. 40. scilicet, quod ubi tractatur de alendis servis hereditariis non sufficientem fructibus possint vendi bona immobilia hereditaria, & hoc ideo ne servi fame pereant. Ergo subdit Natta dicendum idem multo magis in filiis, qui sunt pars corporis nostri, ut debeant, alienari proprietates pro eis alendis: quod subdit esse gratiam de mente Glossae in dist. leg. Diuus, verbo familia vbi quod ibi dicitur de servis extendit ad filios per iura D. lo. Angel. Bassus de Obligat. Parentum.

ibi adducta: Sed quidquid sit de mente Nattae. Hanc sententiam probat eadem ratio, quia idem Corduba d. §. sed si filius n. 25. probat eum, qui alendus est ab alio iure sanguinis, teneri vendere proprietatem magni valoris, & parvi redditus, ut ex pecunia ex venditione retrahat mercatoribus collocat accessibiles possit sibi congrua alimenta subministrare, scilicet quia pater (& idem de quocunque alio, qui iure sanguinis alium tenetur alere) filius illa aliunde non habentibus, tenetur, si posset praestare alimenta iuxta gradum, & dignitatem, ut dicit sup. cap. 1. n. 70. & seq. sed pater habens proprietatem magni valoris, & modici fructus, & non sufficientis ad praestanda sibi, & filiis alimenta congrua, qui si vendat, posset retrahere multam pecuniam, & eadem pecunia emere praedia frugifera reddentia fructus sufficientes ad se, & filios decentem alendum, posset filios alere arg. l. qui posset ff. de reg. sur. vbi qui posset (ait Vlpianus) facere, ut possit conditioni parere, iam posse videtur, ergo tenetur proprietatem illam vendere, & pecunia retrahat emere praedia magis frugifera, quorum fructibus se, & filios alatur; ad idque cogendus erit iudicis officio iuxta d. l. si quis a liberis d. §. sed si filius ff. de liberis agnoscendis.

Qui obligatur alere alium iure sanguinis, non tenetur ob alimenta iuxta statum praestanda minuire patrimonium consistens in pecuniis, & mercibus; tamen tenetur exercere capitale in negotiationibus, vel illo emere redditus annuos.

Quid etiam si totum patrimonium illius, qui iure sanguinis alere debet, consisteret solum in mercibus, vel pecuniis, seu capitali, an illud esse minuendum, ut praestarentur alimenta secundum gradum alendi. Respondetur ex sup. dist. non debere minui, cum sit loco proprietatis, & ita in terminis possit Alciat. conf. 124. §. 4. Surdus d. 9. §. 9. n. 12. si tamen exercendo illud capitale in negotiationibus, vel cum illo emendo praedia frugifera, posset ex redditibus, & accessionibus sibi, & alimentario congrua alimenta praestare iuxta in praed. num. addita (licet secus sentiat Alciat. loco cit.) teneretur, & cogi posset illud capitale collocare mercatoribus, vel in emptione praediorum convertere, ut ex accessionibus alimentum praestet, ut late tradit Corduba d. §. sed si filius n. 41. & 42. etiam Surdus d. n. 12. & notat Corduba d. n. 41. quod appellatione facultatum veniant omnia bona, & sic etiam capitale expositum, vel quod exponi posset mercaturae l. cogi in prin. ff. de Trebell. & consequenter eodem n. 41. & 42. ait, quod lucrum mercaturae considerari debet in taxandis alimentis iuxta qualitatem alimentarii ex facultatibus illius, qui alere debet, praestandis; & id prius latius docuit Natta d. conf. 48. n. lib. 1.

S. V.

Qui iure sanguinis, alere tenetur, debet vendere proprietates pro praestandis alimentis vitae sustentandae simpliciter necessarias, ubi redditus non sufficiunt.

ET praedicta, ubi agitur de praestandis alimentis iuxta decorum, & gradum illius, qui iure sanguinis, & igitur ex necessitate legis alendus est. Quod si agatur de alimentis simpliciter vitae sustentandae necessariis, qui iure sanguinis alere tenetur, ut pater filium, filius parentes, frater fratrem, aut sororem inopem si non possit ex redditibus suis egenti, & in extrema necessitate constituto praestare huiusmodi alimenta simpliciter necessaria; tunc aliquid dubio vendi debent bona, ut ex eorum pretio haec alimenta simpliciter necessaria praestentur patri, vel filio, aut fratri egeno, & extreme indigenti. Ita Gregorius Lopez, & Corduba a hactenus supra num. §. 1. relatis

Natta d. conf. 48. n. 6. Suid. tit. 4. q. 9. n. 21. & P. Barb. alios allegans ad d. l. maritum n. 18. & 19. & ex Theologo Megala p. 2. n. 1. lib. 2. c. 21. q. 2. n. 77. Verfic. quibus *biue indet*. Probatur ratione naturali, & civilis; naturali, quia pater habet filium, & filius patrem, & frater fratrem ege-
nom, & extreme indigentissime naturali quatenus potest, tenetur illi in extrema, aut etiam gravi necessitate succurrere, vt *supra cap. 1.* & etiam in *sequentibus*. probatū est: ergo deficientibus redditibus tenetur vendere proprietatem, vt ex pecunia alimenta simpliciter necessaria præstet, cū hac ratione possit necessitati illi extreme succurrere. Civilis verò cum ex præallegata l. *Diuus*, ff. de *peritor. heredit. act.*, vbi dicitur, quod propter familie cibaria, quæ alias fame periret, proprietatem hereditatis distrahi debet, quando alias cibaria haberi non possunt, ex qua lege Natta, Simon de Præstis *laci supra n. 819. relatus*, concludunt pro alendis filiis hereditariis in defectum fructuum vendenda esse bona hereditatis immobilia, ne serui fame pereant: ergo multo magis id dicendum erit in filiis, & aliis sanguine coniunctis extreme egentibus, vt inferit Natta d. n. 6. i. n. ex l. 2. Cod. de *patr. bus*, quæ filios distraherunt, vbi causa famis patet filium vendere potest: ergo multo magis eodem iure civilis attento vendenda erunt bona filij, vt pater extreme egens alatur. Vt inferunt Gregorius, Corduba, Natta, & P. Barbosa *locus allegat.* Ad id Megal adducit textum in l. 1. §. mater autem, ff. de ventre in possessionem mittendo. Vbi vxori prægnanti post mortem viri vsque ad partum præstanda sunt alimenta, & venditione proprietatis, cum fructibus defuncti; ex qua lege Doctores inferunt doctrinam, de qua post n. sequenti. verum in d. l. §. mater autem, decernuntur etiam alimenta secundum dignitatem prægnanti vsque ad partum præstanda ex fructibus, vel ex proprietate. Prædictis non obstant leg. *Imperator*, & alia iura n. 787. relata, quia intelliguntur, vt alimenta iuxta gradum, & dignitatem personæ alendæ solum ex redditibus, non ex proprietate venditione sint præstanda: et si P. Barbosa d. n. 19. initio, d. cat. d. l. *Imper.* dam dicit ex redditibus hereditariis esse præstanda patri alimenta, intelligi, quando illi redditus sufficiunt ad alimenta, si vero non sufficiant, ex aliis bonis suppleri debere dicta alimenta.

- 802 Limitatur præcedens doctrina, vbi is, qui alere iure sanguinis tenetur, solum alimenta sibi necessaria possit ex bonis habere, & illis venditis, & consumptis, & ipse redigeretur in extremam necessitatem, & cogeretur medicare, tunc enim non cogetur vendere, vt aliam sanguine coniunctum, & alias alendum sustentet; cum in primis sibi providere debeat de alimentis iuxta tradita *sup. n. 641.* & in terminis tradunt Natta conf. 387. n. 5. lib. 2. Corduba ad Lara in l. si quis ad liber. princip. n. 41. & Petr. Barbosa ad d. maritum n. 20. initio, ff. solut. matr.

§. VI.

Vt alimenta præstentur ei, qui est dominus, vel est futurus dominus bonorum, vendi potest proprietas non sufficiens redditibus.

- 803 Alterum prosequendo materiam, ex quibus rebus alimenta sint soluenda, communis conclusio *sup. n. 787.* posita, quod ex redditibus sint præstanda, & non debent vendi proprietates, vbi fructus pro alimentis non sufficiunt, limitatur, vt non procedat, si ille, qui alendus est, si Dominus rei, si enim fructus non sufficiunt ad alimenta congrua, rem ipsam in hoc casu fore distrahendā, vt ex precio dominus alatur, tradit Cordu. ad Lara in l. si quis ad liber. §. sed si filius. 18. post Gloss. in lib. 42. alienum. Cod. de præd. n. 7. Albericum ibid. & Francisc. Marc. sec. 2. §. 2. n. 1. Præterea limitatur non procedere, si alendus est futurus dominus bonorum, tunc enim etiam fructus non sufficiunt, bona ipsa possunt vendi,

vt præstentur alimenta, ita per text. in l. 1. §. mulier autem, ff. de ventre in possessionem mittendo. Ita Angelus in l. Imperator, ff. ad Trebell. ibid. Alexan. n. 5. Sim. de Pext. lib. 4. inter p. 1. dub. 1. n. 73. Corduba d. §. sed si filius. 19. Suidas de alimentis. 4. d. q. 9. n. 24. Marta loco *sup. d. n. 787.* cit. & alij relati ad Surdo, & Cordub. qui n. 20. addit hanc doctrinam locum habere, quatenus, proprietates, quæ vendi deberet, oneri fideicommissi esset subiecta, vt sunt ea bona, quæ primogenij, vel maioratus iure possidentur; ad idque allegat Auth. contra cum rogatus, Cod. ad Trebell. & alios lunipentos, sed de hac re, an bona fideicommissi, & prohibita alienari pro alimentis grauari, & filiorum eius habendis possint alienari infra.

§. VII.

Gratuatus a testatore, si sine filiis decesserit, restituere quidquid ex hereditate supererit, potest quartam fideicommissario substituto relinquendam vendere, vt se alatur, si aliunde non habet.

Id, quod in hac materia per text. in d. Aut. contra cum 804 rogatus, Cod. ad Trebell. lunipetiti communiter concludunt, est, quod a testatore gratuatus, si sine liberis decesserit, restituere quidquid supererit ex hereditate, quo casu tenetur (vt ibi dicitur) restituere quartam hereditatis fideicommissario, potest alenare, & diminueret prædictam quartam, vt prouideat sibi alimenta, si aliunde non habeat, ita ob illa verba finalia d. Auth. vel si non habeat, unde faciat expensas huius quartæ permittitur diminutio. Angelus ibid. Alex. in d. Imper. n. 5. ff. ad Trebell. Padilla in Auth. rei. quia n. 78. Cod. comm. de legat. Sim. de Pext. d. n. 75. Cordub. n. 20. & alij relati ad Surdo d. q. 9. n. 25. qui dicit esse verissimam conclusionem.

§. VIII.

Primogenitus debet soluere secundogenito alimenta ex proprietate illi assignata.

Limitatur eadem communis conclusio in primogenito 805 Lto succedente in maiori, quando relicto Principis constituto sub conditione, quando secundogenitus præstentur alimentis cōgrua. Non enim primogenitus poterit cogere secundo genitos accipere alimenta ex solis fructibus singulo anno soluenda, vel assignare solum usufructum alicuius proprietatis, sed tenetur illis constituere proprietatem, quæ ad ipsos pertineat, & ad eorū heredes transmittatur. Ita (quidquid fecus sentiat Casu. de success. creat. lib. 1. §. 10. n. 396.) tradidit post plures alios Ludovic. Molin. de primogenio lib. 2. cap. 3. n. 10. Coarctatus de spons. p. 2. c. 8. §. 6. n. 19. Corduba ad Lara in l. si quis ad liber. §. idem respiciunt n. 14. & d. ubi sequenti. & Surdus in 4. q. 9. n. 2. & 23. & ratio est, quia præstata alimenta dantur, & succedunt loco legitime, vt iidem Doctores, & sapientia supra, scilicet n. 45. 380. 181. 532. & 533. legitima autem non potest assignari in solo usufructu, sed debet ex ipsius hereditatis substantia solui l. scimus, §. repleuerunt Menoch de arbit. casu 163. n. 8. & Doctores communiter, & ad heredes transmittitur.

Rursus limitatur eadem communis conclusio *nomen* 806 787. posita non procedere, vbi ex lege particulari alicuius loci esset dispositum, vt alimentatio assignetur certa portio, v. g. quinta, vel sexta pars. Ita Lupus in cap. per vestras §. 14. numer. 8. Verfic. imo plus attendari possit, de donat. inter vir. & vxor. & Marta de success. p. 4. q. 18. n. 8. n. 1. q. 6. fac.

§. IX.

*Pecunia à testatore relicta, ut ex ea quis alatur,
debet consumi, sed collocari ad lucrum,
& penes heredem, vel legata-
rium debet manere, &
administrari.*

§. X.

Alimenta alicui extraneo simpliciter, & in-
determinatè relictâ arbitrio prædantis
taxanda an debeantur solum ex
restitutioe.

80

808

Penes quem autem, an heredem, vel legatarium, vel tertium pecunia legata, vel ex eius intervallis alimenta percipientur, manere, & administrari debeat, iuxta tractat Corduba d. 5. sed *si filius* n. 12. & 13. duas sententias sententias, primam Angoli, & Ialonis in *Leam* h. 5. i. integrat. ff. de transfationibus per textum in l. fundi. Substantia. ff. de usufr. & usufr. legatarij, afferentium debere manere apud heredem, ab eoque administrari, vel legatario præstari redditum pecunie, argumento dicti leg. fundi, quam sententiam sequitur Surdus d. iij. §. citato. q. 40. n. 1. non ob textum in d. l. fundi, sed ob alias rationes, quas ipse n. 8. & sequ. adducit. Alteram Fulgionij in d. l. cum h. §. i. integ. & Hypolliti p. 41. 4. affirmatiam pecuniam legatam, vel ex eius vltoris alatur legatariis, si non fuerit adiectum, vel mortis tempore legatarius eam restituit, censeri relictam, vel legatarius eam habeat pleno iure, & ad suos heredes transmittat arg. *liberty, libertatibusque* in d. 4. ff. de alim. & cib. leg. Ipse contraequeam diffinitio dicens pecunia, quod si res heredi relinquatur, & ipsius fructus legantur pro alimentis alicuius, non manebit apud heredem, qui dabit legatario fructus ad alimenta, et in d. l. fundi. Secundo, quod si pecunia legatur, vel ex vltoris legatariis alatur, adiecto, vel mortis tempore eam restituit, debet manere apud legatarium vique ad mortem, iuxta d. l. cum h. §. 4. §. i. integ. quod etiam tradunt Surd. d. §. 40. n. 13. & Steph. Gratian. in t. c. 130. n. 2. Tertio, si pecuniam simpliciter alieni relinquit testator, vel ex vltoris le pascat, ad legatarium spectat pleno iure, iuxta d. l. *liberty, libertatibusque* meo, con in proposito inquires ipsi legatario & relicta, & illa adiectio, vel ex vltoris eius alatur ad causâ prælegandi, non ad usufructum constitutum pertineat, vel expresse dicitur l. *pen. si ff. de aliment. & cib. leg.* Quarto, & vltimo dicit Cordub. quod si pecunia sit relicta ad alimenta alicuius, neque ipsi sit legatus, neque heredi data, sed is verbis relinquatur, *ex vltoris mille aurearum valeat, vel alatur Antonia*, quod huiusmodi pecunia neque apud heredem, neque apud legatarium manebit, sed idoneis hominibus collocabitur iudicis præcepto, vel ex vltoris Antonia alatur iuxta d. l. *divi. ff. ad falc.*

D. lo. Angel. Boffius de Obligat. Parentum.

810

Igitur quoties alimenta sunt alicui simpliciter legata, & ea esse præfata ab hærede solum ex redditibus, & non tamen in cogi posse hæredem deficientibus fructibus vendere proprietates, vt alimenta legata præstet, & ita in dubio censendum voluisse, & intellexisse testatorem per textus *supra* n. 787. adductos, affertur communiter Doctores, Baldus in *leg. voluntatis*, Coa. de *fidei commissis* Bartholus *conf.* 63. vol. 2. Corduba à Lara in *l. si quis a liber. §. sed si filius* n. 13. & 21. Simon de *Præstis lib. 4. inter. 1. adhibitione* n. 11. num. 70. 71. Sordus de *alimentis* 4. *quæst.* n. 1. 3. 7. & 18. Bartholus à Natta, Craueta, Rolandus, Menochius, Beninendus, Martia locis dictis num. 787. *relatus*, & innumeri alij à Corduba dictis numeris 13. & 21. & Sordus dict. numer. 73. & Pet. Barbosa ad *l. maritum* num. 20. circa finem allegati. Rationem etiam affert Sordus d. n. 18. post Bertrandum *conf.* 168. vol. 2. quia quando legatum alimentorum est simplex, & indeterminatum egens liquidatione, ex coniectura testatoris voluntate declaratur, testator autem non præsumitur voluisse hæredatibus substantiam minuire, ideoque ex quantitate reddituum restringitur; Quare iuxta hanc sententiam si patrimonium aliquo anno fructus non reddiderit, huiusmodi alimenta alicui extraneo simpliciter relicta non præstarentur, vt etiam inter terminis Corduba à *§. sed si filius* num. 13. post Paulum Castilem in *l. Imperator numer. §. ff. ad Trebell.* & Amilium *conf.* 146. n. 14.

811

ad obligationem exoluen-
dis, & annua legata ab eodem testatore relicta; ac proinde usufructuarius ex dispositione testatoris iuxta dictum §. *si autem ex*. Verliculo *si autem non habeat*, non sufficientibus redditibus rerum hereditariarum ad solvenda annua legata a testatore relicta debere vendere hereditarias vel solvat. Quare idem Barbosa numero 23. ante medium, sententiam, quod usufructuarius ex dispositione testatoris non teneatur solvere legata ex venditione rei hereditarie, quando fructus non sufficient, ait tantum saluari posse in eo sensu, quod si redditus non sufficient ad præstationem legatorum, & quia vno anno superuenit sterilitas ex redditibus solui non possunt, non ob id recurrendum est ad alienationem rerum hereditariarum, sed potius ex fructibus sequentium annorum ille defectus supplendus est iuxta *Legatum §. vniuersale annui legatus & Lex eo ff. de testis, vno. & c.* Ad illud autem, quod de præsumpta voluntate testatoris dictum est numero prædicto, idem Petrus Barbosa numero 20. circa medium dicit (saluari in eo sensu), quod testator præsumitur velle, ut alimenta magna, vel modica constituantur secundum quantitatem reddituum iuxta tradita supra hoc cap. §. 1. verum quidquid sit in aliis annis legatis, quod legatum alimentorum simpliciter extraneo factum non est recedendum a priori sententia, tam quia communiter approbata, & recepta, tum ob illam rationem præsumptæ voluntatis testatoris, quod substantia hereditatis non minuat, & quia testator in dubio censetur se conformare dispositioni legali, iuxta leges autem supra num. 187. adductas, & similes alimenta ex redditibus præstanda sunt non ex alienatione proprietatum.

812 Ex præfata sententia, quod alimenta legata præstanda sint ex redditibus, & pro quantitate reddituum, Corduba d. §. *sed si filius n. 3*. infert, quod ubi legatis alicui alimentis testator heredem proprietatem, alteri usufructum relinquit, usufructuarius tenetur alimenta præstare, non rei dominus, quod argumento a coniugatis l. *Imperator ff. ad Trebell. & per textum d. l. si §. si autem ex. Cod. de bonis, qua liberi tradidere* Salicetus in d. l. §. *si autem ex. num. 20*. Barbatus d. conf. 63. lib. 2. Picus in d. l. *Titia cum testamento §. Titia cum nuberet num. 15*. C. contrarius var. lib. 2. cap. 2. num. 7. Verliculo tertio, P. Barbosa ad l. *maritum n. 22 & 23*, & alij a Contraria relati, qui omnes volunt constitutionem dicti §. *si autem* loquentem in usufructuario ex dispositione legis habere ob eandem rationem loco in usufructuario ex dispositione testatoris.

§. XI.

Legatum alimentorum taxatum a testatore, qui mandauerit pro alimentis tantam pecuniam, tantum frumenti, vini, olei, & similibus, an sit præstandum ex venditione rerum, si redditus non sufficiunt.

813 Si vero alimenta non sint simpliciter relicta, sed taxata, & determinata, nempe pro alimentis sit relicta tanta quantitas pecuniarum, vel frumenti, vini, & olei, & aliorum, quæ ad alimenta sunt necessaria, hoc in casu si redditus rerum hereditariarum non sufficiant ad annuam prædictorum alimentorum præstationem, distringenda esse hereditatis proprietates, tradidere Bertrand. cens. 168. num. 2. & sequ. vol. 2. Tellus ad l. 10. *Tauri n. 14*. Braccius tract. de decima testatoris cap. 2. numer. 83. Corduba d. l. §. *sed si filius num. 17*. & Sordus alios allegans in l. 4. d. 9. num. 18. ubi addit rationem scilicet, quia ubi testator taxauit alimenta, non est locus præfationis pro ampliori, quod noluerit proprietatem minui, sed resultat clara, & expresse voluntas testatoris, quid & quantum præstari voluerit; & quando sumus in cla-

tis, non est opus coniecturis l. *coninu ff. de verb. oblig.* & præsumptio veritatis cedit *l. cum de indebito, ff. de probat.* subdit idem Sordus n. 3. l. legatum alimentorum videtur etiam taxatum, ita vt non egat liquidatione, nec sit locus iudicis arbitrio, quando testator reliquit alimenta, qualia, seu quæ ipse viuens præstare consueuerat (quod etiam Nata d. conf. 387. num. 10. tradiderat) quia dicitur certum, quod ex ea relatione certificatur l. *certum, ff. si certum petatur*. At hanc sententiam, quod in hoc casu prædicia debeant alienari, vt præfata alimenta licet a testatore taxata deficientibus fructibus præstentur, ubi alimenta sunt extraneo relicta (sicut in presenti est sermo) Corduba d. num. 17. dicit nulla certa lege probari, vt vere nulla lex a præfatis Doctoribus afferatur; & quod testator texauit, non inducit certitudinem, quod voluerit obligare heredem illa præstare ex districtione proprietatum hereditatis, quando fructus non sufficient censeri recte potest solum voluisse excludere liquidationem, & translationem alius faciendam arbitrio iudicis, vel prudentis viri. Quare etiam hæc alimenta annua legata taxatiue, relicta a testatore videtur comprehensa sub conclusione communij *sup. num. 787*. postea. Adde tamen Corduba in huiusmodi alimentis annuis cum taxatione relicta setuari quod *Legatum, & Lex eo supra num. 811*. Verificatur idem Barbosa adductis constitutum est in præstatione annuorum legatorum ex fructibus certi fundi soluendorum, scilicet quod si redditus fundi vno anno non sufficient ad præstationem legati, vt tradidere etiam Bartholus inter stipulantes, §. *sacram num. 6. ff. de verborum obligatione, & in l. Lucius numero 3. ff. de alimentis, & c. h. leg. Gigas de pensionibus quaestione 62. numero 11*. & Petrus Barbosa loco supra dicto numero 811. citato, & hoc maxime verum esset, si testator dixisset expresse, vt prædicta alimenta taxata, frumentum, vinum, oleum, & cetera legaliter ex fructibus hereditatis, in quo casu expresse loquuntur d. *legatum, & d. lex eo*.

§. XII.

Legatum alimentorum an sit præstandum ab heredibus ultra vires patrimonij hereditarij, præsertim non confecto ab heredibus inuentario.

Vtrum vero legatum alimentorum annuum siue 814 simplex, siue taxatum a testatore, heres teneatur solvere ultra vires patrimonij hereditarij, si non fecerit inuentarium; de quo Sordus d. *quasi. 9. numer. 33*, & sequentibus, & ritul. 8. *prinil. 13. per totum*; & Nata prælegatus confil. 387. numer. 9. Certum est confectio inuentarii in vtroque foro scilicet externo, & consuetudinis non teneri heredem ultra vires hereditatis l. §. *si vltimo §. & si præfatum, Cod. de iure delib. & late Sordus de prinil. 13. numero 1. & 2*. Certum etiam est in foro consuetudinis heredem numquam teneri ultra vires hereditatis. In foro vero externo, si non fecerit heres inuentarium, & legatum alimentorum sit simplex, & interminatum, Doctores magis communiter cum Baldo in leg voluntatis numero quarto, & num. quinto; *Codic. de fideicommissis* tenent heredem non cogi illud solvere ultra vires hereditatis, eo quod alimenta intelligantur relicta taxanda arbitrio iudicis secundum facultates, & non debet plus, vel minus æstimari legatum. Hoc idem sentit Sordus vtroque alios Iurisperitos allegans, præsertim d. l. *prinilegio decimotertio numer. tertio & num. quarto*, idem tenentes, & Isosonem in dicto paragrapho, & si præfatum sententiam oppositam, quam etiam sequi videtur Nata loco citato. Si vero alimenta relicta sint taxata a testatore, cum tunc esset ratio illa Baldi heredem

heredem, qui non fecit Inocentiarum, cogi illa solvere ultra vires hereditatis, tenent absque dubio. *Natta loco citato, Bertrando conf. 168. volum. 2. & asserit etiam Sordus alios allegans d. prius. 3. n. 6.* apud quem plura de hac re videri poterunt, ego prosequendo hanc materiam, ex quibus rebus praestari possint, & debeant alimenta enodabo tres sequentes difficultates.

§. XIII.

Bona fideicommissi an possint alienari pro alimentis filiorum, & descendens ipsius Testatoris, si fideicommissi institutoris.

815 **P**rima est, an bona fideicommissi subiecta alienari possint, & debeant pro alimentis liberorum, & descendens Testatoris, qui fideicommissum constituit, sicut alienari possint pro constitutione dotis filiorum eiusdem Institutoris, & etiam restitutione dotis, ut *Auth. res, quae communia de legat. 1. l. mulier. §. cum propteretur. ff. ad Trebell. & Auth. de restitu. & ea, quae parit. §. quomobrem, late Padilla in d. Auth. res, quae, & ceteri Scribentes ibid.* Peregrinus de fideicom. art. 42. per totum, Menochius de praesumpt. lib. 4. c. 6. ibidem Additionator, Pachineus contron. lib. 4. c. 47. & 48. Falsarius de substitut. §. 31. cum plurib. sequentib. Fontanella de pactis nuptialibus, clausula §. glossa 1. p. 2. Ant. Thefaurus decif. 192. Stephan. Gratianum §. c. 832. n. 3. 1. & Ferentillus ad decisum 641. Baratus a n. 20. ad 27. & alij ab isdem relati de qua re agemus cum de dote danda filiabus. Nunc solum an ex causa alimentorum pro filiis, & descendens ex ipso institutore, & grauatis restituere, alienari possint bona fideicommissi; & quidem Glossa in d. *Auth. res, quae, obligatorum sine, ibid.* Baldus, & alij a Peregrino d. art. 4. n. 81. & Sordo de alim. tit. 8. prius, 19. initio. negantur ex hac causa posse alienari, tum quia praerogati textus loquuntur tantum de dote constitutione, vel restitutione, & consequenter non sunt extendendi ad alios casus, licet praerogati de iudic. praesertim ubi agitur de praedictio rectij in iure sibi quaesito l. ubi est, Cod. de pradiu minor. Nec iuxta multos valet argumentum de dote ad alimentum in dote maior velut rectum, sicut est alimentorum, & fauor liberorum procreandorum; tum quia iura seruati filiis legitimam quam conseruent iustam mensuram alimentorum filijs debitorum, *Auth. de semis in primo, ultra quam etiam filij grauati fideicommissis conditionalibus vniuersalibus derahit Trebellianicam.* Pro solutione praemisso quod hic agimus tantum de praestandis alimentis suis, qui per lineam rectam ab ipso, qui fideicommissum instituit, & sic in fideicommissio ab ascendente constituto, non verò in fideicommissi constituto a transversali, & in extraneis, seu transversalibus ab institutore non descendens per lineam rectam; cum dist. *Authentic. res, quae, & distam l. mulier intelligendam de fideicommissio ab ascendente constituto, & in descendens per lineam rectam ab institutore iuxta communem Doctorem (quos allegant) tradant Ludouicus Molina d. c. 6. n. 3. & Falsarius d. §. 31. de quo patet cum de dote filiabus praestanda agemus.*

816 Si legitima vna cum Trebellianica non sufficit ad praestanda filijs, & nepotibus grauatis bona restituere, & alimēta iuxta dignitatem neque ex fructibus bonorum fideicommissi possint supplere, licetum est huiusmodi filiis, & nepotibus grauatis distrahare bona fideicommissi, ut sibi praestant de alimentis congruis iuxta qualitatem personarum & more regionis. Est communis conclusio. Ita Bartholus, Iacobus de Aterio, Cynus, Iason, Fulgiosus, Paulus de Castro, Cornutus in d. *Auth. res, quae, ibid.* Padilla n. 8. Petra de fideicom. §. 8. n. 480. Peregrinus d. art. 42. n. 6. Verfic. contrarium, & n. 87.

Menochius de praesumpt. lib. 4. praef. 191. Simon de Pietatis de interp. vltim. vol. lib. 4. interp. 1. dubit. 11. num. 73. Verfic. *quarum casum.* Gomez ad l. 40. *Taurini.* 87. Pont. de alim. c. 17. n. 35. Palschalis Saulius *tratt. de alim. vel fideicom. substitut. p. 1. q. 56.* Ludouici Molina d. c. 6. n. 8. *ibid.* Additionator, Sordus de alim. tit. 1. q. 2. n. 4. tit. 4. q. 9. n. 39. & d. cit. 8. citato privileg. 19. n. 1. & sequ. Rota apud Seraphinum decif. 925. n. 2. Vincent. Falsus de substitutionibus §. 36. Ant. Merenda contron. tom. 1. lib. 4. c. 34. Steph. Gratianum §. d. c. 832. n. 3. i. & sequ. Calatin. de aquatilis lib. 1. c. 90. n. 4. & sequ. & alij Iurisperiti, quos cumulat Padilla, Peregrinus, Palschalis, Menochius, Sordus, & Falsarius. Probatur hae sententia per textum in d. *Auth. res, quae, concedens alienationem fideicommissi paterni causa dotis, & donationis propter nuptias filiabus Testatoris, & fideicommissi institutoris, idque ob illam rationem, quod pater tenetur constituit dorem congruum filijs. *Liqui liberi, ff. de ritu nupt. ar. eadem ratio militat in alimentis, quae pater, & Auius non minus, quam dorem filijs, & nepotibus iuxta eorum dignitatem exhibere tenentur, ut constat ex l. si quis a liberis, §. 1. & latius in praecedentibus ostensum est.* Unde etiam in hoc causa alimentorum militat ratio d. l. mulier, §. cum propteretur, nempe conuenit voto patris, qui aliqui compelli poterat praestare alimenta. Confirmatur praeterea, quia causa alimentorum est magis priuilegiata, & necessaria, quam dotis causa, & constat ex l. neare, ff. de liber. agnos. & aliis iuribus a Peregrino allegatis, ergo à maiore rationis dispositio d. *Auth. res, quae* extensionem ad alimenta admittit. Confirmatur secundo, quia haeres patris tenetur praestare alimenta filio, ut tenebatur pater, ut etiam superius pluries probatum est, hic ergo haeres, & fideicommissarius successor patris ob hanc causam alimentorum filij debet pati, alienari bona fideicommissi.*

817 Extenditur hae conclusio, ut à patre, vel Auo grauatus restituere, possit alienare bona fideicommissi non solum pro alimentis suis, sed etiam pro alimentis filiorum suorum, & uxoris, & familiae necessariis. Nam omnes has personas pater, seu Auius tenetur alere, & si viueret cogereut illis praestare alimenta, ut in praecedentibus late probatum est, & constat ex d. l. si quis a liberis, §. 1. & sequ. ita in his terminis Padilla in d. *Auth. res, quae, n. 86.* Peregrinus d. n. 86. Gomez d. n. 87. Verfic. 8. *Intellige* Menochius d. praef. 191. n. 7. Sordus d. prius. 19. n. 3. Falsarius d. §. 36. n. 3. Gratianus d. c. 831. n. 35. & alij à Sordo, & Falsario relati, bona igitur fideicommissi ad fauorem descendens instituti iuxta eodem Doctores, & etiam attenda d. *Authentic. res, quae,* alienari possunt pro alimentis omnibus personis, quas institutor iure sanguinis alere tenebatur, & sic pro alendis eiusdem institutoris filiis, nepotibus, & pronepotibus, & aliis descendens (saltem natis, aut conceptis, eodem institutore viuentis. Sicut etiam quia non solum tenetur praestare dorem filijs, sed etiam nepoti, & pronepoti, ita etiam pro dotanda nepte, & pronepte licetum est alienare bona fideicommissi ab Auius institutore, ut communiter Iurisperiti Scribentes in d. *Auth. res, quae, & alij praerogati de qua re parte sequenti.* An verò etiam pro alendis ceteris omnibus descendens ab primo institutore fideicommissi conceptis, & natis post eius mortem, & in infinitum alienari possint bona fideicommissi, vel primogenij late explicatum est à supra num. 189. ad 400.

818 Extendatur quoque eadem conclusio, ut etiam bona maioratus, & primogenij alienari possint pro alimentis, possessoris maioratus, & filijs suis, & aliis suis descendens, quibus institutor viuentis astrictus erat iure sanguinis illa praestare, fructibus bonorum maioratus ad id non sufficientibus. Ita Padilla in d. *Auth. res, quae, n. 79.* Gregorius Lopez in l. 1. c. 12. q. 9. *quest. 6. in Gloss. fin.* Gomez loco, numero praecedenti citato, Sordus d. prius. 10. n. 3. Falsarius d. §. 36. n. 3. *Contra. var. lib. 3. c. 6. n. 10. & illud autem, & Ludouici Molina de primogen. lib. 4. c. 6. n. 19. cū*

in hoc casu etiam in maioratu militent eadem rationes. Quare dam Corduba *in l. si quis a liberis*, §. *utrum*, n. 21. sic Ludovicum Molinam *de 6. n. 21*. reprobat, sicut & ipse reprobat, eos, qui sentiant maioratus possessores posse alienare bona maioratus, ut se aliat, deficientibus fructibus ad id sufficientibus, non est intelligendus in his terminis, sed intelligendus de possessore maioratus, quæ institutor maioratus tempore mortis alere nō tenebatur, cuius verisimile esset, quod si viveret, ea alimenta solvisset, vel etiam certum sit, quod si viveret id facere tenebatur in his enim terminis loquitur Ludov. Molina *d. n. 22*. dum negat possessorem maioratus pro suis alimentis posse alienare bona maioratus, non sufficientibus redditibus. Et si Padilla, Gregorius, Gomez, & Surdos videatur loqui etiā de possessore maioratus, & de illius filiis, & deficientibus, quos institutor si viveret teneretur alere, licet tempore mortis non esset alitibus alere, quia nō erat nati, neque cōcepti, vel verisimile esset, quod si viveret, alimenta huiusmodi solvisset. Loquitur enim prædicti Iurisperiti absolute de possessore maioratus, & dicunt pro se alendo possē maioratus bona alienare, si fructus ad id non sufficiant, & quod *dicitur* *Auth. res. quæ d. positio*, quod pro filiis, & deficientibus fideicommissis possint alienari bona fideicommissi subiecta, si de bonis bona libera, & fructus bonorum fideicommissi nō sufficient, habeat locum etiam in filiis, & deficientibus post obitū fideicommissis conceptis contra Alciatū, *consil. 640*. Cōsuetudinē lib. 3. var. a. 6. n. 10. Verisimile tamen, & nōnullis alios à Thesaurō *d. decis. 192*. n. 1. relatis; tradit etiā Petrus *de fideicom. q. 3. n. 394*. & 405. Simon de Petris loco *supra* n. 398. *curato*, Thesaurus *d. n. 11*. Rota *decisum allegato* n. 398. *allegatus*, Fontanella *dict. p. 2. n. 77*. Feretillus *ad dictam decis. 641*. Buratti *n. 27*. & plures alij Iurisperiti relati à Cōsuetudinē, *ubi supra*, Feretillo, Fontanella, & Thesaurō qui tradit ita fuisse decitum in Senatu Pedemontano; & læpe, in practica in foro servatum de vidisse testatur Peregrinus *de fideicom. art. 41. n. 37. fine*, (licet ipse de iure veteriori censcat opinionem Alciati) hanc sententiam quoque amplius est Menochius *de præf. lib. 4. præ. nup. 189*. à n. 8. *et si consil. 32*. fecit sequens sententiam Alciati, & fundamentum est; quod si Aous institutor viveret, teneatur eisdem deficientes alere, & dotare verum de hac difficultate latius *sequens pars* cū agemus de obligatione dotandi filios.

819 Extenditur item, ut eadem bona fideicommissi possint alienari pro alendis filiis spiritibus, & institutoris, & ipsius filij grauat. Ita lalon in *d. Auth. res. quæ d. n. 32*. Ludovic. Molina *d. c. 6. n. 19*. Surdos *de prin. 19. n. 9*. & alios allegantes, Fularius *q. 536. n. 4*. & Feretillus, *ubi supra* n. 28. nam & filius, ac nepotibus spiritibus tenetur saltem iure Canonico in vitroque foro providere de alimentis, ubi aliunde haberi non possunt, vel non nisi cum dedecore, ut superius probatum est.

820 Extenditur insuper etiam filii Testator institutor fideicommissi, siue maioratus expresse prohibuisset bona alienari ex causa dotis, vel necessitatis, aut famis, vel alimentorum, nam adhuc pro alimentis suis, & filiorū possēt filius grauatū bona fideicommissi alienare. Ita Molina *d. c. 6. n. 19*. & Gratian. *d. 831. 39*. *et si contrarium sentiant* Corta in *memorab. q. d. habet*. Vescic. *secundo nota*, Surdos *d. prin. 19. n. 8*. & alios allegans Additionator ad Molinam *d. c. 19. n. 8*. Fularius *d. q. 536. n. 6*. & Caluin. *citato c. 90. n. 44*. ob eā rationem, quod tunc nec causa dotis filiorū, & deficientibus ex Testatore possent bona in præiudiciū fideicommissarij alienare iuxta plures Doctores, quos refert Menoch. *lib. 4. præf. 189. n. 16*. *in ius*, & Fularius *q. 535. n. 17*. Sed et si tante expresse prohibitionē Testatoris, ut bona nec ex causa dotis possint alienari, tamen esse alienationem, tradidere magis communiter Doctores, quos refert, & sequuntur Menoch. *d. n. 16*. Vescic. *citato*, & Gratian. *d. c. 831. n. 38*. ubi etiam refert hanc sententiā Iulianū de f-

di & probati à Rota Romanā. *Romana decis. 36. Martij 1618. coram Vescio* de qua *re sequens pars*.

Extenditur demum eadem communis conclusio, ut 821 proceat, etiam si esset substituta causa pia; pia enim illius fauor non prouideret alimentis, & pro alendis grauat, & eius liberis, & aliis, de quibus supra deficientibus fructibus erit permessa alienatio. Ita Romanus *conf. 267. n. 1*. Peregrin. *d. ar. 43. citato*, n. 86. Vescic. *contrariū circa medium*, & alios allegans Steph. Gratian. *d. c. 831. n. 37*. & sic etiā ex causa dotis possent bona fideicommissi alienari in præiudiciū causæ pie substitutæ tenent magis cōmū ter Doctores, & latissime defendit Menochius *d. præf. 189. à n. 10*. ad 139. de qua *re parte sequenti*.

Quid verò quando filius grauatū fideicommissi iā habuit legitimam, & etiā Trebellanicam, & verumque profligauit, & malè vendit cum impijs, tunc etiam fructus non sufficiant, possit bona fideicommissi alienare, ut se aliat.

Negant absolutè etiā pro alimentis simpliciter neces- 822 sariis Peregrin. *d. art. 42. n. 87. fin.*, Menoch. *d. præf. 191. n. 8*. Padilla in *d. Auth. res. quæ d. n. 80*. Surdos *d. prin. 19. n. 7*. Fularius *d. q. 536. n. 7*. Additionator ad Molinam *de primog. lib. 4. c. 6. n. 8*. & plures alij à Surdo, & Fulario relati, quorum fundamentum est quod pater iam amplius non tenetur alere filium, quando sua lata culpa assignatam sibi pro alimentis legitimam portionem malè consumpsit, & dilapidauit iuxta tradita *supra* n. 676. & Doctores *ibid.* allegatos.

Ad dicendum est etiam pro alendis filiis Testatoris, 823 qui malè consumperunt legitimam sibi assignatam, & etiam Trebellanicam posse alienari bona fideicommissi, quatenus opus est, ut illis præstentur alimenta simpliciter vite sustentandæ necessaria, si fructus bonorum ad id non sufficiant. Et ita in terminis tenet Merenda *d. c. 34. n. 4*. & sequi. Probatur à fundamento opposito prioris sententiæ fundamentum, scilicet, quia etiam filio, qui dolose, & lata culpa malè vtrando consumpsit legitimam, seu bona nomine alimentorum sibi à patre assignata, pater tenetur præbere alimenta simpliciter vite sustentandæ necessaria, si aliunde filius habere non possit, ut *supra* n. 681. probatum est, & tradunt Iurisperiti, & Theologi *d. n. 671. & n. 670*. relati, qui propterea etiam pro huiusmodi sententiā affirmatiua stare videntur. Ad quam etiam confirmandam rectè addit Merenda *n. 7*. quod quatenus dispositio *d. Auth. res. quæ d. Cod. communis de legatis* ad hunc vultu trahi non possit, alia tamen ratione debet sustineri eadem sententiā; scilicet, quia non est oerisimile Testatorem voluisse in hoc calu bona fideicommissi valere, & non posse alienari pro alendis filiis aliis ad summam egestatem, licet illorum culpa redactis iuxta *l. cum Aui. ff. de condit. & demonstrat. & l. cum acutissimi, Cod. de fideicommissis*; quæ dæz leges certè ostendunt etiam in hoc calu præsumptam voluntatem patris, ut fideicommissum non valeat excludendo filios omnino ab alimentis.

Sed quid si possessor fideicommissi, seu fideicommissi 824 satis contraxerit ex alienum & fructus bonorum fideicommissi non sufficiant ad solvendum ex alienum contractum, & præstanda alimenta sibi, filiis, & familie, an creditores Iudice Authore possint capere omnes fructus fideicommissi nulla fructuum parte reseruata pro alimentis necessariis, Merenda *d. c. 34. n. 10*. & 11. respondet affirmatiue, eo quod fructus pleno iure, & libere spectent ad fideicommissarium, & eius filios ex bonorum fideicommissi alienatione consequenda erunt, iuxta eandem Merendam *n. 12*. & Caluinum *allegato c. 90. n. 56*. Quod si fructus non sufficiant ad satisfaciendum creditoribus filij grauat, certum est quod illis

illis exclusis bona fideicommissi alienanda essent pro alimentis filiorum, & nepotum fideicommissentis, ut etiam in terminis notavit Gratianus d. c. 83. n. 31. Recolenda hic nihilominus est doctrina supra c. 6. n. 487. verificata tradita ex Boerio de iur. 7. n. 7. & Ioanne Baptista Costa asserentibus, quod quando creditoribus patris adiudicantur omnes fructus bonorum fideicommissariorum, vel usufructuorum, nec pater habet alia bona, creditores debent in subsidium ex eisdem fructibus dare alimenta filiis, ad quos post mortem patris devenire debet proprietatis, ne eadem proprietatis dissipetur, & quia creditores in tali usu succedant in locum patris, qui ex praedictis fructibus tenetur alere filios, & sic usufructus ad creditores transit cum tali onere. Videantur reliqua ibi tradita, ubi etiam notatur est ex eodem Costa, creditores debere pati deductionem alimentorum eiusdem patris.

§. XIV.

Ex causa studij, & Artium capeffendarum, an possint alienari bona fideicommissi.

825 **V**trum autem non solum pro victu, & vestitu, sed etiam pro expensis necessariis ad capeffendas artes, & disciplinas, seu scientias iuxta statum, & capacitatem gravari, vel solum, ac eorum, qui sunt alendi ex bonis fideicommissi, & motem regionis eadem bona fideicommissi possint alienari? Negantur posse ex hac causa studij euenti fideicommissum post Iasonem, & Angelum in d. Auth. res, quae, & nonnullos alios, Petra de fideicom. d. c. 8. n. 488. Padilla in d. Auth. res, quae, n. 91. & Peregrinus d. art. 42. n. 92. probat Padilla ex eo, quod nec pater teneatur filium in scholas mittere, neque impensas studij illi ministrare, ergo nec pro impensa studij fideicommissum potest diminui. Ex hanc sententiam tenet etiam Palschalis Saulius tract. de alim. reb. fideicom. subiectis q. 57. n. 2. quando non constaret, neque expressis ex testamento, neque tacite per coniecturas Testatorem fideicommissi institutorem eius fuisse intentionis, ut studij literarum vacaret legatariis.

826 **O**ppositum, & posse alienari bona fideicommissi ex praedicta causa praefatarum artium, & disciplinarum, seu scientiarum adducenda affirmant in terminis Menochius lib. 4. dist. praesumpt. 191. n. 12. Verificandum casum, & numerum sequi, & Merenda d. c. 34. n. 13. ac etiam Calvoius de equitate lib. 1. allegato cap. 90. & prius tradidit Franciscus Curtius in d. Auth. res, quae, n. 43. à Padilla n. 89. relat. Ratio est, quia etiam pater ad huiusmodi expensas faciendas, sicut & ad expensas victus, & vestitus obligatur, ut late supra n. 62. aliis relatis ostensum est: & haec sententia si pater viuentis institutor fideicommissi iam filium studiis destinasset, quibus iam vacare cepisset, videtur omnino admittenda, ut in terminis Palschalis loco citato: & Menochius d. n. 12. Verific. primus casus, cum praesumenda sit, quod si pater viueret, bona alienaret, & filio succurreret, ut rectè Menochius d. disto Verific. primus casus. Sed etiam si iam non destinasset, verisimilis praesumptio est, quod si idem pater vixisset, & filium ipsum capacem, & alieni arti liberali, vel studiis addictum agnouisset, expensis non peperisset, vel filius studiis vacaret, & in eis proficeret, ut idem Menochius. Addendum cum Merenda in iurare ad minorem diminutionem fideicommissum filij bonis artibus, & disciplinis instructi poterit alimenta sibi honeste querere. Vbi etiam filij honesta arte secundum mores regionis possint sibi alimenta querere, pro eis alendis non possit fideicommissum diminui, nam eo casu etiam pater viuentis non teneatur eos alere iuxta tradita supra n. 27. & sequi, & similiter nec pater cogitur alere filium, qui ex Doctoratu, vel caudicatu agens potest sibi alimenta providere iuxta tradita supra n. 37. etiam contra-

tiam etiam sit probabile iuxta tradita supra num. 36. & 38.

Aduertit etiam Merenda d. cap. 14. n. 12. si liberi sint idonei interire magnis, & illustribus viris, non esse pro alimentis fideicommissum alienandum, sed satis esse, si vestibus instruantur, & alia suppellectili necessaria ex bonis restitutioni obnoxia, quod potest confirmari, quod in hoc casu nec pater teneatur alimenta praestare iuxta tradita supra d. n. 37.

§. XV.

Ob causam militiae an bona fideicommissi possint alienari.

AN vero possint alienari bona fideicommissi ob causam militiae, seu ut filio grauato ematur dignitas? Negatiue respondet Angelus, Paulus de Castro, Iason in d. Auth. res, quae, ibid. Padilla n. 88. Petra d. q. 8. n. 486. Peregrinus d. art. 42. n. 93. & Menochius d. q. 8. quest. 191. n. 22. eo quod pater non teneatur impendere, ut dignitatem filio emat. Dicerem quod si emptio dignitatis iuaret (quia grauatus ea obtenta posset sibi providere de alimentis iuxta statum suum necessarios, & congruis) ad minorem diminutionem fideicommissi ex causa alimentorum, quae aliquo eodem grauato, & eius filiis essent praestanda; Iudex posset pro tali emptione iubere alienationem bonorum fideicommissi, quia talis praesumenda est voluntas Testatoris; scilicet ut fideicommissum quantum fieri potest, saluetur.

§. XVI.

Filio petenti alimenta, an pater possit assignare legitimam, ut ex eius fructibus se alat.

Difficultas secunda est, an filio petenti alimeta, pater possit assignare legitimam, ex cuius fructibus possit se sufficere iuxta statum suum alere.

Ratio dubitandi est, quia legitima viuentis patre non debetur, nec peti potest à filio, ut per textum in l. cum queritur ff. de inefficacia testamenti in l. 1. §. si impuberi, ff. de collat. bono. in l. 1. §. inter d. n. ff. de vulg. & in l. vltima ff. de liber. agnos. Interdum communiter Iurisperiti, quos late referunt Vincentius de Franch. de iur. 133. n. 1. Duennius reg. 556. n. 1. M. Ant. Cocchius de legitima in quest. an legitima augatur, n. 6. Claudius de Batendier de legit. n. 8. n. 11. Merlinus tract. de legitima lib. 5. tit. 3. q. 1. n. 1. & Surdus de alim. tit. 8. princl. 26. n. 1. quemadmodum igitur pater non potest cogi ad dandam legitimam filio inuito, ita (cū pater, & filius non debeant ad imperia Iudicari) nec filius debet cogi ad illam recipiendam; maxime, quia si in hoc versatur fauor patris, versatur etiam fauor filij, qui aliqui jaderetur in duobus primis, quia si fructus legitime consignata non ascenderent ad summam, cum qua posset viuere, cogerebatur vendere proprietatem, quod iura abhorrent, & qui boni ff. de cess. bon. Secundo quia quantum legitima debeatur quoad quantitatem inspecto tempore mortis, si tamen fuerit consignata in vita, etiam auctis facultatibus non augebitur, & propter haec aliqui Iurisperiti à Vincentio de Franchis d. de iur. 133. n. 8. relati negatiuam partem sument.

Nihilominus Doctores asserunt communiter patrem posse in vita assignare legitimam filio etiam inuito. Ita Baldus in l. 2. Cod. de reuocandis iur. quae in fraud. creditorum Duennius d. reg. 356. n. 2. limitatione 2. Peregrinus de fideicom. tit. 36. n. 16. §. fin. M. Ant. Cocchius d. verbo ex substantia deficiunt n. 7. Merlinus d. q. 1. n. 1. Iason, Bartholus, Paulus de Castro relati à Duenne, & à Vincentio de Franchis d. de iur. 133. n. 21. & 13. ubi in

fini

facti contingentia ait hanc sententiam sequutum fuisse Senatam Neapolitanam vno tantum excepto. Probatur hanc sententiam Baldus, & alij ex textu in *l. illud, Cod. de sacros. Eccl. ex textu in l. quoniam nonnulla, Cod. de instig. testam. ex textu in l. si quando, §. 1. C. cod. & ex textu in l. cum quo peculio, §. fin. ff. de iudic. iudicium, quibus tamen textibus respondet Vincentius de Franchis d. decis. 153. a. n. 10. & d. ubi sequi. Ratio concludens videtur ea, scilicet quod in fauorem patris sit iure introductum, ut illo vivente legittimi filii non debeatur; cui fauori propterea pater potest renunciare, l. penult. Cod. de pactis, & l. si iudex ff. de minor. quod si legitima assignata non reddat fructus sufficientes, ad congrua alimentaria, pater teneatur supplere, ut in *præcedentibus* notatum est. An vero ante mortem patris auctis, vel diminutis eius facultatibus diminuenda, vel augenda foret legitima, explicabitur *parte sequenti*, ubi de legitima filius debita diminuenda, vel augenda possit aliostratus Peregrin. d. artic. 36. numer. 18. & Merlinus d. tit. 3. q. 1. n. 9. & q. 7. n. 14. posse etiam patrem legitimam simul in eius vita datam reuocare, tradunt Doctores communiter, quos referunt, & sequuntur Petrus d. ar. 36. n. 15. Surd. d. princ. 26. n. 2. & Merlinus d. q. 1. n. 8. qui tamen n. 10. & d. q. 7. n. 15. cum alijs declarat, id non procedere in caso, quo valide pater assignauit per contractum ipsam legitimam filioz d. inquit, validitate actus aut quia emancipatio interuenit, aut irammetum fuerit adhibuit, assignatio efficitur irrevocabilis, illamque pater non potest retrahere: & in hoc casu ait idem Merlinus d. v. 1. quod si minuatur, siue augentur bona paterna, non diminui, neque augeri ipsa legitima, sed de hac re infra parte sequenti.*

§. XVII.

Pater deprehensus dissipator bonorum, an possit cogi ad assignandam filio certam portionem bonorum pro alimentis, vel pro legitima.

Difficultas tertia est, an ubi pater est dissipator bonorum illi abutendo, filij petere possint, & pater cogi ad id possit, ut sibi pro alimentis assignetur certa portio bonorum paternorum, vel etiam legitima portio. 831 Multoties sententia fuit patrem non posse cogi neque ad assignandam legitimam, neque certam portionem bonorum. Ita Baldus in l. non potest ff. de adop. Barthol. in l. si quis proer, §. ff. de fideiuss. Ialon in l. si consuevit n. 19. ff. solut. matr. & in §. si quis in fraudem n. 3. in fine de action. & in l. nam & postea, §. sed et si quis n. 4. ff. de iur. iurand. Arias Pinellus in l. 1. p. 3. n. 7. Cod. de bonis maternis, Scacciaolpus in l. frater a fratre n. 12. ff. de conditione indebiti, Cassaneus in consuet. Burgund. rub. 7. §. 2. n. 4. Valquius *quæstionum illustrium* c. 37. & plures alij Iurisperiti, quos late referunt Duenna reg. 356 ampliat. i. Cevallos *con. contra* con. g. 506. initio, Valquius d. c. 37. n. 1. & Surd. de alim. tit. 8. princ. 16. n. 6. Verfic. *contrar.* Moenter primo (si sermo sit de legitima) quia legitima non debetur nisi patre mortuo, ut per iura *supra* n. 829 adducta; & Doctores communiter, neque vlla lege cauetur illam deberi antea ob inopiam patris. Secundo, quia iniquum est ab hominibus ingenuis auferre liberam rerum suarum administrationem, & alienationem, seu liberam potestatem de rebus suis disponendi, *latius ff. de seruitut. & l. non obsequi adeo, ff. si a pare fuerit manus missa*. Estis parentibus nefas esse videtur liberis impedire rerum suarum administrationem, ac alienationem ut in d. non obsequi adeo; quanto magis, inquit Valquius, nefandum est, ut liberi parentibus talem alienationem impedire vellent contra pietatem, ac reuerentiam parentibus debitam, argumentum pet totum, ff. Cod. de obsequiis. Tertiò quia adeit

aliud remedium ordinarium pro alimentis filiorum, scilicet ut patri bona dissipanti interdicator administratio & detur Curatoribus l. in fine ff. de curat. furios. vel ut detur cautio, aut fideiussio de non dissipanda hereditate atque filiorum legitima, vel fiat sequestratio; vel pater ad alimenta præstanda cogatur per fideiussores singulis mensibus.

Quibus tamen non obstantibus Doctores minus cō. 832 muniter conueniunt, patre, siue culpa, vel in fraudem, dissipante bona, per Iudicem ad petitionem eorundem esse assignandam filijs portionem bonorum ipsius patris pro alimentis, vel pro legitima; quæ postea pater non poterit obligare, nec alienare, & ab eis excluduntur omnes patris creditores posteriores. Ita Baldus in l. 2. C. si in fraud. patron. Castells in l. Imperator, n. 6. ff. ad Trebellianum, ibid. Alex. n. 13. Roman. in l. 2. quod si in patris, ff. solut. matr. Cagnolus in l. fin. n. 290. C. de pactis. Decius in l. huius nulla in fine ff. de iudic. Palacios in c. per vestras, §. 17. n. 14. Eman. Suar. *Tesoro recepto*. filium, n. 203. Boer. decis. 61. n. 17. & 18. Ceuallos d. q. 506. in princ. & fine, Duennes d. reg. 356 d. illa ampliat. 1. Verfic. *contrariis*, Peteg. d. fidei commiss. n. 16. n. 16. Surd. d. princ. 26. n. 5. 6. & sequ. princ. 77. n. 5. & princ. 88. n. 3. Fachineus *controu. curat.* lib. 1. c. 59. M. Ant. Cocchus de legitima in *quæstione legitima an augetur*, & c. n. 8. circa finem, Corduba in l. si quis a liberis, §. item rescriptum, n. 15. ff. de liber. agnosce. Mangilius de imputat. q. 44. n. 7. Carpan. ad statut. Med. to. 2. c. 485. n. 89. & 8 Merlinus de legitima lib. 5. tit. 3. g. 6. n. 16. Steph. Gratian. *discept. foras* c. 44. n. 18. & sequi Ludovic. Molina de primog. lib. 2. c. 16. n. 9. Pont. de alim. c. 17. n. 36. Molfes. ad consuet. Neap. p. 3. q. 1. n. 16. Metenda *contr. iur. to. 4. lib. 24. c. 48. n. 224.* & innumerati alij Iurisperiti ad Duenna, Surdo, Corduba Peregrino, Carpano, Ludouico Molina, & Mangilio relati, & æquiorum sententiam appellant Duennes, & Ludouicus Molina; atque iuxta eam fuisse iudicatum testatur Boerius, & Ceuallos Ratio est, quia alimenta a patre debentur filio, quorum filij sunt creditores, ut *supra* hac parte sapius probatum est; ergo patre bona dissipante, poterunt filij agere ut sibi assignetur bona pro alimentis; & Iudex præcipere debet portionem bonorum, quorum redditus sufficere possint pro iisdem alimentis filiorum, ne aliqui omnibus bonis a patre dissipante dissipatis, ipsi postea nihil habere possint, unde se alant, & ad id consummandum confert, primò quod pater grauatus restitutione, vel dissipans bona filij aduentitia, quorum vfusfructum ad ipsam eius vita durante poterat habere, cogitur restituere bona non expectata morte, d. l. Imperator, Cod. ad Trebell. secundò quia patre dissipante dotes maternas filij, illum Iudicis officio cogere possunt, ut sint sibi saluæ; ut Bartholus in l. si cōstante, n. 63. ff. solut. matr. & alij a Fachineo d. c. 59. Verfic. *priori sent. relati*. Tertiò, quia marito male administrante bona uxoris dotalia, & ad inopiam vergente, ea bona sunt in tuto collocanda, & ante solutum matrimonium ab uxore repeti possunt, l. ubi adhuc, C. de iure dotium, Glossa ibid. verbo, ad inopiam fine, Rota Romana apud Paterm. lib. 3. decis. 359. initio; & alij ad Merlinum d. q. 6. relati & est communis Doctorum, ut testatur Scipio Rendina in *promptuario receptorum tit. de viro & uxore, qui est* 123. n. 6. ubi tamen ex Doctores communiter ita asserunt, uxorem non posse consequi omnia bona mariti ad inopiam vergentis, sed solum bona dotalia, vel quantitatem bonorum mariti æquantem quantitatem suæ dotis. Quartò debitor in diem si ex noua causa efficitur suspectus, cogi potest, ut præter fideiussorem de soluendo de adueniente l. *quisquis in die pignoris*, Glossa ibid. verbo inter eos; Alexander, Baldus, Ialon a Surdo d. princ. 16. n. 9. fine, & Fachineo *dicto versu prioris sententia* relati. Cui ergo ceteris creditoribus pro causâ securitate cōcedatur supradicta remedia, licet eorū causa non sit ita fauorabilis, licet causa alimentorum, alterendum est, etiam filios posse

posse sibi prospicere ob eundem periculum petendo bonorum assignationem pro secutate suorum alimentorum sibi à patre debitorum.

- 833 Non obstat primum argumentum prioris sententiae scilicet legitimam regulariter non debere viuenti patre. Nam respondetur primò id verum non mutato rerum statu; locus mutato statu rerum; vbi hic dum pater bona dilapidat, & est eundem periculum, vt nihil sit remansurum pro soluendo filiis debito alimentorum; hoc enim casu potest peti ante mortem patris; sicut peti potest ante tempus quod debetur à debitore suspecto. Ita Fachineus. Secundo respondetur, in hoc casu dilapidationis bonorum paternorum à patre, legitimam non exigi ante diem, & obitum illius; quia per illam separationem portionis bonorum, vt filij habeant, vnde le sustentent, eisdem filiis assignatur per Iudicem, non potest dici facta solutio, sed quedam affectatio, vnde alimenta filij percipiunt, nam debitum pro alimentis, ad quod pater etiam vtens tenetur, & sub conditione, vel in diem qua pendente cauendum est, vt pater non sit soluendo, quando dies, vel conditio aduenit; vt fit, quando debitor est suspectus & in aliis casibus numero praecedenti. Vt sic & ad id confert, enumeratis. Ita Surdus, Gratianus, & Magillus. Tertiò respondetur, quod licet filius non habeat ius viuenti patre in legitimam; tamen Iudex omni aequitate suadente, eiusdem filij indemnitati consulere debet, sicut probatur in *al. Imperator*, & paternam prodigalitatem, ac fraudulentum alienationem frangere; cum Reipublice interfit, ne quis substantia sua male utatur, *l. ubi adhuc, & cap. per vestra de dot. post. di. morz. resus. Ita Merlinus d. q. 6. n. 6.*

- 834 Non obstat secundum de seruanda patri libertate administrationis; respondetur libertatem administrationis competere, dum bene disponit de rebus, locus vbi per libertatem alteri imminet fraus, vel damnum; ac proinde in hoc casu, sicut & in aliis n. 833. enumeratis, melius est in tempore occurrere, quam post illatum vulnus remedium querere. Quin imò neque in hoc casu auferri libertatem administrationis, nam cum pater teneatur filio de alimentis necessariis providere, non impeditur in administratione rerum (suarum), licet cogatur assignare tot bona, quae sufficiant ad legitimam, ex quibus filius alatur; hoc enim modo dicitur soluere debitum, & non magis impeditur, quam si pro alio quodis debito exigeretur. Neque id est contra reuerentiam patri debitam, nam potius esset contra reuerentiam, si filius singulis mensibus exegeretur cum patre litem habere.

- 835 Non etiam obstat tertium, nam ad illud de interdictione administrationis, verum est in casu dissipationis posse patri dilapidatori interdici administrationem bonorum, & Curatorem dari, sed id fieret cum iniuria patris; nec cogendus est filius vii tali remedio, cum alia ei suppetant minus odiosa propterea est petere sibi assignari bona necessaria pro alimentis. Ad illud de fidei iussione respondetur quidquid sit in aliis casibus, inter patrem, & filium non est locus fidei iussioni, quando agitur pro legitima, & alimentis ob dilapidationem; cum sit utilius & tutius assignari aliquid, ex quo illa percipiendae sunt, quam se committere fragilitati cautionis; cui propterea non teneatur se filius submittere, ne singulis mensibus, seu septibus cogatur litem habere contra fidei iussores, & interim foret non habeat vnde se aliat. Ita post alios Merlinus d. q. 6. n. 8. Gratianus d. c. 2. q. n. 2. c. 23. Magillus d. q. 44. n. 10. & Surdus d. c. 8. prin. 88. n. 2. c. 3. & ita etiam si maritus, vel locer ad inopiam vergens uxori dotem constante matrimonio repetenti offerat fidei iussores de dote conseruanda, vel restituenda, non est audiendus, nec dotis exactionem ob talem oblationem euitat, ex communi Doctorum, quos refert, & sequitur Scipio Redin in allegato promissioni receptarum tit. de fidei iussoribus qui dicit 47. n. 2. quia non debet mulier se committere cautionis fragilitati, & quia per remedium *l. si constant ff. solus maritus, & l. ubi adhuc, Cod. de*

iure dotum, conceditur uxori dotis repetitionem viro ad inopiam vergente non fuit propositum, vt mulier reddatur tantum de dote tuta, sed etiam vt ex fructibus tam ipsa, quam filij alimenta percipiant, vt in dictis legibus patet, si autem mulier cautionem accipere cogere non esset suis necessitatibus consultum.

§. XVIII.

Patre dilapidante bona, an filius agere possit, et legitima ex bonis paternis separari, & sibi assignetur.

PRIMO in propositione parae sententiae magis com- 836 munis, dixi, pro alimentis, vel pro legitima, quia inter nonnullos ex Iurisperitis, pro eadem magis communis sententia relatis est discessio, scilicet an patre bona dilapidante per Iudicem portio bonorum paternorum sit filiis potentibus assignanda tantum pro alimentis necessariis assecutandis ex redditibus eorundem bonorum assignatorum percipiendis, non vero debeat assignari absolute, & vt legitima filijs debeat; an per assignanda sit legitima ipsa excorporanda de bonis ipsius patris dilapidatoris, aliqui igitur sentiant esse quidem assignanda ex bonis paternis aliqua, quorum redditus sufficiant ad alimenta filiorum, solum pro cautione, & assecuratione alimentorum, vt probant tradita à n. 832. non vero assignandam absolute legitimam, quae deberetur mortuo patri. Ita expressè Corduba in d. s. item *rescriptum* n. 16. Merenda d. c. 48. n. 225. & 226. & eundem sententia videntur Sardus à prin. 16. n. 10. & aliis locis supra n. 832. citatis, Stephanus Gratianus, & Magillus locis eodem n. 832. relatis; quatenus dicunt in hoc casu patris dilapidantis bona legitimam à patre non exigente diem, vel mortem illius; quia assignatio illa bonorum pro alimentis, & pro legitima non fit absolute, ita ut bona per Iudicem assignata patri totaliter adimatur, sed filius absolute assignetur; sed fit ea assignatio potius assecutatio quaedam, eo quod bona assignentur, solum pro filiorum cautione, vt habeant vnde alimenta percipiant. Probat hanc sententiam Corduba, & Merenda argumento supra n. 831. adducto, quod legitima proprie non debetur, nec exigi potest patri viuenti, sed solum tempore mortis compelliur pater eam filiis relinquere. Confirmat Merenda, quia legitima proprie est triens, vel semis hereditatis paternae, vt in *Aul. de triente, & semisse*, & hereditas non datur eius, qui viuit. Neque valet (inquit Merenda) argumentum de alimentis ad legitimam; tum quia alimenta necessaria debentur semper etiam viuenti patri; legitima autem tempore mortis relinquenda; tum quia legitima indistincte debetur filiis; alimenta autem debentur tantum, si aliunde filij non habeant vnde viuant. *l. si quis à liberis, §. sed si filius, ff. de liber. agnos.* & late supra cap. 1. probatum est. Nec alimentorum praestatio (ait idem Merenda) aeque grauat patrem, ac facit legitimam assignatio. Quare idem Merenda n. 226. subdit, quod Iudex in hoc casu patris dilapidatoris debet filiis assignare bona paternam in ea solum quantitate, vt ex eorum fructibus, seu redditibus filij possint percipere sufficientia, & congrua alimenta, & non plus nec minus; quid cum assignatio sit permissa solum ex causa alimentorum quae pater obligatur praestare filiis, non debet excedere limites praestatae obligationis paternae; quia causa limitata patre limitatum effectum *l. in agris, ff. de acquir. rer. dom.* Denique eodem num. 226. f. 6. dicit, quod poterit etiam pater, si ad bonam frugem redierit, aut alia ratione idonea filiis satisfecerit, recuperare huiusmodi bona, quod etiam probat idem Merenda tom. 3. lib. 16. cap. 37. n. 4. & sequentibus.

At alij Iurisperiti in hoc casu dilapidationis bonorum paternorum asserunt absolute etiam in vita patris esse

esse assignandam filio, seu filiis legitimam excoptandam de bonis ipsius patris; ita ex præallegatis *supra* n. 831. Alexander, Cagnolus, Decius, M. Antonius Cuchus, Ludovicus Molina, Duennas, Cevallos, Carpanus, Peregrinus, Molfesius, Merlinus *loci d. n.* 831. citati, & plures alij à Duenna, Molina, Peregrino *loci eodem* num. 832. allegati, & Pinello in d. l. 1. p. 3. num. 75. in ius. *Cod. de bona materum* relati, & idem puto sentire Gratianum, & Mangilium *loci eodem* num. 832. allegatus, quæ regulam generale, quod patet viuent non cogatur legitimam dare filiis limitant in hoc casu dilapidationis bonorum, siue culpa, si in fraudem à patre fiat, in quo asserunt legitimam in vita patris per Iudicem debere assignari; & elegant plures ex prædictis Iuriconsultis, nempe Ceuallum; Peregrinum; Ludovicum Molinam, Alexandrum; & hanc sententiam Merlinus d. g. 6. n. 16. ait probari per tradita *supra* d. num. 832. ad confirmandam sententiam communem ibi propositam: quod enim in d. l. Imperator, patre grauato restituere dilapidatore, & in l. ubi adhuc, marito vergente ad inopiam; & i. si q. asium, debitor effecto su pecto fuge dicitur, & disponitur idem patre dilapidante bona, videtur dicendum in legitima liberorum, cum & legitima in vita patris sit quasi debita filiis, l. & qua, ff. pro socio, l. cum furio si finali, §. si non verò perperno, *Cod. de Curatoribus furiosorum*, & l. unica, *Cod. de his, qui ante apertas tabulas*, Corduba in d. si item *questum* n. 17. Tiraquellus in l. si vnuquam, §. suscepit liberorum, num. 113. *Cod. de reuoc. donat.* Padilla in l. 3. n. 32. *Cod. de iur. & salti ignorantia*; & alij Iuriconsulti, quos allegat Augustinus. Barbosa *collectaneo ad d. l. cum furio*, n. 11. Confirmat idem Merlinus n. 15. quia si bona paterna in hoc casu essent assignanda tantum pro alimentis, & non totaliter excoptanda de patris bonis, si filius sit in statu, quo alimentis non eget, patet quia habet dotes uxoris, aut quasi Castrense peculium; cessaret hæc prouisio, cum non debeantur alimenta ei, qui non indiget; & sic filius posset omnino defraudari sua legitima ob culpam, & fraudem patris bona sua dissipantis quod non videtur vlllo modo admittendum, quare idem Merlinus n. 16. sine ad maiorem confirmationem subdit quod in hoc dissipationis bonorum paternorum hæc prouisio assignationis portionis eorumdem paternorum, non fit à lege solam, vt filius alatur, vt Doctores *num. re præcedenti* putant; sed etiam vt tutus reddatur à dilapidatione patris, ac fraudulentis, & captiosis alienationibus, quæ legitimæ non prædicuntur. Ad fundamentum illud, quod legitima filiis non debetur, viuent patre, idem Merlinus respondet prout in responsione tertia *supra* n. 833. adducta, & huic opinioni vt aequiori, & etiam magis communi, & iuxta quam fuisse iudicatum testantur Boëtius, & Cevallos *loci supra* n. 832. cit. subscibo, & iuxta hanc sententiam etiam si pater rediret ad bonam frugem, non posset reuocare huiusmodi assignationem, & recuperare bona pro legitima à Iudice filio assignata, vt tenet Merlinus *loci citato*; iunctis iis, quæ tradit eodem tit. 3. *questi.* n. 15. vbi ait quod quando pater solemnitè, & valde in vita filio assignat, & constituit legitimam tradendo tot bona, assignatio est irrevocabilis: assignatio autem quæ per Iudicem fit est assignatio solemnis, seu solemnitè facta, & consequenter debet efficere assignationem legitimæ irrevocabilem.

§. XIX.

Vbi debitor alimentorum dilapidante bona, & vergente ad inopiam per Iudicem decretum fundus pro alimentis creditori alimentorum assignatus est; an si debitor postea efficiatur diues, & industrius, ab eo reuocari possit. Vbi an dos ob inopiam mariti restituta per superuenientes diuitias debeat reuerti ad maritum.

Ed huius rei occasione breuiter explicandum est, *§. 1.* San fundus pro alimentis filio, vel alteri, cui debeantur alimenta iure sanguinis ob dilapidationem bonorum, vel vergentiam patris, vel debitoris ad inopiam, per Iudicem assignatus; si pater, seu debitor alimentorum ad meliorem frugem, aut fortunam peruenierit, reuocari possit. Ad hanc dubitationem affirmatiue respondet Merenda *(con. in iuris tom. 3. lib. 18. n. 4. & sequi. & tom. 4. lib. 2. ap. 48. num. 16. probat, quia huiusmodi assignatio per Iudicem fit tantum cauius inopie pro securitate alimentorum, itaut fundamentum, quo nitiur decretum, seu assignatio Iudicis, sit cautio, & securitatio, ne alimenta differantur; vel omnino deficiant alimentatio propter egestatem, quæ debitori malè vtenti rebus suis præiudicat, vt præsumitur prohiberet superuentura: cum ergo superuenientibus diuitis, & diligentia, & industria debitoris, qui in posterum non sit male rebus suis vturus, cessat prædicta causa, & fundamentum decreti Iudicis, quo bona creditori alimentorum assignauit; cessabit etiam dicta Iudicis prouisio, & assignatio, quæ præsumi debet ab eo facta solum pro tempore durantis inopie, & necessitatis, ac periculi, ne creditor defraudaretur alimentis; & consequenter assignatio poterit reuocari, & per debitorem alimentorum recuperari bona assignata, cum id sibi multum referre possit, & esse minus onerosum, & dispendiosum, quam alimenta ipsa præstare, & ad id faciendū textus in l. cura, §. deficiunt, ff. de muneribus, & honoribus, in l. ab his oneribus, §. 3. & ff. de vacatione, & excusatione munerum, & in l. semper, §. negotiatores, ff. de iure immunitatis, ex quibus textibus colligitur, quod excusatio, vel dispositio, quæ fit, & inducitur propter diuitias, vel paupertatem, aut aliam causam de natura sua non est perpetua, sed temporalis, & cessat superueniente aliquo, per quod cessat causa dispositionis.*

Confirmari à fortiori potest hæc sententia, quia dos *§. 19* restituta, seu bona dotalia, aut pro dote recepta hypothecata uxori per Iudicem relictuta, & assignata eidem uxori ob vergentiam mariti malè bona administrantis ad inopiam cum periculo, ne dos uxoris periret, si vir postea efficiatur diues, & solutus, ac diligens, atque industrius debent eidem marito reddi, & ad eius administrationem reuerti. Vt tradidere Dynos, Baldus, Angelus in l. si constante in principio, ff. soluto matrimonio; ibidem Romanus num. 46. Iason num. 229. Crotus in 2. l. l. num. 229. idem Baldus in l. ubi adhuc, *Cod. de iurg. dotium*; ibidem Albericus, Henricus in cap. per vestras in fine de donat. inter vir. & ux. ibidem Ioannes Lupus §. 15. ad finem, & alij à Tiraquello in trall. cessante causa, limit. 14. num. 4. relati, quorum etiam sententiam amplexus est Merenda d. libr. 16. cap. 16.

Et nihilominus vxor semper retinet naturale dominium rei dotalis, cum non transeat in maritum quoad omnes effectus, sed solum quoad ius administrationis, & recipiendi fructus pro onibus matrimonij; vt per textum in l. in rebus, l. i. cum equidem rei sit dotalis, & ab initio uxoris fuerint, & naturaliter in eam permanferint domino, *Cod. de iure dot.* docuerunt magis cõmuniter Iurisperiti à P. Barbosa in l. dotalium §. 1.

re relati, & alij, quos referunt, & sequuntur Gar-
tias de expensis cap. 3. num. 7. Spines in speculo testam.
Glosa in d. i. de iur. 74. & 76. Castillus latissime de
iur. testam. cap. 4. p. 3. Corduba a lata in l. si quis a libe-
ro, §. si quis a lib. m. 2. §. 1. de Angulian. Barbosa collect.
in lib. 5. Cod. collect. vero ad d. in pluribus, n. 22.

841 Quamvis contrarium, & dominium naturale, ac
civile rerum dotialium esse penes maritum dum durat
matrimonium, sustinet Glosa in d. in rebus, verbo,
naturali iure, & plures alij, quos referunt Augusti-
nus Barbosa ad d. dotalem d. non. 2. iustis, qui & illos
& Barbosa ad d. dotalem d. non. 2. iustis, qui & illos
sequitur cum declaratione, quam tradit n. 7. & 8.

842 Et quamvis etiam multorum sententia sit, quod
bona viri vergentis ad inopiam, licet iam hypothecata
pro dote, vel dotalia ipso per Iudicem assignata, &
consignata vxori per dictam in configurationem non tran-
seant in dominium vxoris, eo quod ista assignatio non
sit vera dotis restitutio, sed quædam allocutio (ita
bona non quasi iure domini), sed iure pignoris vxori
sibi adjecta) per quam ab eodem translatione domini,
rei asscurata, seu iure tantum pignoris retinendæ
acquiritur custodia, & administratio quoad illorum
fructus, qui viri pignori, & vxori datur, non ut de
illis fructibus libere disponere possit, sed ut dispen-
set in communes usus alimentorum scilicet viri, vxoris,
& filiorum, quibus dicti fructus remanent semper
obnoxij, ita quod si aliqui fructus deductis præstatis
alimentis superessent, forent pleno iure restituenti
marito iuxta tradita supra num. 589. five: ita Affli-
ctis dec. 9. l. vbi Visillus & dec. 199. (quibus in
locis dicitur bis fuisse ita indicatum in regio Senatu)
Magonius dec. Floren. 125. num. 5. & dec. Lucens.
55. num. 3. Aloysius Riccius in collect. dec. par. 1. col-
lect. 1. 42. p. 4. collect. 1310. & par. 6. collect. 2124.
Verific. attamen, Merenda d. lib. 18. cap. 36. & plu-
res alij a Magonio d. num. 3. & Riccio d. verific.
attamen, ac à Giurba dec. 160. 2. & dub. sequ. relati

843 Attamen non deservunt alij, & multi, qui as-
seruerunt dictam configurationem bonorum dotialium,
vel pro dote hypothecatorum, quæ marito ad inopiam
vergente sit vxori, esse veram, & propriam restitutionem
sicut illa, quæ soluto matrimonio fit, seu fieret, li-
cet præstati matrimonij oneribus nempe viri, vxoris,
& filiorum alimonie servare debeat; nec constante
matrimonio alienari possit, & consequenter vxorem
dominium, & possessionem rerum dotialium, vel quæ
pro dote ob eandem viri vergentiam ad inopiam con-
stante matrimonio restituantur, seu consignantur,
habere pro ea quantitate bonorum, quæ sunt æstimatio-
nis, cuius est dote. Ita Romanus cons. 392. Gaspar
Antonius Thesaurus quest. for. lib. 5. p. 65. n. 9. P. Barbo-
sa ad l. si constante num. 34. initio ff. solut. matr. Mantica
de tacitis, & ambiguis lib. 1. tit. 30. n. 25. & 24. Giurba
dicta dec. 16. n. 11. Merenda d. cap. 36. n. 2. & 137. n. 5.
& plures alij à Giurba n. 65. & 11. relati, cum igitur bo-
na viri vergentis ad inopiam vxori pro sua dote con-
signata, viro effecto dante, & indutiosio debeant eide-
m viro reddi, & ad eius administrationem reverti
iuxta Doctores supra n. 839. relatus; quorum dominium
per configurationem vxori acquiritur tradunt Docto-
res hoc numero, & num. 840. relati; multo magis bona
debitoris alimentorum vergentis ad inopiam, & dilapi-
datoris bonorum consignata per Iudicem creditori ali-
mentorum poterunt ad eodem debitore iam effecto di-
uite, & indutiosio reuocari, cum sint assignata per Iu-
dicem solum pro addecuracione, & iure pignoris tan-
tum, & absque vlla translatione dominij nam si cū trā-
slatione domini posset alimentarij filius spurius, vel
naturalis, vel ex legato, seu testatoris dispositione bona
sibi per Iudicem assignata transmutare post mortem ad
suos heredes, cum tamen alimenta morte alimentarij
finiantur, ut infra suo loco. Ex quo igitur alimentarij,
D. lo. Angel. B. ff. de Obligat. Parentum.

de quo agimus, Iudicis authoritate habuit fundum so-
lum veluti fundus, eo ipso quod debitor vult satisfacere
aliandem non potest deinde fructus fundi retinere, quo
remoto, nulla causa est, cur velut fundum habere. Præ-
dicta in fauorem sententia Merenda.

At verò sententiam oppositam, & quod fundus do-
bitore ad inopiam vergente ob bonorum malum vsum
semel per Iudicem decretum configuratus alimentorum
creditori pro alimentis ex fundi fructibus percipiendis
nō possit amplius reuocari à debitore, esto efficiat di-
uites, & idoneus soluendo, atque indutiosius suadent
plura argumenta, quæ adducunt Tiraq. d. trait. causa
cessante, n. 1. & 3. Gomez ad l. 50. Taurin. 35. P. Barbo-
sa ad d. si constante n. 32. ff. solut. matr. & Cyriac. controu.
in controuersia 127. Quorū primū est, quia licet actus
victetur, quando peruenit ad casum, in quo incipere nō
possit, vel in pluribus 140. §. si placet, ff. de verb. obli-
gat. tamen debet intelligi ante actum consummatum, se-
cias verò si postea; factum enim legitime retractari non
debet reg. 7. de reg. iur. in 6. vbi, factum legitime re-
tractari non debet, licet casus postea eueniat, à quo nō
potuit inchoari, quod tradunt cōmuniter Doctores Lu-
tilperit, quos ad id refert, & sequitur Salgado in laby-
rintho C. de rerum concur. p. 3. c. n. 58. & 39. secundū
quæ vbi casus superueniens, qui ab initio impedit actū
fieri tēdit ad eūdem effectū cū actū gesto, non tollitur
quod gestū est ex superuenienti illo casu l. verbis lega-
ti §. si fidei iudici, §. ex contrariis, instituta de legat. vbi
si debitor creditori legat id, quod debet, legatum nō va-
let; quia inutiliter tamen erat debitor in diem, fidei post
certū tempus, vel libi conditione, & creditori puer lega-
uerit, valet legatum, quia tēpore quo fit, est vtile, nec
viciatur si viuo testatore dies venerit, vel conditio eue-
nerit, quo casu legatū non cōtinet plus quā debitū, quia
semel fuit validū, cū potuerit testator mori ante diem,
vel ante conditionis puerit, & l. sciendum, §. finali, ff.
qui satis dare coguntur, vbi cautio interposita pro securi-
tate à paupere, vel ab illo, qui nō possidet immobilis,
nō tollitur vel annullatur, quātis canēs postea efficiatur
d. ues, & inceptis possidere immobilis, quia superue-
nientia diuitiarū, & possessionis immobilium tendit ad
eundem effectum securitatis.

Ob quæ argumēta quoque etiam dote vxori ob ver-
gentiā viri ad inopiam Iudicis decreto restituitur, si mari-
tus postea efficiatur diues, & diligēs, & indutiosius, nō
debet ad eundē maritū, seu eius administrationē reuer-
ti, nec ab eodē marito posse recuperari, docuerūt Glo-
sa in d. l. vbi adhuc, verbo, abutatur, C. de iure dotium;
Barth. in d. l. seu tēte à n. 107. ff. solut. matr. ibid. Alex.
n. 19. Cypre. dec. 46. paulo post initium, Ludou. Molin.
lib. 4. c. 7. n. 14. Gom. ad d. l. 50. Tauri citato n. 35. Cāpey.
de dote p. 3. p. 47. Salg. alleg. 4. n. 29. Aug. Barb. collect. ad
lib. 5. Codic. collect. l. ante ad d. l. si constant, n. 3. & tribus
sequ. qui n. 3. reprobat distinctionē Hærici & Io. Lupi
loci n. 839. citatū, quod dos restitua nō debeat reuer-
ti ad maritū, si fit effectus tātū diues; possit verò ab
eodē marito recuperari, si fit effectus diues, & indutiosius
cōfirmat, quia cū actus restitutionis fit iā consummatus
in persona vxoris, etiā si cesset omnino causa, non ob id
cessare debet effectus iā consummatus per iura num. præ-
cedentia in primo argumēto adducta; & per textū in l. si
ff. unde liberi in l. si fidei iur. allegat. priuato, & in l.
iudicio, C. de administ. iur. & aliis allegatis i tradidit
Tiraq. d. ar. cessat causa limit. 11. n. 1. Ludou. Mol. d. lib.
4. c. 7. n. 13. ad P. Barbo. n. 4. reuocet aliā distinctionē,
& videtur approbare Tiraq. d. limit. 14. n. 7. quod dos
restituta vxori, sequuta traditione nō debeat amplius reuer-
ti ad maritū si domini ad eā trāslatū fuisse euenit quā-
do vxor constat matrimonio puit rem, & agit ad resti-
tutionem dotis per actionem personalem, vel rei
vindicationem, eo quod tunc perfecta est exequu-
tio. Debeat vero reuerti si agit per hypotheca-
tiam iuxta terminos d. l. vbi adhuc, Cod. de iure do-

R

simy

tium, & res illi adincauta est iure pignoris; quia tunc sola advocatur a viro possessio *l. si cum venditor 66. ff. de emt. & sic non est perfecta executio*, & cessante causa ob quam datum est pignus, ipso iure pignus resolvitur *per l. si pecunia 8. i. ff. de in possessione legato rum 3.* & per alia à Tiracquello *d. num. 7.* notata, quam distinctionem refellendo P. Barbosa *d. num. 34.* secundò confirmat, quia quavis per hypothecariam sola auoetur possessio, tamen ex dispositione pæallegatæ *l. in rebus 30. Cod. de iure dotium*, etiam dominium censetur translatum in ipsam mulierem; vt tradunt Doctores *supra num. 843.* relati quia prædicta lex locum habet etiam in hac restitutione, quæ fit constante matrimonio propter inopiam, vt præter Doctores *d. num. 843.* etiam Bartholus *in d. l. si constante num. 70.* & *quæst. 45.* & alij à P. Barbosa *d. num. 34.* relati contra Baldum, Nouellum, & Gozadinum ab eodem Croto reprobatos. Quare cum ultra possessionem, dominium etiam censetur vxori acquiritur ex dispositione iuris, iam est perfecta executio, & sic cessante causa restitutionis non debet ad maius reuerti. Idque confirmat idem P. Barbosa expendendo *d. l. vbi ad huc, Verfic. Creditorem*, cum ibi textus probet, quod si propter inopiam mariti sit restituta dos vxori, etiam per hypothecariam non reuocatur illa restitutio, etiam si maritus postea acquirat.

846 Ad primum nihilominus ex argumentis *n. 834.* adductis Merenda *d. c. 37. n. 4.* respondet in vtroque casu scilicet assignationis fundi pro alimentis, vel dotis ob vergentiam debitoris alimentorum: vel mariti ad inopiam non esse actum perfectum, & consummatum, ac absolutum, sed ad tempus, durante causa, ob quam Iudex decreuit assignationem, scilicet durante timore, ne conditor alimentorum illis remaneat priuatus: sed hæc responsio videtur continere petitionem principij, & supponere quod est in questione.

847 Ad secundum argumentum ex adductis *d. num. 814.* deductum ex *d. l. verbis legati, & ex d. §. ex contrario, & ex l. sciendum, §. finali*, quod casus superueniens, qui alias impediuisset actum geri, non inducat eius reuocationem, quando tendit ad eundem effectum, idem Merenda *d. cap. 36. n. 3.* respondet, non recte applicari casui dotis restitute vxori ob inopiam viri superuenientibus postea diuitiis; neque etiam casui assignationis fundi factæ creditori alimentorum ex causa vergentie debitoris ad inopiam; quia diuitiæ (inquit) ad reddendam cautos mulierem, vel alimentarium, (quod per restitutionem dotis, & fundi assignationem curantur) remouent impedimentum, quod non sinebat dotem, & fundum remanere penes maritum, vel debitorem alimentorum, vt possit de eis disponere, prout illi aliis cõpetebat, ac proinde maritus, aut debitor alimentorum non dicit reddere dotem, aut fundum; quia diuitiæ, quas habeo modo te reddunt cautam, vel caurum; sed quia restitutio dotis, aut assignatio fundi non simpliciter, sed ex causa limitata facta est, quæ causa iam cessauit: Sed etiam hæc responsio laborare videtur eodem vicio, præterquam quod non euacuat vim argumenti.

848 Præterea idem Merenda *d. cap. 36. n. 4. & 5. & d. c. 37. n. 6.* ad dictos textus *l. i. verbis legati, §. ex contrario & l. sciendum, §. si ali* respondet, quod in casu *d. l. verbis legati, & §. ex contrario* nullum damnum, nec villam vilitatem patebatur hæres ex valore, vel ex nullitate illius legati; & ita etiam in casu *d. l. sciendum, §. fin.* cauens nullum patitur damnum ex eo, quod cautio præstita durerat maritus, vel debitor alimentorum iam effectas dies non mediocre patitur damnum non recuperando dotem restitutam, vel fundum assignatum; cum malum referre possit, quod recuperet. Illud enim, quod casus superueniens tendens ad eundem effectum cum actu gesto non tollit quod gestum est, non habere locum interest debitoris, vt per secundam causam mate-

tur prima; tradit Tiracquelus iuribus, & Doctores allegatis *tratt. causa cessante citata limit. 14. n. 9.* At contra hanc resolutionem est, quia quod propter superuenientes diuitias maritus non recuperet dotem, seu eius administrationem, parum est præiudicium (vt inquit P. Barbosa *ad d. l. si constante n. 34. fine, ff. soluto matrimonio*) cum dos restituta debeat delerare oneribus matrimonij, vt *supra n. 843.* dictum est; & constat ex dicta *l. vbi ad huc, Cod. de iure dotium*, & similiter quod debitor alimentorum superuenientibus diuitiis non recuperet administrationem fundi per Iudicem assignati creditori alimentorum, non patitur damnum, (posito quod fructus fundi non excedant alimenta debita) cum ita extimatur ab onere præstanti eadem alimenta.

Vtraque sententia tamen quoad fundum pro alimentis per decretum Iudicis assignatum, quam quoad dotem vxori restitutam ex causa vergentie debitoris alimentorum, vel mariti ad inopiam probabilius est: posteriori tamen libenter adhareo, tum ob argumenta superius adducta; tum quia postquam semel debitor alimentorum, & maritus deprehensi sunt malè bona sua administrare, & illis male vtì, licet illis superueniant diuitiæ, facile semper potest timeri de mala eorum administratione, & sic subesse semper periculum non habendi alimenta, vel perdendi dotem. An verò & quando fundus assignatus (spatio pro alimentis post illius mortem sit restituendus, vel transmittatur ad hæreses spurj) latè explicatum est *supra num. 225. & sequentibus.*

Ad rationem pro priori sententia *num. 838.* adductam respondetur nõ semper cessante causa, ob quam ab initio existentem aliquid concessum est, cessare, seu irritari, & annullari concessionem, aut priuilegium, vt constat ex iuribus *supra n. 844.* adductis; & ex iis, quæ latè tradidi *in rom. 3. mor. c. 9. n. 125.* vbi probaui dispensationem ex iusta causa ab initio existente absolute concessam non cessare, etiam si omnino cesset causa finalis, ob quam fuit concessa ipsa dispensatio. Ad *l. cura, §. de scientiam, ff. de muneribus eodem n. 838.* vna cum alijs textibus, ibidem allegatis, P. Barbosa *ad d. l. si constante, n. 35. initio, ff. solut. matr.* respondet cum non obstat secundæ sententiæ, quia procedit, quando quis ob paupertatem fuit excusatus ab aliquo munere publico; & declarat Vlpianus; quod si postea diues effectus est, & illud idem munus de nouo ei iniungatur, non poterit ab eo excusari eo prætexto, quod iam ab alio excusatus fuit: propter diuitias verò postea superuenientes excusatio prior cõcessa non reuocatur; vt clare probat *l. 2. §. remittit, Vrfic. neque rur. n. ff. de excusationibus, luto.* ad quæ etiã modum sunt explicandi alij textus *d. n. 838.* adducti: ergo etiã nec fundus pro alimentis assignatus, & per Iudicis decretum constitutus, nec restitutio dotis iã facta propter superuenientes diuitias, & indoluitam debitoris alimentorum, vel mariti reuocatur.

Et prædicta, quando sequuntur est decretum Iudicis de assignatione fundi, vel dotis restitutione, & executioni mandat est: nam si pendente lite super restitutione dotis ex causa inopie mariti superueniunt diuitiæ, eidem marito, tunc cū adhuc perfectè nõ sit ius quæsitum vxori, propter diuitias superuenientes, impediri restitutionem dotis per textum *in l. si mulier, ff. solut. matr.* post Cepoll. *in l. actioni, n. 9. ff. de A. dilisio edito*, tradunt Tiracq. *tratt. cessante causa, citata limit. 14. n. 8.* & P. Barbosa *ad d. l. si constante, n. 35. ff. solut. matr.* qui addit idem dicendum, si lata sententiæ, seu emanato decreto Iudicis; tamen ante factam executionem diuitiæ superueniant, arg. *l. si marito 31. §. si voluntate, ff. soluto matrimonio.*

SVMMARIVM XIV. Capitis.

Alimenta alteri debita in iudicio aliquando petuntur officio Iudicis aliquando iure actionis; & qua differentia inter utramque modam. n. 852.

Filius a patre, & pater a filio alimenta petit officio Iudicis. n. 853.

Varie rationes adducuntur, cur filius a patre, & contra alimenta petat tantum officio Iudicis, & non iure actionis. n. 854.

Et inter patrem, & filium esse potest pro alimentis; & filium etiam sub potestate patris existentem, recte in ius vocat patrem alimentorum causam prosequens. ibid.

Pater, & filius quando censentur una persona iuris fictione. ibid.

Filius emancipatus adversus patrem datur actio. ibid.

Ex sola naturali obligatione, si ex aequo precedatur, nascitur actio. ibid.

Charitas sanguinis inter personas non impedit civilis actionis. ibid.

Pro alimentis a lege ob sanguinis coniunctionem debitis an datur naturalis obligatio vera, & stricta. n. 854. Versus. Itaque Surdus.

Perior ratio, cur pro alimentis iure sanguinis ab ascendentibus erga descendentes, & contra, etiam a collateralibus consanguineis debentur, datur tantum officium Iudicis. n. 854. Versus. quapropter.

Nepos ab Avo, & Avus a nepote alimenta iure sanguinis debita petit officio Iudicis. n. 855.

Idem in filio, vel nepote aduersum matrem, & Aviam, & contra. n. 856.

Filius spurius a patre alimenta esse debita iure actionis nonnullis est opinatus. n. 857.

Contrarius, & deberi filium officio Iudicis asserendum. n. 858.

Fratres in opem a fratre alimenta sibi iure sanguinis debita petit solum officio Iudicis. n. 859.

Alimenta ex consuetudine, vel statuto totam hereditatem, vel fenda illi deferente a primogenito secundo genitis debita petit possunt iure actionis. n. 860.

Actio etiam competit alius filius pro obtinendis alimentis ab institutore maioratum, & a primogenito in maiora tu succedente. n. 861.

Actio competit pro alimentis in locum legitime substitutis, seu loco legitime debitis filio, aut patri. n. 862.

Alimenta in locum legitime substituta, seu debita forisuntur legitima naturam, habentque qualitates, quae legitima competunt. n. 861. & 862.

Subrogatum sapit naturam eius in cuius locum subrogatur. n. 862.

Pro legitima & eius supplemento datur conditio ex lege, & si sit relicta datur actio ex testamento, & etiam petitio hereditatis. ibid.

Alimenta loco legitima debita, seu substituta debentur etiam aliunde habentibus, unde se aliat, & pro tempore praeterito non soluta, unde possunt, & ad heredes alimentarii transmittuntur. n. 863.

Quibus in casibus alimenta censentur debita loco legitime, remissum. n. 864.

Omnia alimenta debita ex dispositione statuti peti possunt iure actionis, scilicet conditione ex statuto. n. 865.

Alimenta debita ex contractu petuntur iure actionis. n. 866.

Alimenta relicta in testamento peti possunt iure actionis ex testamento, pro eisdem datur etiam officium Iudicis. n. 867.

Index potest ex officio compellere executores ad solvendum legata pia. ibid.

Alimenta relicta incapaci, puta seruo, & Religioso minoribus peti possunt officio Iudicis implorato. ibid.

Papillus a Tutore alimenta petit officio Iudicis. n. 867.

Alimenta Patroni, & Patroni filius debita a libero petuntur officio Iudicis.

D. Io. Angel. Bossias de Obligat. Parentum.

Vidua intra annum luctus alimenta sibi debita ab herede mariti eius dotem in mobilibus consistenter retinentibus, an possit petere tantum officio Iudicis, affirmativa. n. 869. contraria, & quod possit iure actionis. num. 870.

Vidua qua intra annum luctus non interpellatur herede mariti pro alimentis potest illa repetere iure actionis, & transmittit ad heredes suos, & debita alimenta intra annum luctus debentur etiam si aliunde possit illa habere, disjunctio. n. 870.

Heredes mariti vidua intra annum luctus, si velit, possunt restituere dotem, etsi in mobilibus consistens, quo casu liberatur ab onere illi dandi alimentum. n. 871.

Pro alimentis sufficit, si ei partem dotis restituat, quae ei alenda satis sit, ubi dos consistit in mobilibus. ibid.

Si dos consistat in immobilibus, debet dos statim a morte mariti reddi, etsi sit in mora restituenda fructus percepti ex bonis dotalibus viduae restitui debent, deductis sumptibus alimentorum, quae eidem viduae fuerint praestita post mariti mortem. ibid. n. 872.

Id tamen intelligendum, ut fructus ultimi anni, quo matrimonium solutum est, pro rata temporis, quo illo anno duraverit matrimonium, tunc debeantur. n. 873.

Vidua an etiam post annum luctus ab moram heredum mariti in restituenda dote possit iure actionis petere alimenta. Negativa. n. 872. Affirmativa. ibid.

Vxor vidua dum ei ab heredibus mariti post annum luctus dos in pecunia, vel mobilibus consistit non restituitur, an possit petere dotis interestur, seu intercessit. ibid.

Mariti bona remanent uxori obligata, & hypothecata non solum pro ipsa dote, sed etiam tacite pro alimentis doli correspondentibus. ibid. & sicut etiam bona uxoris, vel alterius qui dotem promissa sunt obligata, & hypothecata viro, non solum pro dote, sed & pro alimentis viro debitis. ibid.

Vxor constante matrimonio etiam si aliunde possit vivere potest a marito retinente dote, alimenta petere. ibid. sine.

Vxor constante matrimonio alimenta petit officio Iudicis secundum unam sententiam. n. 873. et iuxta aliam probabilioris petit iure actionis. n. 874.

Maritus ob moram in soluenda sibi dote promissa ab eo, qui uxorem alere tenebatur, officio Iudicis tantum potest petere alimenta secundum aliquos, iure actionis secundum alios. n. 875.

Si dos fuit promissa ab eo, qui uxorem alere tenebatur iure sanguinis, ob moram in solutione dotis, marito datur actio negotiorum gestorum pro alimentis consequenda. ibid.

De pluribus casibus in quibus alimenta sunt petenda officio Iudicis, vel peti possint iure actionis, remissum. n. 876.

Vxori praegnantis post mortem mariti alimenta debentur ex bonis mariti, etiam si aliunde habeat unde se possit alere, quae potest petere iure actionis. n. 877.

Sumptus alimentorum ex bonis mariti praestitorum eidem uxori viduae praegnantis non deducuntur in restitutione fructuum ex dote perceptorum. ibid.

Si maritus defunctus uxori reliquit alimenta, omnes fructus dotis ab heredibus post mortem mariti percepti restitui debent non deductis sumptibus alimentorum. ibid.

CAPVT XIV.

Quomodo, seu quo iure, quare actione debeantur, & in foro iudiciali petantur alimenta, quae filiis a parentibus, & parentibus a filiis praestanda sunt, & in universum quae iure sanguinis, & charitatis, ac coniunctionis naturalis praestari debent iuxta tradita in precedentibus. Vbi quando alimenta debeantur iure officij iudicis, quando iure actionis.

R 2 5 Primum

§. Primus.

Alimenta à patre filio, & à filio patri debentur Iudicis officio.

852 **N**otandum alimenta aliquando deberi, & peti posse tantum Iudicis officio, seu per imploratam Iudicis officium, quo alimentorum debitor compellitur illa præstare. Aliquando iure actionis deberi, & peti posse, & ad illa præstanda debitorem compelli, ut Doctores, qui infra citantur, & alij apud eodem, & quamvis quo ad actionem alimentorum, & ita quoad effectum nihil minus operetur officium Iudicis, quam actio; si quidem alimentorum debitor Iudicis officio cogitur, sicut cum actione convenitur, ut Sordus tit. 3. q. 1. num. 7. nihilominus valde refert, cognoscere utro horum modorum debeantur, & præstentur, si enim solum Iudicis officio debeantur, & exigi possint; solum debentur in subsidium, quando quis aliunde non potest sibi providere, & sic regulariter non debentur pro tempore præterito, sed à die mortis litis nec præterita transmittuntur ad hæredes, dixi regulariter, quia aliquando præterita debentur, ut exprimitur infra. Si vero iure actionis debeantur, & petantur, seu peti possint, præstanda sunt etiam habenti aliunde, unde possit sibi alimenta providere, & quamvis in præteritum non essent soluta, de presenti possunt peti; & actio illa exigendi transmittitur ad hæredes. Ita Scribes in l. de alimentis, Cod. de transs. Vincentius de Franchis decis. 60. §. Potestas de alimentis. 1. 1. 6. & 17. Sordus de alim. tit. 3. q. 32. num. 40. tit. 5. q. 1. num. 40. cum pluribus sequentibus, & tit. 7. q. 15. num. 27. & alibi sapè, Marecottus var. lib. 2. c. 83. n. 1. ad 7. Molfesius ad consuet. Neap. tom. 1. p. 5. q. 4. n. 2. & sequ. Stephanus Gratianus tom. 1. c. 60. n. 20. & August. Barbosa in Cod. collatione ad d. de alimentis, C. de transs. Alie etiam differunt intercedunt inter alimenta, quæ iure actionis, & ea, quæ officio Iudicis debentur, de quibus in l. duertus, ff. solui. mar. & in d. de alimentis, Cod. de transs. & Molfesius dicta q. 4. & infra explicabuntur.

853 Conveniunt Doctores filiis à patre, & patri à filiis alimenta Iudicis officio deberi, & petenda esse, ita Glossa, Bartholus, Albericus, & communiter Scribes in l. si quis à liberis, in principio, ff. de liberis agnosc. Corduba ibid. in principio, n. 38. Anton. Padilla in Auth. res, que n. 74. & 77. Cod. comm. de legatis, Ludovic. Molina de primog. lib. 2. c. 15. n. 70. Pontanus d. c. 12. Vincentius de Franchis d. decis. 60. §. Marecottus d. c. 83. n. 1. Sordus de alim. tit. 3. q. 1. n. 1. Molfesius d. q. 4. n. 4. & sequ. & ceteri Iurisperiti communiter, quos Corduba, Ludovicus Molina, & Sordus latè referunt, & ex Theologis Molina de iustitia tom. 3. diff. 616. n. 9. & constat ex d. l. si quis à liberis, §. virum; ibi ut videtur se Iudex interponet, & c. & ex l. 1. c. 3. Cod. de alim. liberis; idem colligit communiter Doctores ex capite cum haberes, sine de eo, qui duxit in uxorem, quam poluit.

854 Discrepant autem in assignanda ratione, quare huiusmodi alimenta filio à patre debita, & è contra Iudicis officio petantur, & non iure actionis; de qua re latissime Sordus d. q. 1. à n. 2. ad 23. & Corduba in d. l. si quis à liberis in principio ad num. 61. & primò Alciatus cons. seu respon. 338. & alij à Corduba n. 44. relati dicunt ratione esse, quia nulla lis esse potest inter patrem & filium, l. si nullus, ff. de iudicio. Secundò alij ab eodè Corduba n. 45. relati rationem assignant, quod inter patrem, & filium nõ datur actio civilis, ceter inter eos datur obligatio naturalis, & harum duarum rationum ratio est, quia lis, & actio civilis non datur nisi inter personas distinctas, cum subiectum non possit quispian obli-

gari l. Viranius in princ. ff. de fideiussor. pater autem, & filius censentur vna persona l. fin. Cod. de in puber. Corrasius loco mox citando, Menochius de arbit. cas. 132. n. 2. & de præsumpt. lib. 3. q. 29. n. 3. & lib. 4. præf. 18. n. 36. ubi alios allegans dicit id procedere etiam in filio emancipato. Vtramque rationem reprobant Sordus d. q. 1. n. 2. 3. 4. & Corduba ubi supra n. 45. & 51. & quidè reicit Cordubam, quia prædictæ rationes conuincunt solum, ubi filius est in potestate patris, quo casu filius ex eo, quod acquirit patri, censetur fictione iuris vna persona cum patre, non verò ubi filius est emancipatus, qui fictione iuris non reputatur vna persona cum patre, ut Glossa in l. 2. Cod. qui exatè se excusant lib. 10. & allegati à Menochio d. præf. 18. n. 37. Maledictio concl. 115. n. 23. & à Corduba d. n. 45. qui n. 46. latè ponderat d. l. finem, Cod. de impuber. & Corrasium in d. l. fin. c. de impuber. & confutat Corrasium in d. l. fin. Cod. de impuber. contrarium sentientem, dicta autem lex, si quis à liberis d. §. virum, & d. l. 2. c. 3. Cod. de alien. liber. loquuntur tam in filio adhuc sub patris potestate existente, quam in emancipato, qui tamen potest agere aduersus patrem, dum tamen ob reuerentiam pro Iudicem copia agendi tribuitur, l. fin. C. in ius vocan. & l. liti, §. fin. ff. de negot. gest. Sordus verò reprobat, quia cisi iuris fictione pater, & filius vna persona censentur, inspecta tamen veritate sunt duæ persone distinctæ, & ubi agitur de alimentis, non iuris fictio, sed facti veritas attendi debet, secundum quam duplex, & separata persona est, & utraque comedit, utraque bibit, utraque alimentorum sustentatione eget. Tertio Bartholus in l. frater à fratre n. 12. ff. de cond. indub. & nonnulli alij à Corduba, ubi supra n. 53. relati dixerunt officio Iudicis deberi nunc, quod antiquitas iuxta l. ferui, & filij nuntio, ff. de furtis, manu regia, seu auctoritate propria patri conuegi poterat à filio, quasi officium Iudicis succederet loco manus regie. Quod latè possit Bartholus explicat Corduba ubi supra n. 55. & 56. ubi dicit filio, qui est in potestate patris non dari quidem actionem aduersus patrem, quia quidquid acquirit filius, acquirit patri l. placet, ff. de acquir. heredit. nec patri etiam dari actionem aduersus filium, cum adhuc in eo doret manus regia; tamen ubi agitur de alimentis, cum filius non agat de obligando patre in his rebus, quas patri acquirit, sed potius patrem ipsum habeat astrictum naturalis iure alimentorum oneri, & consequens est, ut possit hac de causa aduersus patrem agere, quod filio emancipato est iure permisum, ut supra notatum est; nihilominus exorta lite inter patrem, & filium non actione si fieri possit, agendum est ob naturale scdus, & sanguinis conjunctionem, sed aqiori remedio l. congruentius, ff. Cod. de patris potestate, & sic officio Iudicis, quod loco manus regie successit, & hanc rationem Corduba d. l. numer. 56. sine dicit esse receptam, & à iure inductam, non tamen eam respexit Vlpianum, d. l. si quis à liberis, §. virum; eam tamen reprobat conuictor Sordus d. quest. 1. numer. 7. præsertim quia ex ea non apparet ratio diuersitatis inter patrem, & filium, & quia quoad alimentorum consequendorum effectum, nihil minus operatur officium Iudicis, quam actio. Quarto Baldus in l. De minor. n. 6. C. quod cum eo, & alij ab eodè Corduba numero 57. relati aiunt, patri, & filio non dari actionem quoad alimenta ab iniucem consequenda; quia inter patrem, & filium nascitur solum naturalis obligatio, cuius finis est satisfactio, non autem civilis, cuius finis est iudicium; quod ius civile prohibuit inter patrem, & filium d. l. leg. l. nulla, ff. de iudicio, quod si inter eos contra sanguinis charitatem contentio de alimentis nascatur, iudiciaque instituantur, cum illi raro contingat, ius non est constitutum, nec fuit conueniens actionem dare arg. l. in his, ff. de legibus; sed quia etiam

in tali contentione debet prouideri aliquod repedium, præscriptum est Iudicis officium, quò alter agat aduersus alterum, quodque prouide in locum deficientis actionis conceditur, cap. fin. de officio Iudicis, & hanc rationem videtur indicale Vlpianus d. §. *virum*. Verificum ex æquitate. Dicit enim quod alimentorum præstatio, cum ex æquitate descendat, charitateque sanguinis, Iudicis officio expediri debet. Hanc tamen rationem etiam repromittit Corduba num. 58. & Surdus d. *quasi*. 1. num. 7. & sequitur. tum quia huiusmodi ratio non est generalis, sed respicit solum patrem, & filium, cum tamen in multis aliis casibus, & quodcumque alimenta ex sanguinis coniunctione, & charitate debentur, solum competat Iudicis officium, tum quia non valet, *si debet datur ex æquo, ergo non iure altiente*, cum ex sola naturali obligatione (ex qua iure civili non oritur actio *l. iuris gentium*, §. *igitur nulla* de *actio* l. *si ex æquo proceditur*, nascitur actio *l. si fiduciariorum*, §. *quodam*, ff. *mandati*); ubi Bartholus; tum demum quia charitas sanguinis non impedit orti actionem, quia inter patrem, & filium emancipatum, & etiam inter fratres, & alios propinquos reperitur charitas, & coniunctio sanguinis, & tamen inter patrem, & filium emancipatum datur actio, vt supra dictum est; & etiam inter fratres, d. *l. frater à fratre*, ff. *de condit. indeb.* & *l. eorum*, ubi Glossa, & Bartholus ff. *pro socio*, non ergo inquit Corduba num. 59. & 60. iniuria; æquitas, nec charitas sanguinis sunt in causa, vt Iudicis officio alimenta præstari, & decerni debeant; nec Vlpianus præallegatis verbis sentit in hac specie Iudicis officium orti, sed id potius, quod cum heres ex æquitate descendat, charitateque sanguinis, quod Iudex inquirat, utrum iustum sit desubidum alimenta petentis, quia quando æquitas aliquid suadet, debet rem diligenter examinare, vt idem Vlpianus *l. obnoxiamus*, ff. *de interrogatoriis* alii. Hocque tantum voluit Vlpianum d. §. *virum* allicere idem Corduba.

Itaque Surdus d. *quasi*. 1. num. 1. & sequens dicit veram rationem, cur pro alimentis patri aduersus filium, & filio aduersus patrem, & fratri aduersus fratrem detur tantum officium Iudicis, eam esse, quia pro alimentis à lege ob sanguinis coniunctionem, vel affinitatem debitis nulla datur obligatio; quia nullus contractus, vel quasi, nullum malicium, vel quasi intercedit, sine quibus non oritur obligatio, §. *namque* *ag. in solut. de alimentis*, & deficiente obligatione deficit actio, cuius ipsa est mater, *l. licet*, §. 2. ff. *de procurator.* & alimentis (inquit) filio à patre, & patri à filio non sunt debita de obligatione naturali stricta, & in foro conscientie adstringenti, sed tantum de obligatione largo modo sumpta, scilicet ex quadam æquitate à natura insita, naturalique quadam ratione etiam brutis communi; quia ergo deest obligatio propria, & stricta, non datur actio quia verò non deest æquitas, quæ fundata in coniunctione, & naturali charitate, suggerit alimenta esse coniunctis præstanda; & inducit quasi obligationem, seu quasi debitum, ideo datur officium Iudicis, quod licet nullam præsupponat obligationem propriam, supponit tamen quasi obligationem ex æquitate descendentem, vt supra numero 363. initio notatum est. Verum hæc ratio nullo modo est admittenda, cum innitatur falso fundamento, scilicet quod alimenta filius à patre, & e contra non sint debita ex obligatione naturali propria, & stricta, cuius contrarium supra cap. 1. & sequentibus late probatum est.

Quapropter vtiore, & ab Vlpiano d. §. *virum* consideratam puto rationem quam adducit Corduba d. *l. si quis à liberis in principio citato* num. 60. scilicet in huiusmodi causa, & contentione alimentorum inter patrem, & filium & alios sanguinis vinculo strictè coniunctos ascendentes, & descendentes, & etiam trans-

D. lo. Angel. *Epistola de Obligat. Parentum.*

versales promissum fuisse, vt competere tantum Iudicis officium; quia est huiusmodi alimenta debentur obligatione naturali stricta, & propria; quia tamen tam iure naturali, quam ex legis communis dispositione non debentur absolute, sed talibus conditionibus, seu circumstantiis, & modis concurrentibus considerandis à Iudice, antequam præstanda esse alimenta ex charitate sanguinis debita decernat, scilicet, an ille petens sit verè filius, aut pater, frater, soror, an alius; an sint alij magis coniuncti petenti, quam is, à quo petuntur; an patens sit diues, aut pauper, opifex, vel aliunde possit habere alimenta; ideo cum Iudex hæc omnia cognoscere oporteat ad rectè decernendum huiusmodi alimenta, merito Vlpianus sentit, & statutum fuit, quod hæc alimenta iure, & charitate sanguinis præstanda solo Iudicis officio debita, & præstanda essent; quod Corduba confirmat per *l. ex tunc* in *l. quod si minor*, §. *ex hoc edito*, ff. *de minoribus*, ubi, vt minori detur restitutio, multa à iure considerantur, ideo res Iudicis officio expeditur. Contra hæc rationem opponit Surdus d. *quasi*. 1. num. 10. quod in multis casibus causæ cognitio requiritur, in quibus tamen datur actio; vt quando minor reuocat bona sine decreto alienata; & in multis aliis. Verum in aliis casibus non concurrent tot consideranda, sicut in hac materia alimentorum iure sanguinis, & coniunctionis præstatorum; præsertim illa conditio, quod tantum in subsidium, & ubi quis aliunde ex propriis bonis, vel artificio, aut industria sua quis non potest se alere; & dato quod etiam hæc ratio patitur aliquam exceptionem, nulla tamen illa conuenientior videtur posse assignari, & re vera eam videtur inespexisse Vlpianus d. §. *virum*.

§. II.

Quibus nam aliis alimenta debeantur Iudicis officio.

Q uod autem dictum est de patre, & filio procedit etiam in aliis ascendentibus, & descendentibus tam ex linea marium, quam feminarum; scilicet in Auo, & nepte in omnibus casibus, in quibus iuxta tradita supra cap. 7. Auo paternum, vel maternum subsidium iure sanguinis tenetur alere nepem; & e contra; huiusmodi enim alimenta à nepote contra Auum, & Auo contra nepotem peti possunt solum Iudicis officio, vt vterque Molina, Mosseus, Marellotus locis supra num. 853. citatis, Bartholus in *trattatu de alimentis*, Surdus d. *ut*, §. *diff. q. 1. n. 24. ad 28* & Doctores communiter, & constat ex *d. l. si quis à liberis*, §. *utrum*, ubi Vlpianus loquitur in patre, & Auo tam paterno, quam materno, & in eisdem militat eadem ratio; quod alimenta ab Auo, & Proauo nepi, vel pronepoti, & e contra iure sanguinis solū in subsidium debentur; scilicet quando aliunde ex propriis bonis, aut industria non potest se alere, & deficiunt, vel inhabiles sunt alij proximiores, ad quos onus alimentorum spectaret, & inquit foret, quod patri, cui alimenta sunt magis debita, solū daretur Iudicis officio, Auo vero remotionis, qui nepoti contigitur per patrem daretur actio cetera regula, propter quod vni quodque tale, & illud magis approbatum in *Auth. multis magni*, Cod. de sacros. Eccles.

Similiter filio, & nepoti aduersus matrem, vel Auum § 56 maternæ, & matris, & Auitæ maternæ pro alimentis consequendis competit tantum Iudicis officium ob eisdem rationes, & in terminis tradit Surdus d. *q. 1. n. 18*.

Item est, quod dictum est, filio scilicet aduersus patrem § 57 pro alimentis dari tantum officio Iudicis, non autem competere actionem quædam ex sacro cõsilio Neapolitano (vt refert Vincentius de Franchis d. *decis*, §. 605. m. 7.) vultur procedere tantum in filio legitimo, & etiam in naturali, non verò in filio spurcio, cui, dixit posse dici alimenta debita

R ; iure

iure actionis ex eo, quod debentur ex dispositione d. cap. cum haberes de eo, qui polluit, &c. Nec esse inconueniens, quod filio naturali tantum debeatur officio Iudicis, ipario vero iure actionis, quia naturalis honoratur, ut in certis casibus habeat duas vncias, ut in *Auth. licet, C. de natu. lib.* & superius ostensum est.

858 Nihilominus descendum est, procedere etiam in filio ipario, ut & ipse solum Iudicis officio, non iure actionis possit petere alimenta in casu, quod a patre illi debentur, ut expresse Vincentius de Franchis d. decis. 605, numer. 8. Rofredus Beneuentanus tit. de officio Iudic. quo petuntur alimenta num. 9. Verficolo item quaritur, & Nespodonus in consuet. Neapoli. verbi. quod autem in verbo pro alimentum n. 34. ab eodem de Franchis relati, & proculdubio sentiant ita etiam alij Iurisperiti supra num. 853. allegati, & in filio ipario militent eadem rationes, & Rofredus Beneuentanus, Nespodonus, Vincentius de Franchis, locus citatus, Molfesius questione supra num. 853. citata, num. 4. & alij statuunt regulam, quod omnia alimenta, quæ solum ex dispositione iuris communis debentur, petantur solum officio Iudicis; quæ verò ex statuto, aut contractu, aut ex legato debentur, debent, & peti iure actionis. Quare cum filio ipario a patre debentur alimenta ex dispositione d. cap. cum haberes, & sic ex iuris communis dispositione, solum Iudicis officio illi debentur, & peti possunt. Quemadmodum etiam alimenta debita filio naturali debentur ex dispositione d. *Auth. licet*, & ex necessitate, ut dicat ibi textus; & tamen certum est filio naturali ex officio Iudicis alimenta deberi, & non obstat, quod plus habeat filius naturalis, quam spiritus d. *Auth. licet*; quia illud operatur conditio filiorum naturalium non improbat per leges civiles, quæ improbauerunt filios spiritus.

Item alimenta, quæ a fratre fratri, & aliis consanguineis egenis, & e contra, iuxta tradita supra n. num. 489. ad 588. debentur iure sanguinis ex dispositione legis, seu iuris communis peti debent officio Iudicis, cum debeantur solum in subsidium, & minor sit obligatio quoad alimenta inter fratres, & ceteros consanguineos, quam inter patrem, & filium; & ita in terminis tradunt uterque Molina locus supra n. 853. citatus, Sordus de alim. d. tit. 3. q. 2. n. 1. & Molfesius allegata quest. 4. n. 5.

§. III.

Casus aliqui, in quibus alimenta debentur iure actionis.

860 **D**ixi iure sanguinis ex dispositione legis, seu iuris communis; nam si ex consuetudine, vel statuto deferente sua, & totam hereditatem primogenito alimenta debeantur secundo genitis, peti poterant iure actionis. Ita Tiraquellus de primog. q. 75. num. 4. & 8. Ludouicus Molina, & Sordus loci, qui infra citantur, Molfesius ad consuet. Neapoli. 5. dicta quest. 4. num. 23. & cons. 9. n. 12. & 30. Vincentius de Franchis decis. 714. & alij supra num. 45. & 53. & 533. relati, Stephanus Gratianus tom. 1. cap. 44. num. 7. Ratio est, quia huiusmodi alimenta dantur, & succedunt loco legitimæ, vel late Tiraquellus d. quest. 75. num. 5. & 8. & propterea civilium rationis, & naturæ, eodemque iure continentur, ut idem Tiraquellus d. n. 8. & Sordus de alimentis tit. 7. q. 1. n. 26. & 27.

861 Et ideo similiter alimenta, quæ ab institutore maioratus, & primogenito succedere debentur filiis secundo genitis, quia institutor non reliquit illis legitimam petuntur iure actionis; ut Ludouicus Molina de primog. lib. 2. cap. 15. num. 6. ibid. Additionator, Molina

Theologus tom. 3. de iustitia disp. 616. n. 3. & 4. & 9. Sordus de alim. tit. 3. dicta quest. 1. num. 76. & quest. 3. n. 1. & alij supra num. 45. & 53. allegati. Quia etiam huiusmodi alimenta in locum legitimæ subrogantur, & succedunt, atque adeo legitimæ naturam sequuntur, ut Ludouicus Molina d. e. 5. n. 2. Alter Molina d. disp. 616. n. 3. & sequ. Doctores supra n. 45. relati, & alij communiter, quos late refert Ludouicus Molina d. n. 2. & etiam Sordus d. n. 76. alios etiam allegans, & confirmatur, quod hæc alimenta sortiantur naturam legitimæ, quia si loco legitimæ sunt, ut præfati Doctores sentiant habere debent qualitates, quæ legitimæ competunt.

Cum verò alimenta ratione, & respectu legitimæ debentur, & in legitimæ locum succedant, non Iudicis officio, sed iure actionis, sicut & ipsa legitimæ petuntur, ut tradunt Ludouicus Molina d. c. 15. n. 6. & 70. Alter Molina d. disp. 616. n. 9. Additionator ad Molinam d. cap. 15. dicti numeri 6. & 70. Sordus tit. 3. citatio q. 1. n. 29. ad 37. Mangilius de impunit. q. 108. n. 22. & 23. Molfesius d. q. 4. n. 23. Doctores a Ludouico Molina d. c. 15. n. 2. & Mangilio allegati, & alij supra num. 45. relati, & communiter Scribentes in l. de alimentis, C. de transactioibus; idque late probat numericis allegatis Sordus; sed præsertim ex ratione, quod subrogatum sapit naturam eiusius cuius locum subrogatur, si sum, & qui in variis, ff. si quis caus. & Doctores, quos late refert Simon Vaz. Barbosa in loci communis n. 5. num. 16. & pro legitima datur conditio ex lege, si non sit relicta l. cum, & l. omnimodo, C. de iust. testamento, Sordus d. q. 1. n. 31. alios allegans, & Merlin. de legitimis lib. 5. tit. 4. q. 5. n. 1. quæ actio ex lege datur etiam pro supplemento legitimæ, ut post alios Merlin. d. q. 5. n. 2. & Sord. d. q. 1. n. 32. si vero legitima sit relicta, datur actio ex testamento, ut post alios idem Merlin. d. q. 5. n. 3. & Sordus d. q. 1. num. 31. item datur petitio hereditatis iuxta Doctores communiter, quos refert, & sequitur Merlinus de legitimis d. lib. 5. tit. 4. q. 4. num. 2. & alij, quos refert Sordus d. q. 1. num. 33. licet contrarium teneant nonnulli allegati a Merlino diss. question. 4. numero 1.

Ad huius rei etiam confirmationem Sordus d. q. 1. n. 863. 38. addit, quod alimenta loco legitimæ debita, seu in locum legitimæ succedentia transmittuntur ad hæredes, ut tradunt Ludouicus Molina d. cap. 15. num. 10. Stephanus Gratianus d. cap. 44. num. 7. & Iurisperiti magis communiter, quos refert Ludouicus Molina d. n. 10. Giurba illos sequens decis. 6. num. 12. Gratianus d. num. 7. & Sordus d. tit. 3. citata q. 1. num. 3. & tit. 5. q. 1. num. 31. & 32. Quamvis ipse numerus sequentibus ad 38. multa adducat ad probandum contrarium, & quod non transmittantur, sed morte alimentarii finiantur; quod etiam senserunt plures, quos Tiraquellus de primog. d. quest. 75. num. 2. refert, qui dixerunt alimenta debita secundo genito ex statuto deferente primogenito totam hereditatem, non deberi a primogenito, quando secundus genitus est diues, & aliunde habet, unde se aliat. Cuius tamen contrarium, & deberi etiam, si alimentarius habeat aliunde, unde se aliat; tenet Tiraquellus d. quest. 75. numer. 4. & alij supra cap. 1. num. 45. relati, quod & probat Tiraquellus, quia is, inquit, cui alimenta loco legitimæ debentur, potest alimenta præterita sibi non soluta petere, quibus tamen non eget, l. liberis, quos s. 1. ibi tam præteriti temporis quam futuri, ff. de alim. & cibis. legatis, ibidem Bartholus, & alia iura, & Doctores ad id allegat Tiraquellus dicto numero 4. ex quo etiam confirmatur, eadem alimenta in locum legitimæ subrogata peti iure actionis; quia alimenta præterita petiti possunt tunc solum, quando pro eis consequendis competit ius actionis, vel pro eis ex alienum contractum est, ut Scribentes in d. l. alimentis, C. de transact.

Quoniam

864. Quandonam autem in aliis casibus præter supra dictos alimenta debita censenda sint subrogata locolegitime, latè tradit Sordus d. 111. §. citata q. 1. a num. 39. ad finem.

865. Prædictis addendam in vniuersum, quod ubi alimenta debentur ex statuto disponente alicui esse præstanda, ut quādo disponit, quod filia excluda debeat dotari, & ali. alimenta peti possunt iure actionis, scilicet cōditione ex statuto; quæ cōditio ex statuto est fortior, & efficacior officio iudicis. Ita Alex. c. 7. n. 27. vol. 2. Alcon. 3. §. 8. n. 1. Menoch. conf. 8. num. 20. Molfes. ad consuet. Neap. p. 5. q. 4. n. 3. & Sord. latè id declarans, & probans d. 111. §. 9. §. per totum.

§. IV.

Nonnulli alij casus, in quibus alimenta debentur, & petuntur iure actionis.

866. In nonnullis etiam aliis casibus iuxta omnes alimenta debita petuntur iure actionis, vt si sint debita ex contractu ita Pontanus de alim. cap. 16. num. 1. & 8. Vincentius de Franch. dec. 605. num. 8. Molfesius d. 111. §. 4. Sordus d. 111. §. 9. 2. nonnulli alij à Vincent. de Franc. d. num. allegatis, & alij communiter, cum ex contractu oriatur obligatio, & actio ciuili.

867. Pariter si alimenta sint debita ex legato, legatarius illa petere potest iure actionis ex testamento; Pontanus de alim. cap. 17. num. 1. & post alios Sordus d. 111. §. 9. 4. num. 1. Qui num. 2. præter hanc actionem petitionalem contra nonnullos tradit legatario dari etiam actionem hypothecariam, quæ datur pro omnibus legatis consequendis; & refert Doctores id tenentes. Adde idem Sordus num. 11. post alios dari etiam officium iudicis num. 14. sine cum alijs addit pro legatis pijs præsertim iudicari posse compellere ex officio exequutores testamentarios ad solvendum, licet non pro alijs legatis; idem Sordus num. 13. & 14. ex communi aliorum, quos allegat, dicit pro legato alimentorum consequendo dari solum iudicis officium, quando relictum est incapaci, puta legato, eo quod in hoc casu alimenta non debeantur legatario de rigore iuris, cum seruus sit actionis incapax. l. seruus. ff. de alim. & cib. leg. ex misericordia tamen, & requirit videntur deberi, & sic imploreat iudicis officio petiti seruus illa petere, quod præter plures alios ab eodem Sordo allegatos notauit etiam Corduba in d. si quis à liberis, §. verum num. 2. 1. & 1. Addens num. 14. etiam Fratres minores S. Francisce, etiam bonorum incapaces posse alimenta sibi relicta in iudicio petere iudicis officio iuxta Barthol. in l. seruus alienus. ff. de leg. 1. Socinum in l. 1. ff. eod. num. 310. & Hondedeum conf. 40. quod tamen Sordus d. 9. 4. n. 1. §. sine, ait hodie ordinationibus eorundem fratrum minorum esse eis omnino prohibitis; quia quod solum recipere possunt à sponte dantibus.

§. V.

Nonnulli alij casus, in quibus pro alimentis competit officium iudicis, vel dubitatur, an detur actio.

868. Vbi dicit Corduba d. §. verum n. 16. pupillam officio Iudicis petere alimenta à tutore, & idem tradit Sordus d. 111. §. 3. n. 2. 8. & alios allegant idem Corduba, & Sordus.

869. Idem Corduba in d. si quis à liberis, §. solent num. 9. Vincentius de Franch. d. dec. 605. num. 8. Sordus d. 9. §. num. 2. & alij apud eodem Cordubam, & Sordum tradant alimenta patrono, & patroni filiis de-

bita à liberto peti ab eodem liberto officio iudicis.

Plures etiam Doctores voluerunt viduam intra annum luctus alimenta petere solum officio iudicis, non vero iure actionis, cum debeantur ex dispositione legis, & ex causa necessitatis interim, cū dos restituitur leg. unica ff. ex alio Cod. de rei uxor. action. & d. dictum est, supra num. 702. ita Paulus de Castro in l. diuorio, v. 6. ff. soluto matrimonio. Alexander, Curtius, Padilla in l. de alimen. Cod. de transactio. Theaurus dec. 44. numero 1. Vtlic. pro negatiua, Sord. de alim. tit. 1. q. 4. 4. num. 48. & tit. 3. q. 2. num. 16. & plures alij iuris periti ab idem Theauro, & Sordo locis citatis; & à Corduba in l. si quis à liberis, §. si quis ex his num. 136. ff. de agnos. liberis, à Pontano de alim. cap. 15. num. 6. iuris relati. Qui propterea alunt viduam, quæ intra annum luctus non interpellauit hæredes pro alimentis, sed aliunde se aluit, non posse repetere alimenta præterita, nisi in defectum alimentorum non præteritorum & alienum contraxisset. Quod postremum sequuntur Theauro d. dec. 44. alient etiam Antonio Faber in suo Cod. lib. 5. tit. de rei uxor. action. definitio. 6. num. 5.

Contrarium tamen, & prædictæ viduæ competere ius actionis pro consequendis alimentis eo anno ab hæredibus mariti eius dotem retinentibus, tenent Baldus, & Decius in d. alimen. Cod. de transactio. Decius in l. si cum dotem, §. si autem, ff. soluto matrimonio. Corduba d. §. si quis ex his, num. 34. & num. 40. Mantica de iustis, & ambig. lib. 12. tit. 3. 1. num. 3. Pontanus loco citat. Vincentius de Franch. d. dec. 605. num. 5. & plures alij à Corduba d. num. 140. & Pontano d. n. 6. relati; & etiam Sord. tit. 6. q. 10. num. 1. (qui propterea in hac controuersia fuit varius) & Honoratus Leotardus de vfusu q. 30. num. 19. vbi ait, idem dicere Antonium Fabrum de sententia. 6. num. 6. quem tamen non reperio id dicere, & sed potius videtur asserendum esse eundem Theauri sententiam, cum dicat, alimenta à vidua intra annum luctus non petita non posse ab ea anno elapso peti nisi pro se aliunde alienum contraxisset Ratio huius sententie desumitur ex tradit. sup. n. 79. scilicet, quod viduæ intra annum luctus nondum ei restituta dotis alimenta ex legis dispositione ab hæredibus mariti debeantur, non ex sola charitate, & miseratione, sed propter dotem retentam, seu propter moram retardatæ dotis; ita quod dos ipsa retenta est causa finalis, ob quam lex voluit ab hæredibus mariti præstanda esse alimenta, quæ substituantur in locum interuirsui, seu interesse argumentato d. §. ex alio, & l. cum vnu n. §. sine de alim. & cib. leg. & consequenter viduæ potest illa alimenta petere iure actionis ex causa dotis non restitute, seu moræ retardatæ dotis, seu interesse dotis non restitute, quæ sua bona mariti sunt obligata, & pro dote, & pro alimentis, vt latius infra num. 872. Quare hæredes mariti teneri alimenta præbere eidem viduæ intra annum luctus etiam si non sit inops, sed aliunde habeat, vnde possit sibi providere de alimentis dictum est supra d. numero 759. & tradunt Corduba cum aliis d. §. si quis ex his num. 121. Pontanus vbi supra, & Petr. Barba loco d. num. 759. allegato. Item viduam, etsi pro alimentis eo anno luctus consequendis non interpellasset hæredes dotem eis retinentes, nihilominus posse alimenta sibi pro tempore præterito dotis, seu illorum estimationem repetere tanquam sibi iure actionis debitam ratione interuirsui, seu interesse ob moram in restitutione dotis, tradunt idem Baldus, Decius, Pontanus, Vincentius de Franch. locis allegatis. Cancercius var. tom. 1. cap. 16. num. 3. 6. & 37. Corduba d. num. 134. & num. 138. vbi alios allegat Sord. d. 9. 10. num. 1. & tit. 7. q. 15. num. 69. & Campeggius cum aliis de dote p. 1. q. 16. Item præfata alimenta, quæ viduæ, cui dos non fuit restituta, intra vnum luctus non peti,

quia de suo se alio; transmittit ad eiusdem viduæ heredes, prædixi in terminis G. gas de pens. q. 52. num. 5. & Corduba d. 5. si quis ex his, id confirmat ex dictis, scilicet, quod alimenta, quæ petuntur iure actionis, transmittuntur ad heredes, v. notatum est supra numero 852 & est communis doctrina, cum ergo alimenta præterita viduæ intra annum luctus non præstata ab heredibus dotem retinentibus petantur iure actionis, ut Doctores supra allegati; Bartholus, Iason, Socin. & Purpuratus à Corduba d. 11. num. 140. allegati, (quos tamen Sured. d. 2. num. 16. sine, ait se non invenisse id dicere) ad heredes viduæ transmittitur ius petendi non præstata. Ex quibus colligitur intra cum annum luctus heredes mariti non restituunt dotem teneri alere vxorem viduam, etiam si esset diues, & aliunde posset habere alimenta, ut notatum est supra numero 759 citatus, & tradunt expresse Doctores eodem numero 759 allegati, & alij inter ceteros Leotardus de vris d. 11. qu. 30. num. 34. probans præterea, tum quia maritus recepta dotem tenetur alere vxorem etiam diuitem leg. 7. in princ. de iure dot. l. ult. ff. de dol. m. exceptis, ergo & heredes, qui dotem habent. Tum quia hoc proprium sit dotis, v. qui eam habet vxorem exhibere teneatur l. 20. §. hoc amplius, ff. famul. c. 1. §. unde, leg. 60. §. si inter ff. mandati, l. actione §. ult. ff. pro socio, & Suredus de aliment. tit. 1. q. 44. num. 16. in fine, ubi ait, dotibus onus alendi viduam annexum esse ac proinde acquisitum esse, heredes mariti dotem habentes, illud onus mulieris sustinere. Ita Leotardus.

871. Advertendum autem circa prædicta, cum heredes mariti intra annum luctus non teneantur restituere dotem viduæ, licet si vellent possent, vt latè Campeg. de do. p. 2. qu. 17. post Bartholum, & Ang. in leg. diuortio ff. solut. matrim. & tunc non tenerentur ad alimenta illi præstanda, vt cum aliis Corduba d. 5. si quis ex his, num. 121. contra Capirion d. 1. cap. 1. d. 5. n. 6. Sed solum alimenta illi exhibere sufficeret, si illi restituerent partem dotis, quæ eidem alenda satis esset, & alterius partis dotis fructus pro illo anno luctus ad ipsos heredes spectarent, nec vidua illos petere posset, vt post alios idem Corduba d. 11. numero 123. & post alios Campeg. de do. p. 2. qu. 16. contra Paulum de Castro in l. diuortio ff. solut. matrim. tenentem, si vxor vidua intra annum ab heredibus mariti habuit alimenta, eosdem heredes lucrati fructus dotis solum pro rata alimentorum. Cuius contrarium, scilicet heredes lucrati quous fructus excedentes alimenta docuerunt Bartholus, Angel. & alij in d. diuortio, sicut lucrator maritus viuens, quia eo anno vxor censetur in eodem matrimonio, & hoc idem sentit Honoratus Leotardus d. 11. q. 30. num. 33. initio, cum dicit heredes mariti non teneri ad intervrsionem dotis non restituere intra annum luctus, sed solum ad præstanda alimenta vxori viduæ toto illo anno. Quod intelligitur, quando dos constitit in rebus mobilibus, quo casu heredes mariti intra annum luctus non coguntur illam restituere vxori viduæ d. 5. ex alio; nam si dos consisteret in rebus immobilibus, cum tunc dos, seu res dotales immobiles debeant restitui statim post mortem mariti, iuxta d. l. unicam, d. 5. ex alio, Cod. de rei vxor. aff. fructus omnes à die mortis mariti ex dictis rebus immobilibus dotalibus ab heredibus mariti percepti vxori debentur, & restituendi sunt, de ductis sumptibus alimentorum ab eisdem heredibus vxori post mortem mariti præstitutorum; & deducta parte fructuum nouissimi anni, in quo matrimonium solutum est, qui pro rata temporis, quo illo anno vitimo duravit matrimonium, inter heredes mariti defuncti, & ipsam vxorem viduam debent diuidi, de quibus latè Mantica de tacit. & ambig. lib. 12. tit. 5. 1. & Gratian. res. 4. cap. 610. apud quos alia de hac re pro nunc videantur, nam de his latius in part. v. l. 1. m. a.

872. Ex quibus, et si Suredus d. 2. citat. num. 16. allegans

Alexandrum cons. 109. vol. 5. afferit viduam etiam post annum ob dotem ab heredibus mariti adhuc retentam, & non solumam non posse iure actionis, sed tantum iudicis officio alimenta petere; quod non debeatur iure contractus, sed ex accidenti propter moram, contrarium tamen ex iure actionis posse peti dicendum est, ita abique dubio sentiant luculenti supra numero 870. relati, cum ratio, quæ mouetur ibi fortius militare videatur in vidua post annum luctus, cui omnino ab heredibus debet restitui dos, & dum non restituitur (cum anno luctus elapso statim sint in mora) debetur ei intervrsionum, seu interesse, quod verifimiliter patitur, vt latè reiecta contraria opinione communi, (quam tunc acriter Stephanus Gratian. tom. 2. c. 234. a. num. prim. ad 9. & Sured. tit. 1. de alim. quæst. 45. numero 1. ad 7. de qua tamen infra cum de dote part. v. l. 1.) Thesaur. d. 1. §. 43. num. 4. post Grammaticum de c. 103. num. 92. Anton. Faber allegato tit. de rei vxor. aff. d. fin. §. num. 7. Leotardus d. 2. qu. 30. num. 57. hancque ob causam viduam posse petere alimenta, etiam si aliunde habebat, vnde se aleret, tradit Thesaur. loco citato, & de cetero fuisse à Camera Imperiali testatur Mynsinger observation. 64. numer. 2. centur. prim. Igitur cum heredes mariti dum retinent dotem, & sunt in mora illam restituendi, teneantur alere viduam, vt Mynsinger. loc. cit. Thesaur. d. n. a. & d. 1. §. 43. num. 4. Corduba alios allegans d. 5. si quis ex his num. 566. Leotardus d. 1. quæst. 30. num. 41. & plures alij Iurisperiti, & Theologi ab eodem Leotardo allegati, idque non ex sola charitate, & ex miseratione, sed ob dotem retentam, seu ob intervrsionem dotis retenta, in cuius locum alimenta ipsa succedant, (vt in iisdem locis Thesaurus, Corduba, & alij Doctores num. 870. citati) poterunt peti iure actionis originem trahentes ex ipsa dote tradita, ratione cuius bona mariti remanere vxori obligata, & hypothecata non solum pro ipsa dote, sed & tacite pro alimentis doti correspondentibus vt dotis accessiombus, & interesse, seu dotis fructibus tenent Bartholus in l. §. de alim. & cib. leg. & in tra. de alimentis, Imola in leg. si cum dote §. item pater, ff. soluto matrim. ibidem §. si fin. autem l. in fauissimo, Iacobus de Aret. Antist. de c. 10. Mynsingerius c. 4. observation. 64. numero 1. & 2. Corduba à Lara d. 1. §. si quis ex his num. 40. Caneceus var. resolut. tom. 1. cap. 16. num. 5. Negulantius de pignori bus in 4. mem. 2. part. princ. num. 55. Stephan. Gratianus d. 1. decept. for. tom. 4. cap. 634. per totum, & c. 850. numero 9. Franciscus Salgado in Lohyrimbo credit. concur. p. 1. cap. 24. numero 9. plures alij à Mynsingero, Gratiano, Corduba, & Salgado relati, & esse communem testantur Negulanti, Mynsinger loci citati, & Suredus d. 1. tit. 3. citata q. 2. numero 4. & titul. 8. princ. 49. num. 1. vbi numero 2. refert alios contrarium tenentes, quorum sententiam numero 8. sine, rationibus inspectis vetiorem putat, addens tamen, quod in iudicio non prodesset, cum altera opinio sit communis, & privilegio 50. cum Negulanti loco citato numero 54. ex eadem ratione tenet bona vxoris, vel alterius, qui dotem promittit, esse obligata viro pro alimentis sibi debitis, tanquam cum intervrsionibus, & fructibus dotis retardata, & non soluta, pro quibus sibi non cõpetit hypotheca, sicuti pro dote, & forte principali tanquam accessorius ipsi doti ex l. unica §. sed & plenius, Cod. de rei vxor. aff. & idem asserit Salgado d. 1. cap. 24. numero 95. Afflicti d. d. c. 10. & Mynsinger ex sententia Cameræ Imper. addunt ita esse verum, vt bona mariti ob dotem receptam ita maneat vxori obligata tacite pro alimentis, quod etiam si vxor constanter matrimonio aliunde possit viuere, possit tamen à marito alimenta petere, allegantes etiam Baldum in d. l. de aliment. Cod. de transact. quod tenet etiam Leotardus d. 1. §. 10. allegato num. 34. quoniam contrarium vxorique ex causa dotis soluto matrimonio non debere præstari alimenta, si aliunde possit sustentari, licet ha-

res moram fecerit, sententia Rota Romana apud Man-
dicis. 5. 3. num. 1. plures alios allegans praesertim
Comarum. var. lib. 3. cap. 1. num. 3. Velle. sexto 3 & di-
cens ita communiter tradere Doctores in. 6. salubriter
de iuris. & in l. duntaxat. ff. solut. matr. cuius tamen sen-
tentiam ob tradita supra, & alia à Theodoro loco citato
adducta non approbo nec obstant Doctores supra capi-
te 11. num. 759. relati afferentes viduae intra annum
luctus ab hereditibus vini retinentibus dotem deberi
alimenta, etiam aliunde habere, unde possit vivere,
etsi ex Theologis eam approbet Fragolus de Republi-
ca Christiana p. 3. lib. 2. disp. 5. num. 91. & Molina de
iustitia tom. 2. disp. 322. 4. ubi tenet etiam intra annum
luctus ab hereditibus vini retinentibus dotem non de-
beri uxori viduae alimentum, nisi ipsa illa petat, neque
aliunde habeat, unde sustentetur & ex Iurisperitis
peti Innocentium, & Ioannem And. in dist. cap. solu-
biter, Catep. de dote p. 2. q. 1. 8. ubi late de hac questio-
ne, verum haeredes mariti si sint in mora restituendi
uxori dotem consistentem in pecunia, teneantur illi
soluere intervrsium, seu soluere alimenta, etsi aliunde
peti annum luctus sustentari possit, & dicit prae-
standa esse illi alimenta, si aliunde non potest habere; se-
cus quando aliunde habet, in hoc casu intelligendos
Innocentium, & Ioan. Andream addit Catep. quod si
mulier vidua esset conuersa dare pecunias mercato-
ribus ad honestum lucrum ratione moris haeredum in
restituenda illi dote petita, possit petere intervrsium
fuerit cessantis, quod verisimiliter fecisset.

Hinc quomvis uxori constante matrimonio pro ali-
mentis à marito, qui dote recepit, consequendis, so-
lum officium iudicis nobile, seu mercenarium compe-
tere, voluerint Bartholus in leg. si maritus, §. fin. ff. soluto
matrimonio, & alij à Sardo dist. 3. q. 2. num. 7. & 9. re-
lati, quorum sententiam sequitur tunc ibi, cum d. i. i. u-
lo 8. privileg. 49. num. 2. per totum, sed praesertim vers.
Castrensis tamen, quia constante matrimonio (inquit
Sardus dist. q. 2. num. 10. Iudicio de dote non est nata;
& sic licet alimenta dicantur accessiones dotis, non ta-
men peti possunt, ut accessiones, nisi quando dos ipsa
petitur si agendum fit actione de dote: cum ergo actio
de dote non detur constante matrimonio, vxor non po-
test durante matrimonio petere alimenta iure actionis
dotalis.

873 Nihilominus Neguantibus loco supra allegato nu-
49. & 52. Corduba dist. num. 40. Mynsingerus de ob-
servat. 64. num. 1. & alij, quos refert, & sequitur Ste-
phanus Gratianus dist. cap. 634. num. 7. tanquam ve-
rios censent, vxorem etiam constante matrimonio
posse petere alimenta iure actionis, cum iudicium de
dote sit ex parte vxoris vniuersale, in quo iudicio vni-
uersali veniunt, seu includuntur accessiones tanquam
pars rei iure actionis per iura à Sardo d. q. 2. num. 2.
& 3. allegata, & tradit Mantica de tacit. & ambiguis
lib. 2. tit. 31. & per consequens etiam datur tacita hy-
potheca pro eisdem alimentis, sicut pro dote.

E contra vero marito, cui dos promissa ab eo, qui
iure sanguinis non tenebatur alere vxorem pro con-
sequendis alimentis, seu intervrsium ob morose retar-
datam dotis solutionem, Neguantibus ubi supra n. 54.
Cynus, Baldus, & alij, quos refert, & sequitur Sardus
d. tit. 3. q. 5. num. 4. & 6. tenent competere solum offi-
cium iudicis mercenarium, quod deservit actioni, non
autem actionem, eo quod iudicium dotis licet ex parte
vxoris sit vniuersale, & includat accessiones, & co-
sequenter intervrsium, & alimenta, quae in locum inter-
vrsium substituantur, ex parte tamen mariti est par-
ticulare, non includens accessiones. Et si Baldus Nouel-
lus in l. 1. num. 17. ff. soluto matrimonio, à Sardo d. 5.
num. 6. fin. relatus iustificat contrarium, quod merito
datur actio de dote, vel ex stipulato pro iud. intervrsii,
vel alimentis debitis ob moram commissam, quem
tamen reprobat idem Sardus, ex eo quod se fundat in

eo, quod etiam ex parte mariti iudicium de dote sit
vniuersale. Dixi ab eo, qui iure sanguinis non teneba-
tur alere vxorem. Nam ubi dos fuit promissa ab eo,
qui vxorem alere tenebatur, tum ob moram in solu-
tione dotis marito contra locum, vel alium dari
actionem negotiorum gestorum pro alimentis conse-
quendis, tradunt Imola in l. an. am. §. v. v. ff. solut.
matrimonio Roland. conf. 65. numer. 9. & alios allegans
Sardo d. q. 5. numer. 1. 3. & 6. sed de praedictis forte la-
tus in sequenti, vel vltima parte huius tractatus de
effectibus contractus matrimonij nunc sufficiat reu-
lisse Doctorem sententias leuiter tacitis eorum funda-
mentis.

In quibus nam etiam aliis casibus alimenta ab eo, 874
cui debentur, petenda sint officio iudicis implorato, vel
iure actionis videatur auxilium Sardo, qui lassissime de
hac materia per totum illum titulum 3. novem qua-
stionibus comprehensum, ubi quaestione 8. agit qui-
busnam aliis ab alimentario datur alimentorum peti-
tio, & quaestione 9. de libelli forma, quando alimenta pe-
tentur.

Solum noto alimenta post mortem mariti debita vxori 875
prægnanti ex bonis eadem mariti iuxta l. 1. §. sed et si
sincerum sit, & §. melior. & leuatur, ff. de contr. in
pess. mittendo peti posse iure actionis ex lege, cum
in praefatis iuribus specialiter decernantur prægnanti
vxori intuitu prolis in ventre existentis, unde prægnan-
ti debentur, etiam si habeat aliunde, unde se alere pos-
sit, ut notatum est supra numero 140. & tradunt Man-
tica de tacitis, & ambig. lib. 12. dist. tit. 31. num. 11. &
Stephanus Gratianus d. cap. 610. num. 21. & tom. 2. ca-
pit. 234. num. 31. Quare fructus bonorum dotalium
ipsius vxoris viduae prægnantis debent illi restitui non
deductis sumptibus alimentorum eidem prægnanti, præ-
stitorum, cum iuxta dicta iura ex bonis mariti debent
praestari, etiam si dote careat, id quod etiam in termi-
nis Mantica, & Gratianus locis citatis notatur; & hæc
limitationem addunt doctrina supra numero 871. post
medium traditæ, quod fructus dotis ab hereditibus ma-
riti soluto matrimonio percepti vxori viduae sunt re-
stituendi, deductis tamen sumptibus alimentorum ab
iisdem hereditibus perceptorum. Quam etiam Doctri-
nam iidem Mantica d. tit. 31. num. 10. fine. & Gratianus
dist. cap. 234. numero 32. & dist. cap. 610. num-
20. dicunt (que est alia limitatio) intelligendum, nisi ali-
menta essent à marito eidem vxori viduae legata.

S V M M A R I V M Capit. XV.

Alimenta prateriti temporis, quando solo iudicij offi-
cio debentur, peti non possunt, ubi alimentarius pro-
se alendo non contraxit ut alienum, sed vixit aliunde
ex suis industriis, vel alimenta ab alio ex pie-
tate, vel liberali erogatione fuerunt subministrata.
num. 878.

Pater qui ob inopiam non tribuit pro aliquo tempore
alimenta filio, si postea denegat ad pinguiorem for-
tunam non tenetur, nec cogi potest alimenta prateriti
temporis soluere filio. n. 879.

Monachus non potest agere aduersus Abbatem pro prae-
teritis alimentis sibi non praestitis, si vixit non con-
trahendo are alieno. n. 880.

Dolo facit, qui petit quod restitutum est sibi.

Ordinatus sine titulo alimentis prateriti temporis non
potest petere ab Episcopo ordinatore. n. 881.

Alimenta officio iudicis tantum debita praterita pe-
tentur, & praestanda sunt alimentaria, si uel se ale-
ret conuictus fuerit accipere mutuum pecuniam. num.
882.

In hoc casu pro alimentorum prateritorum estimatione
[en]

seu pecunia mutuo accepta restitutione alio aduersus debitorem alimentorum compari iuranti, & alimentario. *ibid.*

Monachus, qui mutuum accepit pecuniam, ut se aleret petii ab Abbate alimenta temporis prateriti. numero 883.

Si pro aliquo tempore pater egenus ob inopiam non potuit alimenta prestare filio, item egeno, qui ut se aleret, contraxit ex alienum, deueniente postea patre ad pinguiorem fortunam, contra eum non potest filius agere pro prateritis temporis alimentis. numero 884.

Ius superueniens lute pendente non potest allori. *ibid.*

Tempus non est modus inducenda, vel tollenda obligationis. *ibid.*

Obligatio semel extincta non renouiscit. *ibid.*

Alimenta prateritis temporis solo officio iudicis debita contemplatione alicuius seruitus, an peti possint. numero 885.

Alimenta in hac specie alimentorum ex solo officio iudicis debentur secundum vagam sententiam praterita dicuntur, etiam ea, quae a die mota liti decurrunt usque diem sententiae latae super alimentis futura a die sententiae decurrenda, & sic decursa a die mota liti usque ad sententiam non debent prestari, si alimentarius vixit interim non contracto ere alieno. n. 887.

Contraria sententia, & communis tenet contrariam, & iudicari futura etiam ea alimenta, quae decurrunt a die petitionis, seu mota liti usque ad ipsam sententiam, & ad ea in sententia debere condemnari debitorem alimentorum, & etiam in foro conscientiae debitor illa solvere, etiam si alimentarius interim vixerit non contracto ere alieno. n. 888.

Ab alimentis a die mota liti decursi non datur in hac specie appellatio ad effectum suspendendi declarationem, & illius executionem. n. 889.

Alimenta praterita peti possunt, quando debentur alimentario iure actionis v.g. ex contractu, vel testamenti. n. 890.

Idque etiam si nulla interuenierit interpellatio, & licet legatarius ignorasset legatum. n. 891.

Eadem alimenta praterita iure actionis debita transmittantur ad heredem. n. 892.

Petens alimenta praterita debet probare sibi legata fuisse, vel alia ratione deberi. n. 893.

Fundamentum iure actionis, & intentionis probare quilibet tenetur. *ibid.*

Vbi constitit alimenta fuisse legata, vel alia ratione debita, debitor si dixerit se praestitisse, probare debet. *ibid.* fine.

Alimenta se pro tempore praterito praestitisse difficile probatur. n. 894.

Ad probandum quod alicui alimenta quis praestiterit, sufficiunt coniecturae. *ibid.*

Legatarius praesumitur recepisse alimenta ab herede, si cum eo morabatur in eadem domo, & ad eandem mensam comedebat, nisi probet contrarium. numero 895.

Item pupillus, qui cum tutore habitauit praesumitur alimentarius ab eodem tutore. *ibid.*

Nemo praesumitur vixisse de vento. *ibid.*

Factum requirere expensas, quod reperitur factum praesumitur factum ab eo, qui facere tenebatur, nec requiritur alia probatio. n. 896.

Factum semper quid praesumitur ab eo, qui facere tenebatur. *ibid.*

Vbi quis stetit in domo alterius, praesumitur ab eo habuisse alimenta, & alia necessaria. *ibid.*

Alimentis paruis, & modici momenti probandis sufficienter leues coniecturae, & quae dicantur parua, vel magna alimenta. n. 897.

Ad probandum continuam alimentorum praestationem factam in domo alicuius, sufficiunt testes domestici. numero 898.

Facta in Collegio, vel capitulo probantur per testes de Collegio, vel capitulo. *ibid.*

Continuatio alimentorum plene probatur, probatis extremis, scilicet initio, & fine. n. 899.

Possessio continuata probatur probatis extremis. *ibid.*

Probatis extremis censentur posita, & probata media. *ibid.*

Verbum pluries verificatur de duobus, & adverbium, quoties, nihil certi ponit, ut sic illis non probetur continuatio alimentorum. *ibid.*

Libro tutoris, in quo continentur expensae pro alimentis, & aliis minori necessariis, & cuilibet libro rationum, si omnia sint rite descripta, adiecta causa expensarum cum quibus, quo die, quo mens, quo anno facta, & omnia sint verissima: an adhibenda sit plena fides tam in magnis, quam in parvis summis, maxime accedente iuramento, vel morte tutoris lat. n. 900.

Vbi qui Doctores de fide libri rationum adhibenda agant.

Pupillus, qui habitauit seorsum a tutore, adhuc praesumitur alius a tutore. n. 901.

Item legatarius, qui extra domum heredis moratus est, si erat incapax ad se alendum, praesumitur ab herede accepisse alimenta, nisi sit praesumptio, quod ab alio, in cuius domo sit moratus, acceperit. *ibid.*

Vbi qui est habilis ad querendum sibi vilius, non praesumitur alius ab alio, qui tenebatur, nisi constet cum illo in eadem domo habitasse. *ibid.*

Militibus non praesumuntur praestita impensa alimentorum ab officialibus, nisi id probetur. *ibid.*

CAPVT XV.

Alimenta praterita, seu quae pro praterito tempore alimentario non fuerunt exhibita, an, & quando peti possint.

EX traditis resoluendum est, an, & quando alimenta praterita, seu quae alimentario pro tempore praterito non fuerunt praestita ab eo, qui aliis solueret tenetur, possit alimentarius repetere v.g. filius pro aliquo tempore puta septennio non recepit illa alimenta a patre diuiti, qui poterat illa prestare, sed aliunde, vel ex propriis bonis, vel a fratribus, aut amico titulo pietatis, vel amicitiae, aut liberalitatis alimenta habuit, & similiter legatario alimentorum pro aliquibus annis ab herede testatoris non fuerunt soluta alimenta legata, sed legatarius de suo se aluit, an in utroque casu alimenta praterita, seu pro praterito tempore non praestita repeti possint in utroque foro.

§. Primus.

Alimenta praterita solo officio iudicis debita an debeantur alimentario, qui aliunde ex pietate, vel liberalitate, & erogatione aliorum vixit, & quando peti possint.

Igitur primo communis Doctorum conclusio est, & 8 quod alimenta, quae solam officio iudicis debentur, & prestanda sunt, pro tempore praterito non praestita, non possunt peti ab alimentario, seu ab eo, qui aliunde

de habuit alimenta, siue ex propriis bonis, siue ex sui industria, siue ex liberali erogatione aliorum se aluerit, siue si sit filius, aut nepos, siue pater, aut auus, siue frater, aut quacunque alia persona, cui pro alimentis sibi debitis ab alio ius actionis non competit, sed solum iudicis officium. Ita Barthol. in *libertu*, quæ 6. *manumissus*, v. 3. ff. de *alim.* & *obleg.* Alexand. in *l. de alim. in princ.* Cod. de *transf. lib.* Decius *num. 5.* idem Alex. *cap. 7. n. 9. lib. 3.* Anton. Gomez ad *l. 80. Tauri* m. 1. 3. fin. Pontanus de *alim. cap. 1. introit.* Thesaur. *decif. 44. num. 1.* & *decif. 311. n. 19.* Corduba à Lara in *leg. si quis à liber. in princ. n. 7. ff. de lib. agnosce.* P. Barbol. ad *l. 2. p. 3. in princ.* n. 32. & 33. ff. *sol. matr.* Sured. de *alim. tit. 1. g. 3. n. 40. tit. 7. g. 15. num. 77.* & latius *tit. 5. qua. 3. n. 4. m. 4. 3.* & *seg. Molfes. ad consuet. Neap. 10. n. 1. p. 3. g. 4. n. 14.* Martelcot *var. res. lib. 2. cap. 83. n. 2.* Iacobus Cancerius *var. res. fol. 1. a. 16. n. 2.* Stephanus Gratian. *discept. for. tom. 1. cap. 60. num. 19. & 20.* Fontanella de *pass. inpr. claus. 1. 5. p. 1. num. 100. & clausula 6. Glossa 2. p. 3. num. 35.* Merenda *contron. iuris tom. 4. p. lib. 2. cap. 29. num. 3.* & *seg. Additionator ad Molin. de primogen. lib. 1. cap. 13. num. 6.* & alij Iurisperiti communiter relati à Pontano, Corduba, de Franchis, Gratiano, Fontanello, Thesaur., Additionator ad Molin. loc. cit. & à Sardo d. g. 1. n. cit. m. 41. ex Theologis etiam loquentibus in patre, quod non teneatur alimenta præterita præstare filio, qui pro aliquo tempore non ex bonis paternis, sed aliunde, ex propria industria, vel ab alio non contemplatione patris, sed ex pietate, vel liberalitate præstante alimenta habuerit: tradunt Azorius p. 2. lib. 2. cap. 4. 16. Valq. apud *testam. cap. 5. g. 7. dñb. 9. num. 126.* Megala p. 2. lib. 2. cap. 23. g. 1. num. 26. & Bonacina de *precept. Decal. dist. 6. q. unica p. 6. numero 12.* & de *contract. disp. 3. quest. 1. c. 1. p. 3. numero 3.* Ratio est, quia ubi alimenta solum iudicis officio peti possunt ab alimentario, ex eo quod non debentur ex contractu, vel testamento, aut dispositione statuti, sed solum ex iure, & coniunctione sanguinis, & æquitate naturali, atque ex dispositione iuris communis, solum debentur in subsidium, & ob necessitatem præsentem, scilicet quando alimentarius non habet aliunde, unde se possit alere; vnde dñm est in præcedentibus & late ostensum est supra cap. 1. numero 27. cum pluribus sequentibus, & cap. 7. num. 279. & numero 489. cum pluribus sequentibus & constant ex d. l. si quis à liberis, 3. sed si filius, ff. de liberis agnosce. & præter præallegatos Doctores tradunt alij supra dicti, num. 27. allegati: necessitas vero illa cessat, & non consideratur nisi pro presenti, & futuro, non pro præterito tempore; cum igitur respectu temporis præteriti, elapsa sit necessitas, & indigentia alimentorum, ex qua sola oritur obligatio illa præstandi, iam non viget illa obligatio, & sic alimenta illa pro præterito tempore non præstata, non sunt postea restituenda, vel propter illam non sit contractus ex alienum. Confirmatur hæc communis conclusio, seu doctrina: quia licet alimentorum causa sit fauorabilis, tamen omnis fauor cessat quoad alimenta præterita. Barthol. Decius, Padilla in *d. l. alimen. Cod. de manf. Vinc. de Franch. decif. 2. n. 1. n. 1.* Thesaur. *decif. 44. n. 1.* Sured. *tit. 8. prin. 60. n. 15.* Scaccia de *appellatione, q. 7. limit. 7. num. 14.* Giorda *dec. 4. n. 46.* Cancerius *d. c. 16. num. 2.* Aug. Barbosa ad *lib. 1. Cod. Collecti ad d. l. de alim. n. 4.* & alij communiter, & sic iuxta eodẽ Doctores, & alios communiter præteritorum alimentorum causa non est summaria, & à sententia super iisdem alimentis præteritis lata in fauorem alimentarij datur appellatio etiam quod suspensionem: & licet Azorius, & Bonacina locis citatis, dicant solum in foro interiori non teneri patrem alimenta præterita, seu illorum estimationem reddere filio, in foro vero exteriori authoritatis, & officio Iudicis liberum esse filio præfatorum alimentorum præteritorum estimationem à patre repetere; nihilominus certum est, neque etiam in foro

exteriori posse repetere, nisi in casibus sequi; & ita sentiunt omnes præallegati Iurisperiti, qui loquuntur de petitione alimentorum præteritorum in foro exteriori, & constat ex textu in *d. l. sed & si filius*, iuxta quam pater non obligatur alere filium, nisi tunc solum, quando unde se alatur, non habet, quæ necessitas cessat respectu temporis præteriti.

Hinc etiam pater, qui pro aliquo tempore non aluit ⁸⁷⁹ filium, quia erat inops, & nõ habebat pro se deueniens ad pinguiores fortunam, non cogitur eidem filio præteriti temporis alimenta, seu eorum estimationem soluere, quia à principio pater paupertate excusabatur, & postea non obligatur, cum respectu temporis præteriti cesset necessitas; ita in terminis Afcantius de *pat. potest. affilium 17. num. 24.* & Sardo d. q. 1. num. 43. fine.

Similiter Monachus agere non potest aduersus ⁸⁸⁰ Abbatem pro præteritis alimentis sibi non præstitis, si non contracto ære alieno ex erogatione liberali aliorum habuit alimenta, vel tradidit Alexand. in *d. l. de alim. in fine*, Cod. de *transf.* & Rota Romana *dec. 10. de indic. aliis 305. in nouis.* Qui tamen non nituntur præallegata ratione, quod dicta alimenta debeantur officio iudicis, & sic in subsidium, & ob necessitatem præsentem tantum, sed mouentur illa regula, *dolo facis*, qui petis, quod restitueris ei, v. dolo, ff. de *exceptio. doli*, & si pro alimentis futuris potest egere cap. ex parte de *accusat.*

Item ordinatus sine titulo ab Episcopo (quod aliqui ⁸⁸¹ Episcopus teneatur alere, si aliunde non habet) si ex arte, vel operis, vel aliter se aluit, non potest petere ab Episcopo ordinatore alimenta præteriti temporis. Ita Decius in *cap. Episcopus de præbendis*, & Sardo d. g. 1. n. 43. circa medium.

§. II.

Alimenta officio solo iudicis debita petantur & præstanda sunt alimentario, si is vis se aleret, fecit se debitorem, scilicet mutuum pecuniam accepit; & an tam mutuant, quam alimentario competat actio contra debitorem alimentorum pro restitutione pecunie mutuo acceptæ.

Dixi autem in propositione præfata communis ⁸⁸² conclusionis, siue ex propriis bonis siue ex sui industria, vel liberali erogatione aliorum. Nam si filius, & quilibet alius, cui ab alio debentur alimenta ex solo iudicis officio, ex defectu alimentorum sibi à debitore non præstitorum coactus fuit æs alienum contrahere, mutuo pecuniam accipere ad alimenta; tunc contra debitorem potest pro alimentis temporis præteriti vsque ad estimationem æqualem æri alieno contracto, seu sufficientem ad soluendum æs alienum contractum agere. Nam hoc damnum accidit culpa debitoris morosi, ob quam moram debet præstari indemnitas à debito eius occasione factio, & sic est danda actio pro eo, quod interest: ita præter Theologos *supr. num. 88.* allegatos cassentes etiam in foro consuetudine patrem teneri soluere tale debitum à filio contractum pro alimentis, quia ipse pater tenebatur administrare Bartholus, Alexand. Pontanus, P. Barbosa, Corduba, Vincen. tius de Franchis, Molfes. Merenda loc. *supra num. 878.* citat. Thesaur. *d. dec. 2. n. 1. n. 16.* Sured. *d. tit. 5. cit. g. 1. num. 46.* & 51. Fontanella *d. clausula 6. Glossa 2. p. 3. num. 37.* cum pluribus *seg. Affili. dec. 10. num. 4.* Molfes. in *consuet. Neap. 1. p. 3. g. 4. n. 14.* & part. 6. g. 10. n. 7. & *consil. 9. num. 35.* Additionator ad Molin. de *primogen. lib. 2. c. 19. n. 6. versic. & quod dictum.* Stephan. Gratian. *d. cap. 60. num. 21.* & alij plures Iurisperiti, quos Sured.

Addi

Ad lictorator ad Molinam, & Gratianus referent, licet in eis eos sit dissentio, an in hoc casu pro alimentis prædictis, seu eorum æstimatione, aut pecunie mutuo acceptæ celebratione, detur actio ipsi alimentario, an vero illi, qui pecuniam dedit, Barthol. enim, & Corduba, *lota sup. n. 378. ii. & alij a Sord. d. g. i. n. 52. & Gratian. d. cap. 60. n. 22. & trib. seq.* voluerunt huiusmodi actionem dari ei, qui mutuo dedit pecuniam, ita ut is solus possit agere ad pecuniam restitutionem, idque per se in *l. fin. ff. de in rem verso.* At Sord. d. g. i. n. 53. ad 59 & Gratian. d. cap. 60. n. 26. ad 29. & Fontanella d. p. 3. n. 40. asserunt utrique hoc ius, seu huiusmodi actionem pro alimentis præteritis aduersus debitorem competere; & mutuanti quidem, quia in eiusdem debitoris utilitatem, mutuum fuit velum *d. l. fin. ff. de in rem verso.* Sicut cuilibet negotiorum gestori datur actio contra eum, in cuius commodum negotium cessit, iuxta illam regulam, quod ex quo res mea tibi proficit, possum à te condicere, quamvis nullus contractus inter me, & te interuenit *l. si me, & Titium, ff. si certum petatur, Glossa in l. hui. soli, ff. de cond. indubit.* & Cramosio late *g. 7. 17. n. 43.* alimentario vero hæc actio pro præteritis alimentis in competitis; quia debitor fuit in mora stante interpellatione, unde equum est, ut implorato iudicis officio, quod datur quādoquocumque, iungatur æquitas, ut late Sord. numer. 53. & 54. præferretur indemnis, & releuetur pro eo debito, quod ob culpam debitoris contraxit, & sic sibi soluator, quod alteri promisit, & releuetur ab ea obligatione, quæ contraxit ob illam moram, ob quam etiam datur regulariter actio pro suo interesse *l. unica, Cod. de sent. que pro eo quod interest, l. quod se, ff. si certum pet.* & post alios Sordas, & Gratian. *d. c. de Barthol. ergo, & alij* possunt recte intelligi de actione danda mutuanti, non tamen præiudiciale ad eum, qui mutuum pecuniam accepit, cum utrique diversis respectibus hoc sit concedendum, ex quo enim mutuo sequens est mutuatarii fidei, si noluerit agere contra eum, in cuius utilitatem mutuum versum est, sed contra illum, cui mutuum præstiterit, hoc facere, ut Sordas, & Gratianus post Gloriam in *l. sed in l. hui. soli, § per inde, v. solabas fin. ad Macedoniam*, & etiam is, cui mutuum factum est, debet posse agere contra debitorem alimentorum, quia sua interest, habere pretium, quod possit adueniente die solvere, arg. *l. si debitor in fin. ff. de fidei. & late Sordas.* Dixi, utque ad alimentationem, si scilicet ad solvendum ex alienum pro alimentis contraxerit, quia in hac specie alimentarius non potest petere alimentationem omnium alimentorum, quæ illi fuissent præstanda secundum dignitatem, sed solum alimentationem alimentorum, quibus pro eo tempore præterito vixit; scilicet solum petere potest, sibi soli ex alienum pro illis alimentis habendis contractum, ut in specie Fontanella d. numer. 37. ubi testatur ita sententia suum Senatuum. Ita etiam Theaurus dicit *decis. 211. citato numero 16.*

883 Ex quibus dicendum est, & quod si Monachus de-negavit sibi ab Abbate alimentis, accepit mutuo pecuniam, ut se aleret, vel Monachum, vel illum, qui mutuum pecuniam dedit, posse aduersus Abbatem agere pro solutione pecunie mutuo acceptæ, ut Cordub. loc. supra allegat. & similiter Clericum ab Episcopo scienter sine titulo ordinatum posse consequi alimenta præteriti temporis, si idem Episcopus fuit in mora solvendi, & idem Clericus, ut se aleret, alij se obligavit, ut Decius loco supra num. 881. citat. & Sordas dicit. *qu. 1. n. 49.*

884 Et quod prædictam doctrinam quoad alimenta præteriti temporis ab alimentario, qui ex alienum contraxit, ut se aleret, Alcanius Clemens in *tratt. de patri. p. 17. art. 17. c. 1. n. 22.* velit habere locum etiam, quando pater egenus erat, & filius pater tunc indigens pro se alendo mutuum pecuniam accepit, pater deueniret

ad pinguiorem fortunam, eff. & quæ sit diues, ut tunc filius possit aduersus patrem diuitem egere pro præteriti temporis alimentis, ut creditor pecuniam mutuo acceptam. Nihilominus aliter edum est patrem, qui tempore mutui accepti non tenebatur filium licet inopem alere, quia ipse pater etiam erat inops, & non habebat, unde se aleret non teneri ad restitutionem alimentorum præteritorum, seu pœnitia filio mutuo accepit, tæ: nam in patre ob inopiam inhabili ad solvenda alimenta filio cessat obligatio præstandi alimenta (ut superius probatum est), quæ non potest oriri, postquam factus est diues, nam quando est diues, iam filius habuerat alimenta aliunde, & quod initio non valet, tractu temporis non conualescit *l. quod initio, ff. de reg. iurii.* & considerandum est tempus, in quo filius indiguit alimentis, ut cognoscatur, si pater teneatur, quando autem filius indigebat, pater egenus non tenebatur alere, & consequenter superuenientes diuites non inducant obligationem respectu illius præteriti temporis, tum ex eo, quod ius superuenientes late pendente non prodest Actori *l. non potest videri, ubi Scribentes ff. de iudic. nec tempus est modus inducende obligationis l. 2. §. ex his ff. de verborum obligat.* tum quia filius non potest dicere, quod accipiendo mutuum gesserit vile negotium pro patre, qui ob inopiam non tenebatur alere, tum etiam, quia sicut obligatio semel extincta non relungit, nec reuiuiscit *l. hui. soli, qui §. fin. ff. de iure fidei, ca.* quæ non est nata non debet extinguere ex post facto re non integra. Quare tunc solum superuenientes diuites relungit debitoris obligatio, quando debitor erat iam formatum in persona debitoris, sed suspensa exactio ob pauperetatem, ut in his, qui tenebantur filium in quantum facere possint, & in debitoribus, qui cessit bonis, ut in præsentis casu debitor nunquam fuit formatum, nec formatum de nobis ex eo, quod pater factus fuerit diues, quia quando superuenire diuites, iam non exstabat in filio indigentia, sed cessauerat, & ita Sordas *tr. citata qu. 1. n. 60. ad 66.* latius idem probat. Vtrum vero si pater inops pro alendo filio contraxerit ex alienum, quod non est solvendum, neque in vita, neque post mortem, filius teneatur ex propriis bonis illud ad alienum solvere, seu satisfacere ex bonis patris: De hac difficultate agitur *cap. 2. §. ultimo huius partis.*

§. III.

Alimenta præteriti temporis solo officio Iudicis debita contemplatione alicuius seruitus, an ab Alimentario peti possint.

Præterea doctrinam communem, quod alimenta ex solo iudicis officio debita, si pro aliquo tempore alimentario non fuerint præstita, alimentarius postea non possit illa petere; limitatur quando alimenta debentur non solum iure sanguinis, sed ratione operum seruitus vel contemplatione alterius rei, v. g. dotis, vel aliter, tunc alimenta pro tempore præterito non præstita peti posse, tradunt Barthol. in *d. l. libertas §. manus missi, l. 1. §. ff. de alim. & cib. leg.* ad id allegans Dyn. in *l. si cum dotem, §. fin. autem in sanguine ff. de iust. matrim.* & Cyn. in *l. quod in uxorem ff. de negot. gesti.* & Berous *conf. 52. n. 18. vol. 2. Gamma d. c. 6. n. 4.* loquitur autem Barthol., & cum eo Gamma in uxore, qui vir alimentis præstare tenetur propter seruitutem, & dicit quod si fletit in seruitutem viri, consequitur præteriti temporis alimenta, & idem ait esse, quando culpa viri non fuit in seruitutis, quia per eam non fletit, & Barthol. sequitur Gamma d. c. 4. in quo tamen Barthol. contradicere Sord. *l. g. 1. n. 69. vers. circa tamen;* dicens ea uxoris seruitutem non esse tantæ virtutis, & efficacia, ut inducant

inducant ius præterita alimenta petendi. Aditque Cynum, & alios in d. quod in uxorem non dicere, quod vxor possit alimenta petere pro tempore præterito. (Neque etiam id dici in d. si. *autem in iussu* meo) sed Doctores præfatos voluisse, quod vxor sit aliena à viro, cui fuit in obsequiis, de præterito verò non loqui. Verum quidquid sit de hoc, propter doctam traditam marito, vxorem iure actionis, & non solum Iudicis officio pro alimentis posse à marito petere alimenta, notatum est *supra numero 374.*

§. IV.

Quænam alimenta in hac specie dicantur præterita, & quæ futura; ubi an præterita iudicentur solum usque ad diem mota litis, futura à die mota litis

Diximus in præcedentibus iuxta Doctores omnes, quando alimenta debentur, & peti possunt solum Iudicis officio implorato, alimenta præterita, seu præteriti temporis, in quo alimentarius aliunde se habuit, non contracto ære alieno, vt se pro eo tempore aleret, amplius tam in foro conscientie, quam in foro externo non posse peti; nec debere eorum estimationem alimentario restitui; & consequenter alimentarium egerentem, & aliunde non habentem posse alimenta futura tantum petere. Restat modo videri, in hac specie quæ dicantur, & sint alimenta præterita, quæ futura, vt hæc tantum ab alimentario indigente peti possint, non illa cum sint solo officio Iudicis debita; de quæ latissime Fontanella d. *clausula 6. glossa 2. pars. 3. a. num. 41. ad 55. & difficultates* est, an præterita alimenta dicantur decursa vsque ad diem mota litis, seu petitionis; futura verò, quæ decurrunt à die mota litis, seu petitionis factæ, ita quod futura alimenta dicantur etiam, quæ sunt decursa ante sententiam, seu provisionem, ac taxationem, post tamen litem motam, seu petitionem eorum, ac proinde alimentario petenti debeantur, & sint decernenda, licet intra illud tempus à die motæ litis vsque ad sententiam aliunde vixerit non contracto ære alieno, quia v. g. alimenta ei ex pietate, & ex liberalitate ab alio, quam à debitore fuerint erogata; an verò futura dicantur solum à die sententiae, seu provisionis, & taxationis, & præterita sint, & dicantur decursa vsque ad diem sententiae, etiam post litem motam, & sic non deberi alimenta, quæ à die motæ litis, vsque ad sententiam decurrunt, nisi alimentarius interim pro alimentis sibi necessariis contraxerit æs alienum, alterius se obligauerit, idque probet.

Et prima sententia est dici, & esse futura solum, quæ decurrunt à die sententiae, & provisionis, non verò etiam quæ decurrunt à die petitionis & interpellationis; hæcque non deberi, neque ad ea alimentario soluenda deberi, seu posse condemnari eum, qui ex solo Iudicis officio prestare tenetur alimenta, nisi alimentarius interim vixerit ex ære alieno contracto, idque docuerit. Ita Paulus de Castro in l. *divortio*, num. 6. ff. *solutio matrimonio* à P. Barbosa loco *infra citato* relatus. Fabius de Anna conf. 71. par. 1. (ubi testatur Senatum Neapolitanum idem sensisse) Padilla in l. *de alim. Cod. de transact. Ferrer. cap. 15. in 3. p. suarum observationum*, ubi testatur in facti contingencia ita iudicasse Senatam Cathalonie; & sæpius iuxta hæc sententiam iudicasse eundem Senatam, refert Fontanella d. *clausula 6. glossa 2. p. 3. num. 42. & n. 55.* Hanc eandem sententiam tenuisse alios scribit P. Barbosa ad l. 1. p. 1. in principio, n. 33. ff. *solutio mar.* & sam amplius est Merenda controuersia 100. q. lib. 22. d. lo. Angel. Bossus de Obligat. Parentum.

d. cap. 19. n. 4. fundamentum sumitur ex traditis *supra* n. 878. ad probandum alimenta præterita, quando solo Iudicis officio peti possunt, non debent, quia huiusmodi alimenta Iudicis officio tantum debita præstantur in subsidium, & ex causa necessitatis vigentis, quæ necessitas pertinet tantum ad tempus præsens, & futurum, non autem ad præteritum, respectu enim temporis præteriti, iam necessitas præteriti, nisi alimentarius, vt se tunc aleret æs alienum contraxisset, si ergo alimentarius à die motæ litis vsque ad latam sententiam super alimentis vixit aliunde non contracto ære alieno, non debentur ei, pro præfato tempore præterito alimenta, seu eorum estimatio, cum respectu dicti temporis præteriti præteritis necessitas, cui consulendi gratia solus officium Iudicis datur. Quare Merenda d. cap. 19. n. 54. dicit in conclusione communi tradita *supra* d. n. 878. ita intelligendos Bartholum, Alexandrum, Sordum, & alios dictam conclusionem tenentes, & absolute asserentes alimenta, quæ solo Iudicis officio petuntur, pro præterito tempore non præstita non deberi alimentario qui vt vixeret, non contraxit æs alienum; quia debent præstari solum in subsidium, & ex causa necessitatis, & necessitas cessat respectu tæporis præteriti, respicitque solum tempus præsens, quod consumat, quia cum raro accidat, non intercedere tempus nouabile inter principium litis, & latam sententiam super alimentis, idque non possit dici non venisse illis Doctores in mentem, eo ipso, quod dixerunt absolute non deberi alimenta respectu temporis præteriti, comprehenderunt etiam tempus intermedium inter principium, & finem litis. Idem Merenda n. 6. consummat hanc sententiam, quia cum sit natura horum alimentorum ex solo Iudicis officio debitorum, vt in subsidium debeantur (vt d. n. 878. & alibi dictum est) litis contestatio nõ potest inducere obligationem absolutam præstandi alimenta; sed eam inducit iuxta naturam alimentorum; id est si aliunde alii non potuerit. Idem Merenda n. 4. *fine* occurrentes contrarie sententiae fundamentum addit, hinc, licet hæc sententia non dari occasione trahendi in longum litem ei, qui alimenta præstiturus esset, quia adeo facile Iudices soleant decernere alimenta litem pendente, vt non raro res ad magnam deducatur iniquitatem, de quo idem Merenda ca. 1. lib. 5. c. 18. 19. & 30.

Altera sententia communis, vel saltem magis communis est, in hac specie alimenta futura dici, & esse nõ solum ea, quæ decurrunt à die late sententiae iuxta alimentis; sed etiam ea, quæ ante sententiam decursa sunt, vel decurrunt à die petitionis, & motæ litis, vt proinde alimentario debeantur etiam tempore illo intermedio inter principium, & finem litis aliunde vixerit non contracto ære alieno, eo quod ex pietate, vel liberali erogatione ab amico ei alimenta fuerint præstita. Ita P. Barbosa ad d. 1. p. 1. in principio, n. 2. & 33. referens esse eandem sententiam Baldum con. 38. num. 7. vol. 2. & Decium in d. *de alimentis*, n. 6. Cod. de transact. Lancellotus de alimentis 1. p. c. 1. limit. 24. Vincentius de Franchis decis. 605. n. 6. & 9. fine. Pontanus de alim. cap. 12. Sordus de alim. lib. 8. prin. 60. n. 16. Marefcoctus var. lib. 2. cap. 83. num. 3. fine. Giurba decis. 4. num. 47. Fontanella d. *clausula 6. glossa 2. p. 3. n. 43. ad 51.* Stephanus Gratianus decis. 53. num. 11. Casalcanus decis. 10. num. 43. p. 1. Vinius decis. 53. num. 42. Thesaurus decis. 44. num. 1. Cappicus decis. 24. num. 9. Polydorus Ripa observatione 305. n. 2. (quatenus hi tres aiunt alimenta præterita officio Iudicis debita soluenda esse, ubi facta est interpellatio, & debitor constitutus est in mora; petitiõ enim alimentorum in futurum iudicialiter facta est interpellatio, & efficator quicumque alia, Sigismundus Seaccia de appellations quæstion. 17. limit. 7. num. 15. Aloysius Riccius in collect. Decius p. 3. collecti. 548. Cancreri ref. var. par. 1. cap. 16. numer. 2. Augustinus Barbosa ad librum 2. Cod. collectiano ad d. 1. de alimentis, num. 5.

§ Cod.

decif. 43. & Sordus de alim. tit. 6. qu. 23. per totum. In primis legatarius probare tenetur alimenta legata fuisse, sicut & pupillus debet probare alimenta sibi ut pupillo a tutore debet. *l. autor. Cod. de probat. l. ei, qui in Cod. de l. verius fide probat. quilibet enim probare debet fundamentum iure actionis, & intentionis, etiam si consistat in negotio. *l. optimam Cod. de contrahen. & committit. supul. & l. illa, ubi Bartholus, & ceteri Doctores fide verb. obligat. & Sordus dist. quafi. 23. num. secundo.**

Vbi vero probatum fuerit, constititque alimenta esse legata, aut debita, qui prestare debet, cum prestandi onere sit strictus, si le ea prestitisse dixerit probare debet; si quidem excipiendo fit actor. *leg. 1. ff. de emptioibus, & aliis allegatis Corduba dist. n. 65. fin.*

894. Cum vero probatio huius rei, scilicet le prestitisse alimenta, sit difficilis, ut notatur post alios Corduba ubi supra num. 66. Mafcardus allegata conclusio 77. numer. 8 Benintendus d. decif. 43. num. 2. & Sordus dist. qu. 23. numer. 9. quia non solent adhiberi testes, quando alimenta perpetuo, & singulis diebus prestatitur, ut sunt continuo singule illarum impense: Ideo sufficiunt probationes per coniecturas, & per aliqua media, per quae surgat verisimilitudo in mente cuiusque sensati iudicis rem ipsam ita fuisse, ut Cornueus conf. 113. vol. 1. Mafcardus dist. numero 8. Corduba ubi supra numer. 67 Benintendus d. num. 2. Sord. dist. qu. 23. numer. 9. & Stephanus Gratianus discept. for. to. 2. cap. 57. qu. 1.

895. Vgens autem coniectura, quod heres prestitisset alimenta legatario est, si legatarius in domo heredis habitavit, & ad eam mensam vixerit, qua praesumptio iurante, si idem legatarius neget, se alitum, ipsi incumbit onus probandi le aliunde alimenta habuisse; ita Menochius de praesumptio 71. numer. 1. Mafcardus de revel. 715. numer. 4. & d. concl. 716. numer. 1. & Corduba dist. numero 67. & Menochius, & Mafcardus hanc praesumptionem esse iuris, & naturae, quia natura constituit, quem non posse vivere sine alimentis, nec quis praesumitur vivere de vent o ad fin. Cod. de alim. pupillo prest. ac proinde expensae alimentorum praesumuntur factae ab eo, penes quem reperitur quis alitus. Quare eo eadem rationem, & pupillus, qui moratus est cum tutore, & apud eum educatus, praesumitur ab eodem tutore recepisse alimenta, nisi ipse pupillus probet contrarium, & aliunde ea se habuisse d. fin. Cod. de alim. pupill. praestandis. Alexander conf. 110. in fin. vol. 7. Alciatus de praesumpt. regula 1. praef. 50. n. 3. Corduba dist. numero 67. Garzias de expensis cap. 4. numero 26. & cap. 8. numero 28. Menochius lib. 6. d. praef. 11. numer. prim. & de praef. 17. numer. 2. Mafcardus d. concl. 77. numer. 7. & d. concl. 715. numer. 4. & conclus. 216. numer. 1. Sord. de alim. tit. 1. dist. qu. 48. num. 18. dist. questione 20. numero quart. & latius tit. 6. dist. questione 23. numero 15. & 6 Augustinus Barboza ad lib. 5. Cod. collectanea ad d. final. n. 7. Cod. de alim. praestandis.

896. Quae omnia etiam praedicti Doctores confirmant, tam ex eo, quod, cum expensae, quae faciendae erant, reperitur factae, ab eo praesumuntur factae, qui faceret, nec alia requiritur probatio: nisi, & hoc reuocetur in dubium, & contrarium probetur. Barthol. in l. cum seruus, ff. de verborum signifi. at. Corduba ubi supra num. 68. Garzias cap. 20. num. 23. Caneius var. p. 1. c. 7. num. 105. Menoch. de praesumpt. 11. numer. 1. Sordus plures alios allegans d. qu. 23. n. 1. & 14. & cum aliis Mafcardus d. concl. 715. num. 15. qui tamen post alios limitat, id procedere, quando concurrunt aliquae praesumptiones, & coniecturae pro illo, qui allegat expensas fuisse a se factas, focus si coniecturae non concurrant; nam tunc tenebatur probare se fecisse: quod etiam late probat Natta conf. 147. n. 30. vol. 3. in praed. l. Angel. Boffius de Obligat. Parentum.

posito nostro adest coniectura pro herede, & tutore, nempe penes ipsos, & in eorum dictum legatarium, & pupillum stitisse: tum ex eo, quia factum semper quid praesumitur ab eo, qui facere tenebatur; ut alios allegans Sord. d. alim. tit. 9. qu. 12. n. 16. & Mafcardus concl. 38. n. 6. ubi quod quando actus fuerit factus ab aliquo, sed non conitatur cuius nomine factus sit, praesumitur tunc factus nomine illius, qui obligatus erat ad ipsum agendum: tum demum, quia ex eo, quod quis stitit in domo alterius praesumitur ab eo, quod habuit alimenta, & alia vitae necessaria Cornueus conf. 120. n. 8. lib. 1. conf. 45. num. 4. lib. 4. Natta conf. 347. numer. 31. vol. 5. Corduba ubi supra n. 69. & alios allegans Menoch. dist. praesumpt. 71. numero sexto praesertim existente incapace ad se alendum, qui alitus est. Natta loco citato.

Porro si agatur de alimentis paruis, & modici momenti ad ea probanda coniecturae leues sufficiunt, ut post alios Benintendus d. dec. 43. n. 1. & Sordus d. qu. 23. n. 15. addentes arbitrio iudicis relinquit, quae dicitur paruae, vel magnae attenta qualitate personarum.

Ad probandum etiam continuam praestantem alimentorum factam, cum legatarius, aut pupillus moratus est in domo heredis, vel tutoris, licet Benintendus d. dec. 43. n. 9. neget admitti domesticos, tamen verius est sufficere homines domesticos, ut Mafcardus d. concl. 77. numer. 8. & Sord. d. qu. 23. numer. 27. & alios allegans Stephanus Gratianus tom. 2. dist. cap. 374. numer. 6. 7. & 14. Quia verumtur in re difficilis probatio, ut dictum est, & actus comedendi ad mensam cum tali, nemini potest probabiliter, & melius innoscere, quam domesticis, cum fiat in domo, & tempore, quo extranei omnes excluduntur, & saepe etiam clausis foribus domus Quare sicut facta in Collegio, vel in Capitulo probantur per testes Collegiales, & capitulares cap. conuensiens de rebus in facta in domo probantur, & melius a domesticis, quam ab extraneis.

Probaretur autem plene dicta continuatio alimentorum probatis extremis scilicet probato initio, ut si testes deponant le vidisse, quod tali tempore legatarius, aut pupillus recipiebat alimenta in domo heredis, vel tutoris, & quod idem faciebat sequato tempore, licet longe post illud, probatis enim extremis, censentur posita, & probata media, & sic continuatio medi temporis, ut loquentes de probatione continue possessionis Bald. in l. iudicia Cod. de rei vendit. & alios allegans Benintendus d. decif. 43. numer. 8. & Sord. d. qu. 23. n. 21. & dub. sequent. idem tradentes in hoc proposito alimentorum. Addunt praeterea idem Benintendus numero 6. & Sordus n. 27. quod non sufficienter, neque concludenter probantur testes, qui dicerent vidisse plures in eadem domo comedentem, vel inueniunt in ea comedentem, quoties ingressi sunt domum illam, quia verbum plures verificatur de duabus vicibus, & aduertitur quoties nihil ponit certi, & determinati, sed potest verificari in modico, vel minimo indeterminate nato.

§. VII.

Per librum rationum an plene probentur expensae alimentorum; ubi an libro rationum adhibeatur plena fides.

AN vero libro rationum heredis, vel tutoris, in quo continetur expensae pro alimentis, & aliis alimentatio, legatario, vel pupillo necessariis plena fides adhibenda si tam in magnis, quam in paruis summis, maxime accedente iuramento eiusdem heredis, vel tutoris, & etiam sine iuramento, & iam est vita emigrasset, si omnia sint rite descripta, scilicet

S 2 lice

licet non solum expensis, sed etiam causa expensarum, cum quibus, quo die, mense, & anno sunt factæ, & sint verisimiles considerata qualitate persone, quæ tribuit alimenta, & illius, cui sunt præstita, differunt Ioannes Gazias de expensis, cap. 20. num. 22. Tiraquellus leg. si quis in princ. §. 2. Benintenti d. dec. 43. num. 12. Menoch. præf. lib. 5. præf. 5. num. 4. Mascad. cens. 7. 23. & concl. 776. 4. num. 6. Polydorus Ripa de actis in moris articulo cap. 38. num. 14. ad 19. & post alios laxissimè Genia de scriptura allegans lib. 4. cap. 7. vbi de libris tutorum, & plenam adhiberi fidem in parvis summis, accedente maxime iuramento, si hæres, vel tutor, qui facit expensas, sit vivus, tradunt Tiraquellus, Benintenti, Mascardus Menoch. Ripa loci citat. & Genia plures alios allegans d. cap. 7. num. 7. multo magis etiam libro adhiberi plenam fidem, si hæres, vel tutor ille sit mortuus, licet iuramentum non possit præstari, ex quo nõ præsumitur fuisse sue salutis immemor, & sic mores habet ut iuramenti; tradunt post Alciatum iidem Menoch. & Ripa loci cit. & Genia d. cap. 7. num. 8. quævis librum defuncti, qualem qualem tunc facere præsumptionem dixerunt Ruin. conf. 59. n. 7. lib. 4. & Afflictus de off. 403. in fin. vbi tantum maiorem fidem adhiberi libro rationum defuncti, quam viventis, quos tamen Ripa intelligit, quoties ageretur de maxima summa, quia tunc, inquit, nec forte sufficeret viventis iuramentum, & ideo nec mors omnimodam eo casu inducit probationem Verum & si librum tutorum, & administratorum quamvis continentem omnia rite, & verisimilia, & etiam accedente iuramento non plene probare sentiant magis communiter Doctores, quos latè referunt Mascardus d. conf. 776. numer. 60. & Genia d. cap. 7. num. 6. nihilominus contrarium affirmant allegans Cornetum, & Panormitanum, Aymo, Crauca de antiquo temp. in l. p. §. quarto limitatur n. 28. vbi latè probat stante verisimilitudine, & dummodo elarè, & distinctè contineat data, & accepta, libris tutorum, & administratorum, & aliis libris rationum adhibendâ plenam fidem esse etiam in magnis summis, quod etiam docuiffe Alexand. de Nævo conf. 39. num. 2. & 1. refert Genia d. cap. 7. num. 11. & idem sentire videtur Tiraquellus d. l. n. 52. & M. Brunus conf. 133. num. 28. dum indistinctè loquentes aiunt libris rationum stari in verisimilibus, & non improbat Mascardus d. concl. 776. n. 62. & Genia d. cap. 7. citato n. 11 & sequent.

S. VIII.

Legatarius, aut pupillus, qui habitavit seorsim ab hærede vel tutore, an, & quando præsumi debeat ab hærede, vel tutore recepisse alimenta.

901 **E**T præstat ubi legatarius, vel pupillus habitaverit cum hærede, vel tutore in eadem domo; quod si is, cui constat legata fuisse alimenta, aut pupillus habitaverit seorsim ab hærede, vel tutore, idque constet, vel non constet de contrario, tunc loquentes in pupillo Natta conf. 547. num. 30. & Sardus tit. 6. dist. qu. 23. n. 16. aiunt, quod cum pupillus propter ætatis imbecillitatem non sit habilis ad se alendum, tunc adhuc in dubio præsumitur, quod tutor cum extra domum aluerit per extera in d. fin. ubi sic per alium non probet. Cod. de alim. pupill. præstand. Unde idem videtur dicendum de legatario, si agatur de tempore, in quo per eam, aut aliam conditionem esset inhabilis ad querendum sibi victum, nec appareat, vel præsumptio sit quod ab alio (in cuius domo fortè sit moratus) habuerit alimenta, tunc ob eandem rationem præsumendum foret, cum alium ab hærede, qui tenebatur, si vero legatarius erat habilis ad querendum victum, tunc hæres

non præsumeretur fecisse expensas alimentorum, sed probare deberet. Ita Natta d. conf. 547. n. 19. & 30. & Sard. d. n. 16. post Imolam in l. qua sub conditione, qua est antepenult. ff. de condit. & demonst. rat. vbi statuit regulam, ubi persona est habilis ad se alendum, seu ad querendum sibi victum, impendit alimentorum non præsumuntur factæ ab alio, licet alia alimenta præstare teneretur; ac proinde si constet habitasse seorsim, vel non constet cum illo in eadem domo moratum esse, is qui tenebatur ad alimenta præstanda, probare debet se præstitisse l. excellentia sua, Cod. de erogatione militaris annonæ lib. 12. ubi, quæ semel flagrantibus eisdem erogasse monstraverint, ibi enim non præsumitur facta impensa ab eo, qui tenebatur, quia miles poterat sibi providere; quo pacto illum textum intellexit Imola loci cit. & post eum Natta, & Sard. loci cit. Illud enim, quod præsumatur impensa ab eo facta qui tenebatur, quod Doctores supra n. 896. allegant, & alij ab iidem relati colligere ex d. l. fin. Cod. de alim. pupill. præst. procedit (vid. n. 896. notatum est) quando ex circumstantiis adest aliqua verisimilitudo, seu verisimilis coniectura, propter quam sic præsumendum allegantem ipsum fecisse impensam, ut in d. l. fin. ubi agitur de pupillo, qui moratus fuerit apud tutorem; & etiam propter ætatem imbecilem non erat habilis ad se alendum.

S V M M A R I U M
Capitis XVI.

Referunt Doctores. Scribentes an, & quando alimenta ab ascendentibus præstata descendentibus, & e contra; & a consanguineo præstata consanguineo repeti, vel non repeti possint. n. 902.

Alimenta à patre, & matre coramve ascendentibus præstata filiis, aut nepotibus, & à fratre fratri, aut patrno patrueli in casibus, in quibus præstare tenebatur illa præstare ob inopiam, seu egestatem alius, non possunt amplius repeti. n. 903.

Procedit id etiam in quocumque alio, qui tenebatur alimenta præstare, quæ præstata non potest repetere. ibidem.

Hospitalis, vel Ecclesiæ alens infantem expositum, non potest alimentorum expensas postea repetere. ibid.

Etiam si mater, vel pater, aut quis ex eorum ascendentibus, vel filiis, aliisve descendens, aut consanguineus præstans alimenta, quæ tenebatur de iure præstare, protestatur se prestare animo repetendi, protestatio est inutilis. n. 904.

Pater cogitur soluere pecuniam mutuam filio egentis in studio, etiam si denunciasset mutuam, ne mutuaret. ibidem.

Non releuat protestatio in necessariis, & in illis, quæ non pendunt à facultate protestantis. ibid.

Vbi inter alimentatum, & præstantem alimenta est coniunctio sanguinis, & affectio charitatis, si præstans alimenta non tenebatur præstare, adhuc expensas alimentorum in dubio præsumuntur factæ ex affectione, & animo donandi, ideoque non repetantur. numero 905.

Limitatur hæc doctrina, ut procedat si expensæ alimentorum sint tenues, secus si magnæ iuxta sententiam magis communem. n. 906. & 909.

Quæ in præsentis materia sit dicenda modica, vel magna expensa. n. 906. & 909.

Alimenta defunctis patre à matre filio dimitti, & habentibus, ex quibus poterat alii præstata sine protestatione repetendi, præsumuntur donata, & præstata absque animo repetendi, etiam si impensa alimentorum sit magna iuxta nonnullorum sententiam. n. 907.

Contrarium iuxta sententiam magis communem. n. 909.

In dubio an mater filio diuiti præsiterit alimenta de suo, an de bonis ipsius filij si impensa alimentorum est magna, præsinitur præsistisse de bonis filij. n. 907. siue.

Expensa à matre facta pro alimentis filij differunt ab expensis ab ea factis pro conferendo bonis eius. si de si. q. v. ille præsinitur facta impensa donandi, non autem hæc: An id procedat, si expensa sint modica. n. 908. & 909.

Mater est officio matris ad personam filij, quam ad eum bona. n. 907.

Aux materna, vel aux matris alimenta præsita nepoti habenti bona, unde poterat ali. præsinitur donasse, nec repetit in casibus, in quibus iuxta prædicta mater filio, censetur præsistisse animo donandi. n. 910. Item mater alimenta præsita filio naturali, aut spurio censetur donasse, nec repetit in casibus, in quibus alimenta filio legitimo præsinitur animo donandi præbuisse. n. 911.

Mater, quæ de suo, vincente marito, seu patre præsistit alimenta filio, si pater est diues, non præsinitur, donasse, sed potest impensam pro alimentis factam à patre repetere. n. 912. non vero ab ipso filio. ibidem.

Item poterit impensas de suo in alendo filio factas contra aum paternum, & alios, qui ex obligatione illum alere tenebantur. n. 913.

Item repetit ab hæredibus mariti alimenta filio præsita. n. 914.

Pater, mater, frater, patrui administrator bonorum filij, fratris, vel sororis, aut patrui, eidem præstant alimenta, in dubio præsinitur præsistisse animo reuocandi. n. 915.

Et idem de quorumcumque negotiorum gestor, & administrator bonorum eim, cui præsistit alimenta. n. 916.

Et non præsinitur donandi animus, quando potest sumi alia coniectura. n. 915.

Tutor, & curator siue extraneus, siue sanguine penitus in potestate repeteret expensam alimentorum, quam præsistit pupillo, vel minori, cuius tutelam, curam, & bonorum administrationem exercebat. n. 917.

Tutori expedit, ut curet alimenta pupilli à indice taxari. ibidem.

Si tamen ex iusta causa, vel etiam per incuriam, non curauerit taxari, adhuc potest repetere alimenta pupillo debite indicis præstita. ibidem.

Si non idonea alimenta, & ultra redditum facultatum pupilli præsiterit, quo ad excessum non repetet. n. 918.

Mater, frater, patrui administrator bona filij, fratris, patrui, censetur alimenta præsita ei donare inter, in quo excedunt redditus, seu fructus bonorum filij. & c. n. 919.

Tutor repetit etiam alimenta forori pupilli præstita. n. 920.

Pupillus factus adolescens, an à sorore possit repetere præstita alimenta. ibidem.

Pater, qui præsistit forori alimentis, illi debitor legitima potest retinere fructus legitimæ, & compensare cum alimentis. ibidem.

Tutor repetit à pupillo expensas factas in magistro, qui illum docuit disciplinam, seu artem congruentem. n. 921.

Si pupillus tutoris operari præsistit, & in eius seruitio sit fuit, an, & quando, ac qua ratione opera, & seruitia debeant compensari cum alimentis, siue tutor gratis subineat labores tutela, siue constituit salario. num. 922. & seq.

Quicumque recipit alimenta ab aliquo, ei operari teneatur. n. 921.

Tutor iure communi, grauis officium suum exerceat teneatur. numero 921.

D. Io. Angel. Bossius de Obligat. Parentum.

Tutori salarium constitueri potest ex causa, & quando æquum sibi videtur. ibidem.

Tutela, officium est necessarium, & nemo potest ab ea se excusare. n. 923.

Mater non conuenitur ex ea, quod quis facere teneatur. ibidem.

Beneficium non præstat, qui debitum impendit. ibidem. Antidotalis obligatio plurimum potest, & multas operatur effectus, facit cessare compensationem, & inducit presumptionem donationis. n. 922. & 925.

Frater alimenta, quæ fratri, & eius familia præsistit, si ab eadem familia recepit seruitia, compensare debet cum isdem seruitiis in totum, vel proportionaliter. n. 924.

De compensatione alimentorum cum seruitiis à pupillo, seu alimentario receptis plurimum. n. 925.

Mater debetrix filie, & frater debitor fratri præstiti alimenta filie, vel fratri, non præsinitur ei donare. n. 926.

Datum à debitore in dubio præsinitur datum in causam extinguendis debitis. ibidem.

Non præsinitur animus donandi, quando potest sumi alia coniectura. ibidem.

Frater debitor sororis, & extraneus debitor, si illam detet præsinitur fecisse animo compensandi cum debito. ibidem.

Per protestationem factam ab initio præstationis alimentorum, donationis presumptio excluditur, & probatur animus rependi. n. 927.

Sufficit quod Tabellio de tali protestatione, & declaratione sua voluntatis rogatur à præstante. ibidem. Protestatio facta post præstita alimenta non predest. n. 928.

Declaratio non retrahitur ad tempus actus gestis, quando tempore medio quæsitum est ius tertio. ibidem.

Actus, qui ab initio debuit fieri, non predest, si fiat ex post facto, ubi statim actu perfecit fuit ius tertio quæsitum. ibidem.

Alimenta præsita, & quantum alia res semel alteri præstita, vel data animo donandi, non potest amplius per mutationem voluntatis repeti, neque etiam in foro conscientie. ibidem.

Protestatio predest quoad repetitionem alimentorum præteritorum, etiam si fuerit modica. n. 929.

Quando alimentis expensas pro alimentis alteri præstitis retulit in librum rationum, & scripsit se præstare animo rependi, vel scripsit debitor alimentarium, non præsinitur donatio, sed est locus repetitioni. n. 930.

Ex libro aliquid continente ad scribendum fauorem non oritur plena probatio regulariter loquendo. ibidem.

Fallit in iis, quæ in libera voluntate ipsius scribentis facta sunt, in quibus liberationem pro scribente facit plenam fidem. ibidem.

Excludatur presumptio donationis, & sit locus repetitioni, sufficit si in libro, in quo seruatur memoria debitorum, inueniatur scriptum, sicuti alimentum præstat tali ex hoc filio alimentum. n. 931.

Et quid si in eo scriberentur etiam res gestæ non pertinentis ad rei familiaris administrationem. ibidem.

Si impensa alimentorum sit descripta in libro non ab initio, sed post impensam factam non excludit presumptionem donationis, nec probat animum rependi. n. 932.

Scriptura priuata etiam recognita non probat contra tertium respectu temporis. ibidem.

Ubi contrahitur de prioritate temporis, vel tempus est de substantia probationis, producent scripturam priuata debet probare tempus, ac diem. ibidem.

Liber rationum carens nomine contrahentium, vel die, & consule non inducit presumptionem ad fauorem ipsius contrahentis. ibidem. limine, ut ibidem.

Filius, vel nepos alimentis præstitis patri, vel matri, auo,

aut ania dimiti, in dubio an presumatur animo repetendi, non donandi. Affirmativa. n. 933. Negativa. n. 934.

Filius repetit impensam, quam fecit circa res patris, ut si illius debitum soluit. ibid.

Dispositum in uno correlatiuorum habet locum in alio. n. 934.

Lex non corrigens antiquam in uno correlatiuorum censetur etiam corrigere in alio. ibid.

Viricus, qui priuigno alimenta praestitit, non repetit, ubi clarum est praestitisse paterno affectu, & animo donandi. n. 935.

Repetit, si confiteri praestitisse animo repetendi, quia id sit professum, vel scripserit in libro rationum, vel erat honorum priuigni administrator. n. 936.

Viricus in d. b. io. presumitur aluisse priuignum animo repetendi, & datur ei ad repetendum impensam actio negotiorum gestorum, nisi male contrarium aliquis senserint. n. 937. & 938.

Quod viricus alimenta praestiterit priuigno animo donandi, vel repetendi non probatur intanto virici. n. 938.

Viricus presumitur non amare priuignum. ibid.

Maritus non teneatur de fructibus dotis alere filios uxoris ex primo matrimonio. ibid.

Viricus repetit quidquid pro priuigno soluit magistro, qui illum docuit grammaticam, aut artem congnam. ibidem.

Viricus, qui habuit in seruitutis priuignum, dum illum aluit, aut si esset bonorum illius administrator, vel esset potestatus alere animo repetendi; debet alimenta compensare cum seruitutis pro rata tamen, & estimatione seruitutorum. n. 939.

Si seruitutis iudicii arbitrio meretur plus, quam aestimatur alimenta, viricus priuigno debet soluere illud incrementum. ibid.

Seruitus, seu opera an aequivalent alimentis, relinquuntur arbitrio iudicii. ibid.

Seruitus aestimari debent habito respectu non quantis operibus, seu opere priuigno locari potuissent, sed ad emolumentum, quod ex illis viricus habuerit, & cur. n. 940.

Opera artificis regulariter plus aestimantur, quam nudis, & simplicibus ministris. ibid.

Salarium consuevit constitui non solum artificis, sed etiam simplicis ministro. ibid.

In hac specie aestimatio alimentorum iudicii arbitrio committitur. ibid.

Viricus an repetat modicam impensam factam in alendo priuigno. n. 941.

Viricus non repetit à priuigno alimenta illi praestita, quando mater vel alius eum alere tenebatur, sed repetit à matre, vel ab alio, à quo priuignus erat alendus. n. 942.

Viricus nobilis, & dives non repetit alimenta praestita priuigno pauperi. n. 943.

Nobilitas cum diuitiis iuncta facit presumere donationem dari à nobili. ibid. limitatur. ibid.

Nobilis quod dedit, an donandi, vel repetendi animo praestiterit, iudicii arbitrio committitur. ibid.

An, & quando socer, qui filia nupta sana, vel egra alimenta, vel medicina praebuit, possit impensam factam à genere, seu marito filio repetere. n. 944. & tribus sequentibus.

Comunio sanguinis sola non semper inducit presumptionem donationis. n. 945.

Impendens in alterius commodum non dicitur gerere vitia negotiorum, si id faciat contra illius voluntatem, & protestationem. n. 946.

Socius inuito sociorepente parietem comunem minantem ruinam, & ab eo repetit impensam pro parte ibid.

Solvens inuito creditore compensat eum eo si erat debitor illius, pro quo soluit. n. 947.

Indelictum solutum per errorem regulariter repeti potest. n. 948.

Error impedit consensum. ibid.

Sine consensu non oritur obligatio. ibid.

Ignorantia, quae est causa volendi, quod alius quis non vellet, facit inmoluntatiam simpliciter. ibid.

Donationes, & contractus quocies non sunt libere, & voluntarie non valent in foro conscientiae. ibid.

Qui falso, & per errorem credens aliquem esse suum filium, illum aluit, neque in foro civili, neque in foro conscientiae potest alimentorum impensam repetere iuxta unam sententiam. n. 949. & 950.

Contraria sententia quod possit repetere, approbatur. n. 953.

Solutum per errorem in causam piam, in hisque, quae intus pietatis, vel Religionis, aut amoris Dei sunt, non possunt repeti. n. 950. & 954.

Intellectus ad §. finale insit, de oblig. quae ex quasi contractu, & ad l. cum si, mulier, ff. de conditionibus debiti. n. 954. & 955.

Mulier quae falso credens se affricum onere dotandi puellam, cum non esset, illam dotauit, an, & quando repetat, vel non repetat dotem solutam. n. 950. & 954.

Is, qui credens se debitorem dotis, cum non esset, soluit dotem, potest illam repetere. n. 953.

Qui falso credens se esse heredem, vel esse obligatum, cum non esset, soluit legatum pium Ecclesiae, detecto errore potest repetere ab eo, qui verè debebat legatum, & si nullus erat verè debitor, nullam debitum potest repetere ab Ecclesia, cui soluit. n. 955.

Legatum relictum alicui, quem testator falso existimabat filium suum esse, non pertinet ad legatarium, sed ad heredes eius, qui reliquit, & si legatarius iam receperit legatum, & postea confiteri de errore, tenetur restituere heredibus. ibid.

Institutus heres ex causa, quae testator veram esse falso existimabat, cum esset falsa, non capit hereditatem. ibid.

Institutio facta de aliquo tanquam filio non valet, si constet non esse filium. ibid.

An, & quando non detur, vel detur illius repetitio, quod impensam est animo neminem obligandi; quia n. g. credebatur quod propriam negotium gerere. numero 956.

Expensa alimentorum dicitur necessaria. ibid.

Extraneus, qui alicui praestitit alimenta credens se teneri, cum teneretur illa non repetit secundum unam sententiam. n. 951.

Verius est posse repetere. n. 957.

Etiamsi idem extraneus crederet illum, cui praestitit alimenta, esse sibi sanguine coniunctum. ibid.

Extraneus non repetit alimenta, quae coniunctio praestitio falso credens se esse obligatum ex contractu, vel ex alia causa, quae pietatis. ibid.

Non repetit, si praestitisset consanguinitate per errorem existimans se ratione consanguinitatis, & ex causa pietatis obligatum praestare. ibid.

Extraneus impensam factam in aliam causam, quam dotis, & alimentorum credens se obligatum esse, cum non esset erga consanguineum, repetere potest. ibid.

Mater, quae per errorem credens se obligatam esse, cum non esset, alius filium Scholasticum, an possit repetere & impensam alimentorum. n. 951. & 958.

Impensa inter ascendentes, & descendentes fratres, & sorores circa res, & bona in dubio non censetur facta causa pietatis, & animo donandi, sed animo repetendi. n. 960.

Si constaret de animo expresso, vel tacito facientis expensas, quod ex causa pietatis, vel coniunctionis, ab quo animo repetenda fuerint, non esset locus repetitioni. n. 961.

Medici

eris repetitionis, sed in dubio, & ubi aliunde contrarium ex aliqua coniectura non colligitur, is, qui præstitit, ratione coniunctionis sanguinis, vel affectionis, seu charitatis præsumitur voluisse donare. Ita Scribentes in d.l. Nescimus ff. de negotiis gestis, & in d.l. 1. & l. alimenta, Cod. eodem, Corduba in d. 5. si mater nam. 29. Ioannes Garzias de expensis d. cap. 4. num. 24. Pontanus d. cap. 8. num. 6 Natta conf. 108. num. 7. Mascardus d. concl. 76. num. 1. concl. 555. num. 89. & d. concl. 72. n. 3. Menochius d. casu 88. n. 10. Sanlegerius d. c. 38. n. 10. Aug. Barbosa locis supra n. 901. citatis & Surdus d. tit. 6. q. 1. a n. 21. ad finem questionis, & q. 8. n. 17. 41. 42. & 43. q. 9. n. 6. & sequ. & alij Iurisperiti communiter à Corduba, Malcardo, Menochio, & Barbosa relictis, & ex Theologo Molina, Azorius, & Rebelus locis supra n. 901. citatis, & Doctores conclusionem deducunt, tum ex d.l. alimenta, loquente in matre, ibi, *qua filio rati præstiti, non iusta ratione reddi vbi postulat, cum id exigente matris pietate fecerit*, Cod. de negot. gestis, tum ex d.l. 1. Cod. eodem, vbi non datur actio negotiorum gestorum ad repetendas expensas ex pietate matris, vel affectione domestica factas, quia animo repetendi factæ non videntur, tum ex d.l. quod exoreis, vbi, *affectionis tuæ debet expendere*, & d.l. si paterno affinitate, Cod. eodem, vbi uxori, & priuignis præstita alimenta, & expensæ in eam rem factæ repetuntur. Tum ex d.l. ex duobus, ff. si ff. eodem, loquente in fratre, verba sunt, *Titium, si pietatis respectu sororis alius filiam, actionem hac nominis contra eam non habere respondit*. Tum ex d.l. Nescimus, ff. eodem, vbi alimenta ab Auita nepoti præstita, vbi non appareat animo repetendi præstitisse, non repetuntur, quia præsumuntur ex affectione sanguinis præstita. Tum demum ex d.l. 1. si quis, ff. eodem, vbi ait Vlpianus, *is, qui amicitia ductus paternæ populus Tutoris petierit, vel suspectos Tutores postulerit, nullam aduersus eos habet actionem, secundum Diui Senarii constitutionem*. Cur autem Ius, & Doctores alimenta, seu expensas, quæ sunt in alendo, vbi inter præstantem, & eum cui alimenta exhibentur, intercedit sanguinis coniunctio, & si alimenta sunt præstita à patre, vel matre, vel Auo, vel Auita, vel à fratre, vel patruo præstantia velint esse præstita animo donandi, non repetendi: Menochius d. casu 88. num. 20. & Mascardus d. concl. 76. n. 2. & d. concl. 555. n. 89. aliteruat id esse ob duas sequentes rationes, seu coniecturas; quarum vna est ipse sanguis; alia alimentorum fauor, cuius causa multa iure constituta sunt; nam magna in his æquitas, & parentum studium, atque affectio considerari solet, si quis à liberis, & utrum autem, & si mater, ff. de liber. agnosci. l. penultima, ff. eodem, & licet Surdus d. q. 6. n. 2. & sequentibus, loquens in patre, qui alit filium, quem non tenebatur alere, cum esset diues, nonnulla adducat ad probandum non præsumi in ea animam donandi: tamen non est recedendum à præfata legali, & communi conclusione, intellecta tamen, & modificata iuxta sequentia, à qua re ipsa nec idem Surdus recedit.

§. III.

Præstita conclusio an procedat, siue expensæ alimentorum fuerint modica, siue magnæ.

906 **I**gitur primò limitatur, seu declaratur conclusio, vt procedat quando impensa pro alimentis de propriis bonis alentis facta, essent tenues, & modicæ, tunc enim ratio sanguinis, & affectio facit præsumere donationem: secus verò si attenda qualitate personarum, & quantitate facultatum expensæ essent magnæ, nam tunc sola ratio sanguinis, & affectio non induceret præsumptionem donationis, nec impediret repetitionem. Ita Bartholus, Baldus, & Paulus de Castro in d.l. ex duobus, §.

ff. de negotiis gestis, Alexander in d.l. alimenta, n. 8. in fine, Cod. de negot. gestis, Corduba à Lara in l. si quis à liberis, §. idem respicit, n. 106 ff. de liber. agnosci. (vbi loquens de fratre, & consanguineo, ait, si consanguineus modica alimenta consanguineo, puta fratri, vel sorori, aut sobrino præsumitur donasse, secus si magna) Ioan. Garzias de expensis d. c. 4. n. 24. Menochius d. casu 88. n. 21. & 28. d. concl. 76. n. 11. & d. concl. 555. n. 90. & d. concl. 72. n. 4. Mantica d. tit. 12. n. 17. Surdus de alimentis 6. d. tit. q. 8. n. 27. ad 37. vbi quando impensa est modica, & à n. 80. inuis, vbi quando impensa est magna, August. Barbosa collect. ad d.l. alimenta, n. 2. & in numeri alij Doctores apud Surdum, & Mascardum, probat Garzias declarationem hanc quoad vtramque partem; quia donatio non facit præsumitur. Item de debito ff. de probat. imò regulariter non præsumitur l. Carpanus, ff. de operis liberorum, & latissime Menochius d. casu 88. & Mascardus d. concl. 555. Quare cum impensa est magna, concurrunt duæ præsumptiones contrariæ (ait id Garzias) quæ mutuo concursu sese elidunt, & destruis, scilicet affectio, aut sanguinis coniunctio, quæ inducit præsumptionem donationis, & magnitudo impensæ, quæ excludit præsumptionem donationis; ac proinde mutuo eliduntur, l. Diuus ff. de integ. reser. quando verò impensa est modica, præualeat coniunctio sanguinis, & affectio, & ita præsumitur donatio, & hoc pacto intelligi iura numero precedenti prælegata, quæ ex sanguinis coniunctione, affectione, charitate, amicitia, & affinitate donationem expensarum pro alimentis coniunctorum factarum præsumunt, scilicet procedere, cū impensa est modica, non verò vbi expensarum quantitas perfecta personarum qualitate, & quantitate facultatum aliud persuadent. Confirmat hanc declarationem quoad primam partem, tum quia vbi modica est impensa, facilius præsumitur donatio in sanguine, vel speciali affectione coniunctos, vt maritus non repetit modicam impensam factam circa res uxoris l. omnino, ff. de expens. in reb. dot. ff. eo, quod hoc inducit præsumptionem donationis: tum quia regulariter modica impensæ non reputantur etiam in casibus, in quibus aliàs solent repeti, in reb. §. post, ff. de credi. & aliis iuribus, quæ adducit Tirac. in tract. de indic. in reb. exig. fer. & Glossa in d. §. post, dicit non esse curandum de minimis impensis. Quæ autem in proposito sit dicenda magna, vel modica impensæ iuxta Doctores communiter relinquunt arbitrio prudentis Iudicis, qui considerata personarum qualitate, & facultatum quantitate tam alti, quam illius, qui aluit, arbitratbitur. Ita Menochius d. casu 88. n. 21. & 28. Mascardus d. concl. 76. n. 9. Surdus d. q. 8. n. 81. & alij ab eodem Surdo, & Mascardo relati, & colligitur ex d.l. si quis à liberis d. §. si mater, ff. de liber. agnosci. ibi, *Iudices estimabunt*. Rectè autè id relinquunt arbitrio Iudicis, cum ad ipsum Iudicem etiam spectet arbitrium, quantæ, & qualia sint alimenta præstantia, vt supra suo loco dictum est.

§. IV.

Mater defuncto patre alens filium diuitem, an possit repetere expensam alimentorum magnam.

Verū hæc limitatio, seu declaratio quoad secundam partem, scilicet, quod impensa pro alimentis facta inter sanguine coniunctos semper, & vniuersaliter non præsumatur facta ex sola affectione, & pietate, & animo non donandi, sed animo repetendi plures alij Doctores non admittunt, volentes in dubio sanguine coniunctos, qui tribuit, censeri præbuisse tam modica, quam magna alimenta gratis, & ex pietate, & animo non repetendi, sique non possit repetere, etiam si is, cui præstita sunt alimenta esset diues, & haberet bona, vnde se

se posset alere; nisi facta esset protestatio repetendi, vel concurat alia ex coniecturis infra positis probantibus animam repetendi; sic defuncto patre, vel non extante alio, qui filium alere teneatur, & habente filio bona, unde ei alimenta præberi poterant, non tamen apud matrem ipsam; si mater eidem filio, sponte præbuerit alimenta sine ulla protestatione repetendi; in dubio censeri matrem præbuisse intuitu pietatis, & affectu materno, non solum si alimenta sint modica (vt tradit duobus numeris præcedentibus, allegati) sed etiam si sint magna: tradunt expressè Glossa in l. si quis à liberis. §. si mater, verbo, materno affectu, ff. de liber. agnos. in l. Nescimus, verbo, pietate cogente, & verbo, exhibuisse, ff. de negot. gestis, Cynus in d. l. alimenta col. 2. Vt si verò pertinet ad filium, Vitalinus in tract. claus. ait. non possit renunciari ius alimentorum col. 1. quos Sordus d. q. 8. n. 80. Verific. prædicti tamen refert, & sequitur, & ica etiam sentiunt Pontanus de alim. d. c. 8. n. 6. Baldus, Novellus de duob. p. 6. prin. §. 3. n. 5. Molina de iustitia to. 2. disp. 555. n. 10. §. quando autem filij, & Rebella loco supra n. 90. 2. relato, & Azor. p. 2. lib. 2. c. 5. alleg. q. 10. dū absolute, & sine distinctione, an alimenta fuerint modica, vel magna, afferunt matrem, quæ mortuo patre ultra triennium præstitit alimenta filio, licet diuiti, qui apud ipsam non habebat bona, non posse à filio repetere alimenta sine protestatione ei præstita, eo quia in dubio censetur præstitisse materno affectu, & intuitu solius pietatis, & charitatis per textus in d. l. Nescimus, ff. de negot. gestis, & d. l. l. alimenta, & l. si paterno affectu, Cod. eodem, & notatū supra n. 331.

508 Confirmat Sordus, quod si sola modica impensa à matre non posset repeti, posset autem magna, nulla esset differentia inter impensam à matre factam pro alimentis, & impensam ab eadem factā circa bona filij, & pro illorū administratione, quā etiam impensā à matre factā circa bona filij, si probetur modica inspecta qualitate personarū præsumi factā animo donandi, tradit Glossa, Cynus, Bartholus, Baldus, Castrensis, Alexander in d. l. alimenta, Cod. de negot. gestis, item Glossa, Bartholus, Baldus, Castrensis in d. l. Nescimus, ff. de negot. gestis, quos, & alios addit refert idem Sordus d. q. 8. n. 29. & 83. & Mascard. d. concl. 727. n. 10. & tamen textus in d. l. alimenta, & Doctores præallegati, & alij Iurisperiti communiter, & Molina, ac Rebella constituunt differentiam inter expensas à matre factas circa personam filij, & factas circa bona, vt illa non repetantur, & censentur factæ ex materno affectu, non autem hæc; cum maior sit affectio matris ad filium, quàm ad eius bona. Differentia ergo erit, quod etiam impensæ magnæ à matre pro alimentis filij sine protestatione repetendi, censentur in dubio factæ ex materno affectu, & intuitu pietatis, & sic donatæ; secus impensæ magnæ factæ circa bona filij conseruanda, licet sine protestatione; quia cū in bonis filij non ita, nec tanta intelligatur pietas, & affectus in dubio non præsumitur donatæ, sed factæ animo repetendi: Dixi non ita, nec tanta pietas, scilicet comparatione ad alimenta, & ad conseruationem vite filij quæ est cū ceteris præferenda; nam alioqui simpliciter loquendo, (vt notauit Sordus d. q. 8. n. 34.) etiam pietas matris veritatur, & consideratur in conseruandis bonis, & diuitiis, quas esse vitā hominis post Glossā in l. Aduocari, verbo, quia, Cod. de Aduoc. diuer. Iudic. tradiderunt plures alij Iurisperiti à Sordo n. 85. & Tiraqueullo de nobil. c. 5. n. 364. & sequi & dici solet, quod pecunia est alter languis. Prædicta autem procedunt, quando conseruatur, matrem patre defuncto aluisse de suo, seu de bonis filij diutem, & habentem bona, quibus alij posset. Nam si dubitaretur, an de suo, vel de bonis filij alimenta ei præstint: præsumeretur præstittisse de bonis filij, vt in sequenti Glossa in d. l. Nescimus dicto verbo, exhibuisse, & consuetudo ex dicendis infra de matris administratione bona filij alienata ei præbente.

At supradictis non obstantibus sustinenda est altera 99 sententia, quod mater quæ defuncto patre, alens filium in alendo fecit impensam magnam, perspecta qualitate personarum, & consideratis facultatibus matris, & filij, non præsumatur solo pietatis intuitu, & ex affectu materno aluisse, sed animo repetendi, ideoque possit repetere, licet non fuerit protestata; quæ est sententia magis communis, & præter Doctores n. 906. relato, & relatores à Menochio d. casu 98. n. 28. Mascard. d. concl. 555. n. 90. & Mangillio de imputat. q. 10. n. 1. illos sequente: eandem sententiam videntur amplecti tū Salicetus in d. l. alimenta, n. 2. vbi, an mater alimenta de suo præstita filio post patris obitum repetat, dicit recurrendam esse ad coniecturas, quia mater inops non videtur donare filio diuiti, sed e contra mater diues censetur pauperi filio donare, & vbi vtique dies est, considerate debet, si tanta est impensa, quam præsumitur mater donare filio tantum etiam Glossa in l. verbo, munere pietatis, & in d. l. alimenta, verbo, matre pietate, Cod. de negot. gestis, quibus in locis ad cognoscendum, an mater videatur donare quiddam impendit pro rebus filij, & pro eius alimentis ultra primum triennium, ait debere considerari qualitatem, & quantitatem expensarū, & quantitatem facultatum matris, & filij, & pro hac sententia viget illa regula generalis, quod donatio non facile præsumitur, vbi subest, vel capi potest alia coniectura donationem excludens, cum nemo in dubio censetur iactare suum; & in proposito talis coniectura, sūt diuitiæ filij, quæ cum excludant filij necessitatem, ut debeat mater de suo alere, excludunt etiam in dubio affectum solum matrem, & animum donandi in alendo, faciuntque præsumere in matre voluntatem repetendi, quasi negotium vile filij, ad quem onus sese alendi spectabat, gesserit; & præsertim id est ascendendum, si mater, quæ fecit impensam magnam in alendo filio, erat pauper, & filius satis diues, vt post Corneum conf. 28. in fine, vol. 4. Mascard. d. concl. 76. n. 11. & alios allegans Mantica loco citato, & Steph. Gratian. to. 2. c. 374. n. 17. & idem loquens in patre tradit Cancr. d. c. 16. n. 31. Verific. super successu, vbi ponit casum patris, qui habebat filium extra domum paternam habentem vxorem, & filium, & dotē, quem, quia non bene sua administrabat, pater iterum in domum cum vxore, & filio recepit, & omnes aluit, non potestando, an alimenta eis donaret, nec ne; mortuus deinde est filius, & remansit nurus in domo cum filio defuncto, & quadam familia ad eius seruitium; continuauit focer præstare alimenta omnia dictæ nurui, nepoti, & eius familie per sex annos, postea petiit ab ea alimenta; & dicit idem Cancrarius, quod ipse consuluit, quod ex quo nurus habebat dotem amplam ex cuius fructibus poterat sibi, & familie suæ alimenta commodè exhibere; & focer non erat ita diues, & expensa fuerat magna, ita ut focer fecerit eam seruire postea, neque operā, quæ per nurum, & eius familiā fieri domui præstabitur, essent alicuius considerationis, locum esse repetitioni; quia expensæ ob eorum magnitudinem non poterant præsumi donatæ, & idem Sordus d. tit. 6. q. 12. §. 1. loquens in fratre alios allegans tenet tanquam probabilius, quod frater repetat à fratre impensam alimentorum, quæ ei præstitit, si fuerit magna. Neque obstat confirmatio ex Sordo numero præcedenti adducta, quam dum Doctores n. 906. relato, & alij dicunt modicam impensam à matre de suo factam pro alimentis filij post obitum patris censeri factam ex affectu interno abique animo repetendi, non accipitur modicum, sicut accipitur, quando iura, & Doctores aiunt non esse exigendam de minimis, scilicet pro re absoluta minima, & modici momenti, sed comparative ad qualitatem personarum, & quantitatem facultatum matris, & filij, & sic a iure arbitrio Iudicis relinqui, quæ in hac specie sic dicenda modica, vel magna impensa: quando verò Doctores dicant modicam impensam à matre factam circa filij bona, & illorum conseruationem præ-

sumi donatam, possunt vel intelligi de modica simpliciter, & absolute, scilicet de minima, & modici momenti iuxta regulam generalem de minimis non curandis; vel saltem de modica quidem impensa, qualitate personarum, quæ tamen longe tenuior sit, quam quæ dicitur modica, cum pro alimentis filij est facta. Modicum enim habet latitudinem, & iuxta varietatem personarum, & materiam, de qua agitur, potest vario modo accipi in stricta, lata, & latiori significatione: sicut etiam modicum respectu temporis iuxta subiectam materiam accipitur arbitrio Iudicis modo pro longiori, modo pro breviori tempore, vt Angust. Barbosa dicit. *Distinguitur* 74. & etiam dictio *incontinenti* regulariter secundum subiectam materiam, vt aliquando intelligatur sine temporis intervallo, aliquando de breui temporis intervallo vnus, vel trium dierum, vel vnus mensis; vel etiam decennij arbitrio Iudicis, vt idem Barbosa dicitur 133. Quare cum affectio matris ad filij personam maior sit, quam ad illius bona; quantitas expensarum quæ facta pro alimentis, censeri poterit modica, & si facta circa res, minimæ.

- 910 Porro quod superius in precedentibus traditum est, matrem, quæ de suo post obitum patris exhibuit alimentum filio diuiti, & habenti bonæ, ex quibus posset se alere, censeri fecisse impensam intuitu pietatis, & ex sola affectione, & non animo repetendi, ubi expensæ alimentorum sunt modicæ iuxta Doctores n. 905. 906. & numero precedentis relatus; & etiam ubi expensæ faciunt magnæ iuxta Doctores n. 907. relatus procedit etiam in Aua materna. & etiam Auo materno quæ, vel qui defuncto illius patre nepotem, vel neprem diuitem aluerit de suo: ita Glossa in d.l. *Alimenta, verbo, materno affectu, Cod. de negot. gestis. Ibidem* Baldus n. 2. *spec.* & Salicetus n. 5. Socinus *conf.* 161. vol. 1. post alios Mascard. d. concl. 76. n. 3. Sordus d. q. 8. n. 42. & 43. & Aug. Barb. *collet.* ad d.l. *Alimenta*, n. 8. & ex Theologis Molina, & Rebell. locis *supra* n. 907. citatis, & de Aua expressè loquitur textus in d.l. *Nonnulli ff. de negot. gestis*; in hac enim materia alimentorum iura loquentia in matre locum habent in ascendenti per lineam maternam, qui omnes matris nomine veniunt, vt *supra* num. 338. notatum est. Quare sicque pietas, & animus donandi præsumitur in matre alente filium; ita præsumi debet in Auo, & Aua, imò magis ex eo, quod amor ardētius descendit in nepotes, quam vigeat in filiis, vt *alibi supra* pariter notatum est.

- 911 Prædictis de matre traditis addendum etiam, quod si mater filium naturalem, aut spurium diuitem de suo aluerit, præsumitur solo affectu materno præstitisse alimenta, & voluisse donare; & sic non potest repetere. Ita Mascardus d. conclus. 76. numer. 4. & Sordus *tit. 6. d. quæst. 8. numer. 44.* Quæ enim in matre dicuntur de filiis legitimis, procedunt etiam in spuris, qui respectu matris habentur pro legitimis, itaut iis quoque extantibus adhuc cum illis in successione hereditatis maternæ concurrant; ita Palcotus de nobis cap. 38. numer. 6. & alij Iurisperiti, quos late refert Sordus num. 45. ac proinde sicut mater in alendo filium legitimum non repetit impensam, ita nec alendo spurium.

§. V.

Mater impensam pro alimentis filij de suo factam repetit à patre, Auo, & heredibus, & quæcumque alia persona filium alere obligant.

- 912 Aduertendum in precedentibus traditis de matre alente filium procedere etiam alie iam defuncto patre, vt expressè dictum est. Quod si mater superstiti marito patre filij diuite, & habili ad alendum fi-

lium, alimenta eidem filio post primum triennium præstitit ex propriis bonis, tunc in dubio non præsumitur animus donandi, & potest mater à marito, seu patre repetere impensam factam, etiam si non fuerit proteſtata; vt constat ex dict. *leg. si quis à liberis, §. si mater ff. de liber. agnos.* & vltra alia Doctores ad idem *supra* n. 330. relatos tradunt Glossa in d. §. si mater, verbo, *necessario*, & in d. *Alimenta*, v. *materna pietas, C. de negot. gestis. Baldus ibid. n. 2.* Corduba à Lara in d. §. si mater, n. 9. & n. 30. Menoch. de arbitrar. d. casu 88. n. 22. Mascard. d. concl. 555 n. 91. Mantica de tacitis, & ambig. lib. 1. §. 11. n. 18. Sordus de *alim.* tit. 6. d. q. 8. n. 1. Steph. Gratian. co. 5. c. 959. n. 15. Molina de iustitia to. 2. d. q. 553. citato n. 11. Verificando autem, & Iurisperiti communiter, quos Menochius, Mascardus, Sordus, & Mantica referunt, ontis enim alendi filium supra triennium principaliter ad patrem spectat, non ad matrem, vt d. §. si mater, & *supra* loco ostensum est; & ideo in dubio censetur mater impendisse in alimenta filij animo repetendi, non intuitu pietatis, quæ quoad patrem non subest in matre. Cum ergo mater alens filium mariti, vel patris diuitis, gerat vile patris negotium, propterea actione negotiorum gestorum ab eodem repetit impensam factam pro alimentis. Dixi etiam *si non fuerit proteſtata*; quia ita in terminis præallegati Doctores: Et ratio est, quia ubi de iure non præsumitur donatio alimentorum, vt in *presenti* d. §. si mater, non est necessaria proteſtatio, cum tunc nihil operetur animus in dependentibus à iure proteſtatio non iuuat, vt in his terminis Cancercius *var. res. p. 12. 16. n. 18.* & constat ex traditis *supra* n. 904. & tradunt Doctores *ibid.* citati, & alij, quos Cancercius d. n. 18. refert. Aduertendum verò hic est, quod si mater, dum alit filium viuentem patre proteſtaretur fe alimenta filio præbere, vt ab ipso filio, non à patre repetere, repetere non poterit ab ipso filio, quia pater erat grati datus alimenta. Ita Glossa d. l. *Alimenta v. materno, Cod. de negot. gestis. ibid.* Cynus, Alexander, & alij, & Corduba *ubi supra* d. n. 30.

Et idem esset, si non superſtite patre, vel eo inhabili ad præſtanda alimenta filio, extaret Auo paternus, vel alius, qui ex obligatione filium alere teneretur, & mater alens filium ſcieret ipsum viuere, & habere, unde posset alere; nam tunc etiam mater censetur impendisse animo repetendi, non autem pietatis, cum non subſit pietas inter eam, & eum, qui tenebatur alere, & ideo actione negotiorum gestorum ab eo repetere. Ita post Socinum Sen. *conf.* 16. n. 3. lib. 1. Menochius d. casu 88. citato, n. 22. Mascardus d. concl. 555 n. 92. Gratianus *ubi supra*, & Sordus d. q. 8. n. 4.

Idem etiam si extarent heredes patris, aut Aui, aut quos onus alendi filium, etiam si sint extranei, tranſit, vt *supra* 342. & sequi probatum est) ab ipsis enim mater repetere impensam factam in alendo filio, quam non præſumeretur fecisse animo donandi, sed repetendi ob eandem rationem; & quia hæres non debet esse melioris conditionis, quam defunctus. Ita expressè Cynus in d. l. *Alimenta, Cod. de negot. gestis*, & Vitalinus in *tratt. de clausul. tit. an possit renouari iuri alim. relati à Sordus d. quæst. 8. num. 5.* qui illos sequitur; & indicant etiam Menochius, & Mascardus *locis citatis*, eum vniuersaliter asserant matrem impensam de suo factam pro alimentis filij repetere ab eis, qui filium illum alere tenebantur ex aliqua alia causa.

Sed prosequamur limitationes secundæ conclusionis positæ *supra* n. 905.

§. VI.

*Pater, mater, filius, frater, patruus administrans
bona filij, patris, matris, sororis, aut patru-
lis, prestando ei alimenta, presumi-
tur praeiudicare animo repetendi,
non donandi.*

⁹¹⁵ S It ergo secunda limitatio, quod ubi pater, mater, aut
aliquis ex ascendentibus tam per lineam masculi-
nam, quam per femininam, vel consanguineus, vel fra-
ter, vel patruus administrat bona filij, aut nepotis, vel
neptis, vel fratris, aut patruelis, eidem, cuius negotia ge-
rit, & bona administrat, alimenta praeiudicium dubio non
praesumitur animo donandi, sed potius repetendi, &
compensandi praestitisse. Vt constat ex d.l. *Nesennius*,
ff. de negot. gestis, loquente in matre, & Avia, & quae
nepotis à se alij bona administrat. Et tradunt Docto-
res communiter; ita Scribentes in d.l. *Nesennius*. Bar-
tholus num. 5. Baldus num. 3. Fulgositus num. 4. Paulus
de Castro num. 3. Baldus Novellus de doctibus part. 6.
prin. l. 33. num. 5. Menochius de arbit. d. casu 88.
Cod. de negot. gestis, & collecti. lib. 6. praesumpt. 71.
num. 3. Mascardus conclus. 76. num. 5. & 6. Mantica
de tacitis, & ambig. con. lib. 13. tit. 12. num. 13.
Surdus de alimentis tit. 6. quasi 8. num. 46. 47. 53. 58. &
sequ. quasi. 9. num. 8. quasi. 12. num. 18. quasi. 14.
num. 10. & 12. & quasi. 15. num. 2. Pontanus de ali-
mentis cap. 8. numer. 6. Canejus var. res. part. 1.
cap. 16. num. 30. Ioannes Garzias de expensis cap. 4.
num. 25. Stephanus Gratianus d. cap. 374. num. 17.
Augustinus Barbosa collecti. ad d. l. alimenta, num. 10.
Cod. de negot. gestis, & collecti. ad l. quod plerique nu-
mero 4. Cod. de alim. pupillo praestando, & Iurispru-
denti communiter à Menochio, Mascardo, & Mantica, &
Surdus relati, & ex Theologis Molina de iustitia tom. 1.
disp. 2. §. 3. num. 1. 1. Vericalco quando autem filij,
Azorius, & Rebelius locis supra 902. allegant. Et si
enim sanguinis coniunctio faciat in dubio praesumi
donationem, tamen haec praesumptio cessat, ubi ali-
mentator est negotiorum gestor, & administrator bono-
rum alimentandi; hinc enim coniectura, seu praesump-
tio, quod negotiorum gestor, & bonorum admini-
strator non impendit (ubi de contrario non constat)
animo donandi, sed repetendi, & compensandi est por-
tor, & tñ violenter, ut excludat praesumptionem pietatis, quae
alijs suberat, scilicet excludat praesumptionem donationis
etiam in eo, qui ratione pietatis, & coniunctionis
sanguinis posset videri voluisse donare, (ut sunt pater,
mater, Avia, de quibus d.l. *Nesennius*, & alij ascenden-
tes, & descendentes, ac frater, & Patruus) ut in his ter-
minis Bartholus in d.l. *Nesennius*; Surdus d. q. 15. n. 2.
& alios allegans Mantica d. cit. 12. n. 15. ubi etiam am-
pliat, habereque locum asserit, quomodo ille admini-
strator, & negotiorum gestor, qui praestitit alimenta, spera-
ret ei succedere, atque ita fuisse dictam per Rotā Ro-
manam in Romani compromissi 4. May 1582. Versific.
Quarto, quia in praestando, coram Cardinali Seraphino.
Confirmat limitationem Surdus d. q. 8. n. 58. & sequ. &
d. q. 12. n. 20. quia tunc non praesumitur animus donan-
di quando sumi potest alia coniectura l. cum de indubi-
tis, ff. de probat. Mascardus d. concl. 555. & Menochius d.
casu 88. at ubi pater, vel mater, vel alius alimentator bona
filij, cuiusque, qui alitur, administrat bona filij, & ali-
ti, sumi potest alia coniectura, quā donationis, scilicet
quod impendit alimenta de bonis filij, & alimentan-
di, cuius bona administrat. Addit aliam confirmationem
d. q. 8. n. 59. nempe quod donari tunc videtur aliquid,
quādo nullo cogente iure soluitur, & donari, ff. de donat.
& l. donari, ff. de reg. iur. praestando autem alimenta filio
& ei, cuius gerit administrationem, videtur id solvere,

ad quod cogi poterat, & sic non praesumitur donare, cū
paria sint, quod cogatur, vel cogi possit, & non dica-
tur voluntarius actus, cum ab eo sit, qui compelli po-
test. Vt alijs allegatis idem Surdus d. q. 8. n. 60. quid ve-
rò si alimenta excedant fructus bonorum administrato-
rum, infra n. 919.

Ex quibus vniuersaliter excluditur, quod si quis sit
negotiorum Gestor, & Administrator bonorum eius,
cui alimenta praestitit, in dubio non praesumitur animo
donandi, sed repetendi praestitisse, & licet potest repetere,
& compensare. Ita Bartholus in d.l. *Nesennius*, n. 5. ff.
de negot. gestis. Ibid. Baldus num. 2. Alexander in l. fin. ff.
de pet. hered. Mascardus d. concl. 555. n. 19. Mantica d.
tit. 12. n. 13. & Surdus d. cit. 6. q. 15. n. 1. & alij à Mantica,
& Surdus relati: propter administrationem enim alimen-
tantis intentio, & mens (ubi de contrario non appareat)
praesumitur esse, quod impensa fiat de bonis alimentan-
di, cuius bona administrat, & negotia gerit.

§. VII.

*Tutor, & Curator an, & quando, & qua ratione
possit repetere alimenta, qua praestitit pupi-
lo, aut minori, dum tutelam, vel cu-
ram exercet, & bona pupilli,
& minoris admini-
strat.*

H Inc Tutor, & Curator impensam alimentorum,
qua praestitit pupillo, aut minori, cuius tutelam
aut curam gerit, & bona administrat, poterit repetere,
& non solum Tutor, seu Curator extraneus, sed etiam
pupillo, aut minori sanguine coniunctus, ut si Tutor sit
frater, aut patruus; constat ex l. fin. Cod. de alimente
pupillo praestando, & ex l. cum plures, §. cum Tutor, ff. de
administ. tutor. & tradit Scribentes in d.l. fin. & in d.l.
Nesennius, ff. de negot. gestis, Corduba à Lara in l. si quis
à liberis, §. si mater, n. 70. & 71. ff. de liber. agnosc. Surdus
tit. 6. q. 15. n. 1. ad 13. August. Barbosa collectaneos ad
l. finalem, n. 3. & 4. Molina de iustitia tract. 2. diff. 2. 4.
§. 1. Index, alij, qui infra referuntur, & tacite alij supra
n. 915. relati, asserentes matrem, fratrem, vel alium lan-
guine coniunctum repetere impensas alimentorum ei,
cuius bona administrat, praestitorum, qui licet alijs ra-
tione coniunctionis videri posset praestitisse animo do-
nandi, tamen propter administrationem in dubio praesumit
impendisse animo repetendi, quia ratio admini-
strationis militat etiam in Tutore, & Curatore, ac
proinde pupillo, & minori alimenta praestans non cen-
seatur habuisse animum non repetendi, sed praestitisse
animo repetendi; & sic potest Tutor repetere, quod in
pupilli alimenta, & personam impendit, siue actione
negotiorum gestorum, siue iudicio tutelae, l. 1. §. praetor.
& §. penultimus, ff. de contraria tut. & vili ass. con-
firmator, quia officium suum nemini debet esse dam-
nosum, l. si quis ex assignatoribus, ff. quodammodum
testam. aper. tutor autem ex necessitate sui officij alie
pupillum d. l. cum plures, citato §. cum Tutor, & l. 3.
§. Tutor, ff. de suspectis Tutoribus, & licet d.l. fin. Cod. de
alim. pupillo praestando Imperator Alexander consulat,
quod caute curet alimenta pupillo pro modo fa-
cultatum illius per praetorem taxari, non exinde contin-
gat, eum controuersiam pati super quantitate alimen-
torum, nihilominus si proprio iudicio alimenta mino-
ri tribuat, quia videt non expedire, ut patrimonij quan-
titas intelligatur, aut alia iusta ratione ductus; nihilominus
alioe boni viri arbitrio ipsi soluenda sunt expen-
se idoneae, aut quas in alimentis debite expen-
dissit constitit d. l. fin. Cod. de alim. pupillo praestando,
& l. 2. intro. ff. ubi pupill. educ. deb. Cumanus conf. 87.
Corduba, Surdus, Barbosa, & Molina locis citatis
Imò etiam si per incuriam non curauit Tutor alimenta

taxari, nihilominus etiam repetet, & habere debet
expensas idoneas, & quas per arbitrium boni viri debi-
te fecisse apparbit. Ita expresse Molina, Barbosa *colle-*
ctanea ad d.l. finalem, n. 5. Gutierrez *de tutel.* p. 2. c. 3. n.
4. & 5. & Barbosa *relatus*, & ita etiam sentiunt Cordu-
ba, & Campanus *locuti citatis*, Cardofus in *praxi iudicio-*
rum p. alimentum, n. 3. & Surdus d. g. 1. §. quatenus abso-
lute dicunt Tutorem repetere alimenta congrua, &
idonea pupillo præstita, etiam si Index non taxaverit; &
colligitur etiam clare ex d. l. 1. *initio ff. ubi pupill. edoc.*
deb. & eadem l. fin. Verbo nec ferendum est, Cod. de alim.
pupill. præstandu.

918 Quod si Tutor excesserit in alendo pupillo impen-
dens indebite, & plusquam permittent conditio pupi-
lli, & fructus bonorum eius; tunc quoad excessum
non repetet impensam factam, sed præsumetur de
suo ex animo donandi expensile quoad illum excessum
alimentorum. Ita tacite Molina, Cardofus, & Barbosa
locuti citatis.

919 Et idem dicendum, si mater, aut frater, aut patruus
administrans bona filij, aut fratris, vel patruelis, præ-
staret illi alimenta ultra redditus, seu fructus bonorum;
nam quoad excessum præsumetur donasse, nec repe-
tere possit. Ita Baldus in d. l. *Nescimus*, n. 3. *vers. aut*
debitur utrim id ff. de neg. gestis, & Surdus *de alim.*
tit. 6. g. 3. n. 62. & Sanlegerius *resolut. civil. cap. 3. d. n. 11.*
quod tamen videtur intelligendum extra calum; quan-
do etiam proprietas vendi potest pro alimentis, scilicet
quando fructus non sufficiunt ad præstanda idonea ali-
menta iuxta tradita *supra* §. *videmus*, n. 803. & id in-
dicat etiam Surdus d. n. 61.

910 Extenditur autem doctrina *supra* n. 917. tradita, vt
Tutor non solum repetat alimenta à se præstita pupi-
llo, sed etiam ea, quæ præbit forori ipsius pupilli in-
teritum, donec fuit nupta. Ita Cumanus d. *conf.* 88. &
Surdus d. *tit. 6. g. 1. 4.* Ratio est, quia Tutor tenetur alere
sororem pupilli, *l. qui filium ff. ubi pupill. edoc. deb.* &
eam ipse pupillus frater tenetur alere sororem iuxta
d. l. *qui filium*, & late ostensum est *supra*, cap. 7. n. 371.
& 373. Tutor forori pupilli præstans alimenta nomi-
ne, & contemplatione eiusdem pupilli censetur eidem
pupillo præstitisse, & sic potest repetere, sicut ea, quæ
ipsimet pupillo præbuit. An verò ubi pupillos adole-
verit, possit repetere à forore id, quod Tutor impendit
pro illius alimentis, definendum est iuxta tradita *supra*
dist. numerus 371. 373. & *quinque sequentibus*. Si enim
foror à patre fuerit excluda, relicta ei tantum dote, nec
aliunde habuerit bona, vnde se alere possit, frater non
poterit alimentorum impensam ab illa repetere, nec
illam in dotis legatum imputare, vt probatum est d.
n. 371. & 373. 374. & 376. si verò foror esset dioces habes
alia bona ad se alendum sufficientia, frater posset ab illa
repetere alimenta illi à Tutore præstita, vel etiam præ-
stita à se, si ipse illa bona administrabat iuxta tradita
supra n. 375. & n. 915. si etiam frater erat debitor forori
pro legitima, & Tutor eo adhuc pupillo, & minore;
vel ipse postquam fuisset ætatis, illi præstitisset ali-
menta, poterit fructus legitimæ penes se retinere, & com-
pensare quod solum fuerat pro alimentis, vt etiam
in terminis Corduba à Lara in d. l. *si quis à liberis d. 6.*
si mater, n. 15. *ff. de liber. agnos.* Surdus *tit. 6. g. 1. n. 26.*
Caneius *res. resol. p. 1. c. 16. n. 11.* & Cephalus *conf.* 85.
n. 1. & 2. à Corduba, & Surdo allegatus.

921 Item Tutor repetet expensas, quas fecerit in con-
ducendis Magistris, vt pupillus disciplina, seu arte con-
gruente institueretur; vt constat ex d. l. *qui filium ff. ubi*
pupilli edoc. deb. & l. *si postremo in prim. Cod. de ne-*
gitiis gestis, loquente in vitrico, qui mercedis pro pri-
vatis aliqua arte congrua instituendis Magistris ex-
pensis, Baldus & Surdus *tit. 6. g. 1. n. 103.* Et ratio
est, quia expensæ Magistri virilis est pupillis, & etiam
acquiratur expensæ alimentorum, nomineque alim. &
item comprehenditur *supra* suo loco dictum est.

Verum verò si pupillus fuit in ministerio, seu serui-
tiis, & obsequiis Tutoris, qui illius operis sit usus, ali-
menta præstita debeant compensari cum seruitiis, vel sal-
tem pro rata seruitiorum, seu illorum æstimationis. De hac
re late Scribant Corduba à Lara d. 8. §. *si mater à n. 70. ad*
finem, & Surdus d. *tit. 6. citata* g. 1. n. 15. *ad finem*, &
eodem tit. g. 11 à n. 18. & Corduba, Primò num. 70. dicit
compensari debere ex intentione Scribentium in l. *si*
paterno, Cod. de negot. gestis; & ad id allegat plures Iu-
risperitos. Secundò n. 72. & 73. in contrarium adducit
duas rationes, vnam quod alimentarius operas debet
Altiori, quia non debet esse otiosus, & tanquam corpus
mortuum, vt Glossa in l. *si quis ff. de oper. liber.* & sic vide-
tur alimenta non posse compensari cum pupilli operis.
Alteram quod iure communi Tutor gratis, & sine sa-
lario Tutoris officium exercere debet, Glossa in l. 1. &
in l. *in eis ff. de tutel.*, licet ex causa Tutori Index salar-
ium possit constituere. Tertiò *eodem* n. 74. resoluit dubi-
um distinguendo; dicit igitur primò quod cum pro
tutela ministerio nullum est constitutum salarium, ali-
menta à Tutore præstita pupillo non compensentur tū
operis à pupillo præstitis, neque in totam, neque pro
rata operarum, sed eadem opere pupilli compensentur
cum laboribus Tutoris. Cum enim Tutor gratis ope-
ras has persone, & rebus pupilli impendat, æquum est,
& naturali rationi concutaneum, vt pupilli operis vt
possit, cum pupillus antioda obligatione astrictus sit,
ac proinde non competit ei operarum æstimationis
repetitio, quæ in hac specie, seu ratione antiodalis obli-
gationis cessat, l. *si testamento initio ff. de fideiuss.* &
clarior l. *si non soror, §. libertus ff. de condit. indebit.* laso
in l. *ex hoc iure n. 74.* Verbis *tertio fallis ff. de iustitia*, &
in re; plures alij à Corduba allegati, & late Tiraquellus
in l. *si unquam, verbo de donatione largius*, n. 44. & *sequ.*
Cod. de revocand. donatione. Et etiam Surdus d. *tit. 6. g.*
1. n. 26. & 2. secundò *eodem* n. 74. *in fine*, n. 80. & 81.
dicit quod ubi salarium Tutori est statutum, & tutelæ
nomine de bonis pupilli aliquid percipit, alimenta Tu-
tor compensare debet pro rata cum operis, seu seruitiis
pupilli; si sit eius ætatis, vt viliiter operari possit serui-
tio aliquo, vel alicuius artis exercitio, relicta arbitrio
boni viri æstimationi, an opere alimentorum expensam
æquet.

At primum dictam Corduba, Surdus d. g. 1. n. 18. 921
non approbat, & ad duas illas rationes, quibus præci-
pue nititur dictum respondens, ait, primam in presenti
materia non subsistere; quia cum Tutor nomine tutio-
ris alimenta præstet, de bonis pupilli præstat, illi non
tenetur pupillus operari, textus vero in d. l. *si quis* loqui-
tur, quando quis alit de rebus, non de alieno. Secundam
etiam rationem dicit non probare, quia cum officium
tutelæ sit necessarium, & consequenter laborem in illius
administratione sustinere cogatur, nec possit reculare,
non acquirit aliquid meriti remuneratione, aut cõ-
pensatione dignum, quia obligatio præcedens impedit,
ne exercitio tutelæ possit mereri, & non dicitur benefi-
cium præstare, qui debitum impendit, l. *si seruis, ff. de*
hered. inst. l. unan ex familia, n. 106. Quare
ipse sustinendo, quod dicit *eodem* tit. d. g. 11. n. 24. & *sequ.*
eodem g. 14. n. 21. inherendo communi Doctorum in
d. l. *si paterno*, & aliorum, quos d. g. 1. refert, absolute
asserit compensationem alimentorum faciendam pro
tuta operum pupillij, quod compensatio sit totalis, si
operæ quoad æstimationem illis æquivalent; parti-
alis si operæ solum parti alimentorum quousque, sed
modo tamen operæ non sint modici momenti, (sed enim
ait rationabile videtur quod quaecumque seruitium
induci debeat ad æstimationem alimentorum) sed illo-
rum vtilitas sit considerabilis. Hoc idem absolute tradit
Molina *de iustitia com. 2. disp. 5. g. 4. n. 3. fin.* Rationem
esse dicit, quia Tutor, qui seruitium recipit, dicitur tanto
minus impendisse de suo; quæ quidem ratio est vera.
Verum

Verum nihilominus existimo non excludendum primum dictum Cordubæ tum ob rationem secundam numero precedenti adductam iuncta explicatione, seu confirmatione ipsius Cordubæ, nam cum debitor Tutoris exercenda tutelæ abique salario sit tantum legale, non iustitiz commutativæ, & particularis, & ex tutelæ ministerio gratis exercito pupillo verè proveniat beneficiū, & non mediocriter circa illius personam, & res, non mirum si ex parte eiusdem pupilli conflatur erga Tutorem antidotalis obligatio, quæ vt idem Surdus d. q. 1. n. 1. num. 26. post Iasonem, & Tiraquellum, locū numero precedenti relatu plurimum potest, & multos operatur effectus ab ipsis Iasone, & Tiraquello enumeratos; & inter alios quod in dubio facit præsumere donationem in eo, qui adstrictus aliquid dat, vel operatur in utilitatem illius, qui beneficiam contulit, vt latè Tiraquellus d. verbo donatione largitur. n. 50. & Surdus d. q. 1. n. 27. & sequ. & sic etiam facit cessare compensationem, vt in textibus numero precedenti adductis. Merito igitur, vbi Tutor per laboribus tutelæ nullam percipit emolumentum ex bonis pupilli, in repetitione alimentorum pupillo præstitur non debet compensare seruitia pupilli, nisi forte quoad excessum, si æstimatio seruitiorum, seu operum pupilli arbitrio prudentis viri excederet notabiliter labores Tutoris.

924 Sicut verò Tutor repetens alimenta facit compensationem pro rata seruitiorum, & operū pupilli; Ita etiā frater, qui fratri, & fraternæ familiæ exhibuit alimenta, si à fratre, & eius familia recepit seruitia, illorum æstimationem compensare debet, vt Surdus d. tit. 6. c. 1. q. 1. n. 25. post Aretinum in l. si negotium, Cod. de negot. gestis, vbi etiam alij Doctores.

925 Plura de huiusmodi compensatione alimentorum præstiturum à Tutore pupillo cum seruitiis, & operis pupilli infra hoc cap. vbi an, & quando vitricus repetat alimenta præstita puignis, scilicet an sit facienda proportionaliter, & ad rationem ratam, an in illis æstimationibus habenda sit solū quanti Tutor esset conductor; an verò quanti pupillus, seu minor potuisset locare, an etiā habenda ratio operum, nimirum an sit alicuius artificij, vel nudi ministerij modicitas alimentorum præstiturū, nobilitas, & diuitiæ illa præstantis inducant presumptionem donationis, de quibus latè Cordubæ à Lara in d. si mater in l. 6. ad finem, & Surdus tit. 6. q. 11. per totum.

§. VIII.

Mater filia debitoris, & frater debitoris fratris præstans alimenta filie, vel fratri non presumitur illi donare.

926 Tertia limitatio conclusionis suprà n. 905. positz; mater, frater, patruus, & quicunque collaterales sui debitorum sunt filij, fratres, patrui, aut consanguinei, ei præstando alimenta, in dubio non præsumitur præstasse animo donandi, sed compensandi alimenta cū debito, seu debitu soluendi. Ita Ruinus conf. 223. n. 1. vol. 4. conf. 145. n. 3. vol. 4. & conf. 192. n. 9. vol. 5. Surd. de alim. tit. 6. q. 3. n. 63, & q. 12. n. 20. & sequ. ratio est, quia datum à debitore in dubio præsumitur datum in causam debiti l. si cum dotem, si pater ff. solut. matrimo. Barth. in l. i. tit. cum n. 4. ff. de verborum oblig. Bruns de statu exclud. famul. ar. 6. n. 243. & confirmatur ex traditis suprà n. 915. circa medium, scilicet quod non præsumitur animus donandi, quando sumi potest alia coniectura; in præsentem autem adest coniectura, quod in extinctione debiti alimenta præstiterint. Vnde etiam debitorum mulieris, siue extraneæ, siue fratrem illam dotantem censeri habuisse animum gerendi vtile negotium eiusdem mulieris, & compensandi cum debito, tradunt Bartholus, D. de Angel. Bossum de Obligat. Parentum.

Ruinus locū citatu, Menochius de arbitratu d. casu 83. n. 43. & Surdus d. q. 1. n. 2. num. 10. & 24. vbi etiam refert plures alios Iurisperitos asserentes fratrem debitorem videri dare animo compensandi, & loquantur in fratre illius debitore dante dotem sorori.

§. IX.

Per protestationem factam ab initio præstationis alimentorum donationis presumptio excluditur, & probatur animus illa repetendi.

Limitatio quarta eiusdem conclusionis n. 905. positz quod vbi inter alimentante, & eum, cui alimenta sunt præstita, intercedit affectio sanguinis, vel charitatis, expensæ pro alimentis factæ in casibus, in quibus præstans alimenta non tenebatur; vel quia ad alios spectabat onus alendi, vel ipse alimentarius habebat bona, ex quibus poterat alii, non præsumitur factæ animo donandi, sed repetendi, si alimentans ab initio fuerit protestatus se præstare animo repetendi, & recuperandi. Ita constat expressè ex l. Nescimus, ff. de negotiis gestis (vbi de Auiæ, quæ nepotibus diuitibus alimenta præstiterat) ex l. si paterno, C. de negotiis gestis, vbi de vitricis, qui puignis alimenta præstata cum declaratione, quod erat repetiturus, ita etiam tradunt Bartholus, & alij Scribentes in d. l. Nescimus, & d. l. si paterno, & alij Iurisperiti communiter Baldus in l. filia cuius, n. 3. Cod. fam. c. 1. secunda, Tiraquellus de retractu consang. §. 36. glo. 2. n. 53. Pontan. de alim. c. 8. n. 6. Ioan. Garzias de expens. cap. 4. n. 25. Menochius de arbitratu casu 88. n. 16. Mascardus com. 76. n. 7. & 8. & concl. 527. n. 5. Mantica de tacit. & ambig. com. lib. 3. tit. 2. n. 11. Cordubæ à Lara à contrario sensu, & tacite in l. si quis à liberis d. si mater, n. 29. ff. de liber. agnos. Surdus de alim. tit. 6. q. 8. n. 64. (vbi loquitur in matre alimentante filium diuitem) q. 9. n. 105. (vbi loquitur in fratre alimentante fratrem in casu, in quo, cum non sit opus, non tenetur alere) Canecrius var. res. p. 1. cap. 6. num. 28. & 29. Augustinus Barbosa collect. ad d. l. alimenta, num. 11. Cod. de negot. gestis, & alij Iurisperiti apud Menochium, Mascardum, & Surdum, & ex Theologis Molina de iustitia tem. 2. disp. 54. num. 11. Verlic. quando autem filij, Azorius, & Rebellus locis suprà n. 902. relatis. Ratio est, quia vbi alimentans protestatur, & declarat expressè se velle conservare indemnem, & repetere expensas alimentorum, sumus in claris, & sic non potest esse locus presumptioni in contrarium. Protestatio igitur, qua alimentans explicat animum suum recuperandi expensam, tem aliqui dubiam facit certam, & excludit presumptionem donationis, vt notauit Baldus in d. l. Nescimus, num. 4. vbi addit sufficere, quod Tabbellio de tali protestatione, & explicatione suæ voluntatis rogetur à protestante; cuius rationem reddit Surdus d. quæst. 8. num. 65. scilicet, quia voluntas declarari potest quantumcumque absente patre, vt ex Craueti conf. 145. num. 1. Rolando conf. 2. num. 173. vol. 1. & pluribus aliis Iurisperitis tradit idem Surdus eod. num. 65. & num. 66. & colligitur ex d. l. Nescimus, & d. l. si paterno.

Ista autem protestatio alimentandi ex principio, in ipsone acta præstationis alimentorum; & facta ex intervallo post actum perfectum, nempe post alimenta iam præstita non prodesse, nec valeret, ex quo iam quesitum est ius illi, cui alimenta fuerunt præstita, cum tempore præstationis censentur præstita animo donandi, & ab initio merol soluta, & quæcumque alia res alteri semel soluta, vel data animo donandi, etiam præsumptiue, scilicet, quia præsumitur donatio, vbi de contrario animo non constat, non potest amplius

per mutationem voluntatis reperi, neque etiam in foro conscientie per ius iam alteri acquisitum, vt Molina d. *diffini.* 554. num. 11. & sequi. & Rebellus loco *supra* n. 902. allegato; & in his terminis quoad forum exterius (a quo non discordat forum conscientie, vt magis explicatur infra) talem protestationem factam post alimenta prestita non prodesse tradunt Sordus d. 9. n. 67. & sequi. Cancencius d. num. 29. & Marcabrunus conf. 110. num. 95. & 98. ab eodem Cacerio relatus. Nam etiam declaratio temper possit fieri, & locat retrotrahat ad tempus dispositionis, vt Doctores, quos late refert Sordus num. 67. & 68. nihilominus id non habet locum, quando agitur de preiudicio tertij, cui medio tempore iam ius est acquisitum, vt Tiriquellus in l. si unquam v. libertus, num. 15. Cod. reuoc. donat. Rolandus a Valle conf. 46. num. 38. vol. 2. & alij Iurisperiti ab eodem Sordo numero 69. & duob. sequentib. relati. Actus quoque qui ab initio debuit fieri non prodest, si fiat ex postfacto, vbi statim acta perfectio fuit ius tertio acquisitum vt loco citato Cancencius ex Marcabruno, vbi *supra*.

929 Quamvis verò Glossa in d. l. Nescimus v. conueni-
ret. ff. de negotijs gestis, & nonnulli alij relati à Surdo d. quæst. 8. num. 71. opinati sint, protestationem non prodesse quoad repetitionem, quando impensa pro alimentis facta est modica. Nihilominus omnino asserendum est, etiam quando impensa est modica, protestationem ab initio factam repetendi excludere animum donandi, & sic locum esse repetitioni. Ita Alexander in l. 1. num. 5. in princ. & fin. C. de negot. gestis, Castrensis in l. alimonia, num. 3. fin. Cod. eodem, Menochius, Mantica, & Mascardus loco *supra*, num. 927. citati, & Sordus d. quæst. 8. num. 34. & verba sequentibus, & d. num. 71. Vt sic dixerim, & d. quæst. 9. num. 15. & alij Iurisperiti ab eodem Sordo, & Mantica relati. Nam primo Textus in d. l. Nescimus dicens esse locum repetitioni, si Auia, vel mater prestabat filio, aut nepti diuina alimenta, protestata sit, velle recuperare, non distinguit inter magnam, & modicam impensam; & sic nec nos distinguere debemus, & cum sumus in casu, in quo alimentans non teneatur prestare alimentario alimenta, eo ipso, quod declarat animum suum non esse donandi, sed repetendi, cessat coniectura, quod voluerit donare ob modicitatem. Cum igitur nemo etiam sanguine coniunctissimo à iure cogatur donare etiam quid minimum, ac tota vis donationis inter sanguine coniunctos proveniat à præsumpta voluntate, ex protestatione, seu declaratione voluntatis, ea præsumptio omnino cessat tam quando impensa est modica, quam vbi est magna, cum in utroque casu eadem militet ratio. Ad summum sententia Glossæ posset procedere, quando impensa ita esset parua, quod foret elusoria, vt Castrensis loco citato.

S. X.

Quando quis sumptus pro alimentis alteri præstabit, & tunc in librum rationum ab initio scribens, quod præstabit animo repetendi, non præsumitur donatio.

930 Vinea limitatio eiusdem conclusionis *supra* n. 505. propositæ inter præfatos sanguines, & charitatis affectione coniunctos, de quibus in d. conclus. expressæ alimentorum descendenti, vel ascendenti, vel fratri aut patrueli præstitum in casu, in quo alimentans non tenebatur prestare, quia alimentarius haberet bona, ex quibus decenter alij poterat, vel onus alendi ad alij præstari, non præsumitur donatum, sed repeti posset, si ab alimentante fuerint descriptæ seorsum in libro rationum, & notari quod præstabat alimenta animo repetendi, seu scripsit debitorem alimentarium, aut alij,

cui tunc incurreret onus alendi, & non probaretur fuisse descriptos ex intervallo post factam impensam, aut item motam. Ita expresse textus in d. l. Nescimus, sine loquens in Auia, quæ retulisset in ratione expensarum alimenta nepoti diuini præstita, ff. de negotijs gestis, ibid. Bartholus, & alij, Anton. de Butrio conf. 28. num. 5. Mascardus concl. 527. n. 6. Mantica de tacit. & ambig. conu. lib. 3. tit. 12. n. 20. Sordus de alimentis, d. 6. d. 9. n. 73. 74. & 76. & 99. n. 9. Cancencius *rel.* v. var. p. 1. c. 16. num. 27. Genua de scriptura priuata lib. 4. c. 1. n. 38. Augustinus Barbola col. 1. ad l. alimonia, n. 12. Cod. de negot. gestis, & alij Iurisperiti à Surdo, & Genua allegati, & ex Theologis Molina, & Rebellus loco *supra* allegati; Et ratio est, quia cum etiam in hoc casu constet clarè de voluntate alimentantis, à qua sola pendet, an fuerint expensæ donatæ, necne, planè standum est declarationi eiusdem, an fuerint animo donandi, vel repetendi; nec opus est alia coniectura. Quare etiam ex libro rationum aliquod continet pro scribente ad illius fauorem non oritur penia probatio regulariter loquendo ex communi Doctorum conclusionem, de qua late Genua d. c. 1. n. 6. nihilominus præfata communis conclusio limitatur, vt habeat locum in illis, quæ in libera voluntate ipsius scribentis sita sunt, in his enim librum rationum pro scribente facere plenam probationem, seu fidem inferunt Doctores ex d. l. Nescimus, loquente in Auia, quæ in suo libro rationum scripserat, quod præstabat nepti alimenta animo repetendi; quem animum rectè probari per dictum librum rationum tradunt non solum Bartholus in d. l. Nescimus, & alij *supra* allegati, sed etiam idem Bartholus in l. munda, num. 7. de donationib. in auth. & si contra filios, Cod. de fide instrum. & in l. ad monendi, n. 26. ff. de iur. iur. ibid. Scaccia Lupus, Iason, Curtius, & plures alij à Genua d. numero 38. relati.

Aduertit autem Sordus, quod ad probandum alij præstamentem, siue matrem, siue fratrem, &c. sufficere etiam si in libro, in quo seruatur memoria debitorum, & creditorum illius, qui præstat alimenta sanguine, vel charitatis affectione coniuncto scriptum inueniatur, sicuti præstat filio, vel fratri alimenta, eo quia non possit verisimiliter videre scriptum ad alij finem, quam repetendi, secus (inquit idem Sordus) si in eo libro consueuisset alimentans scribere res gestas, non pertinentes ad rei familiaris administrationem; quamvis addat in eis plurimum versati Iudicis arbitrium consideratis parcellis, & scribentis qualitatibus, ex quibus iudicabit quanta sit fides adhibenda.

Dixi verò, & non probaretur præfatas expensas descriptas in libro ex intervallo, &c. nam vt probent animum repetendi, debet apparere quod fuerint descriptæ à principio, & si probaretur descriptas post impensam factam, non probant animum repetendi ob rationem *supra* n. 928. quod protestatio debet fieri à principio, & non post consummatum actum, & licè pendeat. Ita expresse Sordus d. 9. n. 77. aduertens cum Ripa in l. ad monendi, n. 122. ff. de iur. iur. adde, propterea in d. l. Nescimus considerari scriptum Auia à desueto antelitem motam ab eius hæredibus. Quare idem Sordus ibid. addit, quod non sufficeret apparere, seu probari quod liber fuerit scriptus per talem, nisi etiam probaretur tempus (scilicet dies, menses, annus) inscriptionis, aliàs mater v. g. quæ filio præstitit alimenta, posset post licet motam scribere in libro apposita die diu ante licet motam lapsa in præiudicium filij, & facit doctrina quod scriptura priuata etiam recognita cõtra tertium non probat respectu temporis, seu quando diu non contenta, ne possit debitor præfata de ius anterioris tollere, vel aliis relatis idem Sordus n. 78. & quando controuertitur de prioritate temporis, vel tempus est de substantia probationis (vt in præfatis specie) proda

producentem scripturam priuatam debere necessario probare tempus, ac diem, tradunt Baldus in l. *scripturas*, Cod. *quæ postor*, Tiraquellus de *retrahit conuentionis*, §. 1. *glossa* 7. *num. 4.* cum *sequenibus*, & innumeris alij Iurisperitis, quos refert, & sequitur Gemma de *scriptis priuatis lib. 1. g. 3. n. 5.* qui etiam *lib. 4. cap. 3. num. 83.* alios plures allegans notat librum rationum carentem nomine constanterium, vel die, aut consule non inducere presumptionem ad fauorem ipsius scribentis; id tamen *num. 86.* limitatur, nisi forsitan ex iusta, ac probabili causa Index ipse moneatur, vt huic libro rationum, die, ac consule carenti videtur aliquam adhibeat; prout etiam annotauit Ioannes Andreas ad Speculat. §. *nunc dicendum*, numero 4. Verficulo *supradicta*, de *instrumentorum editione*.

§. XI.

Filius, vel nepos an alimenta patri, matri, Auo, vel Auiæ diuiti præstita possit repetere; an vero præsumendus sit præstitisse animo donandi.

⁹³³ **S**extò limitatur eadem conclusio d. *num. 505.* proposita, vt non procedat in filio, vel nepote, quem, si de propriis bonis præstitit alimenta patri, vel matri, vel Auiæ diuiti, in dubio (scilicet quando aperte non constat ex aliqua coniectura ex supra enumeratis, quod impenderit animo non repetendi, vel donandi) præstitisse animo repetendi tradidit Corneus *conf. 199. col. fin.* Verfic. *circæ secundum vol. 3.* & post eum Mafcardus de *probat. allegata concl. 76.* *num. 2. fin.* Motus est Corneus tum ex eo, quod in dubio non præsumitur animus donandi; tum quia in iure (vt constat ex textibus *supra num. 903.* adductis) reperitur solum dispositum in ascendente, quod præsumatur in dubio habere animum donandi, non est autem idem animus, & votum liberum erga parentes, nam *estis parentib. in primis de inoffic. testam.*

⁹³⁴ Hæc tamen limitatio reiicienda est, & omnino ad asserendum præstatam conclusionem secundam procedere etiam in descendente erga ascendentes, vt etiam descendens filius, nepos ex propriis bonis præstans alimenta ascendentibus patri, matri, Auo, Auiæ diuitibus in dubio præsumi debeat intuitu pietatis, & ex affectione, & charitate sanguinis præstitisse, & sic animo donandi; ita expressè Bartholus, Cynus, in l. *si filius*, Cod. de *negot. gestis*, *ibid.* Alexander, & etiam in l. *alimenta*, n. 10. Cod. *eodem*, Castrensis in l. *si negotium*, Cod. *eodem*, & Surdus, qui eos refert *fin. 6. g. 9. n. 6. & 7.* Augustinus Barboza *collect. ad d. l. si filius*, *num. 3.* Molina de *instituta tom. 2. disp. 5 § 4. n. 9.* Ioan. Garzias loco *supra d. n. 905.* citato, & communiter Doctores: allegati enim Doctores, & alij distinguunt inter impensas à filio factas pro alimentis patris, aut matris, & circa eius personam, & ab eodem filio factas extra alimenta scilicet circa res, putà si eorum debitum soluerit, & sunt factas pro alimentis patris, aut matris in dubio præsumi factas intuitu pietatis, & animo donandi; factas vero circa res præsumi factas animo repetendi, & eidem filio eiuusmodi competere actionem negotiorum gestorum ad eas repetendas, nisi constaret de animo donandi, quo gratis eas facere intendisset. Ita tradit Cynus, Bartholus, Baldus, & alij Scribentes in d. *l. si filius*, *ibid.* August. Barboza d. n. 3. Surdus d. g. 9. n. 7. & 10. & alij *ibidem* ab eodem relati, qui ad ita asserendum moti sunt ex distinctione facta in d. l. *alimenta*, Cod. de *negot. gestis*, vbi expressè dicitur, matrem non repetere alimenta præstita filio, cum materno affectu præstita censentur; repetere autem si aliquid vultiter circa res filij impenderit, vt dictum est *supra*

D. lo. Angel. *Bossum de Obligat. Parentum.*

n. 908. & tradunt Doctores *ibid.* relati: fundamentum ergo, quod descendentes, vt filius, vel nepos ex propriis bonis alimenta patri, matri, Auo, vel Auiæ etiam diuiti in dubio præsumatur dedisse intuitu pietatis, & animo donandi est ipsa ratio, & affectio coniunctionis sanguinis, quæ cum sit eadem in descendente erga ascendentem, sicut in ascendente erga descendentem, sicut in ascendente contra regulam generalem, quod donatio non præsumitur, inducit præsumptionem donationis, vt in textibus d. n. 905. relatis; ita etiam in descendente facit præsumere animum donandi; imò idem operatur in quocumque coniunctio ratione sanguinis, & specialis charitatis, seu amicitie vinculo, vbi agitur de impensa pro alimentis. Quare cum ratio, luper qua fundatur dispositio facta in textibus d. n. 905. adductis de matre, & Auiæ, reperitur etiam in descendentibus, in eis debet habere locum eadem dispositio. Quod vltius confirmatur ex natura correlative, quæ operatur, quod dispositum in vno habeat locum in alio l. *fin. Cod. de inoffic. testam.* tell. etiam in materia correctiua: vt si lex noua corrigat antiquam in vno correlatiuum, habet etiam locum in alio, vt Euerardus in loco 76. a correlatiui; & alij Iurisperiti, quos Surdus d. g. 9. n. 6. refert. Igitur filius, vel nepos impensam alimentorum patri, vel matri, aut Auo, vel Auiæ præstatorum solum in casibus d. n. 906. ad § 30. expressè censetur præstitisse non animo donandi, sed repetendi. Plura alia an, & quando filius censetur impensam factam pro patre illi donasse, vel fecisse animo repetendi videantur apud Surdum *dist. quest. 9. n. 31. ad finem.*

§. XII.

Vitricum si priuigno præstet alimenta an, & quando possit illa repetere, anque in casu dubio præsumi debeat animus donandi, an vero repetendi.

Et prædicta quoad sanguine coniunctos, sed quid est de vitrico, qui præstitit alimenta priuigno, cui (vt *supra num. 889.* probatum est) non tenetur præbere, an censetur præstitisse animo donandi, vel repetendi, & repetere à priuigno possit.

Certum est si constet, vel ex eius confessione, vel ex coniecturis vitricum præstitisse paternum affectu, & ex liberali animo, non posse illa repetere, vt est textus expressus in l. *si paterno*, Cod. de *negot. gestis*, ideo autem quando vitricus præstat alimenta priuignis, & censetur animo donandi præstitisse, quia eo casu dilectionis, amorisque causa præstat; non potest sumi alia coniectura quàm donationis; vt ait Cumanus *conf. 87. fin.* & post eum Corduba in d. l. *si quis à liberis*, §. *si mater*, n. 67. ff. de *liber agnosco.* cōiecturæ autē, & præsumptiones animi donandi possunt desumi ex qualitate priuigni, vel vitrici, vt post alios Surdus d. *rit. 6. g. 1. n. 50.* vbi etiam n. 51. & 52. ait eundē animum declarari priuata scriptura, & per testes singulares.

Itē certum est, si constet præstitisse animo repetendi, quia dō præstatat protestatus sit, se recuperaturum ab eodē priuigno; vel quia administrabat bona priuigni, vel quia in libro rationū impensam descripsit, & priuignū debitorē scripsit, posse illa repetere, vt ex eadem l. *si paterno*, & ex traditis in *precedentib. colat.*

Difficultas ergo est, si vitricus nō administrabat bona priuigni, neque protestatus sit se prestare animo repetendi, neque impensā factā in alendo priuigno scripsit, neque etiā constaret ex cōfessione, vel ex cōiecturis de animo liberali, sed dubium sit, an solo affectu paterni, & animo donandi, an vero animo repetendi præstitit; vtrum in huiusmodi dubio, debeat præsumi vitricum priuigno præstitisse animo donandi, an vero potius animo repetendi; & ideo eidem vitrico competat actio

T 2 nego

negotiorum gestorum ad illa à priuigno repetenda. Petrus, & Cynus in d. l. si pater, num. 1. Franciscus Aretinus ibid. & nonnulli alij à Corduba in §. si mater, n. 61. sine, & Surdo tit. 6. q. 11. n. 3. relati affirmarunt, in dubio vitricum præsumi alimenta præstitisse priuigno affectu pateris, & consequenter animo donandi; nisi confutatio regionis alia iudicaret. Fundatur in illis verbis dicte l. si pater, secunda responsio. Quod sicut repetiturus ea, quæ in sumptum misisti, aliquid erogasti negotiorum gestorum tibi intendenda est actio. Ergo à contrario sensu, si non constat præstitisse animo repetendi iuxta illum textum non poterit repetere, & sic cenetur præstitisse animo repetendi; valet enim argumentum à contrario sensu sumptum l. si eius vi, ff. de offic. eius, & aliis iuribus per Surdum d. q. 11. num. 2. relatus.

938 Communis tamen sententia est, vitricum in præfato dubio præsumi præstitisse priuigno alimenta animo repetendi; & consequenter actione negotiorum gestorum posse repetere à priuigno quicquid pro illis alimentis expendit. Ita Glossa, Bartholus, Baldus, Alexander, Paulus Castrensis, Salicetus, Corneus, & alij in d. l. si pater, Corduba d. §. si mater, num. 61. 63. & 67. Surdos d. quest. 11. à num. 4. Augustinus Barbosa collect. ad d. l. si pater, num. 2. & alij lapsi periti ab iisdem Corduba, & Surdo relati; & Molina de iustitia tom. 2. disp. 554. num. 13. & hæc communis sententia, licet clare non probetur in d. l. si pater, vt notat Surdos d. q. 11. n. 7. est tamen illi consentanea; nec sententia opposita villo modo ex eadem lege deduci potest; lex enim illa solum denegat actionem, si pateris affectu impensæ alimentorum factæ sint, non autem affirmat, aut innuit præsumendum esse factas paternis affectu. Accedit ratio satis euident, quia affectus paternus erga priuignos non præsumitur in vitrico, sed potius odium, sicut & in nouerca iuxta l. non est de inoffic. testamento, & l. vbi Glossa. Cod. vbi pupilli educari debeant, & tradita supra n. 639. vnde regulariter priuignus non debet educari apud vitricum vt suspexit, ne vitæ priuigni infundatur d. l. 1. & late infra suo loco explicatur. Igitur animus donandi, qui præsupponit beneuolentiam cum donatio fit actus ab amore erga donatarium promouens, non potest præsumi in vitrico regulariter, tardè amante priuignum; ac proinde nisi probetur in eo fuisse affectum paternum, ex quo ipsum motum ad alimenta priuigno præstanda, repetit id, quod pro alimentis impendit. Et licet Corduba d. §. si mater, num. 65. dicat hunc affectum, vt potè in animo consistentem probari posse non adfuisse, vel adfuisse assertionem iurata vitrici dicentis affectum paternum se habuisse, vel non habuisse, & sic an habuerit animum donandi, vel repetendi. Nihilominus contra Cordubam est, quod in præfata materia contra præsumptionem iuris non statuit prætestationis, seu declarationis eius, qui alimenta præstitit, nisi facta sit à principio; nec prodest, quæ ex postfacto sit, vt supra numer. 918. probatum est; & in hac specie expressè tradit contra Cordubam Surdos d. quest. 11. numer. 12. & addit hanc sententiam communem procedere, tamen vitricus habeat penes se dotes vxoris; eiusque fructus ultra sumptum in matrimonij onera necessariam sufficerent pro alimentis priuigni; & similiter si dos ob inopiam mariti esset collocata in ruto, & ex illius fructibus ultra necessarios ad vxorem, & filios, & ipsum maritum alendum aliquid superesset, quo priuignus fuisset alitus; in utroque enim casu vitricus repetere potest à priuigno præstita alimenta, cum non teneatur maritus de fructibus dotium alere filios vxoris ex priori matrimonio susceptos, vt supra dicto numero §. 89. ostensum est. Extenditur etiam communis sententia, vt vitricus repetat quicquid pro priuigno soluit Magistro, qui illum docuit Grammaticam, aut artem liboniam, & congruum, vt textus in d. l.

leg. si pater, ibidem Baldus in principio, Surdos dicto quest. 11. numero 15. & Augustinus Barbosa collectaneo ad dict. leg. si pater, num. 2. & probat ratio tradita supra num. 921.

Procedit autem prædicta communis sententia de iure communi; nam in Hispania iure regio leg. ultima tit. 12. part. 5. vitricus, qui non administrat bona priuigni illum alimentans intelligitur præstitisse paternum affectu, nec illa repetit, nisi protestatus fuerit ab initio, se velle recuperare, vel alter probauerit repetendi animo præstitisse. Ita refertur Corduba in d. l. §. si mater, num. 67. init. o, & Molina d. disp. 554. citato, num. 13. post medium.

Limitatur verò primo eadem sententia communis, si priuignus tempore alimentorum præstatorum fuerit in seruitutis, & obsequijs vitrici, illicque operas suas exhibuit; tunc enim non potest repetere omnes sumptus pro alimentis factis, sed compensare illos debet cum seruitutis. Ita Glossa, Cynus, Bartholus, Baldus, Fulgositus, Alexander, Castrensis, Salicetus, Corneus in dict. leg. si pater, Corduba in dict. §. si mater, numero 69. Surdos d. quest. 11. numero 18. & tribus sequentibus, & 25. cum pluribus sequentibus, Augustinus Barbosa collectaneo ad dict. leg. si pater, numer. 2. Iurisperiti communiter à Surdo, & Corduba relati, & Molina dict. disputat. 554. numero 13. sine, probat ratio supra numero 923. adducta scilicet, quia vitricus, qui priuigni seruitutis recipit, dicitur tanto minus de suo præstitisse. Quare procedit ista limitatio etiam si vitricus esset bonorum priuigni administrator, vel fecisset protestationem repetendi, quæ non prodest, quando tenetur alere, vt quando actu recipit seruitutis ab alio (alere enim quis tenetur cum, cuius operis vituit, leg. in rebus, §. possunt, ff. commodati) & ita etiam expressè alios allegans Surdos d. quest. 11. numero 19. & 20. vtrum vero omnes sumptus pro alimentis facti sint compensandi cum seruitutis, etiam si seruitutis illis non æquiualeant; licet Barlatus conf. 94. numero 11. à Surdo dict. quest. 11. numero 31. relatus affirmauerit; longè tamen verius, & rationi magis consentaneum, compensationem faciendam pro rata & æstimatione seruitutis, quia Corneus conf. 265. vol. 1. Aretinus conf. 148. Corduba d. §. si mater, numero 77. 80. & 81. Surdos d. quest. 11. numero 34. & sequentibus & Molina de iustitia tom. 2. dicta disputat. 554. numero 13. sine, vbi dicit omnes sumptus pro alimentis priuigni cum seruitutis ciuilem priuigni compensari debere, modo seruitutis Iudicis arbitrio dignum sit tanta compensatione; & addit (merito quidem) quod si seruitutis plus quam alimenta præstita meretur, tunc vitricus persolvere tenetur priuigno incrementum. Dixi Iudicis arbitrio, & quia super æquiualeantia, an ve alimentis æquiualeant necne seruitutis, & opera Iudex debet arbitrari, & illius iudicio standum, vt post alios Corduba d. §. si mater, numero 80. Surdos d. quest. 11. num. 42. Molina ibidem arbitrio enim Iudicis decidendam committuntur, quæ à lege certam non habent determinationem, vt Cordub. ibid. ex Baldo in l. certum, v. n. Cod. fam. eref. sc.

Seruitutis autem, seu operas Iudex æstimare debebit non habito respectu quantæ locari potuissent ab eo, qui præstitit, sed quantæ vitricus fuisset cõduciturus, seu habito respectu ad emolumentum, quod ex seruitutis, & operis vitricus habuerit, vt post alios Corduba in d. §. si mater, num. 81. & Surdos d. quest. 11. numer. 39. & sequ. per textum clarum in l. si non seruit, §. libertus, ff. de conditione indebiti, vbi operatum æstimatio fit pensatis robore, ætate famuli, tempore præstationis, & alijs multis. Addit Corduba cur seruitutis, & operas, quæ pupillis, & mater Tutori, & Curatori, frater fratri, & sobrinus patruo, & priuignus vitrico exhibuit, non debeant æstimari, quantæ locari

locari possunt, quia in Tutoris, Curatoris, fratris, patris, ac vitrici obliquo pupillus, vel minor honeste esse potest, non ita in extranei hominis seruitio. In huiusmodi quoque operarum æstimatione Iudex considerare debet, an qui alimenta percipit, fuerit solum minister, an verò sit Artifex, cum regulariter plus æstimentur artificis opere, quam personæ simplex ministerium. *l. vi. Insuperandi, §. dabitur; ff. de operis libertorum, & l. fin. §. in eum, ff. de liberali causa, §. datus, §. 1. n. 43.* & Corduba d. §. si minister, num. 76. & 77. ubi si Impubes sit Artifex, vult, operas recipere æstimationem, & decernendum salarii; non verò si sit simplex minister, quo casu ait solum seruitiis compensari alimenta: sed in hac re, cum certa non possit dari regula, cum tam laxus, & industrius quis esse possit, quamvis impubes, & simplex minister, quod, nedum alimenta, sed etiam salarium possit operis suis mereri, ut experientia constat tam inter nobiles, quam inter rusticos, quando & illi pro nobilioribus seruitiis impubes salario constituto, & hi pro custodiendis armentis, vel pectibus Impubes pariter salario conducant, vitra alimenta; aliquando conducant pro solis alimentis, & aliquando insuper qui sunt in seruitiis tamen sunt prouectioris sine valde desides, & inertes, ut eorum æstimatione, & opere parui, vel nullius momenti æstimentur, longèque distet à valore alimentorum; totum negotium æstimationis relinquendum est arbitrio Iudicis faciendum, ut innuunt Sordus d. §. 1. n. 42. & Molina d. diff. §. 5. n. 13. fine, & potest colligi ex traditis *supra n. 19. §. fin.*

941 Limitatur secundo eadem communis sententia, ut non procedat, quando impensa à vitrico facta pro alimentis priuigii esset modica; nam tunc præsumendum vitricum fecisse animo donandi; tradunt Baldus in d. l. si pater, Cod. de negot. gestis, & Corneus conf. 265. fine vol. 1. verum Sordus d. 4. quæst. 1. n. 45. reuertit limitationem dicens, & si facilius donetur quid modicum, quam magnum; res tamen licet modica in dubio non præsumitur donata, nisi vitra modicam concurrat aliqua alia coniectura; qualis est coniunctio sanguinis, & affectio charitatis iuxta tradita *supra n. 90. §. 1. n. 906.*

942 Limitatur tertio eadem communis conclusio, ut vitricus non repetat alimentum à priuigio, quando ille gratis alendus erat à matre, vel ab aliquo tunc non esset gestu priuigii negotium, nec quid esset in illius utilitate versum, quando mater, vel alius eum alere tenebatur. Ita argumento à contrario probatur in l. 2. C. de negot. gestis, & constat etiam ex traditis *supra n. 912.* & sequi de matre, quæ superfluit parte diuitie, vel alio, ad quem prius spectabat alendi onus, filio alimenta præbuit, & ita expressè Sordus d. §. 1. n. 16. post Scribentes in d. l. 2. & Cynus in d. l. pater, Cod. de negot. gestis. In hoc igitur casu vitricus repetere, vel aiunt idem Cynus, & Sordus loci citati, à matre, quæ gratis alere tenebatur, pro alimentis negotium vitrici gestum sit, & impensa pro alimentis priuigii versa sit in illius utilitatem.

943 Limitatur vitrico ex traditis *supra n. 935.* nempe quando aliqua coniectura præfictum desumpta ex qualitate personarum suaderet alimenta à vitrico fuisse ex liberalitate, & animo donandi præstita priuigio, purè, si vitricus esset persona insigni nobilitate prædita, & valde diues, & priuigius pauper. Ita in his terminis Baldus in d. l. si pater, & alios allegans Sordus d. §. 1. n. 46. & 47. fundamentum desumit ex alia doctrina generali, quod cum aliqui à valde nobili, valdeque diuitie datus, præsumitur datum ex animo liberali, ita quod nobilitas eum diuitias iuncta faciat præsumere donationem, Glolla in l. vicius sua §. finali, ff. de legat. 3. & alibi, Tiraq. in tract. de nobilit. c. 1. n. 47. Sordus d. §. 1. n. 47. & Insperius cōmunitur, quos testatur Tiraq. loco citato, & Menoch de arbit. c. 88. n. 49. magnatū enim & Principum proprium, & pecuniarē videtur donationem, & liberalitatem exercere; quamvis de hac doctrina d. d. Angel. Biffius de Obligat. Parcium.

biter Menochius d. casu n. 50. dicens iure aliquo non probari; & declarat procedere solum quando actus à nobili gestus donationi conuenit; & ubi agitur de re modica, non autem si agatur de re graui, & magna, quæ aut talis sit nec ne, Iudex arbitrat. Ex quibus concludendum Iudicis arbitrio relinquendum an, & quando consideratis omnibus circumstantiis ex parte personarum, & ex parte rei date, teneantur, præsumendum in nobili, & diuite sit animus liberalis, & donatio: an verò animus repetendi, ut colligitur ex Menochio loco citato, & ex Corneo conf. 265. vol. 1. & c. 2. conf. 105. fine notat Sordus d. §. 1. n. 53.

§. XIII.

An, & quando socer, qui filia sana, vel ægra alimentum, aut medicinas exhibuit, possit impensam factam repetere à Genito.

944 Post præmissa posset pertractari, an quando maritus alimenta vxori præstita possit à socero, vel ipsa vxore repetere; vel socer possit à marito recuperare impensas in alenda, & curanda filia nupta infirma facta; de quibus Sordus de alimentis d. 6. quæst. 3. & 4. §. sed commodior locus de his tractandis in vltima parte huius tractatus de effectibus contractus matrimonij, ubi agitur de obligatione coniugum sibi inuicem præstandi alimenta. Hic solum circa alimenta, aut medicinas à socero filia sanæ, vel ægræ præstita, quando socer filiam marito consignauit idem, seu pecuniam, quæ in vilitatem mariti fit versa, ac prouide idem maritus eam alere, & ægræ secundum facultates, & fructus dotis necessarii curatione exhibere, noto sequentia.

Primo si filia sit in obsequio mariti, vel si esse non possit, quia iustam causam habeat viuendi: scilicet à marito, vel ob quam non possit esse in obsequio mariti, illiue inferuire; & à marito non submittantur ei necessaria, vel quia abens sit, vel quia negligat; socer filia sanæ, vel ægræ præbens alimenta, aut medicinas, etiam sine protestatione repetendi, potest à marito repetere expensas pro alimentis, & medicinis necessariis quatenus non excedunt fructus dotis, & obligationem mariti; ita Corduba in l. si quis à liberis, §. si quis ex his, num. 27. ff. de liber. agnosce. Menochius de arbit. casu 88. num. 1. & 15. Sordus de alimentis d. 6. citata §. 5. n. 1. & 2. & alij Iurisperiti communiter ab Menochio, & Sordo relati: cum enim iam socer Geneto dotem dederit, ut ex fructibus eius sustineat onera matrimonij, dum alit filiam, & eidem ægræ necessaria ad curationem exhibet, non debet, nec potest in dubio ex alio paternus socer ex solo paterno, & naturali affectu impensam fecisse, sed potius repetendi à Genito, cuius negotium vitriter gessit; nec videtur admittenda præsumptio, quæ admittit alter cum aliena iactura locupletetur, ut in proposito Genet locupletetur, si socer non possit à marito impensam, quam ille facere tenebatur, & consequenter pro illo factam repetere. Accedit quod donatio regulariter non præsumitur, & capitur omnis alia coniectura, quæ donationis, & eam de indebitis (scilicet in præcedentibus allegata) ff. de probat. & sola ratio, seu cōiunctio sanguinis non semper inducit præsumptionem donationis, seu animi donandi, ut latè Menoch. & Sord. loci citati, & constat ex traditis *supra n. 906.* & 909. solū igitur impensæ, quæ excederet obligationem mariti puta facta vitra vires, & fructus dotis præsumeretur facta ex affectu paterno, & animo donandi, vel etiam quæ esset modica, & socer ipse non esset pauper iuxta tradita d. n. 906. plura videantur apud Menochium, & Sordum.

Secundo si Genet, seu maritus socero, seu patri vxoris infirmæ apud eundem socerem commorantis denunciaret idem socero se paratū esse alere vxorem, illique mederi, idèque illa ad eius domum remittat si socer neglecta protestatione alimenta, & medicinas filia præstiterit, non poterit repetere, quia tunc nil culpe imputari potest Geneto, & nemo contra illius voluntatem debet gerere negotiū.

alterius, & si faciat etiam impendere in illius com-
modum, non dicitur eius negotium vtiliter gerere,
l. fin. Cod. de negotiis gestis, & l. si pro se presente, ff.
mandat, & ibi Scribes, & in hac specie Socinus
conf. 186. vol. 2. Corduba d. 5. si quis ex his, num. 28. &
Sordus d. quest. 5. num. 15. & sequi qui recte declarat id
procedere, quod vxor sine culpa mariti eius domum
exiit, & locus si culpa mariti, puta ob eius faultum
notabilem abesset, & apud patrem moreretur, nam
tunc illa protectio illum non eximeret ab onere re-
stituendi impensam, quam pater vxoris fecisset pro
illius alimentis congruis, & medicinis necessariis: nā
tunc etiam gereret vtiliter negotium mariti licet con-
tradictus, & impensa necessaria repetitur etiam ab
inuito, & contradicente, argumento l. vi. propositis,
Cod. de adiciis priuatis, vbi locus inuito socio re-
ficit communem patietem, qui ruinam minabatur, &
nihilominus repetit à socio impensam pro parte: quod
etiam notatur Practica Papiens. in forma libel. ha-
red. vel resign. versu. & in futurum, & Cepolla de ser-
uit. urban. præd. cap. de pariete, seu muro relati à Surdo
d. 5. num. 22.

947 Vtrum vero si faceret Genero esset debitor dotis, an
tunc si contra protectionem factam ab eodem Gene-
ro, qui paratum se offerebat alere vxorem absque sua
culpa morantē apud patrem, idem pater alimenta filie
præstitisset, an tunc posset solutum pro alimentis com-
pensare cum debito. Respondet negativē Sordus d. 9.
l. 1. n. 14. quia et si alius solvens, qui est debitor eius, pro
quo soluit, compellet solutum cum debito iuxta Do-
ctores in d. l. fin. Cod. de negot. gestis: & Glossam, & Do-
ctores in l. si filium, §. fin. ff. de novat. & alios à Surdo
ibid. allegatos. Nihilominus præfata iura, & Doctores
loquuntur, quando soluitur debitum eius, pro quo sit
solutus: vbi verò vxor est sana, vel non ita ægra, quin
possit esse in obsequio eius, maritus non dicitur de-
bitor alimentorum, nisi eadem vxor seruiat in domo;
quando autem non est debitor, solvens non gerit vtile
illius negotium, & ex consequenti non repetit.

§. XIV.

*Pater putatius, seu is qui falsū, & per errorem
credens aliquem esse suum filium, illi præbuit
alimenta; an subiato errore possit impensam
alimentorum repetere ab ipsius alicui, vel ab
eius patre.*

948 Sed quid, si quis per errore credens aliquē esse filium
suū, qui verē non erat, præstitit illi alimenta; an de-
recto errore possit in vtroque foro impensā in alimen-
tis factā repetere ab eo, cui præstitit, vel ab eius patre,
si illi alere tenebatur, & quidē partē affirmatiuā satis
probare videtur iuris regula, quod solutū per errorem
repeti potest, l. cuius per errorem, ff. de reg. iuris, l. regula,
§. fin. ff. de iuris, & falsi ignorantia, & l. error, Cod. ad l.
falsū, & l. nō nullo ff. de condit. indebitis, cuius regula,
seu cōditionis legalis æquitas naturalis, seu ratio est,
quia qui errat, non consentit, l. si per errorem, ff. de iur.
iud. l. sine consensu autē nemo obligator, l. obli-
gamur, ff. de act. & oblig. vnde mulier, quæ in facto erat
restitutā, l. error, ff. de iuris, & falsi ignor. & l. fin. C.
eod. Hinc etiā illa doctrina communis Theologorum,
quod ignorantia quæ causa est volēdi id, quod alias quis
nō veller, facit inuoluntariū simpliciter, vt docet D. Th.
1. 2. q. 6. art. 8. & ibi interpretes, de quo etiā in præcedē-
ti parte huius tract. de effect. b. contractus matrimonij c.
3. an. l. 1. & in foro conscientie, donationes, transla-
tiones, & cōtractus, quoties non sūt animo libero, &
voluntariē, non valent, vt omnes Theologi, & Sumiste,
præsertim Nazari in man. c. 17. n. 1. & de hoc etiā latil-
limē egit in tract. de contract. matrimonij c. 12. Igitur

qui alimēta præstitit alicui, quē per errore credidit suū
filium esse, cum non esset, & si sciuisset non esse suum
filium, non præstitisset, cū absque libero consensu, & in-
uoluntariē dederit, in foro conscientie, & etiam in
foro externo repetere potest, vel ab eo, cui dedit, si di-
ues sit, & ad onus se alendi impendebat, vel ab eius pa-
tre, si idem pater alere tenebatur, & erat solutus.

Quibus tamen non obstantibus, Corduba in l. si quis 949
à liberis, §. si vel parent, n. 39. & 40. & §. si mater, n. 28.
sustinet negativā partē, aliterque cum, qui falsū exi-
stimans aliquem suum filium esse, alimenta ei præbuit,
nō posse detecto errore repetere neque ab eo, cui præ-
stitit, neque ab eius patre tandem negatiuam inspecto
saltem iure ciuili, ait Corduba d. n. 39. asseruisse Bar-
tholū in l. 1. §. competis, ff. si mulier ventris nomine, Bar-
tholūque sequutos fuisse Paulū de Castro, & Alexand.
in l. alimēta, C. de negot. gestis, & quāvis Natā conf. 108.
n. 8. dicat Bartholū non firmasse pedē, seu nihil deter-
minatē affirmasse, & pariter etiam Paulū de Castro, &
Alexand. eo quod solum se remittant ad Bartholum;
nihilominus idem Corduba eodem, n. 39. sine contra-
dicit Natā, dicitque Bartholum opinatum esse iure ci-
uili Altorem in hoc casu non posse impensam alimen-
torum repetere neque ab eo, qui præbuit, neque à patre
eius: in foro verò conscientie eundem Bartholum
ibidem scripsisse contrarium respondisse monachos, &
ita pro hac sententia Bartholum, Paulum de Castro, &
Alexandrum locū citari, refert absolutē Sordus de ali-
mentis 6. q. 6. n. 1. & addit eandem tenere Vitalium in
tract. de claus. in versu an iure alim. renunc. possit. Pro hac
eandem sententiā Corduba d. §. si mater, n. 28. refert Natā
tam d. conf. 108. citatā, n. 8. vbi tamen eam nō tenet ab-
solutē, sed imo dicit, quod non audeat eam firmare; si-
cut etiam putat non firmare Bartholum, Castrum, &
Alexandrum locū citati, Bartholum igitur probat hanc
sententiā argumento textus in d. §. competis, quo
ostenditur alimenta præstita mulieri, quæ ventris nomi-
ne sine calumnia in possessionem missa est, non repeti,
ita ergo nec præstita ei, quem præstans falsū existima-
uit filium suum. Ex quo tamen textu Corduba d. §. si
vel parent, num. 40. negat inferri hanc sententiā, aut
in casu dicti §. competis, vt alimenta non repeteretur,
sufficit (inquit Corduba) quod mulier sine calumnia
in possessionem missa sit ventris nomine, cum æquius
sit frustra impensas fieri, quam denegari aliquando
alimenta ei, qui dominus bonorum aliquo casu futurus
est, leg. 1. §. sed & incertum, ff. de ventre in posses-
sionem. hac autem ratio cessat in presenti casu, in quo
is, qui alimenta percipit ab eo, qui filium suum pu-
tabat, non erat futurus Dominus.

Probat ergo Corduba dicti §. si vel parent, num. 949
ro 40. & d. §. si mater, numer. 26. ex eo, quod
regula illa iuris, quod solutum per errorem soluitur,
vel sit intuitu, & causa pietatis; nam fauore causæ
piæ introductum est, vt quod quis dederit, vel fecerit
intuitu pietatis, licet per errorem, illud repetere
non possit, §. fin. insit. de obligationibus, quæ ex
quasi contractu; (vbi cum legatum sit aliquid ad
pias causas, si Titius v. g. existimans se heredem ad
euitandam penam dupli, quam aliqui incurreret, si
temere legatum negasset, soluit, & postea agnoscens
se heredem non esse, vult repetere quod per errorem
soluit, non potest, si legatum sit pium, introitu-
re Religiosis, vel pietatis relictum, seu is qui accepti
verum debitum, acceperit, & vult fauore causæ
piæ, quia sit Ecclesiæ, vel Monasterium, aut alius
locus pius: Hoc enim decerni in dict. §. fin. inter-
pretantur Mytingerius ibidem, & Antonius Picchardus
eodem §. fin. num. 8. sine) & l. cum is, §. mulier,
ff. de conditione indebiti, vbi Iulianus ait mulierem,
quæ falsū existimans se obligatam ad dotem soluen-
dam, aliquid nomine dotis dederit, non posse re-
petere; & rationem subdit, scilicet, quia subfalsa falsā
opinio

opinionem relinquitur, seu superest causa; quam rationem etiam Myslingerus d. 5. *fin. verbo non repetitur*, adducit ad probandum, cur *ibi* non permittatur repetitio legati p*ro* filio per errorem ab eo, qui non tenebatur solvere, scilicet quia sublati errore, & cessante debiti causa, adhuc tamen causa pietatis subsistit. Quod autem iura constituerint, quod solum per errorem in causam piam non repetatur, rationem affert Corduba in d. 5. *si mater num. 27.* quia scilicet, qui dedit pietatis causa, acquirere existimatur, cum fuisse animae, quae omnibus rebus preponitur l. *facimus*, §. *fin. Cod. de sacrosan. Eccl.* quod latius explicat idem Corduba ibidem, propterea concludens, quod cum quis pietatis causa dedit, repetere non potest, quia animae condonavit, pium sanctumque opus retractari non debet. Cum ergo is, qui falso credens aliquem esse suum filium, illi praestans alimenta causa pietatis, & absque animo repetendi praestet, opusque pium exerceat, non minus quam mater, qui falso credens se adstrictam onere dotandi, dotem dat, cum dos, & alimenta equiparentur, & procedat argumentum de dote ad alimenta (ut *ibi* in *precedentibus* saepe dictum est) ideo inquit idem Corduba in d. 5. *si vel parens*, n. 40. *fine*, non potest repetere ab eo, qui praebuit, neque ab eius patre; quia opus pium est, quod ob causam in foro etiam conscientiae inquit Corduba, qui alimenta percepit, eiusve pater non tenebitur restituere, quidquid secus dixerint Monachi tacitis nominibus à Bartholo loco *supra* citato relati. Ita Corduba, qui eodem num. 80. *fin.* ait hanc sententiam esse iure regio approbatam l. 16. *tit. 14. p. 5.* & hanc eandem sententiam confirmat Natta d. *conf. 108 num. 8. initio*. ea ratione, quia pater alieni filium vel filium non habet animum tunc repetendi.

91 Ob praerogata iura, praestitum ob textum in *dist. 1. cum is, §. fin. ff. de condit. indeb.* & ob adductas rationes idem Corduba d. 5. *si mater num. 26.* asserit, quod si quis extraneo falso existimans se esse obligatum, cum vere non esset, dederit alimenta, non poterit ea repetere, quia causa alimentorum est causa pia non minus, quam dotis, & sublata causa, seu obligatione remanet causa pietatis, propter quam solum indubitate per errorem non repetitur iuxta tradita: è contra vero idem Corduba *dist. 1. si vel parens num. 41.* Notat quod legatum relictum alicui, quem testator falso existimabat esse suum filium, non pertinet ad legatarium, sed ad heredes eius, qui reliquit, quia per errorem inquit relictum est, nec pia sit causa, & consequenter ad legatarium non pertinet arg. l. *fin. ff. de hered. instit.* ubi institutus haeres ex causa, quam testator veram esse falso existimaverat, cum esset falsa, non capit hereditatem l. *si pater*, §. *luc. apud, Cod. de hered. instit.* ubi si quis per errorem, putans aliquem esse suum filium, illum suum heredem instituit, detecto errore, non valet institutio, ut praeter Cordubam loco cit. post alios Sordus de *alim. d. 9. §. 6. num. 4.* Idem ergo est in legato relicto ei, quem testator per errorem credebatur suum filium, non enim valet, id quod tenet etiam Vasquius qu. *cap. 48. num. 30.* & alij à Corduba relati. Quare si legatarius iam ante detectum errorem habuerit legatum, confitto de errore, & quod non erat filius, in conscientia testatoris illud heredibus restituere licet id contra praefatos textus immetto neget, Socus de *inst. lib. 4. §. 7. ar. 2. in respons. ad arg.*

92 Idem Corduba d. 5. *si mater num. 24. & 25.* ex praefato textu in *dist. cum is, §. mulier*, inferit, quod si mater per errorem credens, se obligatam alere filium, alimenta praestet filio Scholastico, & alimenta non potest repetere, quia causa dotis inquit & causa studij æquiparantur, ut praeter Doctores in l. 1. §. *solar. matrimon.* Rebuffus de *privat. Schol. privit. 174.* & de dote ad causam studij valeat argumentum, ut Glossa *fin. in d. 1. §. solar. matrimon. ibid.* Bartholus *num. 1.* Baldus *num. 8.* Angelus, Cumanus, & Iason arg. *illius legis 1.* quae ideo

faciet causae dotis, quia interest Reipublicae, ut mulieribus dotes conferrentur ad implendam libertatis civitatem; sed non minus interest Reipublicae causae studij favere ad implendam viris sapientibus civitatem; ut Glossa *fin. in l. 1. Cod. de studiis liberalibus verbis Roma*, & l. Ripa in l. 1. *solutio matrimonio*, numer. 140. plures rationes in iure desumptas adducat ad probandum contrarium, scilicet non valere argumentum de dote ad causam studij.

Contrariam sententiam (quam tam quoad forum 932 conscientiae, quam quoad forum civile, & externum longè veniosius existimo) & cum, qui per errorem credens aliquem suum filium illi praebuit alimenta, posse illa repetere vel ab eo, qui praestitit, si ipsemet se se alere debebat, ut potè habens bona, unde se possit alere; vel ab eius patre, si se alere tenebatur, & erat habilis solvere, atque adeo eum qui percepit, vel patre eius in conscientia obligari, & in foro externo cogi posse ad restitutionem impensis factae in alendo, sufficere ex Iurisperiti Sord. *dist. citat. q. 6. à num. 24. & 18.* & Pontanus de *alim. c. 20. n. 1.* & ex Theologis Megala p. 2. *instit. conf. lib. 1. cap. 23. §. 1. à num. 31. ad 38.* & hanc sententiam sufficenter probant adducta *sup. n. 9. & 8.* quae habet locum etià in hoc casu patris putativi, qui per errorem praestitit filio putativo alimenta, quae alias non praestitisset, si novisset, non esse suum filium; licet enim alimentorum causa sit favorabilis, non tamen est descendendum ad ius speciale, nisi in casibus expressis, & ubi lex non dicit, nec nos dicere debemus, l. *presso ff. de public. confirmat* vltimus Sordus n. 2. hanc sententiam per textum in l. 1. *qui se debere in princ. ff. de conditione causa dote*, ubi Iulianus dicit eum, qui credens se debitorum dotis, cum non esset, solvit dotem, rectè illam repetere. Valet autem argumentum de dote ad alimenta, ut dictum est, quia proinde idem dicendum in eo, qui falso existimans se patrem, & consequenter tenei ad alimenta, illa praestitit. Praeterea sublato errore non potest alia intentio praesumi in praestante, quam animus repetendi, quia aliter alimenta non praebisset: pluribus aliis argumentis confirmant Sordus, & Megala ex eodem Sordo, quae apud ipsos videri poterunt; & hanc sententiam approbavit etiam Castrepsidum in d. *leg. cum is, §. mulier ff. de conditione indeb.* dixit, quod praestans alimenta falso credens eum, quem alit esse sanguine coniunctum, detecto errore, potest impensam alimentorum repetere allegans l. *neq. apud, & si pater Cod. de hered. instit.* Et quod dictum est de patre, qui per errorem praestitit alimenta ei, quem putabat filium, cum non esset, dicendum etiam de filio, qui falso existimans aliquem suum patrem, ei alimenta exhibuisset: certe quod alimenta exhibita aut patri, aut filio putativo, qui malitiosus, & callide se tales existimasset, detecto errore in foro conscientiae possint repeti, & restitui debeant ab eo, qui ita malitiosus percepit, si sit solvendo, videtur evidens, quia alioqui sequeretur illud absurdum, quod ex malitia sua repottaret commodum; unde etiam si is, qui praestitit, non possit errorem agnoscere, adhuc in foro conscientiae, qui percepit, restituere teneretur, nisi tunc eum se effinixit, cum, qui non erat, esset pauper, ut ita aliunde alimenta necessaria non possit habere; & titulo elemosynae data fuissent, & tamquam elemosyna accepta.

Neque huic sententiae obstant adducta *sup. numero 930.* ex Corduba nam ad textum in *dist. §. fin. instit. de oblig. quae ex quasi contractu*, & ad *item is, §. mulier de condit. indebit.* respondet Sord. d. 9. *num. 8.* & 9. *num. 12. & 13.* & Megala *num. 35.* loqui de causa pia proprie, seu de operibus pietatis, quae proprie sunt intuitu Dei, aut ex virtute pietatis, seu animo exercendi actum virtutis pietatis, in terminis enim operum, quae sunt intuitu Dei, clare loquitur textus in d. 5. *fin.* De opere etiam pietatis facti intuitu Dei, vel animo exercendi actum pietatis loqui textum in

dicitur si mulier, late explicat Sord. d. 9. 7. d. n. i. textus igitur non loquitur, quando nulla subest alia pietatis causa præter dotem, sed quando causa aliqua pietatis mouet dotantem ad credendum se obligatum v. g. quia erat mater, soror, frater, vel alia persona sanguinis coniuncta, quo casu pietas, & affectio intercedens causam dedit errori, ita, quod motum solvendi fuerit ratio sanguinis; tunc enim sublato errore adhuc subest causa pietatis, & sic non datur repetitio, & ita etiam Bartholus ibidem, & etiam Angelus, vbi etiam dicit d. 5. mulier, loqui in eo quoque casu, in quo mulier per errorem daturit puellam, quæ erat pauper, & sic intuitu pietatis, & amoris Dei dotem soluit, quare idem Angelus, & Castrensis in d. 5. mulier aiunt aliud esse si mulier credidit se teneri dotare non ex sanguinis coniunctione, sed ex contractu, vel ex alia causa, quæ non conuenit pietati, tunc dicunt eam posse repetere dotem etiam consanguineæ tanquam indebitæ solutam, quos refert, & sequitur Sord. dicitur quasi.

7. num. 13.

955 Non omittenda etiam hic est observatio Antenij Richardi in d. 5. finis si in iure oblig. quæ ex quasi contractu num. 9. vbi circa illud quod supra num. 950 initio dictum est de solvendo legatum pium, seu factum Ecclesiæ, monasterio, vel alio pio loco per errorem, & filio existimante se heredem esse, primo dicit, quod nec sit in damno habet actionem aduersus eum, qui verè debebat legatum. Secundo si nullus esset verè debitor, nullumque verè debitum; dicit se non videre, quia ratione Religionis prætextu soluti legati per errorem repetitio possit impediri, vel alter cum alterius iniuriæ, seu damno locupletis sit, licet favore causæ pietatis. Neque obstat addit d. l. eam usum d. 5. mulier, vbi mulier non repetit dotem per errorem tanquam à se debitam, soluit, quia inquit, non est æqua, & eadem ratio in Ecclesiis dotandis, & filiabus dotandis, quod ait observasse etiam Baldum in d. 5. fin. Confirmat id Picardus dicens, quod huiusmodi dotem diligat Deus: nec vbi prætextu Religionis Dominus inuitis rebus suis fraudari, aut ignorantes, & qui nullum pietatis habent affectum, circumueniunt. Et hoc ego quoque approbo, existimoque eum, qui legatum vel quid aliud Ecclesiæ, vel loco pio, aut personæ gaudens favore causæ pietatis soluit per errorem existimans se ad id quod onere solvendi, quod alioqui non solvisset, ita quod solutio procederet ex sola existimatione falsa obligationis, & nullo modo ex affectu pietatis, & amore Dei, & animæ propitiæ, posse saltem in foro conscientie repetere solutum, quia solutio fuit absque libero consensu, & omnino, ac simpliciter involuntaria iuxta tradita num. 948. & sic ei, cui solutio facta est, non potuit acquiri dominium, qui propterea detecto errore requiritur à solvente restituere debet solutum, quatenus ex eo factus est locupletior.

Ad confirmationem in fin. n. 50. adductâ ex Natta, respondetur ad summum procedere, quando pater alit filium, vel filium, qui verè est filius suus, quia concurrunt coniunctio, & affectio sanguinis, & sic subest causa pietatis, quæ saltem in dubio excludit amicum repetendi, & repetitionem ipsam iuxta tamen limitationem supra n. 906. traditam.

956 Neque etiam præstatæ Sententiæ negatiue obstat, si ex Bartholo supra n. 949. citat. dicatur non dari illius repetitionem, quod impensum est animo nemini obligandi, vel quia credidit proprium gerere negotium, l. si in area, ff. de conditione indebiti, vbi faciens noui adficiem in area aliena non repetit sumptus à Domino area, quia non adificauit animo gerendi negotium Domini, cum putaret area esse suam; nam respondet primo Sordus d. 9. 6. num. 1. si non datur repetitio actione vili negotiorum gestorum, datur tamen repetitio ex æquitate, ut Castrius in d. leg. si in area, sine per textum in l. si me, & Titium, ff. si certum petat. Secundo

respondet num. 13. & sequitur textum in d. l. si in area, procedat in vili, vel sine voluptuaria non vero in impensa necessaria, quam etiam Dominus fecisset, talem enim impensam repetit etiam possessor matris fidei l. domus, ff. de rei vind. & late traditi in tom. 3. var. var. tit. 6. n. 25. impensam autem pro alimentis certum est necessariam, esse cum ipsis vita naturalis nequeat sustentari l. penult. velle omnia enim hac ff. de impensa in res dotales facta. Menoch de recap. tom. 15. num. 517. circa medium, & Sordus dicitur quasi n. 6. num. decimo sexto.

§. XV.

Extraneus, qui præstitit alicui alimenta credens se teneri, cum non teneatur potest illa repetere.

EXtraditis contra Cordubam infertur extraneus, qui alicui præstitit alimenta credens falsò se esse obligatum, cum non esset obligatus, posse illa repetere, cum indebitum per errorem solum repeti possit per regulam, & alia tradita supra num. 948. 950. & dicitur sequens n. 954. neque pietatis ratio desumitur, seu dequatur à solo fauore alimentorum, sed à coniunctione sanguinis, vel ab alia qualitate personæ alienæ, quæ inducat præsumptionem alimentum fuisse præstita intuitu pietatis, Religionis, vel amoris Dei; ita Angelus, & Castrensis loci supra num. 954. citati, & Sordus dicitur quasi n. 2. num. 12. unde si præstitisset alimenta credens falsò se obligatum esse ex contractu illa præstare, etiam si præstitisset sanguini coniuncto, potest illa repetere, ut tradunt idem Doctores, quia tunc sublato errore non remanet pietas, quæ sola excludit repetitionem alimentorum: locus autem si præstitisset alimenta consanguineo per errorem existimans se ratione consanguinitatis obligatum præstare, eo enim casu iuxta eodem Doctores alimenta per errorem præstita non repetentur, quia sublato errore subest pietas exclusiua repetitionis per textum in d. 5. mulier, supra, sæpius allegatum. Aduertit etiam Sordus dicitur quasi n. 16. post Castrensem in d. 5. mulier, quod quæcumque alia impensa, quam dotis, & alimentorum per errorem facta, etiam data coniunctione sanguinis, potest repeti, quia sola pietas, quæ consideratur, & desumitur ex sanguinis coniunctione non est causa privilegii, sed concurrat fauor causæ, qualis est causa dotis, & alimentorum, & ideo decisio textus in d. 5. mulier, non debet extendi ad alium casum: quod confirmatur ex l. alimenta Cod. de negot. gestis, vbi mater non repetit impensam factam pro filio in aliam causam, quam alimentorum, scilicet factam circa res filij de qua se supra n. 908. & infra n. 960.

Quid verò dicendum sit de matre, quæ per errorem credens se esse obligatam, cum non esset, aluit filium Scholasticum, an à parte quæ erat solvendo, & tenebatur alimenta præstare filio, aut à filio, si erat diues, & ad ipsum spectabat onus se alendi, impensam alimentorum repetere posse, reuolundum videtur iuxta tradita supra numero 954. scilicet, si ratio motiua ad alendum fuit affectus maternus ob sanguinis coniunctionem, non potest repetere, quia sublato errore, subest pietas exclusiua repetitionis, iuxta dicitur leg. cum si, & mulier, ff. de conditione indebiti.

§. XVI.

In quo casu quis potest alimenta præstita repetere, ius repetendi transit ad eius heredem contra eum, qui recepit alimenta, & etiam contra eius heredem.

919 **P**orro quoad supra dicta in hoc capite animaduertendum, quod in quo casu quis potest repetere impensas, quas pro alimentis alteri præstitis fecit: repetendi ius ad eius heredem contra alium, & eius etiam heredem transmittitur, quia ad eos actiuz, & passiuæ actiones transeunt l. 1. quod si certum petatur, l. passio successiois, Cod. de passio, & toto tit. ut ab heredibus, & contra hered. & dictum est supra agendo an opus alendi filios transeat ad patris, vel aui heredem, & in his terminis tradunt Socinus conf. 161. n. 3. lib. 2. Corduba in l. si qui ad liberum §. si mater, num. 84. ff. de liber. agnos. & latius Sardus de alimentis tit. 6. quest. 12. per totum.

§. XVII.

Impensa inter ascendentes, & descendentes, & inter fratres, & sorores facta circa res, & bona in dubio non censetur facta causa pietatis, & animo donandi, sed animo repetendi.

960 **A**nimaduertendum etiam inter sanguine, vel speciali affectione, & charitate contentos non ita facile præsumi donatam impensam factam circa res aliàs externas, sicut factam circa personam, & pro alimentis, aut domo. Quare si mater, vel aui facit expensam pro rebus, seu bonis filiorum, vel nepotum tuendis, vel conservandis in dubio non præsumitur fecisse animo donandi, sed animo repetendi: notatum est supra n. 908. & constat ex l. alimenta, Cod. de negot. gest. & tradunt ibidem Glossa, Salicetus, Castrensis, Bartholus, Baldus, Alexander, Fulgosius, & alij Scribentes, idem Baldus in l. Nescimus, ff. de negot. gest. & Castrensis in l. 1. Cod. eodem, Sardus de elem. q. 8. n. 29. latius numero 83. & q. 12. num. 34. Malcardus concl. 727. num. 10. Molina de iust. tom. 2. disp. 544. num. 1. sine. & Rebelus de oblig. iust. p. 2. lib. 17. g. unica de negotiorum gestore num. 6. idem si pater, & auus insumperit, seu expensas fecerit circa res, & bona filij, vel nepotis præsumitur enim in dubio fecisse obsequio animo donandi, sed animo repetendi. Ita Molina ubi supra, & Sardus alios allegans d. q. 12. num. 34. ubi vniuersaliter dicit, quod inter ascendentes, & descendentes quoad impensam, quæ non respicit personam, in dubio non præsumitur animo donandi. Quare etiam quando filius faceret expensam circa res patris, aut matris, extraque alimenta eis debita aliquid insumeret, puta eorum debitum solueret, non præsumitur in dubio donasse, sed præstitisse animo repetendi, & repetere poterit actione negotiorum gestorum, quod etiam constat ex l. si filius Cod. de negot. gestis, & in terminis notant ibi Bartholus, Baldus, & alij Scribentes, & Sardus d. tit. 6. q. 9. num. 10. ac Molina d. disp. 544. num. 12. Idem multo magis in impensa à fratre non circa personam, sed circa res fratris, vel sororis factam, in dubio enim in ea non præsumitur animo donandi, sed præsumitur animo repetendi: collat ex l. negotium, Cod. de negot. gest. ubi frater, qui soluit tributa pro bonis sororis, repetit, & tradunt Castrensis ibidem, & Sardus d. q. 12. num. 33. Ratio quæ prædicta impensa facta circa res, & bona

etiam inter sanguine coniunctos in dubio præsumitur facta non ex pietate, & affectione, & consequenter nõ animo donandi, sed è contra animo repetendi &c. quia non est tanta affectio coniunctorum Patris, Aui, Matris Aui, filij & fratris ad res alienas coniunctas, sicut ad illius personam, & etiam maior est fauor alimentorum, quam aliarum rerum.

Dixi semper in dubio, &c. nam si apertè (v.g. per 904 scripturam impendentis, vel per testes) constaret de mente, & animo facientis expensas circa res, & bona sanguine, specialivè affectione, aut charitate coniuncti, quod ex causa pietatis, & coniunctionis, & non intendens repetere impendisset, non esset locus repetitioni ut constat ex d. l. si filius Cod. de negot. gestis, & ex l. 1. l. Alimenta l. si paterno, Cod. eod. & ex l. Nescimus, ff. eodem tit. & in his terminis Molina d. disp. 544. n. 11. sine. Rebellus ubi supra, in claris enim non est locus contrariæ præsumptioni. Ad impediendam etiam repetitionem, Molina d. num. 11. ait satis esse, si de intentione repetendi constaret ex coniecturis, scilicet attenta modicitate impensæ, multitudine bonorum parentis, vel ascendentis, aut fratris sumptus facientis, generositate animi ipsius, atque affectu ad talem coniunctum, puta filium, aut nepotem; standum enim, inquit, esset ei, quod ex verisimilibus, & vigentibus coniecturis omnino præsumeretur: & idem prius innuit Fulgosius in d. l. Alimenta, Cod. de negot. gestis, Vbi dicit, quod expensa à patre, vel matre facta circa res filij semper repetitur, nisi inspecta personarum qualitate sit modica. Glossa etiam, Bartholus, Baldus, Cynus, Salicetus, & Alexander in d. l. Alimenta (prout illas refert, & videtur sequi Sardus d. q. 8. num. 29.) opinati sunt impensam à matre factam circa res filiorum, quando est modica, censeri factam animo donandi. Ex quo colligitur, eos voluisse modicitatem impensæ, attenta qualitate personarum esse coniecturam intentionis donandi, seu præsumendi fuisse factam causa pietatis. Quod videtur satis verisimile, quando impensa esset valde parua, ut dicit Salicetus in d. l. Alimenta n. 3. Verfic. sed circa bona; quamvis idem Castrensis in l. 1. in fine Cod. de negot. gestis dicat absolute, & indistinctè impensam à matre factam circa res filij repeti, etiam si sit parua impensa. Aduertit etiam Sardus d. q. 8. num. 83. post Salicetum in d. l. Alimenta sine. non dari repetitionem impensæ à matre factæ circa bona filij, quando aliàs erat gratis facturus; quia in tali casu mater non dicitur gessisse vtile filij negotium.

§. XVIII.

In casibus, in quibus in dubio an expensa facta sint animo donandi, vel repetendi præsumitur animo repetendi, & conceditur ad repetendam actio negotiorum, gestorum: an is qui repetit, possit cogi iurare se fecisse illas animo repetendi.

Adenda hic alia observatio Molinæ d. disp. 544. num. 14. Verfic illud observa, ubi dicit quod in 963 omnibus casibus, in quibus in dubio, an aliquid datum vel factum pro alio sit factum animo liberali, ac gratis, conceditur actio negotiorum gestorum, is aduersus quem conceditur, potest cogere illum, cui actio datur, ut prius iuramento affirmet, se tales impensas fecisse animo illas repetendi; veram sicut supra num. 938. notatum est, ubi præsumptio iuris stat pro deuotione, seu persuader animum donandi; qui fecit impensam, non potest iuramento probare se habuisse contrariam intentionem, scilicet repetendi; ita etiam

vbi

vbi pro eo, qui fecit impensam stat præsumptio iuris quod habuerit animum repetendi; & ideo ius illi concedit, ad repetendum actionem negotiorum gestorum, non potest cogi iurare, fecisse animo repetendi, quia præsumptio iuris eximit illum ab obligatione talis iuramenti, & in adversarium ob illam iuris præsumptionem transfertur onus probandi contrarium. Iuramento igitur tunc locus erit, quando res, an fuerit, vel non fuerit animus liberalis, vel repetendi, ita manet dubia, vt pro neutra parte adfuit coniectura sufficiens ad induendam præsumptionem iuris, sed tamen dubitationem.

§. XIX.

In foro conscientie expensa pro alimentis alterius, vel in aliam utilitatem facta, repeti non possunt, quando constat de expresso, vel tacito animo liberali, & gratis faciendi.

96. **E**X traditis quoque inferendum quid dicendum in foro conscientie quoad repetendas, vel non repetendas expensas pro alimentis, vel in commodum personalem, aut in quâcumque utilitatem alterius factas: si enim qui fecit impensas etiam magnas pro alimentis, &c. sine pater, mater, avus, avia, filius, nepos, frater fecit illa ex pietate, gratis, & animo liberali, & donandi, vel pater familias, seu heres pro curatione famuli ægroti sumptus fecerit ex domestica affectione, aut ex causa pietatis non intendens repetere; vel si amicus in commodum personæ, vel rerum amicis vel eius filij solium intuitu, & ex causa amicitie gratia dederit, vel fecerit; & si quis Dei intuitu, & elemosinæ faciendæ pro alio impenderit, & vniuersaliter vbi quous alio intuitu gratis, & animo liberali, vel expresso, vel tacito in alterius commodum, & utilitatem fecerit, non potest mutare animum, nec repetere in foro conscientie, sicut non potest repetere in foro exteriori, si in eo de tali animo ab initio donandi, & gratis faciendi expresso constet per testes, vel scripturam illius, qui fecit, vel inscriptum; vel de animo tacito donandi constaret per sufficientes, & verisimiles coniecturas, & iuris præsumptionem iuxta in precedentibus tradita. Quare vbi animus donandi iuxta iura in precedentibus adducta, & Doctores pariter supra allegatos in foro exteriori præsumitur, & denegatur repetitio; ita etiam in foro conscientie minime licita erit repetitio. Ita in terminis Molina *dilla disp. 554. num. 10.* Azorius *p. 2. lib. 2. cap. 5. qu. 10. & 21.* & Rebellen loco supra *n. 960. citato*, quod si omnibus consideratis nequeat constare de animo expresso, vel tacito donandi, vel repetendi, sed res maneat anceps, & dubia, qualis fuerit animus, in tali dubio melior erit conditio possidentis, vt non obligetur ad restitutionem, iuxta tradita primo *tomus mor. tit. 1. p. 2. vbi de conscientia dubia*, & sic is, in cuius utilitatem impensa facta fuit, vbi iam illas non restituerit, non erit obligatus restituere, & e contra qui fecit, si ante exortum dubium iam recuperauerat easdem expensas, non tenebitur illas restituere: & hoc idem videtur sentire Rebellen loco cit.

S V M M A R I U M
Capitis XVII.

Referantur Doctores agentes, cum dubitatur, utrum quis sit filius vel pater alterius, à quo petit alimentum pendente lite super filiatione, cogendus sit reu-

conveniri illi prestare alimenta, & litis expensas; & in vniuersum, an & quando alimenta, & sumptus litis actori pauperi per reum conveniunt subministrari debeant alimenta, vel e contra. *n. 964.*

An Colligantur alter colligantur cogatur litis pendente exhibere alimenta, vel litis expensas, vel utrumque debeat in petente concurrere non tenet præsumptio boni iuris, & paupertatis, & quæ paupertatis, & quod alter sit dives. *ibid.*

Filius, vel alius descendens, aut pater, vel alius ascendens, aut frater existens in quasi possessione, vt præstentur alimenta, prius non potest sua possessione ob litem eortam super filiatione, &c. *n. 966.*

Cum quis existit in quasi possessione, quod est filium, nepos, vel pater, aut avus, vel frater eius, à quo petit alimenta, & est pauper aliunde non habens eo, à quo petuntur, negante esse filium suum, &c. negans lite pendente super filiatione, &c. cogitur illi prestare alimenta, & litis expensas. *n. 966.*

Si ab eo, qui est in quasi possessione libertatis bona surrepta sunt ab eo, qui Dominum se esse contendit, si qui asserit se Dominum, alimenta, & litis expensas, illi si aliunde non habet, ex bonis illius subministrare debet. *ibid.*

Paupertas si de ea non constet evidenter, est probanda per petentem alimenta à reo convenuto, antequam ei alimenta decernantur. *ibid.*

Quasi possessio filiationis, aut libertatis facit non leuem præsumptionem boni iuris actoris petentis. *ibid.*

Quasi possessio filiationis, aut legitimatus facit plenam probationem circa ea, quæ in preparatorij iudiciorum veniunt, vt circa alimenta, & litis expensas, & similem causam. *ibid.*

Existens in quasi possessione filiationis, & pauperi, qui negat esse suum filium, cogi debet prestare alimenta, & litis expensas in prima instantia, & etiam nulla præmissa summaria cognitione causæ, scilicet, quod sit filius. *ibid.*

Non existens in quasi possessione filiationis, seu quod sit filius, nepos, pater, avus, aut frater eius, à quo petit alimenta, eo titulo, vt eadem decernantur alimenta, prius præmitti debet summaria cognitio causæ seu super filiatione, &c. & confitendo esse filium, & talem, qualem se asserit, negans esse suum filium, cogi debet (sille sit pauper) prestare illi alimenta, & litis expensas, donec in plenario iudicio desinatur causa filiationis. *n. 968.*

Summaria cognitio, & quasi possessio filiationis per eam inducitur facit non leuem præsumptionem pro actore. *ibid.*

Decretum iudicis de præstatione alimentorum, & expensarum litis non præiudicat causæ principali filiationis. *n. 968. fin.*

Modicum præiudicium asserit. *n. 969.*

In summario iudicio sufficit, vt filiationis semiplenè probetur. *ibid.*

In causis summariis requiritur, & sufficit semiplena probatio. *ibid.*

Ad effectum præstationis alimentorum, & expensarum litis sufficit, quod de filiatione constet, vel ex fama publica, vel ex dicto vnius testis omni exceptione maioris, quæ qualitas est probanda, vel per inramentum agentis. *ibid.*

Testes ad informationem filiationis debent recipi parte citati. *ibid.*

Sufficit autem, vt iudici de filiatione, seu eius quasi possessione, & præsumptione boni iuris actoris constet ex lectura attestatorum non publicatarum. *ibid.*

Testimonium repulsa, seu reprobatum non admittitur in summario iudicio, dum filius poscit alimenta à patre, vel in bonis paternis. *n. 970.*

In summario iudicio, quod sequi debet iudicium plenarium super causâ, non admittitur reprobatum testimonium.

fiunt nisi repulatio colligatur, ex ipsius scriptura infestatione. *ibid.*

Pro filio. & quoniam auctor pauper petente alimenta, & litis expensas, ut decernatur, requiritur non quacunque boni iuris praesumptio, sed praesumptio non levis, seu magna, & urgent. n. 971.

Index d. b. m. utriusque litigationis iura, & praesumptiones boni iuris examinatur, & si urgentior praesumptio flet pro auctore decernere alimenta, & litis expensas, secus si pro reo urgeat potius praesumptio. *ibid.*

*Presata praesumptio boni iuris alterius ad effectum praestations alimentorum, & debet esse in eodem iudicio, de quo agitur, nec si agitur possessionis iudicio, sufficit praesumptio, quod aliter faveat in petitorio. *ibid.**
Durante cognitione praesentis boni iuris, & probatione paupertatis c. litigantis non decernuntur alimenta, & litis expensas, sed solum ubi de utroque iudicio constitit. n. 972.

Filius, aut nepos pauperi agenti ad hereditatem, seu bona patris, vel sui decerni debent alimenta, & litis expensa ab adversario convento praestanda lite duranti. n. 973.

Id procedit solum post primam sententiam in favorem filii, aut nepotis prolatam, quia fuerit appellatum, est aliquorum sententia. n. 976.

Contrarium, & etiam in prima instantia filium, aut nepotem pauperem agentem debere habere alimenta, & litis expensas, tenent magis communiter Doctores. n. 977.

Leg. si instit. d. de inofficiosa testam. ff. de inofficiosa testam. qualiter intelligatur. n. 978.

*Iure antiquo filium praesumebatur in se exheredatum a patre, & ipsi filio incumbere onus probandi exheredationem fuisse iniustam. *ibid.**

*Hodie haec tenetur probare, quod exhereditatio sit iniusta. *ibid.**

Pro alimentis, & litis expensis filio, vel nepoti pauperi agenti, &c. Reu conventus exhibere cogitur in prima instantia, requiritur praesumptio non levis boni iuris. n. 979.

Talis praesumptio adest, si filius, vel nepes existat in qua possessione filiationis, vel descendendae, seu quod sit nepos. n. 980.

Vel si per summariam cognitionem iudicis constet semiplene de filiatione, vel descendendia, nec requiritur plena probatio filiationis, aut descendendiae. n. 981. & 982.

Sufficit, quod iudici constet de filiatione, vel descendendia per unicum testem omni exceptione maioris, vel ex fama vel per incrementum agens, & etiam ex sola lectura attestacionum non publicatum. n. 982.

*Testes tamen non possunt recipi, non citata parte. *ibid.**

Interim dum summarie cognoscitur de filiatione, vel descendendia, seu de praesumptione boni iuris pro agente, & de illius paupertate, alimenta, & litis expensa non debentur. n. 983.

Dispositio d. l. si instit. d. doctrina, quod filio pauperi, & agenti ad hereditatem, seu bona patris debeantur alimenta, & litis expensas, si pro ipso ad sit praesumptio non levis boni iuris, procedit etiam in filio emancipato, vel legitimo per subsequens matrimonium, per scriptum, aut obligationem curia, & etiam filio existenti in utero. n. 984. 985. 986. & 987.

Virum procedat etiam in filio agente ad hereditatem adoptantii. n. 988. & 989.

Procedit in filio, & nepte agente ad hereditatem patris, vel aui. n. 1000.

Procedit etiam in pronepotibus, & aliis quibuscunque exhereditariis a descendendia a testatore. n. 1001.

Procedit & in patre, aui, & aliis ascendentibus. n. 1002.

In praecedendis casibus etiam pendente tempore dato heredi ad deliberandum filio, & c. sunt praestanda alimenta. n. 1002.

Fratri, & sorori agenti contra principem suum pro alimentis, ut a milia, legitima, & dote, quae ei iure primogenitura praestari debent, lite durante fieri debet praesumptio de alimentis, & litis expensis. n. 1004.

Item fratri, sorori, vel patri agenti contra fratrem, &c. ad alimenta, legitimam, vel dote a patre in testamento sibi relicta. n. 1005.

Item fratri contra fratrem ad portionem hereditatis paternae, vel aui sibi debita agenti auctore familia ereticis unde, vel communi dividundo. n. 1006.

Item filio spurio, & naturali agenti pro legato alimentorum sibi a patre relicto. n. 1007.

*Et filio naturali petenti vel inst. tutorem de se factam, vel alia legata relicta a patre in casibus, in quibus potest eum instituire, vel ei relinquere. *ibid.**

*Eidem etiam filio naturali agenti ad petitionem bonorum paternorum delatorum ab intestato. *ibid.**

Naturalis praetor in testamento pauperi agenti ad recuperandum testamentum non debetur alimentis, & litis expensa. n. 1008.

Secum si contra testamentum opponeret invaliditatem ex alia causa alleganti talia, quae testamentum ad partem destruerent, & cessare columnas. n. 1009.

*Instrumentum non factum rem liquidam, quando ei aliquid obicitur. *ibid.**

Collaterali consanguineo agenti ad hereditatem alterius consanguinei, & cuiusvis iudicio univ. ali. agiti pro tota hereditate, vel maiori eius parte, an ab adversario pendente lite debeant submini. vari alimenta, & litis expensa concurrentibus paupertate, & boni iuris praesumptione referuntur ires sententiae, & approbatur affirmativa communis. n. 1010. ad 1014.

Cuiuslibet litigantis super bonis, quae pretendit communias, vel ad se pertinere, si sit pauper, & habeat praesumptionem boni iuris, adversarius egi debet exhibere alimenta, & litis expensas lite pendente. n. 1012. & 1013.

Item fratri pauperi agenti ad legitimam sibi debitam in bonis fratris ob turpem personam ab eo institutam. n. 1013. fine.

*Cuique litiganti pauperi agenti ad bona, quae nunquam possedit, habenti praesumptionem boni iuris, an ex dictis bonis debeant provideri alimenta, & litis expensa durante. *Negativa.* n. 1015. & 1020. quae extenditur etiam si pro eodem litigatore pauper fuerit lata prima sententia, quae sit per appellationem suspensa.* n. 1010.

Affirmativa, & communis. n. 1011. ad 1013.

Limitatur haec affirmativa, ut procedat solum, quando agitur ad univ. statum bonorum, & cum sit res particularis, vel personalis actione. n. 1013.

Reiicitur limitatio, & probatur procedere etiam in litigatore paupere agente ad res particulares, certate bona, aut personalis actione, si pro eo sit praesumptio boni iuris. n. 1014.

Intellectum ad leg. Imper. ff. de tutela, & rationibus strahendis, & ad regulam, quod reu etiam dimer non tenetur alimenta, & litis sumptus exhibere auctori licet egenus. n. 1015. & 1022. post medium.

Litigari cuicunque agenti tam ad univ. statum bonorum, quā ad re particularem, ut discernantur alimenta, & litis expensas, debent concurrere duo simul, & paupertas, & praesumptio boni iuris. n. 1013.

Praesumptio boni iuris debet esse non levis, & urgente. n. 1026.

Talis est praesumptio resultant ex prima sententia, etiam si ab ea fuerit appellatum. n. 1027.

*Sententia pendente seu non obstante appellatione habet quandam praesumptionem iustitiae, & reiectivam. *ibid.**

*Presata praesumptio operatur, ut sequantur fructus. *ibid.**

*Quos aliter effectus operetur remissive. *ibid.**

Cuique litiganti pauperi agenti ad univ. statum bonorum, vel re particularem decernenda sunt alimenta, & litis expensa, etiam in prima instantia, & ante omnem sententiam, si constitit de praesumptione boni

ni iuris ipsius, quā index per summariam cognitionem poterit agnoscere. n. 1028 & 1029.

Non enim ad effectum, ut alimenta, & litis expensae praeferat litigatori pauperi lite pendente decernantur, requiritur plena probatio sui iuris, ut ad ferendam sententiam in causa principali, sed sufficit boni iuris probatio, exemplis. & praesumptio per summarias informationes. n. 1010.

Ei sufficit summaria cognitio per unicum testem, & ex lectura attestacionum nundum publicatorum. 1031.

Litigator actor vix pauper petens alimentum, & litis expensas debet ipse probare pauperiorem. n. 1032.

Nisi paupertas sit notoria. ibid.

Non sufficit, ut probet pauperiorem in genere, sed debet probare in specie, scilicet talem pauperiorem, ob quā se alere, & litis expensas sustinere non possit. n. 1033. ubi an paupertas consideratur arbitrio iudicis relinquatur.

Qui dimittit, vel pauperiorem allegat ad propria intentionis comprobacionem, tenetur eam qualitatem probare, siue sit actor, siue sit reus. n. 1032.

Qui nec ne dicitur pauper, regulariter relinquatur arbitrio iudicis attenta personarum, & circumstantiarum qualitate. n. 1033.

Fallit quando paupertas est probanda respectu certi effectus, tunc enim probanda est in specie respectu illius effectus, & explicatur exemplis. ibid.

+ Litigator, qui habet personas aliquas, patrem, matrem, filios, nepotes, fratres, nuntum, maritum a quibus aliunde non habent alia debita, & alimentum consequi potest, vel sui labore abique dedecore alimenta sibi comparare potest, in hac materia sit ne dicendus pauper, ut ei nihilominus haberi praesumptio boni iuris sit ab adversario dimittit lite pendente (subministranda alimenta, & quid de litis expensis, latet relatio variis sententiis explicatur. n. 1034. & 1041.

Litigator habens actionem ad rem aliquam, seu ad consequendum illud, ex quo se potest alere, & litem sustinere, v. g. quia habet debitores exigibiles, non dicitur pauper in hac materia, & sic prius facienda est excessus, an debita sint exigibiles, quam decernatur alimenta, vel litis expensae. n. 1042.

Litigatori pauperi habentis pro se praesumptionem boni iuris, lite pendente, debent subministrari ad adversarium bonorum petitorem possessoria alimenta, vel litis expensae per iudicis decretum assignata, non obstante quod non sit facta liquidatio. n. 1043.

Desistat liquidationis obstat executioni sententiae, quādo agitur de executione sententiae super causa principali, quae ante liquidationem non potest fieri, secus quando agitur de praevisione alimentorum. ibid.

Provisio alimentorum pendente lite facta pauperi litigatori cessat, si ei superveniant diuitiae. n. 1044.

Actori pauperi non debentur alimenta, & litis sumptus, quādo reus, seu adversarius non est diues, sed pauper. n. 1045.

Paupertas ad hunc effectum se excimendi à praestatione alimentorum probari debet plene. n. 1046.

Actori pauperi debentur alimenta, & litis sumptus tantum ex bonis, ad quae agitur, & pro modo fructuum eorundem bonorum, & sic tantum ubi agitur de re fructifera, vel alia pretio aestimabili. n. 1047.

Quādo litigant agunt ex tantum de separatione rerum. ibid.

Quādo filius committitur supra hereditate bonorum paternarum, an ei praestanda alimenta, & litis sumptus ex bonis hereditatis. n. 1048.

Iura constituenta debere dari alimenta, & litis expensas litigatori pauperi leguntur tantum de actore. ibid.

Actori pauperi non debentur decerni alimenta, & litis sumptus, si a reo adversario statim obtineatur aliquid existens praesumptionem boni iuris. n. 1049.

Filio contra parentem agenti ad alimenta, si obiciatur,

quod est ingratus, probata ingratitude, excluditur ab alimentis pro tempore litis. ibid.

Filio, vel fratri, aut uxori agenti ad rescindendam renunciationem alimentorum, aut hereditatis, vel pensionem bonorum à se factam, n. & quādo lite pendente providendum de alimentis, & litis sumptibus. n. 1050. & 1051.

Renunciatio intra non datur regressum. n. 1010.

Presumitur pro contraria. ibid.

Pretium succedit loco rei. ibid.

Est locus rescisionis venditionis, aut renunciationis, si probatur in venditore, aut renunciatore intervenisse enormem lesionem, aduolum, vel metum. numerus 1051.

In omni Republica bene instituta debent constitui advocati, & procuratores, qui gratis patrocinentur pauperibus. n. 1052.

Pars de publico constituti sunt advocati, & procuratores pro pauperibus; an pauperibus actoribus ad bona, quae ad se putant spectare, sint litis expensae pendente lite ministranda. Negativa. n. 1051. Affirmativa, & vera. n. 1053.

Filius tenetur adversario contra se litiganti incepti praestare alimenta, & litis sumptus. n. 1054.

Actori pauperi pendente lite debentur alimenta, & litis expensae quaecumque in parte iudicii petantur ante, & post latam sententiam, & si nondum sit facta liquidatio. n. 1055.

Ei tā ubi agitur de possessione, quā ubi agitur de petitione. n. 1056.

Ei praestari etiam debet usquequo per definitam fuerit in causa principali pronuntiatur, & usquequo ad executionem. n. 1057.

Provisio praestata alimentorum executioni mandanda non obstante appellacione à iudiciis decretis. n. 1058.

Quantitas alimentorum lite pendente pauperi actori exhibendorum non est quarta pars fructuum rerum, per quae litigatur. n. 1059.

Sed quantitas hac alimentorum, & expensarum litis taxanda iudicis arbitrio relinquatur pro diversitate personarum, dubio litis eadem, & modo reddituum rei in iudicium deducta. n. 1060.

In provisione alimentorum, quae sit filio habenda est ratio bonorum non solum existentium sub iudice causa, sed etiam in aliis locis. ibid.

Ubi iudici non constaret de quantitate bonorum, & reddituum, quorum occasione debentur alimenta, in qua quantitate possit, & debeat index taxare. ibidem sine.

Penuntur nonnulla exempla taxationis tam ubi non constat, quam ubi constat de rei petiti valore, & fructibus. ibid.

Alimenta, & litis expensae actori pauperi lite pendente exhibita, si ipse fuerit videtur compensanda cum fructibus bonorum, in quibus pars adversa condemnatur ultra bonorum traditionem. n. 1061. & 1062.

Alimenta, & litis expensae filijs, & alijs descendens, vel patri, & alijs ascendens pendente lite super filiatione, aut paternitate exhibitis non debent restituuntur, si ita, qui accepit in causa succumbat, & reprobat sententia Melina Theologi. n. 1063. & duobus sequentibus.

Ratio cur iura filio, & ceteris personis enumeratis in opibus, & agentibus cum praesumptione boni iuris statuerint exhibenda à reo alimenta, & litis expensae lite per iudicem. n. 1063. sine, & n. 1065.

CAPVT XVII.

Si dubitetur, an sit filius, qui petit alimenta, quia verbi gratia filio capienti pater negaret esse suum filium; & e contra, si dubitetur, an sit pater, qui alimenta petit à filio, quia filius negat esse suum patrem in pendente lite super filiatione, & paternitate, alimenta, & litis expensas filio, vel patri pauperi actori à patre, vel filio reo negante filiationem, vel paternitatem prestari debeant. Vbi an, & quando alimenta, & sumptus litis actori pauperi per ream subministrari debeant; vel e contra.

DE hac materia frequentissime in iudiciis agitur. Iurisperiti Scribentes in l. si quis à lib. 5. si vel parens, in l. si inst. §. si de offic. §. de inst. test. in l. imp. ff. de iurel. & ration. distrahend. in l. 1. Cod. de ordine cognitionum. Pontan. de alim. c. 3. initio. & c. 13. per totum. Et Gabriel conf. 25. p. 1. Lud. Molin. de primog. lib. 2. c. 16. n. 10. ad fin. Couarr. prae. c. 6. Guido Papa q. 561. Corduba Lat. in l. si quis à liber. d. §. si vel parens. Sim. de Piet. de inter. p. vlt. voluit. lib. 5. inter. 2. d. b. 1. n. 11. cum plurib. leg. Menoch. de praesib. l. 9. q. 3. Agilius Boliis in prax. crim. tit. de alim. praesib. n. 1. Robert. Lancelotti de attentatis l. i. pendente c. 4. l. i. n. 11. 18. ad fin. Alinius in praesib. §. 2. ampliatione n. 2. ad 31. Valac. conf. Lusitani 1. Craveta conf. 164. Sord. de alim. tit. 1. q. 110. ad 120. Maref. var. lib. 1. a. n. 8. Molfes. ad conf. Neap. §. q. 3. n. 13. & rem. 2. an addit. ad q. 3. P. Barbolan. l. 1. p. 1. a. n. 58. 59. & 60. Farinac. in repertorio indice. q. 2. Steph. Gratian. disc. for. to. 1. c. 55. n. 49. & 50. n. 2. c. 23. 67. per totum, & 10. §. c. 167. n. 2. 4. & 25. Fachineus contr. in ius lib. 12. c. 62. Camill. Bortell. in summa dec. p. 2. tit. 39. n. 321. ad 327. Palschal. de par. p. 1. p. 2. c. 3. lo. Bapt. Lupi traict. de illeg. comm. 2. §. 3. a. n. 61. ad fin. Metenda contr. in ius to. 1. lib. 5. q. 28. 29. & 30. Cels. Catena res. fol. 21. Rot. Rom. dec. 2. de iudic. in antiquiorib. dec. 18. & 20. apud Verallum p. 1. dec. 8. de iudic. apud Crescen. dec. 2. 6. n. 1. apud Seraphin. dec. 1098. apud eund. Seraph. dec. 470. & 749. p. 2. in recentior. Farinac. dec. 189. n. 1. apud Ludovic. & ibid. Oliuierus Beltramin. in annot. & dec. 524. apud eund. dec. 15. apud Burattum & dec. 707. apud eundem Burattum & vtrobique Perentill. in addit. & dec. 39. n. 4. p. 7. diuers. apud Paul. Rub. & alij Iurisperiti apud praerogatos: ex Theologis Mol. de inst. to. 3. disp. 616. n. 15. qui omnes, vel colligant alter colligat teneatur, seu cogi possit litte pendere subministrare alimenta, aut litis expensas, conueniunt in hoc, quod saltem debeant in petente concurrere duo, scilicet non leuis praesumptio boni iuris, & paupertas non quaecumque in genere, sed quae probetur talis, ob quam non possit se, & litem sustentare, & ex parte alterius colligatoriis, quae petuntur, occurrant diuitiae, quae sint tantae, ut commodè sibi, & colligatori alimenta, & litis expensas possit prouidere: de quibus infra. Charitatis autem gratia, quae ab alijs satis confusa in hac materia vix frequentissima tractatur, pluribus dubijs propofitis distincte, & exacte explicabo.

§. I.

Eligui se esset filium, vel alium descendente vel parentem, aut alium ascendente, vel fratrem eius, à quo petit alimenta, an ista quo petit, & negat esse suum filium, &c. Cogi debeat prestare alimenta, & litis expensas, si aliunde nequeat habere.

Q. lo. Angel. Boffias de Obligat. Parentum.

Debium primum filio petenti à patre, qui negat esse suum filium, an pater cogatur durante lite super filiatione prestare alimenta, & sumptus litis, si filius petens sit pauper, nec aliunde habere possit alimenta, & litis expensas, & de huiusmodi paupertate iudici plene constat.

Respondetur primo si filius existat in quasi possessione, ut ei praestaretur alimenta, priuari non potest sua possessione ob lite obortam super filiatione, nisi omnino conuinceretur non esse filium, idque siue diues esset, siue pauper, ita expresse Molin. de inst. d. disp. 616. n. 15. init. & constat ex regula generali, quod nemo debet priuari sua possessione, nisi probetur de iure titulum legittimè possidendi. Idem ob eandem rationem dicendum de quouis alio, siue sit alius descendens, siue ascends, siue frater, siue nepos ex fratre qui sit in quasi possessione, ut alimeta ei praestentur.

Respondetur 2. quod si quis existat in quasi possessione filiationis, seu quod est filius eius à quo petit alimeta, & cōstet de eius paupertate, eo à quo petitur, negante eū esse suū filiū, interim dum lis super filiatione pendet, negas esse filiū cogitur illi tradere competentia alimenta, & expensas, vnde & se sustentare possit, & lite prosequi, idque non solum sententiā definitiua super filiatione, sed etiā nulla praemissa cognitione causae, scilicet, quod sit filius; ita Bartolin l. si neget ff. de alend. lib. ex Doct. sup. n. 664. relatis. Lud. Molin. de prim. d. c. 16. n. 36. Pontan. d. c. 3. n. 1. & d. c. 13. n. 1. Hier. Gabr. d. conf. 25. n. 1. Couarr. d. c. 6. n. 8. Sim. de Piet. d. l. 1. d. 1. n. 16. & 18. Juncio n. 20. Menoch. d. q. 3. n. 11. & 4. Vell. perro, Lancell. d. l. i. n. 27. & 28. Alinius d. §. 32. ampl. i. n. 2. P. Barb. in rubr. p. 1. n. 19. §. fol. marr. Sut. d. tit. 1. q. 110. n. 10. & 13. Suarez de Paz. in praxi 3. §. 3. n. 10. Palschal. de par. p. 1. d. c. 2. n. 7. Maref. d. c. 83. n. 16. Steph. Grat. d. c. 236. n. 43. & praeter alios Iurisperitos cōmunitur ab iisdē relatis Rot. Rom. dec. 21. n. 2. apud Verall. vbi dicit ad hūc effectū, ut praestentur alimenta futura, & non retardentur, sed praestari debeant, donec causa principalis filiationis finiatur, sufficere quasi possessionē filiationis per publicā etiā reputationē, & ex Theolog. Mol. de inst. d. disp. 616. n. 15. vers. quando autē, colligitur ex testibus in sequenti responsione citatis, & expresse ext. vlt. §. quod si ei c. de ord. cogn. vbi dēcernitur, quod si ab eo, qui est in quasi possessione libertatis bona subrepta sunt ab eo, qui Dominū se esse contendit, qui asserit se Dominum alimeta, & litis expensas illi, si aliunde nō habet, ex bonis illis subministrare debet. Ratio auctem est, quia quasi possessio filiationis, & libertatis facit nō leuē praesūptionē pro actore, ut expresse Lud. Molin. & Menoch. loc. cit. per text. Clar. in l. circa, ff. de probat. Confirmatur, quia vbi quis existit in quasi possessione filiationis, filiusve alicuius habetur, & cōmunitur reputatur, vel à parente semel agnitus, habet intentionem fundatā de iure cōmuni super petitione alimētōrū, & ideo dū petit alimeta, & super hoc litigatur debent praestari, & etiā expensae pro lite sustinenda, & prosequenda ex eadē ratione, si aliunde habere non potest, sunt subministrandae, ut etiam colligitur ex d. §. quod ei, ibi ita ut ex ista dē sententia bonis subreptis, si aliqua alia facultas esse non poterit, ita ut litis sumptus & alimonia homini subministrantur. Quamvis moderato traditū arbitrio faueri alimētum: Et per eum textum traditū Guid. p. 9. §. 161. initio, Craveta d. conf. 164. & Maref. d. c. 83. n. 15. Idē ob eadē rationē dicendū, quando est in quasi possessione, quod est alius descendens, nepes, nepos, aut pronepos, vel pater, aut alius ascends, nepes, aut filius, vel frater eius à quo petit alimeta, si eo titulo debetur alimeta, scilicet, quia aliunde habere non possit, tūc enim negans esse nepotē, vel patrem, aut Avum, vel fratrem, cogitur ei praestare alimenta, & sumptus litis, etiā nulla praemissa cognitione, an sit nepos, &c. & pro ipso fiet magna praesumptio boni iuris: & id etiā

V

ID

in terminis tradant uterque Molina loci supra allegati. Prædicta confirmantur ex doctrina communiter recepta à me 10.1. mor. v. r. tit. 1. §. 43. 1457. tradita scilicet: quod quasi possessio filiationis, aut legitimatis sufficit, & facit plenam probationem in præparatoriis, seu circa ea, quæ in præparatoriis iudiciis veniunt, ut est circa alimenta, litis impensas, & similes causamque doctrinam præter Doctores præallegatos tradit Couar. de spons. p. 2. c. 8. §. 3. n. 6. p. 10. post innotum, Miscar. concl. 799. n. 29. & 30. Stephan. Gratian. allegato c. 567. n. 23. Rota Rom. decis. 150. n. 1. p. 1. apud Verallum, & decis. 444. n. 9. p. 1. recetorum, Farinac. & alij à me ibid. allegati, ubi etiam à n. 1130. ad d. n. 1457. explico plures alios effectus quasi possessionis filiationis, & legitimatis, quod nam verò quis censetur constitutus in quasi possessione filiationis, & legitimatis, quibusque modis, aut coniecturis probetur filio legitimo, & illegitimo latissime tradidi d. 1. mor. v. r. tit. 1. §. 43. n. 1393. ad 1586. & præterea n. 1521. tradidi doctrinam Rotæ d. decis. 21. n. 2. apud Verallum supra tactam, quam etiam approbant Doctores communiter, quos ibidem refero, scilicet quasi possessionem filiationis simpliciter, vel filiationis, & legitimatis induci per publicam vocem, & famam, seu cõmunem opinionem, & reputationem populi, vel viciniorum. Dixi autem in responsione, & constat de eius paupertate: quia ad effectum, ut decernatur à Iudice alimenta, & sumptus litis, non sufficit sola quasi possessio filiationis, &c. Sed etiam requiritur paupertas actoris, quæ, si de ea nõ constat, est prius probanda per eundem actorem (vt infra post n. 1031. probatur, quidquid secus sèleret Io. Lupi de illegit. com. 2. §. 3. n. 66. sine. Vbi dicit, patri, seu alteri coniuncto incumbere onus probandi filium habere, vnde fe alere valeat) & interim dum probatur alimenta à reo conuenio non sunt subministranda vt præallegati Doctores communiter: quomodo autem sit probanda, & censenda sit sufficienter probata ad hunc effectum, distinctè explicatur infra post aliam n. 1031.

967 Dixi et à ante sententiã definitiã super filiatione, quia in hoc casu in prima instantiã, & nulla sequuta lentia super negotio filiationis pro actore, & petente alimentis, qui petit tãquã filius, nepos, frater, &c. alimenta, & litis impensã actori pauperi à reo diuite debet subministrari iuxta præallegatos Doctores, & alios qui infra in secunda dubio allegantur; neque obstat textus in l. i. insubstantia, §. si de inofficio, ff. de inofficio, in quo ultra quasi possessionem filiationis sit mētio de scētencia, quam prius obtinuit filius ad sui fauorē, postquã mandatu est decerni alimenta, explicatur infra post responsionē ad secundum dubiũ.

968 Respondetur tertio, si, qui asserit se alicuius filium, vel nepotem, aut pronepotē, aut patrē, aut Aui, aut fratrem non sit in ea quasi possessione filiationis, &c. alicuius, petatque hæc de causa ab eo alimenta, & reus cõsuetus negat esse filium, aut suũ descendētem, vel patrē, aut ascendētem, vel fratrem; in hoc casu antequã eidē filio, aut nepri, &c. pauperi, & qui aliud de habere nõ potest, decernantur à Iudice alimenta, & litis expensæ, prius requiritur, vt Iudex summariè cognoscat super filiatione, & scilicet, an sit talis, qualē se asserit, & si per sumariam hæc cognitio, & constitit esse filium, &c. virtute istius solius quasi possessionis filiationis, &c. sumariè probatur, etiam in prima instantiã, & ante sententiã super causa principali negas esse filium suũ, per Iudicē cogi debet, ei qui se asserit esse eius filium, &c. pauperi prestare alimenta, & litis expensas, donec in plenario iudicio determinetur causa filiationis, &c. ita Glossa in cap. 2. verbo nutritur, qui filij sunt legitimi; Glossa in l. 1. §. Julianus, ff. de liber. agnosc. & in l. si quis à liberis §. si vel parent, verbo decernunt, & in l. fin. Cod. de liber. agnosc. ibid. Salic. n. 1. Barthol. in d. l. si neget, & n.

2. ff. de liber. agnosc. Io. Bapt. Ferrar. in Practica Papie, in forma libelli pro legato rei singulari, n. 110. ex Doctores supra n. 964. relatis, Corduba in d. §. si vel parēs, n. 2. & 35 Hieron. Gabr. d. conf. 25. n. 2. veter. quæ Molina, Coarctatus, Menochius, P. Barbosa, Pontanus, Lancellotus, Simon de Pratis, Marcolotus, Rota loci supra num. præcedenti allegati, Sord. d. q. 110. n. 10. & 13. Farin. d. q. 52. n. 6. Vellelimus, Stephan. Gratian. d. c. 236. n. 43. & d. c. 567. n. 23. & 24. Soares de Paz in praxi tom. 3. allegato §. 3. num. 10. Paschal. d. c. 1. n. 6. & 8. Io. Bapt. Lupi d. §. 3. n. 62. Fagan. de patiũ nupt. 10. 2. claus. 6. gloss. 2. p. 4. n. 46. & 52. Mosel. d. q. 3. n. 13. & alij Iurisperiti cõmuniter apud eosdē, & probat textus d. §. si vel parēs, d. ubi dicitur, quod si pater neget filium, vel filium patrem petenti alimenta, vt filio, vel patri decernantur alimenta, oportet summariè constare eum esse filium, vel patrem, & si ita constiterit, pater filium, & filius patrem alere cogitur, donec in plenario iudicio causa filiationis finitur, intelligitur enim textus iste iuxta Doctores hoc, & præcedenti numero citatos, quod nec filius, nec pater existit in quasi possessione filiationis, aut paternitatis, tunc enim, vt ei decernantur alimenta, debet præcedere ea summariã cognitio, & per eam probata filiatione, seu eius quasi possessione; Iudex debet cogere patrem alere filium, & contra lite pendente cum d. §. vel si parēs concordat. l. penult. ff. de huius, qui sui, vel alieni, vbi Vlpian. ita habet, si Iudex nutritur, vel ali oportere pronuntiauerit, dicendum est, de veritate querendum filium sit an non; neque enim alimentorum causa veritatis facit præiudiciũ. Intelligitur enim etiam hæc lex, quod filius non existit in quasi possessione filiationis, nam hæc tunc est summariè per Iudicem cognoscenda, vt postea statim decernat alimenta, vt etiam ponderauit P. Barbosa loco num. præcedenti citato. Ratio autē, cur præmissa præfata cognitio summariã, per quam Iudici cõstat de filiatione, seu eius quasi possessione, debet eidē filio actori pauperi decernere alimenta, & litis expensæ, est, quia hæc summariã cognitio, & quasi possessio induit non leuem præsumptionem boni iuris actoris, vt n. 966. dictũ est. Quare in hoc sumario iudicio etiam Iudex debet cognoscere filium esse, nõ tamē probata sic sumariã filiatione debet pronũciare filium esse, sed tantũ decernere debere ali interim, quod plenariè cognoscitur de filiatione, quod decretũ propter eandē facit præiudiciũ in eadē causa filiationis ordinariè, & plenariè agitata, vt cõstat ex l. si quis à liberis d. §. si vel parēs, ibi meminisse aut oportet, & si pronũciauerit ali oportere, attamen eũ rem præiudiciũ nõ facere veritatis, nec enim hoc pronũciatur filium esse, sed ali debere, & hoc idē tradunt ibid. Barthol. Alberic. & Corduba à Lara eodem §. sed si parēs, n. 34. & 35. Natta conf. 47. 3. n. 2. Menoch. d. q. 35. sine. Sord. tit. 1. q. 126. m. 1. ad 9. & Palch. de patr. potest. p. 2. d. c. 2. m. 67. Io. Bapt. Lupi d. §. 3. n. 61. cũ hoc decretũ non procedat ex plena, sed leuiori, & semiplena tantũ, ac præsumptiã probatione filiationis, quæ ad tale decretũ sufficit, vt mox; est negari nõ possit hæc leuiorē, & præsumptiã probationem aliqualem præiudiciũ asserere in discussione causæ principalis, vt explicat latè Sord. d. q. 126. n. 10. & dub. sequ. & post eum Io. Lupi de illegit. com. 2. tit. 1. §. 3. n. 61. Verific. præiudiciũ.

Sicut ergo alimentorum decretũ modicũ præiudiciũ affert, ita in hac sumariã cognitione non debet plene probari filio, sed sufficit qualis qualis, & semiplena probatio, vt Hieron. Gabr. d. conf. 15. n. 2. Põr. de alim. d. c. 3. n. 2. Grat. d. c. 567. d. n. 15. & 24. Fõrnell. d. num. 52. Sordus tit. 1. quæst. 112. num. 21. & 22. & præter Doctores mox allegandos, alij ab eosdē Gratiano allegati pro doctrinam Bartholi in l. 3. §. causam finit, Cod. de Carbon. ed. vbi tradit regulam, quod in causis summariis debet esse semiplena, nec maior requiritur. Quare sufficit quod

de filiatione constat, vel ex fama publicata Rota d. decis. 21. n. 2. p. apud Verallum, Couarr. d. c. 6. n. 8. Ludo. Molina lib. 2. d. c. 16. n. 40. Alter Molina de infamia d. disp. 6. n. 15. Verfic. quando autem, Sardus d. q. 112. n. 24. & ad id faciunt tradita à me 10. 1. mor. v. 9. 43. n. 1437. supra n. 967. citato, & Doctores ibid. citati: vel constat ex vno testis, Bartholus in extraneagan. ad reprimendum, verbo summarie, Menochius d. q. 35. r. 3. Couarruius, vterque Molina locis citatis, & alios allegans Sardus d. q. 112. n. 22. & 23. eo quod regulare sit, quod in causis summaris, & possessionis iudiciis saltem summarissimis vnus testis sufficiens probet, vt tradiderunt Decius conf. 16. n. 1. & post eum Castinus, Alciatus, Bellonus, Rebuffus, Natta, Rolandus, & plures alij, quos Sardus d. n. 23. refert, & Fontanella d. n. 52. debet autem hic vnicus testis esse omni exceptione maior iuxta Menochiū d. n. 32. Molinam d. verfic. quando autem, Sardus d. q. 112. n. 21. & alios à Menochio, & Sardo allegatos constituit regulam, vt testis semper debeat esse omni exceptione maior, quando à iure admittitur probatio per vnicum testem, quam etiam testis qualitatem debere articulare, & probari post Bartholum in d. l. 1. §. si negat. col. fin. ff. quomodo testam. aper. tradit Sardo d. q. 112. n. 24. eo quia etiam testis presumitur idoneus, vt probati trasi. de contrah. matr. c. 5. n. 12. non tamē presumitur omni exceptione maior, vt latissime probauit eodem c. 5. n. 10. cum sequ. & tradunt magis communiter Doctores à me ibid. relati, præter alios, quos Sardus d. q. 112. n. 22. refert, & sequitur: notat autem Menochius post Rotam decis. 150. & decis. 329. p. 2. apud Verallum, & Bartholum in præallegato s. si vel parenti, prætaxam quasi possessionem filiationis celsis satis probatā, si testes afferunt talē reputari, & tractari à parte pro filio; quod latē egi in 10. mor. v. 9. d. §. 4. Demū hanc quasi possessionem filiationis, seu filiationē sufficienter probari per famā, vel etiā per iuramentū petentis, seu agentis, tradit Couarr. d. n. 8. vterque Molina locis supra allegatis, & Sardo d. q. 112. n. 24. sine, qui tamen n. 26. pro illa sumaria cognitione filiationis, seu quasi possessionis filiationis ad effectū præstandi alimenta, & sumptus litis filio agenti præcipi notat testes non posse recipi parte non citata; & idem post eū tradit Gratian. d. c. 23. n. 49. prout in similibus causis hæ receptiones parte citata fieri debent, vt tradit Menoch. de adp. c. possess. remed. 6. n. 18. & alij Iurisperiti ibid. eod. Menochio, à Sardo & Gratiano allegati, quoad eundē vero effectū decernendi alimentā, & litis expensas satis est quod Iudici de filiatione, seu quasi possessione filiationis, & præsumptione boni iuris actoris constat ex lectura attestationis etiā nondū publicatarij, quibus sumariē sit probatū petentē esse filiū, nec est necesse, vt eadē attestationes publicentur, vt post alios ex Doctoribus supra n. 964. relatis, Alinius d. §. 3. ampliat. g. n. 2. Cephal. conf. 127. n. 10. Simo de Praxis d. dub. 2. n. 17. Fontanell. d. n. 52. Sardo d. q. 112. n. 27. Farinac. d. q. 52. n. 7. & Steph. Gratian. d. c. 23. n. 50. & 51. d. c. 567. n. 25. & ratio est, quia huiusmodi attestationes testium talē esse filiū, vel nepotē, aut patrē, Aui, & fratrem etiā nō publicatē faciūt nō mediocri præsumptionē boni iuris actoris, quā hāte Index eidem actori pauperi debet cōpellere reum præstare alimenta, & litis expensas, vt supra ostensum est.

Adiudicandū in hac summaria cognitione, vt Iudici cōstet de filiatione, & præsumptione boni iuris actoris pauperis petitis alimentā à patrē, vel in bonis paternis (de quo dubio f. iust.) nō dari repulsam testium, cū in Iudicio sumario, post quod faciendū est aliud iudicium plenarium super eadē causā, in quo reparari potest danum, si quid in sumario datum est. nō admittitur reprobatio testium, vt Roman. sing. 383. Curt. in Ladmannen. n. 63. ff. de iur. iur. Capyc. dec. 55. n. 5. D. de Angl. Biffini, de Obligat. Parentum.

Couarr. pract. c. 17. Verfic. primo, Menoch. de abstr. lib. 1. q. 3. n. 10. Steph. Gratian. d. c. 23. n. 44. & alij à Capycio, & Gratiano allegati, quod tamen limitatur quando repulsatio testium colligeretur ex ipsiusmet scripturæ inspectione; huiusmodi enim causa reprobationis tanquam euidentis, & clara in quouis iudicio admitti debet, vt post alios Menoch. d. n. 10. & Gratian. d. c. 23. n. 46.

Cum autē pro filio, & quouis actore petite alimentā, & litis expensas ad effectū, illi à Iudice decernantur præstāda duratē litæ requiratur non quæcumque præsumptio, seu præsumptio non leuis, nec medietas, sed magna, & vrgēs boni iuris filij, vel alterius actoris pauperis illa petentis à Reo conuento, vt supra dictū est; & tradunt Gabriel expresse conf. 25. post n. 2. lib. 1. Menoch. conf. 491. n. 3. de præst. lib. 1. d. q. 35. n. 6. Rota decis. 524. n. 3. apud Ludou. Molinam de primogen. lib. 2. d. c. 16. n. 36. sine, Palch. d. c. 3. n. 8. Sardo d. q. 112. n. 27. Carena d. resol. 1. n. 14. Io. Bapt. Lupi d. §. 5. n. 62. Verfic. qui tamen, & alij supra d. n. 464. & infra n. 1025. relati ne alias sit in facultate cuiusque alimenta obtinēdi adhibuit ex frigidissima (vt inquit Pontanus) deductione filiationis, vel alterius tituli, & præbeat occasio fraudis, & fictionis, ideo Couarr. pract. d. c. 6. n. 6. sine, aduertit Iudicē debere vtriusque partis, seu litigatoris iura, & præsumptiones exactē examinare, & obseruare, & cognito quod pro ipso actore extet vrgentior præsumptio boni iuris, quā pro Reo, decernat illi alimenta, & litis impensas, cognito vero, quod præsumptio vrgat potius pro Reo, licet adterat, non debet decernere alimenta, nec litis impensas; quod dicunt etiā Menoch. d. q. 35. n. 6. Palch. d. c. 3. n. 8. Fontanell. de pasc. nupt. claus. 6. gloss. 2. p. 4. n. 18. & Sardo d. q. 112. n. 27. præsumptiones enim fortiores ex parte vnus litigatoris extantes elidunt præsumptiones pro altero litigatore militantes, vt idem Menoch. conf. 484. & Gabriel allegato conf. 25. n. 6. vbi ait fortiores & pates præsumptiones elidere se iniucē. Addit Menoch. d. q. 35. eodem, n. 6. & Pontano d. c. 17. de aliment. citato c. 13. n. 6. præsumptionem hanc boni iuris ad effectū, vt propter eā litigatori pauperi ab altero colligatore alimenta, & litis expensas præstari iubet Index, debere esse in eodem met iudicio, de quo agitur, ac proinde si ageretur possessorio iudicio, non sufficeret præsumptio, quod idem actor foueret ius in petitorio, & loco citato testatur ita obseruasse Rotā Romanā in Benimentana hereditarij coram Seraphino de anno 1568. dū ageretur possessorio ex l. fin. Cod. de edicto D. Hadrian. sol. ac peterentur alimenta per Reū conuentum deducendum aliquam boni iuris præsumptionem quoad petitorium, fuit enim reiectus, inquit Pontanus, ab ea pretensione cum opus esset doceri de bono iure eiusdem possessoris, de quo non constabat, sed potius contrariarum, & tradita hoc, & præcedentibus numeris obseruanda sunt etiam in his, quæ sequenti dubio, & in aliis traduntur.

Potior dum durat summaria cognitio præsumptionis boni iuris, & probatio paupertatis litigatoris afferentis se filiū, vel nepotē, aut patrē, vel fratrem eius, à quo petit alimenta, & eo titulo petentis alimenta, & litis expensas, non debent decerni alimentā neque litis impensæ, vt supra dictum est, & omnes Doctores tradunt expresse, vel implicite, nam præcedenti allegati, si enim sola filiationis allegatio, dū quis nō existit in quasi possessione filiationis, & potest negat eū filiū, sufficeret, vt ei statim decerneretur alimentā, aperiretur, (vt nunc præcedenti dictū est) via fraudibus, quilibet enim posset, si alicuius filiū fingere, eique litē mouere, ad hoc vt ea pēdente alimentā haberet, vt bene cōsiderans Barthol. in d. l. si negat, n. 2. ff. de agnos. lib. Dec. conf. 66. n. 1. vol. 2. Socin. iunior. c. 8. vol. 3. Menoch. d. q. 35. n. 2. & alios allegans Palch. de part. petiti. p. 2. d. 6. 3. n. 4. & 5.